תלמוד בבלי · אחרונים · ר' יוסף ענגיל · גליוני השס · מועד

גליוני השס על שבת

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על שבת

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 8
דף ב: 9
דף ג. 9
דף ג: 10
דף ד. 11
דף ד: 12
דף ה. 13
דף ה: 13
דף ו. 14
דף ו: 14
דף ז. 15
דף ז: 15
דף ח. 15
דף ח: 17
דף ט. 17
דף ט: 18
דף י. 18
דף י: 19
דף יא. 20
דף יא: 21
דף יב. 21
דף יב: 23
דף יג. 24
דף יג: 24
דף יד. 26
דף יד: 27
דף טו. 28
דף טו: 29
דף טז. 29
דף טז: 29
דף יז: 29
דף יח. 30
דף יח: 30
דף יט. 30
דף יט: 30
דף כ. 31
דף כא. 32
דף כא: 33
דף כב. 35
דף כב: 36
דף כג. 38
דף כג: 39
דף כד. 41
דף כד: 41
דף כה. 42
דף כה: 42
דף כו. 43
דף כו: 44
דף כז. 44
דף כז: 44
דף כח. 46
דף כח: 46
דף כט. 46
דף כט: 46
דף ל. 47
דף ל: 47
דף לא. 48
דף לא: 49
דף לב. 49
דף לב: 50
דף לג. 50
דף לג: 50

דף לד 51
דף לד: 52
דף לה 52
דף לה: 53
דף לו 54
דף לח 54
דף לח: 54
דף לט 55
דף לט: 55
דף מ 55
דף מ: 56
דף מא 57
דף מא: 57
דף מב 57
דף מב: 58
דף מג: 59
דף מה: 59
דף מו 60
דף מו: 60
דף מז 60
דף מח 61
דף מח: 61
דף מט: 61
דף נ 62
דף נ: 62
דף נא 62
דף נא: 63
דף נב: 63
דף נג 63
דף נג: 63
דף נד 63
דף נד: 64
דף נה 64
דף נה: 64
דף נו 65
דף נו: 66
דף נז 66
דף נז: 67
דף נח 67
דף נח: 67
דף נט 68
דף נט: 68
דף ס 68
דף ס: 68
דף סא 69
דף סא: 70
דף סב 70
דף סב: 70
דף סג 71
דף סג: 72
דף סד 72
דף סד: 72
דף סה 73
דף סה: 74
דף סו: 75
דף סז 75
דף סז: 76
דף סח 77
דף סט 77
דף סט: 77
דף ע 78
דף ע: 78
דף עא 79
דף עב 79

דף עב: 79
דף עג. 79
דף עג: 80
דף עד. 82
דף עד: 82
דף עה. 83
דף עה: 84
דף עו. 85
דף עו: 85
דף עז. 85
דף עו: 86
דף עח. 87
דף עח: 88
דף עט. 88
דף פ. 88
דף פ: 88
דף פא. 89
דף פא: 90
דף פב. 91
דף פג. 91
דף פג: 91
דף פד: 92
דף פה. 92
דף פו. 92
דף פו: 92
דף פז. 92
דף פז: 94
דף פח. 94
דף פח: 95
דף פט. 95
דף פט: 96
דף צ. 96
דף צ: 97
דף צא. 97
דף צא: 97
דף צב. 97
דף צב: 98
דף צג. 98
דף צג: 100
דף צד. 100
דף צד: 101
דף צה. 101
דף צה: 102
דף צו. 102
דף צו: 102
דף צז. 103
דף צז: 103
דף צח: 104
דף צט: 104
דף ק. 104
דף ק: 104
דף קא. 104
דף קב. 106
דף קב: 106
דף קג. 107
דף קג: 108
דף קד. 108
דף קד: 108
דף קה. 108
דף קה: 109
דף קו. 110
דף קז. 110
דף קז: 111
דף קח. 112

דף קח: 113
דף קט. 113
דף קי. 114
דף קיא. 114
דף קיב. 114
דף קיב: 115
דף קיג. 115
דף קיג: 116
דף קיד. 117
דף קיד: 117
דף קטו. 117
דף קטו: 118
דף קטז. 118
דף קטז: 118
דף קיז: 119
דף קיח. 120
דף קיח: 120
דף קיט. 121
דף קיט: 122
דף קכ. 123
דף קכ: 123
דף קכא. 124
דף קכא: 125
דף קכב. 126
דף קכב: 126
דף קכג. 126
דף קכג: 126
דף קכד. 127
דף קכד: 127
דף קכה. 127
דף קכה: 127
דף קכו. 128
דף קכו: 128
דף קכז. 128
דף קכז: 128
דף קכח. 129
דף קכח: 129
דף קכט. 130
דף קכט: 130
דף קל. 130
דף קל: 131
דף קלא: 131
דף קלב. 131
דף קלב: 131
דף קלג. 132
דף קלג: 132
דף קלד. 133
דף קלד: 133
דף קלה. 133
דף קלה: 134
דף קלו. 134
דף קלו: 134
דף קלז. 134
דף קלז: 135
דף קלח. 136
דף קלח: 136
דף קלט. 137
דף קלט: 138
דף קמ. 139
דף קמ: 140
דף קמא. 141
דף קמא: 141
דף קמב. 141
דף קמב: 141

דף קמג. 142
דף קמד: 142
דף קמה: 143
דף קמו. 143
דף קמז. 143
דף קמז: 144
דף קמח: 144
דף קמט. 144
דף קמט: 145
דף קנ. 145
דף קנ: 146
דף קנא. 147
דף קנא: 147
דף קנב. 148
דף קנב: 148
דף קנג. 148
דף קנג: 149
דף קנד: 149
דף קנה: 149
דף קנו. 149
דף קנו: 150

דף ב.

העני עומד כו', נ"ב ע' רע"ב ותוי"ט דנקט עני לרבותא דלא תימא כיון דנתכוון למצות צדקה ליפטר מטעם טעה בדבר מצוה וע' ס' חידושי גור ארי' למהר"ל מפראג ז"ל שכ' ג"כ כן והוסיף דהטעם דחייב באמת משום דטעה בדבר מצוה פטור רק במצוה מוחלטת משא"כ כאן שביד העני למחול עש"ה וצע"ק מפסחים ע"ב ב' אשתו נדה כו' אע"ג דבידה ג"כ למחול וכמבואר בפרק אעפ"י דמהני מחילתה על העונה וע"ע כזה בספר גור ארי' הנ"ל לקמן ע"ה א' הצד חלזון והפוצעו א"ח אלא אחת ע"ש שכ' דלהכי לא תני הפוצע פטור משום דאז ה"א דפציעה הוי מלאכה והפטור רק משום טעה בדבר מצוה להיות לו תכלת לציצית ובגדי כהונה ומש"ה תני א"ח אלא אחת דהשתא מדמחייבינן לי' אצידה ע"כ דפטור הפציעה משום דלא חשובה מלאכה עש"ה וע"ע תוספתא ביצה פ"ד האורג שני חוטין בין בבגדי קודש בין בבגדי הדיוט והכותב שתי אותיות בין בכתבי קודש בין בכתבי הדיוט בשבת חייב חטאת כו' ונ' ג"כ דפריש בין בבגדי קודש כו' משום דהי' ה"א דבבגדי וכתבי קודש יופטר משום טעה בדבר מצוה ואולם שם י"ל דהרבותא דה"א דמשום חשיבות דבגדי וכתבי קודש יוחשב אריגה וכתיבה אפי' בחוט ואות אחד ומעין זה לקמן צ"ד ב' ומודים חכמים כו' דלבנות מתוך שחורות כיון דקפיד עלייהו וחשיבא לי' נטילתם חשיב גוזז גם באחת הא דנקט בתוספתא ביצה שם גם בדברי ר"א כן י"ל דאגרא דרישא נקטי':

שם תוד"ה פשט כ' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא, נ"ב ע' ס' חידושי גור ארי' דמתבארת מדבריו סברא היפיכיית דהוצאה היא מלאכה חמורה טפי משאר מלאכות מפאת היותה מתייחסת לשבת בפרט כיון דאין עירוב והוצאה ליו"ט ולכן בה עיקר שביתת שבת משא"כ שאר מלאכות דנוהגים גם ביו"ט ומש"ה התחיל התנא בהוצאה לפי שבה עיקר שביתת השבת וכן לקמן ע"ג א' במשנה נקט המוציא מרשות לרשות בסוף המלאכות כאילו אמר דמכל המלאכות שהוזכרו תחלה צריך לשבות ועם כל זה אין זה עיקר השביתה עדיין רק עיקר השביתה היא בהמנעו מהוצאה מרשות לרשות ובזה הוא שנשלם שביתת שבת לגמרי ולכן נשנה באחרונה עכת"ד עש"ה ויש קצת ראי' לזה דהוצאה היא מלאכה יותר עיקריית מדהיא דייקא היא מהנך דלא מספקן ע' לקמן ה' ב' ונהי דלקמן צ"ו ב' איכא פלוגתא במעביר ותולש ומעמר נמי אי חד מינייהו לא מספקן מ"מ סוף סוף אחרי שיש פלוגתא בזה ולא נתפרש במקושש מה הי' הרי אינם מלאכות מבוררות כ"כ איפוא כמו הוצאה ועדיין זה מורה על חומר ההוצאה ודו"ק היטב ולפי"ז לכאורה למ"ד דמותר להדליק נר של בטילה ביו"ט ע' תוס' ביצה כ"ג א' ד"ה ע"ג

חרס א"כ גם הבערה היא מלאכה חשובה טפי משאר מלאכות כיון דאינה נוהגת ביו"ט ואף דיש מ"ד דס"ל להיפוך דהבערה הוא רק בלאו מ"מ למ"ד דלחלק יצתה שפיר י"ל כן דאדרבה היא חמורה טפי משאר ודוגמת זה מבואר גם בגור ארי' עה"ת פ' ויקהל ל"ה ג':

דף ב:

הכנסה נמי הוצאה קרי לה, נ"ב ע' רוקח סי' צ"ג אני יוצא בתוך מצרים מלמד שהכנסה קרוי' הוצאה עכ"ל פי' דאני יוצא וגו' הכוונה אני נכנס וקרי לי' יוצא:

שם רשויות שבת שתים, נ"ב ע' ס' הכריתות חלק לשון למודים שער ג' אות קכ"ד וז"ל אעפ"י שאין רשאין פי' חייבין וכן אין בעלי אומניות רשאין וכן אנו מפרשים רשויות השבת שתים שאנו מפרשים חיובי עכ"ל כוונתו דתיבת רשאי מצינו כ"פ דפירושו חייב וה"נ רשויות שבת שתים הכוונה חיובי שבת שתים שהן ארבע ב' דהוצאה וב' דהכנסה וע' תוס' קידושין ל"ג א' ד"ה אין ושם ב' תוס' ישינים ד"ה אין ובהגהות הרי"פ שם וע' תוס' תענית י"ג ב' ד"ה אין וע' שו"ת חות יאיר סי' ע' דנסתפק לומר דמה שאז"ל סוף אלו עוברין כל סעודה שאינה של מצוה אין ת"ח רשאי ליהנות ממנה הכוונה ג"כ דאינו חייב ודחה זה הפי' ע"ש וע"ע תוס' בכורות כ"ח א' ד"ה עד:

דף ג.

פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת קא חשיב דלא אתי כו' לא קא חשיב, נ"ב דוגמתו שבועות י"ד ב' ארבעי קמייתא דלא מייתן לי' לידי קרבן לא קא חשיב ארבעי בתרייתא דמייתן כו' קא חשיב:

שם תוד"ה בבא, נ"ב ל' הת"י בסה"ד א"נ י"ל דמ"מ לאיסור שבת פטור ומותר, דוגמת זה בתוס' נדה י"ב א' ד"ה בין ותוס' פסחים כ"ט א' ד"ה בדין וע"ע כזה בס' הכריתות חלק לשון למודים שער ב' אות ל"ג וע"ע כזה בשו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ג עש"ה וע"ע כזה בשו"ת באר שבע סי' י"ח עש"ה כל הסימן וע"ע כזה בחלקת מחוקק ובפרי חדש אה"ע סי' קכ"ד סק"א ועד"ז יש ישב ג"כ קושית תוס' פסחים צ"ט ב' ד"ה סמוך די"ל דמה שאמרו בציקות כו' אדם ממלא כו' כוונו רק לומר דלית בי' משום חמץ אבל משום שיאכל מצה בתיאבון שפיר אסירי באמת ודו"ק וע"ע שו"ת ח"צ סי' א' מש"ש וגדולה מזו שנינו בפ"ז דשקלים כו' וע"ע דוגמא לזה בל' בני אדם בתוס' ב"ב קל"ה א' ד"ה חזיא לכהנא רבא ע"ש שכתבו דלפי מה שנשאל אם יש באשתו זיקת יבום השיב דחזיא לכהנא רבה והיינו דמפאת זיקת יבום אין אסורה לו ואף דאסורה לו איסור אחר משום

אלמנה מ"מ במה שנשאל היינו בהזיקת יבום בזה חזיא לכהנא רבה וע' שו"ת חות יאיר סי' קס"ו דהקשה דא"כ מאי פריך כאן משמואל דילמא חשיב שמואל רק מה שמותר לגמרי וע"ש:

שם תוד"ה בר כ' הקשה ר"ת כו', נ"ב ע' ס' יריאים סי' ק"ב במלאכת הצד מה שתי' על קושי' זו ובאחד האחרונים ראיתי לתרץ דכיון דבהך דהמכבה פו' ההיתיר רק משום פ"נ א"כ כיון דפ"נ רק דחוי' לא הותרה לכן לא חשיב לי' דחשיב רק דברים המותרים בעצם משא"כ משום פ"נ אכתי איסור הוא אלא שפ"נ דוחה האיסור עכת"ד ויפה אמר וע' פסחים פ"ד ב' רש"י ד"ה האי פסול הוא דכיון דטומאה רק דחוי' בציבור לכן אכתי פסח פסול מיקרי אף שנדחה ע"ש וא"כ ה"נ אכתי איסור הוא אף שנדחה ולא שייך למיקריי' פטור ומותר כבהנך תלת וע' לקמן קנ"ו א' על דאחילו עלוהי כי' ועמש"ש בגליון:

שם כ' וע"ק לר"י והאיכא הא דתני' כו' ר"א פוטר כו', נ"ב ע' ס' יריאים סי' ק"ב שם דכ' אמילתא אחריתא די"ל דלא כלל שמואל רק ל' פטור ופטורין לא ל' פוטר ע"ש:

שם כ' דלא חשיב שמואל אלא פטורים השנוים במשנה, נ"ב ע' רא"ש ביצה פ' אין צדין סי' א' בשם בעל העיטור:

דף ג:

כי קאי רבי בהאי מסכתא לא תשיילי' במסכתא אחריתי, נ"ב ע' תוספתא סנהדרין פרק ז' והשואל שלא כעניין צריך לומר שלא כעניין שאלתי דר"מ וחכ"א אינו צריך שכל התורה עניין אחד וע' שו"ת שבסוף ס' תורת חטאת (לבעל המנחת יעקב) סי' א' שהקשה אהך דכאן כי קאי רבי כו' מרש"י לקמן קי"ד א' ד"ה ואם בכולי תניי' שכ' דהבקי בכולי תניי' גם כי קאי בחדא מסכתא בכחו למיהדר במסכתא אחריתי ע"ש ונ' פשוט דזה רק לפי הרוב אבל לפעמים יארע גם לאדם היותר בקי שלגודל עיונו בדבר שעוסק בו אין יכול להשיב על שאלה בעניין אחר וע"כ התלמיד עכ"פ אין לו לשאול בכמו זה רק ימתין עד שיצא רבו מעיונו אשר בו ואז ישאל דשמא יארע שלא יוכל להשיבו ויהי' העדר כבוד לרבו וז"פ:

שם תני חדא כו', נ"ב ע' אריכות בכאן בשו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ה:

שם בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי, נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל וע"ע ב"ק צ"ה א' כי קא קנים במזיד כו' ע"ש כולה סוגי' וע"ע תוס' שם ק' ב' ד"ה חייב וע' ירושלמי פאה פ"ד ה"ב עד כדון מזיד שוגג כו' עש"ה וע"ע ירושלמי שם פ"ה ה"א עד כדון מזיד אפי' שוגג כו' עש"ה כל העניין וע' תרומות סוף פרק ה' במשנה אם שוגג מותר ואם מזיד אסור וע"ש

בירושלמי כל האיסורין שריבה עליהן שוגג מותרין מזיד אסורין וע' בזה בפרי חדש יו"ד וע' ירושלמי דמאי פ"ד ה"א לא אמר אלא שוגג הא מזיד אסור:

דף ד.

לכי תיכול עלה כורא דמילחא, נ"ב ע' גליון מהרי"פ ומסורת הש"ס וע"ע דוגמא בירושלמי ע"ז פ"ק ה"ד אין יהיב תרתין ליטרא דפילפלין לאיסקרדנה ע"ש בפני משה:
שם אילימא בשוגג ולא אידכר לי' למאן התירו, נ"ב ע' חידושי ח"ס כאן דהביא מקשים דמשכחת דנזכר הלאו ולא את הכרת לר"י דס"ל לקמן ס"ט א' דשגגת כרת שמה שגגה ע"ש וכבר הובאה קושי' זו בשו"ת הרשב"א המיוחסות להרמב"ן סי' ר"ה ע"ש וע"ע ס' שו"ת עטרת צבי חיו"ד סי' נ"ב הקשה ג"כ קושי' זו מסברא דנפשי' ולא זכר שכבר קדמוהו בשו"ת המיוחסות הנ"ל ושוב ראיתי שהיא קושית הרמב"ן כאן במקומו בחידושיו:
שם וכי אומרים כו', נ"ב ע' תוס' וע' ש"ך חו"מ סי' ע"ג סקכ"ב וע' ירושלמי דמאי פ"ג ה"א מבריחו מן הקלה ומכניסו לחמורה כו' עש"ה:
שם ר"ע סבר אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא, נ"ב ע' נזיר ס"ד א' רש"י ד"ה ספיקן טמא:
שם תוד"ה וכי כ' וכן בפרק בתרא דעירובין כהן שנמצא כו', נ"ב ע' ס' חידושי גור ארי' תי' דהתם שאני דעל הכהנים מוטל העבודה:
ואם אין רוצה לעבוד מוטל עליו להכשיר כהן שיעבוד ולכך שרי לחתוך ולא חשיב חוטא עבור שיזכה אחר זכות עצמו הוא עכת"ד ע"ש וע' עוד בדבריו בספר הנ"ל בעירובין ל"ב ב' שכ' שם בזה באופן אחר וז"ל וכן כהן שיש לו יבולת חבירו חותכו בשיניו כי הכהן מקריב בעד כל ישראל וגם בעד הכהן אשר הוא חותך ולכך מותר לו לחתוך (כיון דהקרבן שיקריב הכהן שנחתך לו היבולת קרב גם בעד המחתך ה"ל חתיכתו זכות עצמו) עכ"ל וכתירוצו כאן כן הוא גם בשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' נ"ג:
שם תוד"ה כ' פשיטא שלא ישמע לנו כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' וז"ל ואין להקשות וכי ישמע לנו אם נאסור לו דמ"מ נ"מ שב"ד מצווין להפרישו ולעכבו בידים שלא ירדה ומונעין אותו מלעשות איסור על כרחו עכ"ל ויש לעיין אם אינו עושה כדין אם מרדה דכיון דיתחייב סקילה אם לא ירדה הרי הרדי' היא להצלת נפשו ופ"נ הרי דוחה שבת ורק לפי מה שתירצו תוס' דאם לא התירו יופטר מסקילה אז שפיר הרדי' איסור כיון דאיננה להצלת נפשו דגם אם לא ירדה יופטר והנה גוף תי' התוס' דהאונס

מפאת האיסור דרבנן חשוב אונס גם מן התורה הארכתי בו בכללים ממקומות הרבה וע' כתובות ב' א' התם אנוס בתקנתא דתקינו לי' רבנן כו' וכעת ראיתי עוד בחידושי הר"ן ר"ה ז' ב' ד"ה והרי רגלים דכ' דלדמין וערכין נמי לא חייל בל תאחר מאורתא דיו"ט עד חוה"מ כיון דא"א ליפרע ביו"ט דהוי כמקח וממכר ע"ש הרי דמפאת האיסור דרבנן חשוב א"א לעשותו גם מה"ת לעניין שאינו עובר בבל תאחר דהוא מה"ת:

דף ד:

ובהא פליגי דר"ע סבר ילפינן זורק ממושיט ורבנן סברי לא ילפי' כו', נ"ב י"ל פרפרת בזה עפ"י הגמ' לקמן מ"ט ב' כי קא מספקא לי משום דכתיב והמלאכה **הית'** דים כו' מש"ה ולפי"ז י"ל דר"ע ובני פלוגתי' תרוייהו ס"ל דהמלאכה הית' דים ממניינא וא"כ אי נימא דויבא הביתה לעשות מלאכתו הכוונה מלאכה ממש הויין להו מ' מלאכות ומשא"כ אי נימא דלעשות צרכיו נכנס הויין להו רק ל"ט מלאכות והנה מבואר בס' הגלגולים להאר"י ז"ל כי ר"ע הי' גלגול יוסף וזה שקראוהו בגמ' ע"ש אביו עקיבא בן יוסף והכוונה ברמז שהי' גילגול יוסף כי המגולגל הוא כמו בן להגילגול הקדום והנה לקמן נ"ו א' רבי דאתי מדוד מהפך ודריש בזכותי' דדוד ולכן כזה ג"כ ר"ע שהי' גילגול יוסף מהפך ודריש בזכותי' דאין הכוונה שנכנס לעשות צרכיו וביקש חלילה לעשות אותה מעשה רק הכוונה כפשוטו שבא לעשות מלאכתו ממש אלא דא"כ הא יש עוד מלאכה מ' וכנ"ל וא"כ הי' ההכרח לו להמציא עוד מלאכה מ' והנה בירושלמי הובא בחידושי הרמב"ן לקמן ע"ג א' על המשנה אבות מלאכות מ' חסר אחת וכן הובא בר"ן על הרי"ף שם פריך דלמה לא תני התנא מ' מלאכות היינו שהי' לו למנות גם הושטה ומשני שכל המלאכות יש להן תולדה והושטה אין לה תולדה ולכן אין נמנית באבות מלאכות ע"ש וע"כ ר"ע לטעמי' דהוצרך למצוא באמת מ' מלאכות להפוך בזכותי' דיוסף לכן יליף זורק ממושיט וא"כ גם הושטה יש לה תולדה זורק וא"כ שפיר הם מ' מלאכות דהא ניתוסף הושטה ודו"ק היטיב ונכון דרך פלפול בס"ד:

שם ודילמא הנחה היא דלא בעי הא עקיר' בעי, נ"ב משום דעקיר' שעקר דבר ממקומו ולא אחשבי' למקום לא נחשב עקיר' בפחות ממקום ארבע אבל הנחה כיון דאחשבי' להניחו שם מקודם בכל מקום יש לו הנחה, ס' חדושי גור ארי':

שם תוס' ישנים כ' ואינה הוכחה דלא אמר קלוטה כמי שהונחה דמי' אלא להחמיר כו', נ"ב קצ"ע דהא הא דקלוטה כמי שהונחה סברא הוא ומהיכי תיתי לן לחלק בין לקולא ולחומרא דבשלמא בלבוד דכתבו ז"ל ג"כ כזה להיפוך דלא אמרי' לבוד רק להקל היינו

משום דלבוד הוא הלמ"מ וי"ל דכך נמסרה הלכה ומשא"כ בהך דקלוטה כו' דסברה היא ולומר דהזורק ד"א ברה"ר הוא דילפי' דלא נימא קלוטה להקל גם ז"א דכיון דאין סברא לחלק:

א"כ נילף משם דלא נימא קלוטה כלל אף לא להחמיר ועוד דד"א ברה"ר הילכתא גמירא לה ואין דנין מהלכה ועוד צ"ע מגיטין ע"ט א' דאמר סברא דקלוטה גם גבי גט אף דהוא להקל ע"ש וצ"ל הכוונה דאף דקלוטה כמי שהונחה מ"מ אינו כמי שהונחה לבד רק יש בו ב' כוחות כח הילוך מצד עצמו שהוא מהלך וגם כח הנחה מפאת האויר שהוא קולטו וע"כ לעניין שבת שפיר חייב למעלה מי' מפאת צד ההילוך שבו דהוי כאלו זרק] ב' חפצים אחד מהלך ואחד נח דמתחייב על המהלך וכן למטה מי' שפיר חייב מפאת צד ההנחה שבו וכמובן ומשא"כ גבי גט הרי מתגרשת שפיר בצד הנחה שבו וכאילו זרק ב' גיטין אחד נח ואחד מהלך דנתגרשה עכ"פ באותו שהוא נח ודו"ק היטיב:

דף ה.

איכפל תנא לאשמעי' כל הני, נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל ודוגמתו עוד קידושין כ"ו ב' איכפל תנא לאשמעי' מחט וב"ק צ"ד א' איכפל כל הני תנאי לאשמעי' כב"ש וב"מ מ"ו א' ואיכפל תנא לאשמעי' גברא ערטילאי כו' וע' שו"ת הריב"ש סי' תמ"ז דלא שייך זה רק במקום שנשנה סתם דאז לא מפרשי' לי' אדרך רחוק ולא שכיח אבל להדיא דרך התנא שפיר לשנות דין אפי' במלתא דלא שכיח ע"ש וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' מ"ה וע"ע כתובות ס"ב א' איכפל תנא לאשמעי' טייל ופועל וע"ע מנחות י"ב ב' ואיכפל תנא לאשמעי' קומץ דמנחת חוטא וקצ"ע לקמן צ"ט ב' דילמא מתני' במחט וק' דאיכפל תנא לאשמעי' מחט וע"ע ב"ק קי"ב ב' איכפל כ"ע וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי ובשבועות מ"ח ב' איכפל ואתאי כל הני פרסי למיעקרא להא דרב ושמואל וע"ע תיבת איכפל בב"ב צ"א א' איכפל ואוליד חד כו':

שם תוד"ה כאן כ' וא"ת נהי כו', נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ה:

דף ה:

בעי רבא אגוז בכלי וכלי צף ע"ג מים בתר אגוז אזלינן והא נייח או דילמא כו', נ"ב ע' אהלות פ"ח מ"ה ר' יוסי אומר הבית שבספינה אינו מביא את הטומאה ע"ש במפרשים:

שם שמן שצף ע"ג יין כו' ונגע טבול יום כו', נ"ב ה"ה לעניין אם נגע עכו"ם בשמן אם נאסר היין שתחתיו משום מגע עכו"ם ג"כ ג דתלוי בפלוגתא דריב"נ ורבנן, ע' שו"ת

הלכות קטנות סי' י' ע"ש בדברי המני"ח ואולם נידון דשם הוא בשינוי קצת עש"ה וי"ל שם דכיון דהשמן הוא מעמיד ה"ל כגופי' טפי וכמים ע"ג מים ע' תוס' ביצה ל"ט א' ד"ה משום וע' עירובין כ"ז ב' סברא דיין ע"ג קנקנו משום דמינטר בי' חשוב כגופי' וניקח גם הקנקן בכסף מעשר ע"ש וע"ע כתובות ק"ח ב' עש"ה ושוב ראיתי בשו"ת שבות יעקב סי' ס"ב הביא דברי הלכות קטנות הנ"ל ע"ש מש"ש בזה:

דף ו.

ד' רשויות כו', נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ד וסי' כ"ה אריכות בכולה סוגיין:
שם ומבואות המפולשין. נ"ב בשאלתות פ' בשלח איתא ומבואות המפולשין לרה"ר:
שם ים, נ"ב ע' ס' יריאים סי' ק"ב במלאכת מוציא מש"ש בטעם היות הים כרמלית לא רה"ר:

דף ו:

ל"ק כאן בזמן שישראל שרויין במדבר, נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' וא"ת מאי דהוי הוי ויראה דאשמעי' דאם עם רב הם יחד כמו שהיו ישראל במדבר נקרא המקום רה"ר ולא תאמר שאין רה"ר רק כשהם קבועים לשם שהרי גם במדבר לא היו קבועים עכ"ל ולפי דבריו דרצה להודיענו דס' רבוא אעפ"י שאין קבועים חשיבי רה"ר כמו במדבר ולהכי נקט מדבר לשנדע דין זה א"כ אכתי איפשר לטעות דבעי' שיהיו שם על פי ד' כמו שהיו במדבר דזה מחשיב לקביעות ע' עירובין נ"ה ב' ולקמן ל"א ב':
שם דאמר רב מצאתי מגילת סתרים בי' ר' חייא וכתוב בה איסי בן יהודה אומר, נ"ב כל' זה ב"מ צ"ב א':
שם שאם עשאן כולן בהעלם אחת חייב עכאו"א, נ"ב תוספתא במכלתין פרק ט':
שם אינו חייב על אחת מהן, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קל"ב דכ' צ"ע דלמה נסתפקו כי' ולא החליטו שהוא מבעיר וס"ל כמ"ד דללאו יצאת וי"ל דא"כ הי' גם המכבה פטור וה"ל תרתי לא אחת עכ"ל ויש לדון בזה ואכ"מ להאריך וגוף דבריו צ"ע דלסברתו דאי מבעיר פטור מכבה נמי פטור דכיון דחיוב מכבה רק בע"מ להבעיר א"א שיהי' חמור ממבעיר כן נ' סברתו בהכרח וא"כ אכתי תיקשי דאמאי קאמר הא מהנך דלא מספקן ומוכח דאינך כלהו מספקן ואמאי הרי ראוי לומר דמבעיר ג"כ מהנך דלא מספקן דהא אילו הית' ההלכה על מבעיר א"כ גם מכבה פטור וא"כ אכתי תיקשי דה"ל תרתי לא אחת ודו"ק והנה הא דהוצאה הוא מהנך דלא מספקן נ' ג"כ הטעם עפ"י המבואר ברמב"ן

ריש מכלתין וז"ל וי"א דלא צריכי תרי קראי להוצאה דעני ודבעה"ב כו' אלא משום דאי כ' רחמנא [חד] ה"א ללאו יצאתה ואין בה מיתת ב"ד לכך שנה עלי' הכתוב להביאה לכלל שאר מלאכות עכ"ל וע"כ זהו ג"כ הטעם שאין לספק על הוצאה דהבינו חכמים דמה דשנה הכתוב בהוצאה הוא להביאה לכלל שאר מלאכות וא"כ א"א דיהי' חיוב מיתה בכולם ולא בהוצאה דא"כ הא לא הובאה לכלל שאר מלאכות וע"כ דפטור המיתה הוא באחת מהשאר מלאכות ואי דנספק דמה דשנה הכתוב בהוצאה הוא להביאה לכלל אותה המלאכה הפטירה ממיתה [ולאפוקה מלאו גרידא לחייב בה כרת וחטאת הוא שהובאה לכלל דגם אותה הפטורה ממיתה הא יש בה כרת וחטאת] זה ג"כ אין לספק דכיון דהובאה לכלל סתמא אית לן טפי למימר דלכלל רוב המלאכות הוא דהובאה ולא לכלל אותה האחת שאין בה מיתה ועוד דאי לכלל אותה האחת הובאה א"כ הא איכא תרתי דאין בהן מיתה ואנן רק אחת הוא דגמרינן וא"כ ע"כ דלא לכלל הפטורה הובאה ודו"ק היטיב מאוד:

שם ואמאי קרי לה רה"י לפי שאינה רה"ר, נ"ב דוגמתו לקמן ח' ב' ואמאי קרי לה רה"ר לפי שאינה רה"י ובתוס' לקמן ט' א' אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפנים וע' מהרי"ק שורש ע"ב הביא דמיון להך דכאן גמ' חולין ק"ה א' מצוה לגבי רשות חובה קרי לה וע"ש במהרי"ק מה שדימה הוא ז"ל לזה:

דף ז.

אביי ורבא דאמרי תרוייהו והוא שגבוה שלשה, נ"ב להיפוך מל' זה עירובין ע"ח א' אביי ורבא דאמרי תרוייהו אעפ"י שאין גבוה שלשה:

דף ז:

וחורי רה"י כרה"י דמו, נ"ב נזכר מזה עירובין צ"ח ב' דחורי חלון הוא ע"ש ברש"י וע"ע לקמן צ"ט ב' דאית לי' מורשא ע"ש ברש"י וע"ע עירובין פ"ז ב' דנזכר שם דין חורי כרמלית:

דף ח.

ברה"י דכ"ע לא פליגי, נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ה:

שם גבוה י' כו', נ"ב ע' רש"י ד"ה רחבה ו' כו' וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ה עש"ה:

שם מחיצות לתוכן עשויות, נ"ב מעין זה עירובין כ"ה ב' הנך מחיצות לגואי עבידן לבראי לא עבידן וסוכה י"ט א' מחיצות לאכסדרה הוא דעבידי ושם כ"א ב' שאני מטה

הואיל ולגבה עשוי' וע"ע עירובין מ"ב ב' מחיצות להבריח מים עשויות וי"ל הכוונה ג"כ דעשויות רק לצורך חוצה להן ולא לתוכן ועמש"ש בגליון וע"ע פסחים כ"ו א' שאני היכל דלתוכו עשוי:

שם רש"י ד"ה אבל גבוה ז' ומחצה כ' דמכי מטא פחות מג' סמוך לקרקע אמרי' לבוד כו' והרי היא כמונחת נמצא שולי' למעלה מיו"ד ואינה נוחה כולה ברה"ר, נ"ב קצ"ע לפי המבואר בחידושי רמב"ן לקמן צ"ט ב' ד"ה התם לא מבטל לה ע"ש דמבואר לעניין:

זורק ד' אמות ברה"ר דכל שההנחה כולה חוץ לד' אמות כגון דבילה המדובקת בכותל דהכותל היא ההנחה שלו שהרי הוא נח רק על פניו המדובקות בכותל והכותל כל הנחתו והוא ר"ל הכותל הרי הוא חוץ לד"א לכן אף שהדבילה עצמה תוך ד' חייב עש"ה והרי טעם זורק ד"א ברה"ר דחייב משום דהוי כזורק מרה"י לרה"ר דד"א הן רשותו של אדם כמ"ש הרמב"ן עצמו כזה לעניין מעביר לקמן ע"ג א' ד"ה מתני' אבות ארבעים כו' והרי דאף דהדבר עצמו עדיין ברה"י מ"מ כל שכל הנחתו ברה"ר חייב וא"כ ה"נ כיון דההנחה רק מפאת לבוד דהוא רק תוך ג' א"כ מה בכך דשולי' למעלה מיו"ד דהוא מקום פטור ואין כל הדבר ברה"ר מ"מ הרי הנחתו כולה ברה"ר היא דכל ההנחה רק במשהו שממנו תוך ג' לקרקע מטעם לבוד ושם הרי הוא רה"ר ואין סברא לחלק בין לכשהחפץ ברה"י והנחתו ברה"ר לבין החפץ במקום פטור והנחתו ברה"ר וכמובן ואהך דא"א לקרומיות של קנה כו' לא קשיא כזה דשם כיון שנח ממש על הקרקע י"ל דגם הקרומיות חשיבי נחים מצד עצמן דדבר המונח ע"ג קרקע כל חלקיו מונחים מצד עצמן לא שחלק העליון ממנו מונח על החלק של מטה ממנו ושלמטה אשלמטה ממנו דוק היטיב מאוד וא"כ הרי אין ההנחה כולה ברה"ר דהא הקרומיות נחים ג"כ מצד עצמן והם במקום פטור ומשא"כ בהך דשבעה ומחצה דאין כאן הנחה כלל באמת ורק מפאת לבוד כו' א"כ הרי כל ההנחה רק באותו המשהו שתוך ג' ממש כמו שם בדבילה דכל ההנחה רק בפנים המדובקין בכותל וא"כ הא שפיר כל ההנחה ברה"ר ודו"ק היטיב מאוד וצ"ע וע' ר"ן סוכה פ"ק דף רל"ח ע"א מדפי הרי"ף ד"ה "ל"ש אלא שאין שם חלל טפח במשך ז'" ע"ש מ"ש ונראה מלשונו כו' ואיכא מאן דשרי כו' עש"ה ונ' דמחלוקת ב' הדיעות הנ"ל שם הוא בעניין זה אי נחשב רק המשהו הנמוך המסכך ע"ג הקרקע מסכך משא"כ מה שמונח עליו אינו מצד עצמו מסכך רק מונח ע"ז וכל הסכך כך החלק התחתון ממנו מסכך ומשהו שעליו מונח ע"ז ומשהו הב' שלמעלה מונח על הא' וכן כסדר דאז שפיר שייך סברא דסכך דמעיקרא ליתי' בעולם והסכך שעל יו"ד עתה הוא שנעשה סכך ומעיקרא הי' רק מונח ע"ג סכך ומחובר לו ע"י אמצעיים כנ"ל וא"כ הא הוא מן העשוי והיש מי

שאומר ס"ל דכל הסכך גוש אחד ונחשב העליון ממנו מסכך מצד עצמו על החלל כמו החלק התחתון ממנו וא"כ שפיר גם מעיקרא הי' הלמעלה מיו"ד נחשב מסכך מצד עצמו על החלל טפח ואין כאן מן העשוי ומחלוקת הנ"ל מטי לספק הנ"ל בכל דבר המונח אי רק המשהו התחתון נחשב מונח ע"ג קרקע ושעליו מונח ע"ז כו' או כולו נחשב מונח בכל חלקיו כל חלק מצד עצמו וכנ"ל ואולי לסברת איכא מאן דשרי הנ"ל גם בהנחה שמפאת לבוד יש לומר כן דכולו נחשב מונח כל חלק מצד עצמו וגם עדיף כאן דכולו גוף אחד משא"כ הסכך דגדיש רק דברים מונחים יחד דאינם גוף אחד ממש ויש יותר סברא לומר שם דאין העליון מונח מצד עצמו רק הנחתו על התחתון ממנו והתחתון על התחתון כו' וכמובן והנה לרמב"ן הנ"ל אם יתחוב אדם מחט או שפוד ברה"ר בשיפוע בזקיפה ויהי' חלק ממנו ברה"י עדיין ואך כל הנחתו הרי הוא ברה"ר שהרי הוא נח כולו רק מפאת חודו התקוע בקרקע רה"ר אזי ג"כ יתחייב אף שקצת השפוד ברה"י עדיין ויש לדון טובא בזה ואכ"מ:

דף ח:

ורבי הוא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ביה"ש, נ"ב ע' תוספתא פרק ב' כלל אמר רשב"א דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אין עושין אותו ביה"ש ודבר שאין חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת עושין אותו ביה"ש ומשמע דמחמר ותחומין וכן הבערה למ"ד דללאו יצתה נמי שריין ביה"ש וצ"ע מדוע הא הוי סד"א:

שם שהעבירו דרך עליו, נ"ב לשון משנה נדה ס"א א' אם עברו דרך עלי' ובריתא בב"ק פ' א' ומעבירין דרך עלי'. לקמן פ' א' והעבירו דרך עלי', עירובין ל"ג א' והא אי בעי מייתי לה דרך עליו, ירושלמי שביעית פ"ג ה"ג ומוליך ומביא את הצאן דרך עלי':

דף ט.

ואע"ג כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ה:

שם רש"י ד"ה פתח פתוח כו' כ' ולחיו לפנים מן האסקופה, נ"ב ע' מהרש"א וע' שאילת יעב"ץ סי' קס"ד:

שם רש"י ד"ה פתח נעול כ' דכל מחיצה שאין בין חלל המחיצות ד' אינן מחיצות, נ"ב כזה רש"י עירובין פ"ו א' ד"ה קורה ד' מתרת בחורבה:

דף ט:

ואם התחילו אין מפסיקין, נ"ב ע' מה שדן מכאן בשו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' ז' ועוד שם סי' ל"ז:

שם בסעודה גדולה, נ"ב בפסקי ריקאנטי סי' קס"ה בשם רבינו ברוך דסעודה גדולה חשוב רק אם אוכלין רוב בני העיר ביחד עכ"ל:

שם דילמא אתי לאימשוכי, נ"ב כל' זה יומא ל"א א' וע"ע ברכות מ"ג ב' דילמא אתי לאמשוכי בתריהו ועמש"ש בגליון ועירובין י"ד א' דילמא אתי לאימשוכי בתרה ושם מ"ב א' שמא ימשך אחר חפצו וע"ע פסחים ק"ז א' דילמא אתי למימשיך:

דף י.

מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' מ"ד:

שם תורתו מתי נעשית, נ"ב צע"ק מגמ' ברכות ל"ב ב' וראיתי בחזקוני עה"ת עה"כ הנ"ל מן הבוקר ועד הערב כ' בשם בריתא דר"א יכול כל היום דן אם כן אימתי התלמידים יושבים ללמוד תורה כו' ואולי גם כוונת הגמ' כאן כך היא דתורתו שלמד עם התלמידים מתי נעשית ובזה ל"ק עוד מההיא דברכות ואולם ל' השאלתות פ' יתרו תורתו אימתי למדה ואימתי לימדה עכ"ל וא"כ אהך דאימתי למדה שפיר תיקשי מהך דברכות:

שם כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית, נ"ב כל' זה לקמן קי"ט ב' ועמש"ש על הגליון בשם הכל בו וע' כזה במהרי"ו סי' קצ"א על קיום מצות סוכה וע"ע כזה על קיום מצות יבום בזוהר חדש מדרש רות ד"ה א"ר יודאי (דפוס ווארשוא תרמ"ה דף פ"ח ע"ב) וע"ע כזה על קיום מצות מצה ברוקח ה' פסח סי' רצ"א וזה ג"כ אחד מן הדברים שנדמית בם סוכה למצה ע' מה שהארכתי בגליון סוכה כ"ז א':

שם רביעית זמן סעודה לכל אדם, נ"ב הוזכר ב"מ פ"ג ב' עול בארבע שעי לחנותא כו' וברש"י שהיא שעת סעודה והכל נכנסין בחניות וסועדין:

שם ששית מאכל תלמידי חכמים מכאן ואיליך כו', נ"ב נרמז גם בתענית י"ט א' במשנה קודם חצות לא ישלימו לאחר חצות ישלימו ע"ש כ"ה ב' רש"י ד"ה קודם חצות דהטעם דלאחר חצות כיון דעבר כבר זמן אכילה לכל אדם כבר הי' תענית בפועל וע"כ משלימין אותו ע"ש:

דף י:

אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' ר"כ דלפי דבריו יש להסתפק דרק נתינת שלום לחבירו הוא דאסור אבל לומר תיבת שלום דרך סיפור כגון שיש שלום בעולם וכדומה אין איסור עש"ה ואולי יש לחלק בזה בין בכתב לבע"פ:

שם שם גופי' איקרי שלום דכתיב ויקרא לו ד' שלום, נ"ב כן הוא בפרק השלום מאמר ר' יהושיע ועוד שם א"ר יהושיע גדול הוא השלום שישראל נקראין שלום שנא' כי זרע השלום כו' ואולי זה טעם ושמנו קראת בשמך וע"ע רש"י מכות כ"ג ב' ד"ה ושאילת שלום בשם דכ' ואנו נמי כי שיילינן אהדדי מדכרינן שם דשלום שמו של הקב"ה דכתיב ויקרא לו ד' שלום וכזה ברש"י סנהדרין מ"ד א' ד"ה שמא שד הוא דכ' ואין מוציאין שם שמים על המזיק ושלום שם שמים הוא שנאמר ויקרא לו ד' שלום:

שם ואמר רבא כו' אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו כו', נ"ב כך היא ג"כ סברת רב בירושלמי ב"מ פרק ו' ה"א ואמר להון לא דאנא חייב כו' עש"ה והיינו משום דמדינא אינו חייב וא"כ ה"ל מתנה בעלמא והנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו וע"כ הצריכהו רב לומר להם כן בפירוש ודו"ק:

שם שייף לי' משחא ומלי לי' כוחלא, נ"ב כן הי' הדרך לעשות לתינוקות ע' קידושין ע"ג ב' שייף משחא ומלי כוחלא אין בו משום אסופי:

שם והאידנא דחיישי' לכשפים, נ"ב כזה תוס' תענית ל' ב' ד"ה אמר רבא:

שם תוס' ד"ה הנותן כ' אבל הנותן צדקה כו', נ"ב והוא מדברי הרי"ף וע' ס' חידושי גור ארי' שכ' וז"ל הנותן מתנה כו' צריך להודיעו כי כשם שהוא נותן כף צריך שיהי' מקבל דאל"כ לא מיחשיב נתינה כשאין שם קבלה ולכן צריך להודיעו כדי שידע המקבל שניתן לו ואז היא קבלה גמורה מצד המקבל אבל הנותן לעני הצריך פרנסה א"צ להודיעו כי לא נתכוון רק לפרנסתו עכ"ל ז"ל בקצת שינוי ומתבאר מדבריו דיש חילוק בין שם מתנה לשם צדקה דמתנה הוא עניין נתינה שניתן למקבל ולכן צריך במקבל לידע כדי שיהי' שם קבלה גמורה מצדו דהנתינה והקבלה יחד הם השלמת עניין הנתינה משא"כ נתינה בלי קבלה גם הנתינה איננה נתינה שלימה כי נתינה וקבלה הם שמות המצטרפים וכאשר יש נתינת הנותן צריך שיהי' קבלת המקבל ובלתי קבלה גם נתינה לא נחשב כי אם לא קבל המקבל למי ניתן ומשא"כ בצדקה דאיננה מתנה רק הוא צדקה למלאות חסרון העני לכן א"צ דעתו כלל רק השלמת חסרונו לבד והוא כל דבר הצדקה ולפי"ז לכאורה לעניין מתנות לאביונים בפורים דכתי' ל' מתנה בקרא יוצרך שידע העני שניתן

לו ויהי' דינה שונה משאר צדקה דהוא מעלה כשאין העני יודע ממי נוטלה ואין מתבייש כמבואר בב"ב י' ב' וכתובות ס"ז ב' דבמתנות לאביונים לא יהי' הדין כן רק צריך להודיע דייקא משום דכתי' ל' מתנה בקרא ומתנה נחשב רק בידיעת המקבל וכנ"ל וזה חידוש דין לכאורה:

דף יא.

שנא' לרומם כו', נ"ב עי' מהרי"ק שורש קס"א ושו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' י"ט וע' ס' יריאים סי' שכ"ד דכ' דמורא ביהכ"נ וביהמ"ד לכל דיניהם שאין נוהגין בהן קלות ראש ואין אוכלין ושותין בהן כו' הוא חיוב דאוריתא מעשה דומקדשי תיראו דמקדש כולל גם ביהכ"נ וביהמ"ד ע"ש ועמ"ש בגליון יומא י"א ב' וע"ע ס' יריאים סי' שפ"ו דהביא לאו דמעילה בהקדש וכ' וכשם שאסור ליהנות מהקדש כך אסור ליהנות מביהכ"נ וביהמ"ד שגם הם הקדש כדתנן במגילה אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן כו' ע"ש ומוכח דאכילה ושתי וכדומה בביהכ"נ וביהמ"ד פי שנים יש בו משום מורא מקדש ומשום מעילה בהקדש וע' ס' בית מאיר מגילה דף כ"ז ע"א ד"ה "רש"י ד"ה לא שני דאין מורידין" אריכות אי ביהכ"נ יש לו דין תשמישי קדושה או רק דין תשמישי מצוה עש"ה וע' תוס' ב"ב ח' א' ד"ה יתיב דמה שמתנדבים לביהכ"נ נחשב כהקרבת קרבן ע"ש ונ' ג"כ הטעם משום דביהכ"נ נקרא מקדש מעט כמבואר במגילה וע"כ מה שמתנדבים לשם הוי כקרבן הקרב בביהמ"ק וע' ס' בכור שור ברכות בסדר קרבנות בתבואות שור שם ס"ק י"ב דתמה על דברי ר' כרוספדאי דהצריך לקרות פסוקי הקרבנות בביהכ"נ ע"ש והנה יש טעם פשוט לדבר עפ"י תוס' ב"ב הנ"ל דמה שמתנדבים לכבוד ביהכ"נ כמו שרגא הוי כהקרבת קרבן ע"ש וא"כ קריאת תורה בביהכ"נ דהוא כבוד לביהכ"נ וודאי מה שמקיימים בו מצות ת"ת ואין לך כבוד יותר מזה א"כ גם זה כהקרבת קרבן וע"כ כיון דקריאת פסוקי קרבנות כדי שיוחשב כמקריב דעוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה לכן יותר טוב לקרות בביהכ"נ דאז יותר בנקל תוכל הקריאה להחשב זה כיון דיש עוד הצטרפות הטעם מפאת כיבוד הביהכ"נ דנחשב ג"כ הקרבה ולכן יותר תוחשב הקריאה הקרבה כיון דיש בה פי שתים עניין זה ודו"ק וע"ע ס' בית מאיר ערכין דף ו' ע"ב ד"ה כותי שהתנדב עש"ה:

שם ובו ביום, נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' קכ"ז אם כשנפלו לו תפילין חלילה ג"כ המצוה להתענות בו ביום דווקא עש"ה:

שם לא שנו אלא כו', נ"ב ע' רוקח סי' שס"ט כ' והא דאמרי' בפ"ק דשבת פטורין מן התפילין בדורות ראשונים אבל אנו חייבים עכ"ל ואולי ט"ס הוא וצ"ל מן התפלה וע"ע שם שכתב אבל תפלת מעמדות ודוכן לוים צריכין כיון להשמיע קול אחד פטורין מן התפלה ומן התפילין עכ"ל ומקורו בזבחים י"ט א' וע"ש:

שם תוד"ה כגון כ' י"ל תורתו הי' אומנתו, נ"ב ור' ירמי' דהוה קמסרהב כו' לא הי' רוצה להחזיק גדולה בעצמו להחשיב עצמו שתורתו אומנתו, שו"ת חיים שאל סי' א' בשם המהרנא"ח בדרשותיו פ' צו:

דף יא:

ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה, נ"ב ע' רע"ב עה"ת תולדות ד"ה וישמור משמרתי גזירות להרחקה כו' דכ' פי' שכן דרשו רז"ל בפסוק ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי ולא משמרת למשמרות משמרתי מכאן שאין גוזרין גזירה לגזיר' אלמא דגזירות קרי להו משמרת כו' עכ"ל והדרש שהביא לא ידעתי מקורו ובש"ס בבלי כמדומה ברור שאיננו ורק במ"ק ה' א' ויבמות כ"א א' איתא דרש ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי אבל הך דולא משמרת למשמרות כו' מכאן כו' לא ידעתי מקורו וגם לא ידעתי למאי הביא דרש זה הלא לכוונתו הי' די שיביא דרש דמ"ק ודיבמות הנ"ל להוכיח דמשמרת היינו גזירה ול"ל להביא גם הך דולא משמרת למשמרות כו' ונזכרתי דגם ברש"י ביצה ב' ב' ד"ה בשם רבינו הובא דרש זה דולא משמרת למשמרת ע"ש

וגוף הך דהיא גופה גזיר' ואנן ניקום ונגזור גזיר' לגזיר' ע' דוגמתו בירושלמי שביעית פ"ב ה"ד אין מחדשין על הגזיר' כו' אין מוסיפין על הגזיר' ע"ש וע' שו"ת ח"צ סי' ע"ה שכ' דבדבר המצוי ורגיל גזרי' גזיר' לגזיר' ע"ש:

שם שחקק קב בבקעת, נ"ב כל' זה לקמן כ"ט א':

שם גליון הש"ס ד"ה תוד"ה אלא לאו כו' כ' כמו שפירש"י לעיל כו', נ"ב ותוס' לעיל ה' א' ד"ה כאן:

דף יב.

הא ר' יהודה הא ר"ש, נ"ב בחידושי הארכתי הרבה בעניין משאצל"ג והערותי דפלוגתא דמשאצל"ג לכאורה לה דמיון לפלוגתא דזבחים ט"ו א' בהוליכו והחזירו אי

הולכה שני' חשובה הולכה ליפסול

בזר מפאת דהא צריך לאמטויי' דמ"ד שם דלא חשיב צורך וסברתו משום דלא הוצרכה ההחזרה לשתצטרך ההולכה ואף דאחרי שנעשית החזרה הרי ההולכה נצרכת מ"מ לא

חשוב זה צורך וה"נ אף דכשיש זיבה הוצאת הכיס נצרכת עכ"ז הואיל והזיבה עצמה נמי הא לא אצטריכא לא חשיב צורך ומ"ד שם דעתה הא צריך לאמטוויי' ה"נ עתה שיש זיבה הרי צריך לכיס וכן הוא במוציא מת לקוברו וכל כיוצא בזה וכמובן וע"ע תוס' ב"מ פ' ב' ד"ה דקא תפיס שכתבו וי"ל דהתם לא איתהני מלוה מידי דאין מרויח במה שהלוה ממה שלא הי' מלוה ולא הי' לו משכון עכ"ל ואף דעתה שהלוה שוב המשכון הנאה לו דתפיס לי' אהלואתו מ"מ כיון שהמלוה עצמה ג"כ לא נצרכת לו לא חשיב זה צורך והנאה ודו"ק היטיב וע"ע אליהו רבא להגר"א ז"ל כלים פט"ו מ"ו מש"ש בטעם דמצודת העכברים טהורה עש"ה וע"ע רמב"ם ה' שבועות פ"ו הי"ב דכ' אין פותחין בנולד כיצד נשבע שלא יהנה בפלוני ונעשה סופר העיר כו' אפי' אמר אילו הייתי יודע לא הייתי נשבע אין מתירין לו הואיל ועדיין לא ניחם אלא רצונו שלא יהנה לו ושלא יעשה סופר: **עכ"ל** והוא ג"כ כסברת היתיר משאצל"ג דאין נחשב שרצונו לההנות כיון דבעצם ההנאה הרי אין רצונו לההנותו ורק מפני היותו סופר הוא שרצונו לההנותו וע"כ הואיל ואין רצונו גם במה שהוא סופר אין זה נחשב רצון ואף דבהיותו סופר הרי רוצה לההנותו מ"מ כיון דהיותו סופר עצמו אין רצונו בו ע"כ אין:

זה נחשב רצון וה"נ אף דכשיש זיבה הוצאת הכיס נצרכת מ"מ לא חשיב צורך כיון דגם הזיבה עצמה אין נצרכת ודו"ק היטיב וע"ש בהשגות הראב"ד ובנושאי כלים דעמדו ע"ד הרמב"ם ז"ל דבגמ' לא משמע שיהי' זה טעם אין פותחין בנולד רק הטעם דהואיל והנולד לא שכיח לא אסקי' אדעתי' ולא שייך לומר אילו הייתי יודע כו' וע"כ בנולד דשכיח פותחין באמת עש"ה וע' מה שדן מרמב"ם הנ"ל בשו"ת מהרי"ו סי' א' עש"ה ועמ"ש בכתבי בחרותי בסוגי' דתנאי אקושית מהרי"ט והט"ז בהך דאם לא מתי לא יהא גט דמדוע חשיב לאו קודם להן הרי רוצה בהאם לא מתי ומה שהוא רוצה בו הא חשיב הן כתוס' קידושין ס"ב א' ע' היטיב מש"ש בזה:

שם חייב אדם למשמש בבגדו ע"ש כו', נ"ב בשו"ת מהרי"ו סי' קצ"ג דן מזה לערב פסח וז"ל וצריך לבדוק בית יד של התינוקות שלא ישאר בו חמץ וכן בבית יד שלו מידי דהוי אהא דאמרי' הילכתא רבתא לשבתא עכ"ל:

שם את התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות, נ"ב כל' זה תוספתא ע"ז פ"ג ומוסרין לו תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות והובאה בגמ' ע"ז ט"ו ב' וע"ע דוגמת הלשון בב"ב קמ"ד ב' ללמוד תורה או ללמוד אומנות וע' שו"ת הרא"ש כלל ח' אות ט"ז דהנשבע לפרוע לחבירו בז' בניסן והי' ז' בניסן בשבת צריך לתת לו משכון בשבת ההוא דש"כ ככסף והוי קיום השבועה וחפצי שמים הוא שיקיים שבועתו ולא גרע ממה שמשדרין

ללמד אומנות לתינוק כ"ש שמותר לפרוע בשבת לקיים שבועתו עכ"ל ולפי"ז לכאורה אפי' בלא שבועה רק לוה מחבירו לשלם ביום פלוני והי' בשבת צריך ג"כ לתת משכון: **דפריעת ב"ח** ג"כ מצוה והוי ג"כ חפצי שמים ופשוט דפריעת בע"ח מצוה המצוה שיפרע בזמנו והנה מ"ש הרא"ש שיתן לו ש"כ לכאורה הריוח בזה שמרויח איסור טלטול המעות אולם לעומת זה הרי מפסיד איסור מקח וממכר ע' שו"ת הריב"ש סי' קנ"ו ואולי רק בפדיון הבן דכתי' ה' סלעים לכן כשנותן ש"כ הוי מקח וממכר שקונה החפץ בעד ה' סלעים ומשא"כ בבע"ח י"ל דכיון דש"כ ככסף הוי החיוב מיד רק נתינת ש"כ אולם בכתובות פ"ו א' לא משמע כן וכן בכמה דוכתי עוד וע' חידושי ר"ן ר"ה ז' ב' ד"ה והרי רגלים מש"ש בסה"ד דליפרע ביו"ט אי אפשר כו' עש"ה:

דף יב:

כמאן אזלא כו' כמאן כר' יוסי, נ"ב דוגמתו ר"ה ט"ז א' כמאן מצלינן כו' כמאן כר' יוסי וע' מש"ש בגליון.

שם בקושי התירו כו', נ"ב דוגמתו מס' סופרים פי"ט ואין מזכירין בשלשה ראשונות ובשלשה אחרונות אלא בב' ימים טובים של ר"ה וביוה"כ בלבד ואף באלו בקושי התירו וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' י' ורש"י כריתות ח' א' ד"ה ואין השאר עלי' חובה וש"ע יו"ד סי' קצ"ה סעיף ט' ורש"י נדה ס"ח א' ד"ה ותמה על עצמך:

שם לעולם אל ישאל אדם צרכיו כו', נ"ב ע' שו"ת תמים דעים סי' קפ"ד:

שם אפילו גבוה ב' קומות כו', נ"ב ע' פירש"י דהטעם משום לא פלוג וע' שו"ת הרד"ך בית כ"ב חדר א' עש"ה וע' רא"ש עירובין פ"י סי' ג' מוכח דאין הטעם משום לא פלוג רק הוא גזירה עצמותית ע"ש:

שם הא תרי שפיר דמי, נ"ב עמ"ש על הגליון לקמן קמ"ז ב' וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ט"ו מש"ש משא"כ בשנים לא חיישי' לטעות דאדכורי מדכרי אהדדי וצ"ע דא"כ אמאי אסר ר' יהודה לשרוף חמץ במועד מטעמא דדילמא אתי למיכל מיני' הא אפשר שישרפו שנים דמדכרי אהדדי:

שם לא קשיא כאן בעניין אחד כאן בב' עניינים. נ"ב כל' זה יומא ס"ט ב' וע' בית האוצר אות אלף כלל ק"י וע' לקמן ס"א ב' רש"י ד"ה מעניינות:

שם כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים, נ"ב כל' זה חגיגה כ' א' וגם שם המאמר לר' ישמעאל וע"ע ל' זה יבמות קכ"א א':

שם לכשיבנה ביה"מ אביא חטאת שמינה, נ"ב ע' ס' בית אלקים להמבי"ט שער התשובה פ"ב דלפי דבריו ראוי שהחוטא בזמן שאין ביהמ"ק קיים לא יתחייב חטאת כלל עש"ה וצ"ע וכן ק' עליו מהך דיומא פ' א' האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור כו' וגוף הך דכאן ודיומא ע"ע כזה תוס' שבועות כ"ו א' ד"ה את לבך אנסך:
שם הלכה ואין מורין כן, נ"ב עירובין ז' א', מנחות ל"ו ב', ביצה כ"ח ב', ע"ז ל"ז ב', ב"ק ל' ב':

דף יג.

הואיל ואימת רבן עליהן. לא אתי לאצלויי, נ"ב מעין זה נדה י"ג א' דמשום ביעתותא דרבי' לא אתי להרהורי וע"ע כתובות כ"ח א' ואי אשמעי' רבו משום דאית לי' אימתא דרבי' וע"ע עניין אימתא דרבי' ב"ק כ"ח א', ל"ג א' וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ח' כ' גם באשה שאימת בעלה עלי' כדאמרי' גבי עבד אימת רבו עליו כו' וע' רש"י לקמן נ"ח א' ד"ה דעבד לי' רבי' וע"ע גיטין י"ט ב' ודווקא ר"נ וספרי דדייני דאית להו אימתא וכן שלוחא דבי דינא מבי דינא ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' נ"ה ועמ"ש על הגליון לקמן כ' א':
שם נדה מה שתישן כו', נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' י"ט וע' שו"ת חיים שאל סי' ע"ה אות ב' ועוד שם ח"ב סי' ל"ח אות נ"ג:
שם עולא כו' הוה מנשק כו' ופליגא כו', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ב':
שם והית' אשתו נוטלת תפיליו כו' ואמרה להם כת בתורה כו', נ"ב ע' ח"א למהרש"א ע"ז מ"ד א' ד"ה בשכר שפקודיך נצרתי כו' דתפילין קרוים כתר תורה וכן הוא עוד בח"א למהרש"א בב"ב סוף פ' חזקת וע' קידושין ל"ה א' ומכות י"א א' דהוקשה כל התורה לתפילין ועמ"ש על הגליון ר"ה י"ז א':

דף יג:

ואמרתי לה בתי בימי נדותיך מהו אצלך, נ"ב פי' דאליהו שמע בישיבה של מעלה שעל איסור נדה נענש אותו תלמיד ולפיכך שאל לה על איסור נדה ולא על שאר איסורים, ס' הפרדס לרש"י סי' ער"ב:
שם ברוך המקום שהרגו, נ"ב כל' זה בכתובות קי"א א' וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' נ"ח הביא גמ' דכאן בנוסחא ברוך המקום שעקרו ונ' דט"ס הוא בתשב"ץ:
שם איני והא"ר יצחק קשה רימה למת כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' תפ"ד עש"ה וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' נ"ז:

שם ברם זכור אותו האיש לטוב. נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע כל' זה בחולין נ"ד א' וע"ע ל' זכור לטוב ברכות ג' א' ובכמה דוכתי על אליהו ובב"מ ס' א' וחכ"א זכור לטוב וע"ע ל' ברם זכור אותו האיש לטוב בב"ב כ"א א' וגם שם ר' יהודה אמר רב הוא בעל המאמר כמו כאן וע"ע ב"ב קל"ג ב' במשנה רשבג"א אם לא היו בניו נוהגים כשורה זכור לטוב וע"ע סנהדרין י"ג ב' א"ר יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ור' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות כו' ושם י"ח א' במשנה אם רצה לחלוץ כו' זכור לטוב ותענית י' ב' עושה וזכור לטוב:

שם רש"י ד"ה בנדת טומאתה כ' ועד שתבא במים לטבילה היא בנדתה דמרבינן מתהי' בנדתה בהוייתה תהא כו', נ"ב ע' תוס' וע' תוס' יבמות מ"ז ב' ד"ה במקום ומה שציין בגליון הרי"פ שם וע' אריכות בחידושי רמב"ן כאן ומ"ש הרמב"ן ובהרבה מקומות בתורה כן שכתוב וטמא עד הערב וטהר ואין כתוב ורחץ במים ואנן לומדין מן המפורשין שכתוב שם ורחץ בשרו במים וטמא עד הערב ואין טומאה פורחת כו' עכ"ל ומשמע מלשונו דזה נמנע דרך כלל בעניין טומאה שתסתלק מאילי' שלא ע"י טבילה וע' בזה זבחים ק"ה א' פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו מהו ע"ש ברש"י וע"ש בתוד"ה או דילמא דתמהו באמת על פירש"י ע"ש שכתבו וקשה אטו מחיצות עזרה מקוה טהרה דכיון שנטמאו מי יטהרם עכ"ל עש"ה ול' טומאה פורחת שכ' הרמב"ן הוא מגמ' זבחים מ"ג ב' ומ"ש הרמב"ן עוד וי"א דשומרת יום כנגד יום הוא שנקרא ימי לבון והי' מיקל לפי שהוא חששא בעלמא ושמא לא תראה כו' אבל לשון ראשון יותר נכון שאף בזה לא הי' ראוי לטעות שאינה חששא אלא ספיר' היא שכשם שסופרת שבעה לזיבה כך סופרת אחד לאחד כו' עכ"ל והנה זה פשוט דאפי' צותה תורה לספור מטעם שמא תראה מ"מ אחרי שציותה לספור הנה אם משמש הוי הביאה איסור אפי' לא ראתה דאחרי שאסרה התורה הביאה מטעם שמא תראה מעתה לא הטעם הוא האיסור רק גוף האיסור הוא האיסור והוי הביאה איסור בעצם אפי' לא ראתה ואף גם בגוף ציווי הספיר' שציותה תורה לספור נ' דאין הכוונה כלל מטעם שמא תראה דאילו הי' הכוונה כן א"כ אילו הי' אפשר לנו לדעת וודאי שלא תראה לא היתה צריכה ספיר' ואילו בנדה ל"ו א' מבואר להדיא איפכא ע"ש דאמר צריכה שתפסוק משהו שיעלו לה לשבעה נקיים ע"ש דבעי' ספירת שבעה נקיים אף דידעי' וודאי שלא תראה אחרי שכל דמים שתראה הם דם טוהר עש"ה ותבן וע"כ דספירת שבעה הוא דבר עצמיי שצריך שתמתין ז' ימים לטבילה ואינו מחשש שמא תראה כלל וז"פ:

דף יד.

שהיו אומרים לא אלו מטהרין כו', נ"ב ע' פנ"י ומ"ש ועוד נשים נדות לבעליהן מא"ל כו' במחכת"ה אישתמיטתי' שכ"כ המרדכי באמת בשבועות בה' מקואות רמז תש"נ דגם בנדה נוהג דין זה והובא בש"ע יו"ד בהג"ה סוף סי' ר"א וכ"כ גם הרוקח בארוכה בה' נדה סי' שי"ז ד"ה שבעה נקיים עש"ה ומ"ש הפנ"י דהטעם כאן מפאת חסרון כוונת טהרה כן כתבתי בעניי בשב דנחמתא בהסברה יתיר' דה"ל כוונה לחצי טהרה וכוונת חצי לא הוי כוונה עש"ה ופיה"מ להרמב"ם סוף זבים כ' ג"כ כן וכבר הביאו הפנ"י ואולם לפי"ז אין ראוי שינהוג דין זה בנדה דהא בעלה חולין הוא וחולין לא בעי כוונה:.

שם האי קודש והאי קודש, נ"ב משמע דקדושת תרומה כקדושת ס"ת וע"ע ביכורים פי"ג מי"ב למה אמרו הביכורים נכסי כהן שהוא קונה מהן עבדים כו' ובע"ח נוטלין בחובו כו' כספר תורה וע' תוספתא במכלתין פי"ד מכבין להציל כתבי קודש אבל לא לתרומה ומוכח דס"ת קדוש טפי מתרומה וצ"ל דהך דכאן אין הכוונה דקדושתם שוה בדיוק רק דאמרי דכיון דס"ת קודש ותרומה נמי קודש ואעפ"י שקדושתה פחותה מס"ת עכ"ז יפה להצניע קודש אצל קודש והך דביכורים ק"ו קאמר דמה אם גובה מס"ת כ"ש מביכורים וגם אולי ביכורים קדישי טפי מתרומה לפי שטעונין הבאה לפנים ואלימא קדושתם כקדושת ס"ת:

שם מפני שהידים עסקניות הן, נ"ב נדה נ"ח א' וטהרות פ"ז מ"ח, סוכה כ"ו ב', ובס' הפרדס לרש"י סי' ה' וז"ל ומשום שהידים עסקניות הם ומכל דבר הם מלוכלכות וקרא כתי' לא יראה בך ערות דבר והי' מחניך קדוש כי עם קדוש אתה ובך בחר ד' אם תקדש עצמך מכל חילול וטינוף להיות נקי וטהור לפניי אז בחר בך ובתפלתך כו' וישראל שבגלות אינן יכולין להגיע לכל זה מה יעשו למנוע עצמן שלא ללמוד ושלא לברך א"א דא"כ למה נבראו ומוטב להן שיתנו דין על טהרה ונקיות שאינן יכולין לעשות ואל יתבטלו מדברי תורה ומן הברכות עכ"ל ומבואר דמעיקר הדין צריך נט"י לכל ד"ת ולכל הברכות מפאת שהידים עסקניות וכ"ה עוד בס' הפרדס הנ"ל סי ס"ד ע"ש וע' שו"ת הלכות קטנות סי' ער"ה וז"ל שאלה אם גזרו טומאה על ידיו של תינוק תשובה משיצא לאויר העולם הרי הוא כחתן שלם עכ"ל ולטעם המבואר ברש"י כאן דחיישי' שמא נגעו ידיו בטומאה א"כ קטן היוצא לאויר העולם דבמעי אמו לא הי' אפשר שיגע בטומאה י"ל דכ"ז שאין שהות שיגעו ידיו בטומאה אין ידיו פוסלות תרומה וכן יש לספק במי שניטלה ר"ל התנועה מידיו [געלעהמט ר"ל] אם ידיו פוסלות תרומה דלא שייך ידים עסקניות כיון שאין לו תנועה בידיו:

שם אף ידים הבאות מחמת ספר כי', נ"ב ע' ספר מנחת פתים או"ח סי' קס"ד הביא בשם ספר האשכול ה' ס"ת סי' י"ב שכ' בשם ר' האי גאון דספר ושאר כתבי הקודש דמטמאין את הידים הוא רק לתרומה אבל לחולין לא בעי נטילה ע"ש ואין ס' האשכול בידי לעיין בו:

שם תוד"ה ושקיל כ' ואע"ג דמשקין כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' ולא אמר ומטמא לי' אע"ג דהמשקין נעשים תחלה משום דעיקר מה שגזרו חכמים הוא שלא לפסול את התרומה מאכילה ואין חילוק בין שמטמא אותה או שפוסל אותה עיקר האיסור הוא מה שפוסל אותה מאכילה עכ"ל ואולם זה יתכן רק אם נאמר דעשה דשימור הוא בכל איבוד תרומה דאז גם בטומאה אין האיסור חמור טפי בגודל הטומאה כיון דכל האיסור רק במה שנפסלת מאכילה ונאבדת וזה הרי, הוא גם בפסול גרידא ומשא"כ אם נאמר דבשאר איבוד ליכא עשה דשימור ורק לטמא תרומה הוא דנאסר בעשה זאת ע' תוס' פסחים י"ג א' ד"ה ושורפין דנראה שמסופקין בזה עש"ה א"כ עצם הטומאה היא האיסור לא במה שנאבדת ע"י הטומאה וא"כ וודאי דכל שהטומאה גדולה טפי האיסור ג"כ חמור טפי:

וא"כ שפיר ה"ל למינקט כאן ומטמא להו וכמובן וי"ל דגם התוס' דכאן ס"ל דעשה דשימור הוא רק על טומאה וכמו שמסופקין בזה בדבריהם בפסחים שם ולכן לא ניחא להו בתי' הגור ארי' הנ"ל והוכרחו לתרץ באופן אחר וע' תוס' ב"מ צ' א' ד"ה והדשות מוכח דיש איסור מה"ת בכל איבוד תרומה:

שם תוד"ה האוחז כ' קצת משמע דלאו דווקא ס"ת כו', נ"ב ע' נוב"י חאו"ח סי' ז' וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשע"א וע"ש דהך דהאוחז ערום יש בו ב' פירושים א' שהספר הוא ערום ב' שהאדם ערום:

שם תוד"ה בלא כ' אין לו שכר של אותו לימוד, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' ט"ו:

דף יד:

גזרו טומאה על ארץ העמים, נ"ב ע' רש"י דהוא משום ספק קברות ויל"ע אם הי' אפשר לדעת במקום מארץ העמים בוודאי דלא נקבר אדם שם [דיש בדיקה בזה ע' לקמן ל"ד א' תוס' ד"ה כל] אם הי' המקום ההוא טהור כיון דרק מחשש קברות גזרו וכאן הא אין חשש א"ד אחרי שגזרו על ארץ העמים בכלל שוב היא טומאה עצמותית והארץ עצמה מטמאה אפי' אין שם קבר דלא חילקו בגזירתם רק הואיל וברובה יש לחוש לקברות גזרו על הארץ בכלל שתטמא בעצמה ואפי' יהי' נודע שאין שם קבר וע' כלים פי"ז מי"ד

ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה כו' ובר"ש בעושה כלים מן הנבראים כו' מיירי דאי במינים עצמן שהן טמאים כעין הארץ שנבראת ביום הראשון ואיכא ארץ העמים כו' ע"ש ומשמע מל' הר"ש הנ"ל כסברא השני הנ"ל דאל"כ הא אין הארץ מטמאה כלל רק האדם המת שבו הוא שמטמא והאדם הרי לא נברא ביום הראשון וע"כ דהארץ עצמה מטמאה וכסברא הב' הנ"ל ודו"ק היטיב מאד:

שם אתו אינהו גזור ולא קיבלו מינייהו ואתו תלמידיהו גזרו וקיבלו מינייהו, נ"ב כזה לקמן י"ז א' ועבודה זרה ל"ו א' וחולין י' א' ותוס' ב"ק פ"ב ב' ד"ה ואסור וע"ע סנהדרין י"ד א' סמכי' ר"ע ולא קיבלו סמכי' ר' יהודה בן בבא וקיבלו ולקמן כ"א ב' אמרוה כו' משמי' דר' ירמי' ולא קיבלה כו' משמי' דר' יוחנן וקיבלה וע' חידושי גור ארי' כאן ד"ה אלא אתא כו' עש"ה וע' תוס' גיטין ל"ו ב' ד"ה אלא:

דף טו.

וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה, נ"ב כל' זה מועד קטן י"ט א':

שם גזרו טומאה על ארץ העמים, נ"ב ע' סנהדרין ק"ו ב' ארבע מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר וברש"י שם ל' אחד במגדל הפורח באויר הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל אם הוא טמא או לאו ומבואר דעוד בימי דואג ואחיתופל החזיקו ארץ העמים לטמא ואפי' אוירה ואולי הי' זה רק ממדת חסידות וצ"ע:.

שם וישבה לה בחניות, נ"ב ע' רש"י ר"ה ל"א א' ד"ה מלשכת הגזית לחניות דכ' דעשו להם חניות בהר הבית ועמ"ש בגליון סנהדרין פ"ח ב' מן התוספתא דהי' תמיד בית המדרש בהר הבית לסנהדרין עוד לפני גלותם והיו יושבים שם בשבתות וימים טובים וע"ע רש"י ע"ז ח' ב' ד"ה בחנות וע' ירושלמי ברכות פ"ו ה"א ר' חגי ור' ירמי' סלקין לבי חנוותא קפץ ר' חגי ובירך ופי' המרא"פ דבי חניות הי' מושב הדיינים ובירך על מ"ע של בצדק תשפוט עמיתך ע"ש:

שם תוד"ה אלא כ' תימא כו', נ"ב ע' ס' חידושי גור ארי' שכ' וז"ל שלא דנו דיני נפשות וטעמא דמילתא כיון שלא היו יכולים לדין דין אחד מד"נ דהא בזקן ממרא כתי' וקמת ועלית אל המקום לכך היו בטילין כל דיני נפשות דאין סברא כלל שיהיו דנין מקצת דיני נפשות עכ"ל וע' דוגמתו ברמב"ם ה' מעשה הקרבנות פי"ג הי"ד אין קומץ פחות מב':

זיתים ובמל"מ שם וז"ל ע' ירושלמי ריש פ' ב' דיומא דר' יצחק כו' שאל מעתה כהן שאין ידו מחזקת כשני זיתים פסול מן העבודה ולכאורה נראה דפסול לכל העבודות כיון שאינו ראוי לקמיצה כו' עכ"ל ובוודאי דאין בזה יתרון פרטיי לקמיצה רק הכוונה

דכהן שאינו ראוי לכל העבודות אף למקצתם אינו ראוי וע' שם היטב במל"מ וכן בקרבן עדה בירושלמי יומא שם שהוקשה להם סברת הדבר עש"ה ואני הראיתי לדעת בחידושי דכזה נמצא ג"כ בירושלמי חגיגה פ"א ה"ח אע"ג דאת אמר ממנין זקינים לדברים יחידים והוא שיהא ראוי לכל הדברים עכ"ל ע"ש וע"כ כזה גם כאן מקום שאין ראוי לכל דיני נפשות גם למקצתם אינו ראוי וע' תוס' ערכין ג' א' ד"ה דמסברי דאשמעי' שם דאפי' בקי באותו נגע לבד ולא בשאר יכול לראות עש"ה:

דף טו:

הכל הולך אחרי המעמיד, נ"ב ע' ר"ש כלים פי"ז מי"ד ביצת תרנגולת המצופה טהורה (ע"ש בגליון) לפי שאינה אלא כמעמיד כו' וע"ע ר"ש שם פרק ל' משנה ג':

דף טז.

כיון דכי נשתברו יש להם תקנה כו', נ"ב אבל כלי חרס שנשבר אין לו תקנה וכן הוא בסנהדרין נ"ב ב' דומה לקיתון של חרש כיון שנשבר שוב אין לו תקנה והך דכלי זכוכית שנשתברו יש להם תקנה כבר ציין בגליון הרי"פ ע"ז ע"ה ב' והוזכר עוד סנהדרין צ"א א' וחגיגה ט"ו א':

שם וקדשים, נ"ב ע' פסחים ט"ו א' תוד"ה ולד:

שם גליון הש"ס ד"ה שם כו', נ"ב והוא עוד בבכורות ל"ח א' ומ"ה א':

דף טז:

משום גדר מי חטאת נגעו בה, נ"ב כזה בר"ש תרומות פ"א מ"ג בשם הירושלמי:

שם כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוא עוד בכלים פי"ז מ"ח:

דף יז:

בש"א אין שורין דיו כו', נ"ב ע' תוספתא פ"ק שבש"א ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך שתהא כל מלאכתך גמורה מע"ש ובה"א ששת ימים תעשה מלאכה עושה עתה כל ששה עכ"ל התוספתא וי"ל דב"ש דרשי תיבת כל דמשמע כולי' שתהא כל מלאכה גמורה וב"ה ס"ל דכל כל דהו משמע והיינו שאם האדם עשה רק ההתחלה בע"ש כגון נתינת מים לדיו אז אף שהדבר נגמר כולו בשבת שרי והוא כפלוגתא דפסחים ס"א ב' בקרא דוכל ערל אי כולי' משמע או כל דהו ע"ש:

דף יח.

משום דלא כעביד מעשה כו'. נ"ב ע' רש"י שכ' ולב"ש כיון דמונחין בגווה היינו מעשה דילי' וע' ר"ש כלים פ"ה מ"ד בשם התוספתא תנור שהסיקו כו' להיות טומן בו אונין של פשתן טהור שאינו עושה מלאכה בגופו:

דף יח:

שיגיע לבית הסמוך לחומה, נ"ב דוגמתו ביצה ט"ו א':

דף יט.

והלא קצץ א"ר ששת ה"ק ואם לא קצץ כו', נ"ב כזה ב"מ ע"ה א':
שם אין מפליגין כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' י"ז וסי' י"ח וסי' ק"א וסי' קנ"ב וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' כ"א ושו"ת חוט המשולש טור ג' סי' י"א וע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' י"ג וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' י"ז וע' לקח טוב כלל ו' אות ג' מה שדקדקתי שם מהך דכאן דחיוב השבת וכל כיוצא בו ממצוות הזמניות הוא עוד לפני הזמן שגם בחול ומאז יש החיוב על האדם שלא לעשות מלאכה בשבת הבא ולא שביום השבת עצמו הוא שחל על האדם איסור המלאכה בו עש"ה שהבאתי עוד מקומות רבות בזה וכעת נ' עוד דד"ז מחלוקת הרשב"א והר"ן ע' חידושי הר"ן ב"מ צ' א' ד"ה ולעניין פסק הלכה מה שהביא שם בשם הרשב"א ז"ל ומ"ש עליו ואין ראי' זו מחוורת בעיני כו' עש"ה ונ' דפליגי בהנ"ל דסברת הרשב"א דגם בחול יש החיוב על האדם שלא לעשות מלאכה בשבת הבא ואי דחסר זמן השבת לעניין איסור בפועל הא זמן ממילא קאתיא ואינו חסרון יותר מחסרון הדישה לעניין חסימה דיש חיוב על האדם דבשעת דישה לא תהא חסימה וא"כ הרי חסר הדישה עדיין אלא דבידו לדוש וכל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי וה"נ מחוסר זמן הא לא הוי חסרון כיון דממילא קאתיא וסברת הר"ן דבחול אין עדיין החיוב כלל שלא לעשות מלאכה בשבת הבא ובשבת הוא שיחול חיוב הזה ולכן שפיר אין לדון ממה שאסור לומר לגוי לחסום בשעה שכבר יש על האדם החיוב שלא לחסום אילו ידוש שיהי' אסור לומר בזמן היתיר לעשות דבר בזמן אשר בו הוא שיחול עליו האיסור עש"ה בר"ן דמשמעות לשונו מפורש כן:

דף יט:

באתרי' דרב הוי כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ר"י:

דף כ.

כמאכל בן דרוסאי, נ"ב פירש"י דהוא שליש בישול ויש לזה דוגמא ר"ה י"ג ב' אל תיקרי לשלש אלא לשליש ובתוס' כלומר עשייתה כשהיא שליש בישולה וע"ע דוגמא דשליש גידול הדבר חשיב גידול בב"מ ס"ח א' במשנה אבל מקבלין עגלים וסייחים כו' ומגדלין אותן עד שיהיו משולשין וברש"י לכשיעמדו על שליש גדילתן שליש שור ושליש סוס אז יחלקו עכ"ל וע"ע דוגמא נדה ל"א א' רש"י ד"ה ליום תשעים דלשליש ימים הוי חיות הולד ובגוף הך דכאן ע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' רי"ג שכ' וז"ל ולעניין דבר הנאכל כמות שהוא חי אם יש בו משום מבשל בשבת לעניין מלקות אינו לוקה אבל אסור מדרבנן ואם נתבשלו מאיליהן כגון שהניחם מערב שבת מותר לאוכלן בשבת תדע שהרי דבר שנתבשל כמאכל בן דרוסאי אין חייב עליו בשבת וטעמא כיון דאיכא מאן דאכיל לי' הכי שוב לא מיחייב על בישולו וכ"ש הדברים הנאכלים חיים לכל אדם עכ"ל ודבריו פליאה עצומה ומ"ש ראי' מהך דמאכל בן דרוסאי אינו מובן כלל דשם הטעם דהבישול כמאכל בן דרוסאי נחשב בישול והמבשל אח"כ ה"ל בישול אחר בישול דלא חשיב בישול אבל מה זה עניין לדבר שלא נתבשל כלל שלח

יהי' בו חיוב על בישולו מפאת שנאכל כמות שהוא חי ואי משום דדבר הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עכו"ם שם אין הטעם מפאת דאין בישולו בישול רק דנחשב שפיר בישול אלא דאין בבישול זה קירוב דעת כמבואר בר"ן ביצה פרק ב' דקפ"ט ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה אם צלאן עכו"ם כו' עש"ה וע"ע תוס' תענית ל' א' ד"ה ערב בסה"ד עש"ה:

שם וכהנים זריזין הן. נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע ברכות נ"ב ב' אוכלי תרומה זריזין הן וע"ע פסחים ל"ו א' אם אמרו בזריזין כו', חולין ק"ז ב' רש"י ד"ה התירו מפה, סוכה מ"ג ב' תוד"ה שלוחי וד"ה והביאו, ר"ש מע"ש פ"ג מ"ב בשם הירושלמי, תוס' יומא י"ג ב' ד"ה אלא, ע"ע דוגמא לקמן כ"ט ב' שאני בית נתזה דזריזין הן וע"ע תוס' חגיגה כ"ד ב' ד"ה דתנן וע"ע ירושלמי פסחים פ"ט ה"ח וע"ע ס' חידושי גור ארי' לקמן צ"ג א' ד"ה אף אנן נמי תנינא וע"ע שו"ת רמ"ע מפאנו סי' א' דהא דלא עשו סייג להקטרת אימורים עד חצות משום דהקטרה לכהנים מסורה ואימת מקדש עליהם ועוד דכהנים זריזין הן עכ"ל ומ"ש דאימת מקדש עליהם ומש"ה משגיחין לעשות הראוי ולא אתו למיפשע הוא טעם מחודש וי"ל ג"כ דהיינו טעמא דאין שבות במקדש וע' נדה י"ג א' איב"ע ביעתותא דשכינה וברש"י שהשכינה שורה בביהכ"נ וכ"ש דאיכא ביעתותא זאת במקדש ואולם מצות מורא מקדש דאוריתא אין לה עניין לכאן וע"ש בנדה דאמר איב"ע ביעתותא דרבי'

ואיב"ע ביעתותא דשכינה וע' לעיל י"ג א' דאמר בתינוקות של בית רבן דמשום דאימת רבן עליהן לא אתי לאצלויי וא"כ כ"ש די"ל מעין זה משום ביעתותא דשכינה דלא אתו למיפשע ושוב ראיתי כדמיון זה בפסקי ריקאנטי סי' קס"ג דכ' דש"ץ מותר בליל יוה"כ לקרות לאור הנר שאימת שכינה וציבור עליו והוי כתינוקות של רבן דקיי"ל דמסדרין פרשיות לאור הנר שאימת רבן עליהן עכ"ל וע"ע רש"י קידושין מ"ו ב' ד"ה כהן מיצת ציית וע' שו"ת ח"צ סי' ס"ט דהמצויין אצל מילה זריזין הן והביא ראי' מהך דכהנים ובני חבורה זריזין ע"ש וע"ע הך דכהנים זריזין במנחות ל' א' רש"י ד"ה פנים לאו כ"ע ידעי ושם צ"ה ב' בגמ' מאי מבפנים במקום זריזין וע"ע יומא י"ג א כ"ג זריז הוא ושם ב' תוד"ה אלא:

שם מאי רובן כו' רוב כל אחד ואחד, נ"ב דוגמתו חולין ע"ו ב' ע"ש פלוגתא בזה וע"ע חולין כ"ט א' וע"ע דוגמא ברכות כ"ט א' מאי מעין י"ח רב אמר מעין כל ברכה וברכה כו' וע"ע ירושלמי יומא פ"ב ה"א מה ברובו ברובו של קומץ או ברוב כל פרידה ופרידה וע"ע ירושלמי מעשרות פ"א ה"ב כיצד הוא בודק ר' שמואל כו' נוטל מלוא קומצו ונותן לתוך הספל של מים אם שקע רובה חייבת ואם לאו פטורה ר' יונה בעי מעתה מה ששיקע יהא חייב ומה שלא שיקע יהא פטור אלא ברוב כל פרידה ופרידה איתאמרת וע"ע מנחות פ"ה ב' ברוב חטה או ברוב סאה ע"ש:

שם מאן בעי אחוונא אישתכח ערבתא, נ"ב ע' ירושלמי ברכות פ"ו ה"א הב אחוונא לתורייא כו' ע"ש במפרשים:

דף כא.

למאי נ"מ למקח וממכר, נ"ב כל' זה סוטה מ"ו א', נדרים כ"ה א', ב"מ ע"ט ב', שם פ' ב', ב"ק כ"ז א', חולין ס' א', פסחים נ"ג א', נדה ח' ב', לקמן ל"ו א', תוס' עירובין י"ד ב' ד"ה ש"מ גודשא [ע"ש דשם כתבו אם התנה וכאן ד"ה למאי כ' שאם נדר והל' דכאן צ"ע וע' ס' הפרנס סי' קמ"א ישראל ששוכר גוי לבנות לו בית בקבלנות שהגוי נדר להשלים כל הבניין בדבר קצוב אסור להניח לגוי לבנות לו בשבת כו' וצ"ע ג"כ ל' נדר ונ' דכך הי' דרך הראשונים לקרוא לחיוב בעלמא שאדם מתחייב ואפי' בחיוב של ממון ל' נדר וע' שו"ת הרא"ש כלל י"א אות ג' כ' ג"כ שהנודר לחבירו וע"כ לא איירי בנדר וקבלה ממש דא"כ ה"ל לחול גם על דשלב"ל ע' שם כלל ח' אות י"ח עש"ה ע"כ כוונתו רק שהבטיח לו בדברים לעשות כן וכזה שם עוד כלל נ"ב אות א' שידרו לו ממון והכוונה שיבטיחו לו ע"ש ובשו"ת מהר"י ברונא סי' ג' נשאלתי שדכן תבע מראובן הרבה שכר שדכנות

ואמר שראובן נדר לו סך זה כו' עש"ה כל התשובה דקרי ג"כ להבטחה נדר ובהגהות אשיר"י ב"מ פ' השואל ופי' הר' ברוך כו' דווקא שנדר להיות עמו במלאכתו תוך ימי שאילת הפרה אבל אחר ימי שאילת הפרה אעפ"י שנדר קודם אין זה שאלה בבעלים וכזה עוד רבות בראשונים ובל' חכמים ג"כ מצאנוהו במנחות ק"ט ב' ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי כו' ונ' ג"כ הכוונה שהבטיח לה לעשות כן דאילו נדר ממש ליתי' באעשה ואולי הכוונה שהדיר עצמו הנאה מדבר אם לא יעשה כן או הכוונה שנשבע וקרי לי' נדר דמצינו ל' נדר בהנך גווני ג"כ בכ"מ ואולם הראשון יותר נ' דהכוונה על הבטחה גרידא וקרי לי' נדר], מעילה כ' ב' תוד"ה קרביים, ביצה ו' ב', ב"ב י"ז ב', שם כ' ב' בגמ' וע"ע בתוס' שם ד"ה תנור, רש"י פסחים מ"ח א' ד"ה שמע מיני', תוס' נזיר ל"א ב' [ונדפס ל"ג ב'] ד"ה וא"ר חסדא אוכמא למשכי', פיה"מ להרמב"ם כלאים פ"ח מ"ו, תוס' לקמן פ"ה א' ד"ה גבולי', תוס' ר"ה כ"ג א' ד"ה ארבעה, ב"מ מ"ד ב', ירושלמי שביעית פ"ג ה"ד ולמה תנינן נדבכין למדת הדין פי' דנ"מ למקח וממכר ע"ש בפני משה, ב"ב ג' א' רש"י ד"ה ש"מ כו':

שם אמר שמואל כו' עוף אחד יש בכרכי הים וקיק שמו, נ"ב כעין זה מגילה י"ב א' ושמואל אמר אבן טובה יש בכרכי הים ודרה שמה ול' דכאן אמר שמואל שאילתינהו לכל נחותי ימא ואמרו לי כזה לקמן צ' א':

שם אין מדליקין כו' לפי שאין מדליקין, נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל וע"ע ירושלמי במכלתין פי"ז ה"א בסופה אין מטלטלין כו' מפני שאין מטלטלין וע' בבבלי לקמן קי"ג א' אין מטלטלין מה טעם לפי שאין ניטלין והיינו דגם בחול אין ניטלין מפני כובדן וי"ל הפי' גם בירושלמי כן וכן פי' הק"ע שם:

שם אמר רבא מ"ט דר' הונא כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' ל"ט:

דף כא:

מצותה משתשקע החמה, נ"ב מבעוד יום קצת קאמר דכיון דהחשיך קצת לא הוי בטיהרא (כי היכא דנימא שרגא בטיהרא מאי אהני דאינה נראית רק נראית היא הואיל והחשיך קצת] ובאותו זמן מתחילין בני אדם לשוב לבתיהן ומתמיהין שרואין הנר מבעוד יום ויודעין שמחמת מצוה היא ואיכא פרסומי ניסא, ס' יריאים סי' ק"ב ע"ש:

שם עד שתכלה רגל מן השוק, נ"ב כל' זה מנחות ל"ו א':

שם וא"נ לשיעורה, נ"ב יל"ע אחרי שדלק הנר חנוכה שיעור זמנו אם אין חיוב לכבותו שהרי הוא אסור בהנאה משום מוקצה מחמת מצוה והרי נהנה ממנו ממה שמאיר לו

בבית ואין יושב בחושך ואם יש נר בבית מלבד הנר חנוכה י"ל דהוי זוז"ג ומשא"כ אם אין נר אחר וגם ביש נר אחר הא זוז"ג מיהת לכתחלה אסור וכאן הוי כלכתחלה כיון שאפשר לכבותו וא"ל דכיון דגם בשעת מצוותו הרי נהנה מאורו וא"כ הרי לא הוקצה מהנאה זאת דז"א דבשעת מצוותו הוי לא אפשר ולא קמכוון ולא חשוב הנאה ומשא"כ עתה דאפשר לכבותו ה"ל הנאה ואולם אף דיש שיעור למצוותו מ"מ י"ל דאם דולק יותר ג"כ הוי מצוה ע' ס' יריאים סי' קי"ז וז"ל ובהארכת תקיעתו יותר מכשיעור אין בזה חילול יו"ט כ"ז שהוא עסוק ולא פירש מן התקיעה כדתני' בשבת כ"ז שהוא עסוק במילה חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין כו' עכ"ל וכזה גם בירושלמי פסחים פ"ו סוף ה"ה ועוד בכמה דוכתי והארכתי בחידושי ואולי יש לדמותו ג"כ למה שמבואר בתוספתא תרומות פרק י' כהן שהי' מיסב בתוך ביתו של ישראל ה"ז מדליק לו את הנר שמן שריפה אעפ"י שעמד הכהן והלך לו אין מחייבין אותו לכבותו עד שיתכבה מאיליו עכ"ל התוספתא והוא ג"כ בירושלמי תרומות פי"א ה"ה ונזכרתי דנדבר מגוף הדין בריש"ף כאן ובש"ע סי' תרע"ב ובנושאי כלים ואולם דברינו בזה לא באו שמה וע"ע שו"ת מהר"י ברונא סי' נ"א ומש"ש מעניין אם השמן שהוקצה לנ"ח אסור גם קודם ההדלקה משום מוקצה מחמת מצוה ומדמי לי' לדם קדשים קודם זריקה ע"ש צ"ע דלכאורה פשוט דתלוי בפלוגתא דהזמנה מילתא:

שם זה נותן טעם לדבריו כו' וזה נותן טעם לדבריו, נ"ב כעין זה יומא נ"ט א':

שם מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, נ"ב מאי דק' הרי הי' מגולה לאויר ואיך לא כיבו הרוח דדוחק לומר שהעמידו שומר, ע' שאילת יעב"ץ סי' קמ"ט ומצאתי בסדר ר' עמרם בסדר חנוכה דכ' דאם נשבה הרוח מניחו על שלחנו ע"ש:

שם צריך נר אחרת להשתמש לאורה, נ"ב בשו"ת הלכות קטנות סי' ק"ח צידד דבמהדרים צריך שמש נגד כל נר מנרות חנוכה וע' סדר ר' עמרם בסדר חנוכה מש"ש אבל מכסהו בכלי כו':

שם ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נ"ב בשאלתות פ' וישלח איתא ולא הי' בו להדליק אפי' יום אחד וע"ש בשאילת שלום:

שם נעשה בו נס כו', נ"ב מה שהקשו דלמה הוצרך הנס הרי טומאה דחוי' בציבור נ' דכיון דהי' אז חנוכת הבית כמבואר במהרש"א בח"א וכדמוכח נמי ממאי דקרינן בחנוכה בנשיאים וכמובן לכן כיון דחנוכה היא דבר התחליי וראשיי לכל הבא אחריו לכן הוצרך שיהי' בטהרה גמורה לא בדחיית טומאה וזהו ג"כ מה שמבואר בבעלי התוס' עה"ת פ' שמיני עה"כ בקרובי אקדש דכהן הדיוט ביום שנמשח לעבודה אסור בטומאת קרובים

ככ"ג והטעם ג"כ כנ"ל דכיון דהוא חינוכו והתחלתו צריך שיהי' בטהרה לגמרי וכנ"ל וע"ע חידושי הר"ן ר"ה י"ג א' ד"ה מהיכן הקריבוהו דכ' דאע"ג דעומר כשר גם מעבר הירדן מ"מ כיון דמצוותו לכתחלה מיהודה אין נראה לומר שעומר ראשון הי' שלא כמצוותו עכ"ל והכוונה ג"כ כנ"ל דכיון דהי' ראשון הוא שורש לכל הבא אחריו ע' רש"י זבחים ט' ב' ד"ה עיקר חטאת נקט דכ' שורש החטאת שהיא הית' חטאת יחיד ראשונה עכ"ל הרי דהקרבן הראשון הוא עיקר ושורש לכל הבא אחריו ממינו וע"כ כיון דהוא דבר שרשיי ועיקריי צריך שיהי' כתיקנו לגמרי (ומ"ש בפנ"י כאן דאף דטומאה דחוי' מ"מ הי' הנס להראות חיבתן של ישראל כ"ה גם בשו"ת ח"צ סי' פ"ז):

שם לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים, נ"ב מעין זה ע"ז ח' א' לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קובעם לש"ש:

דף כב.

מימין כו', נ"ב בשאלתות פ' וישלח וז"ל מ"ד מימין קסבר כי היכי דליהוי תרתי מצוותא בחד דוכתא נר חנוכה ומזוזה ומ"ד משמאל קסבר כי היכי דליהוי מזוזה מימין ונ"ח משמאל ובעה"ב בטלית מצוייצת ביניהן עכ"ל וראיתי בשו"ת מהרי"ל סי' מ' הביא דברי השאלתות וז"ל ובשאלתות דר' אחאי מזוזה בימין ונ"ח בשמאל ובעה"ב בטלית מצויצת עובר ביניהם לקיים החוט המשולש לא במהרה ינתק פי' חוט ציצית בין שניהם עכ"ל פי' לפירושו דמזוזה ונ"ח הם ב' מצוות וחוט ציצית שבאמצע מצוה שלישית וזהו חוט המשולש ואולם ה"ל למיקריי שלישי דמשולש משמע שכלול משלשתן ואולי יש בזה איזה עניין בפנימיות הדברים דכולל באמת שלשתן ולכן הוא באמצע להיותו כלול ממזוזה שבימינו ונ"ח שבשמאלו וזהו שכ' חוט ציצית בין שניהם ודו"ק וע"ע ל' סדר ר' עמרם בסדר חנוכה דכ' ונ"ח מצוה להניח על פתח ביתו כו' בצד שמאל כדי שיהא בהכנסתו הנר משמאל והמזוזה בימין כדי שיכנס בין שתי מצוות עכ"ל וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' מ"א ומש"ש כדי שיכנס בין שתי מצוות בין נ"ח שלו לנ"ח של שכינו ע"ש הנה לל' השאלתות דמייתינא דכ' ובעל הבית כו' משמע דב' מצוות הסובבות יהיו שלו והוא בעליהם ובלאה"נ גוף דברי השבות יעקב אין נראין לי דבגמ' כאן אין מבואר כלל זה דהטעם כדי שיכנס בין ב' מצוות רק דבעי' מזוזה בימין ונ"ח בשמאל ואפי' הטעם כדי שיכנס כו' דילמא הקפידא אמזוזה ונ"ח דייקא ולא מהני ב' נרות חנוכה וכמובן ג"כ מדברינו הנ"ל:

שם וכי נר קדושה יש בה. כו', נ"ב ע' תוס' הרא"ש ברכות י"ח ב' ד"ה דליי' הביא בשם ברייתא דמס' ציצית אמר אבא שאול אבא אמר לי כשאמות התירו לי ציצית לפי שיש בה משום קדושה וחכ"א אין בה משום קדושה אלא עושה אותה תכריך למת ומרדעת לחמור כו' ע"ש ולפי"ז הא דאמר כאן וכי נר כו' וכי דם כו' היינו לרבנן דאבא שאול אבל לאבא שאול אין ה"נ דמצוות יש בהן משום קדושה וע"ע בשיטה מקובצת שם בברכות שכ' ואי קשיא הא דאמר אבא שאול התירו תכלת מאפיליוני [לאחר מיתתו] איכא למימר דהתם בציצית שנשתמש בו בטליתו מחיים משום מצוה והוו להו שירי מצוה וקסבר אבא שאול שירי מצוה אין נזרקין דאית בהו קדושה ורבנן פליגו עלי' וסברי דשירי מצוה נזרקין ולית בהו קדושה עכ"ל וזה דבר מחודש דלאבא שאול שירי מצוה שירי קדושה חשיבי ונגנזין ומה שנסתפקו האחרונים אי יש ללמוד מצוות מקדשים לעניין דיחוי ולעניין מהב"ע וכן לעניין נעבדה בו עביר' באתרוג המורכב י"ל ג"כ דתלוי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן הנ"ל אי מצוות נמי מילי דקדושה נינהו וע"ע מנחות ל"ה ב' חילוק בין תשמישי מצוה לקדושה לעניין גרדומין וי"ל דאבא שאול יחלוק גם ע"ז ויש להאריך עוד ואכ"מ:

שם מתירין מבגד לבגד, נ"ב ע' רש"י דכ' מטלית ישן לטלית חדש ובשו"ת ח"צ סי' מ"ה כ' נ' דאתי לאשמעי' דמשום מצוה מן המובחר שהוא מישן לחדש מותר לבטל מצות הטלית הישנה עכ"ל וי"ל קצת דלכאורה נ' דאין בטלית משום הידור מצוה כלל כיון שאין הוא החפץ של מצוה כלל רק הציצית ואולם בריי"ף סוכה פרק ג' דף רמ"ז ע"ב מדפי הריי"ף כ' זה קלי ואנוהו התנאה לפניו במצוות בלולב נאה כו' בטלית נאה ואולם בגמ' לקמן קל"ג ב' נאמר ציצית נאה ולא הוזכר טלית:

שם דקא מכחיש מצוה, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ג' אות י"ד דאכחושי מצוה בעצם איננו איסור רק מה שמשביח נר חול בהכחשת נר מצוה הוא האיסור עש"ה:

דף כב:

מחוץ לפרוכת העדות כו' עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל, נ"ב כזה נקרא ג"כ הביהמ"ק משכן העדות והוא ע"ש עשרה נסים הקבועים שנעשו בו דהם ג"כ עדות על שריית שכינה בישראל וכן עבודת הביהמ"ק יש בה עניין עדות זה כי הנסים נעשו ע"י שריית שכינה ושריית שכינה היא בשביל העבודה שנעשית שם נמצא שיש גם בעבודה עניין עדות זה וזהו בסנהדרין ק"ג ב' אחז ביטל את העבודה וחתם את התורה שנא' צור תעודה חתום תורה בלימודי ולכאורה איך רמוזה עבודה כאן אך היא רמוזה בתיבת

תעודה דהעבודה יש בה עדות כו' כנ"ל ונקראת תעודה משום זה כמו פרוכת העדות משכן העדות:

שם והא הכא כו' נ"ב ע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' מ"ג ומש"ש דשלהבת של הקדש בהיותה מחוברת בגחלת ופתילה אסורה מה"ת יש עוד ראי' לזה ממשנה נדרים י' ב' כאישים ע"ש בר"ן דהכוונה לשלהבת אש המזבח ופשוט דכוונת המשנה לאיסור מה"ת וע"כ דשלהבת הקדש בהיותו מחובר לגחלת מיהת אסור מה"ת דאל"כ הך דכאישים היכא משכחת לה ואולם יל"ע בזה מגמ' יומא כ"ד ב' דפריך בהדליק זר את המנורה דליחייב משום זרות ומשני הדלקה לאו עבודה היא ובמאירי שם וז"ל שהדלקה אינה עבודה שאינו נותן דבר שיש בו ממש עכ"ל והא הא דשלהבת הקדש מותר מה"ת היינו משום דשלהבת אין בו ממש כמבואר בביצה ל"ט א' וא"כ אי נימא דשלהבת האחוזה בפתילה אסורה היינו ע"כ משום דאז חשיבא ממש וא"כ ראוי שתיחשב הדלקה עבודה כיון שמאחיז השלהבת בפתילה וה"ל ממש וצ"ל דכיון שאינו נותן דבר שיש בו ממש מתחלה רק עם הנתינה הוא דנעשה ממש לא חשיב עבודה ויל"ע בזה מהך דשבת צ"ט ב' עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי כו' ועוד מכמה דוכתי וגם יש לדון מזה בעניין הספק המבואר בפוסקים במקדש בגזל אחר יאוש דאצלה הוא דנעשה שינוי רשות ונמצא שאינו נותן משלו דבר רק אצלה הוא דנעשה ממון שלה אי חשיב נתינת ממון או לא ואכ"מ להאריך:

שם דאיבעי' להו הדלקה עושה מצוה או הנחה כו', נ"ב ע' רוקח ה' ברכות סי' שע"א דכ' וחנוכה שקבעו ההדלקה מפני פך שמן קבעו זמן לילה ראשונה דהדלקה עושה מצוה עכ"ל ע"ש ומשמע דלמ"ד הנחה עושה מצוה ישי לברך זמן בכל לילה ולילה וצ"ע איך תלוי זה בזה:

שם הרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה, נ"ב בשו"ת הלכות קטנות סי' ב' כ' העוקר נר חנוכה ממקומה אפשר דלא יצא ידי חובתו דהרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה מתחלה כו' ולפי"ז אם עבר ונשתמש לאורה תוך זמנה י"ל כן עכ"ל וע' מהרי"ו דנ"ח ע"א דפוס קאפוסט כ' ג"כ דאין לטלטל נרות חנוכה ממקומם עד שדלקו חצי שעה וע"ע שו"ת הלכות קטנות סי' ר"פ וע"ע במהרי"ו סי' קצ"ג דכ' ג"כ דאין להדליק נר שבת שלא במקום סעודה משום דהרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה כמו גבי נר חנוכה עכ"ל ויש לדון בזה דנ"ח המצוה משום פרסומי ניסא לכן הוא תלוי בהיכר הרואה ואם הרואה יאמר לצרכו כו' הרי אין בו פרסום הנס בפני הרואים ומשא"כ שבת לאו ברואים תליא מילתא ומה

לנו בכך דהרואה יאמר כו' ואי משום חשד שהרואה יחשדנו שאין מקיים מצות נר שבת האי סברא דנפשי' הוא ואין לה ראי' מנר חנוכה:
שם רש"י ד"ה אי הדלקה עושה מצוה כ' כדאשכחן במנורה, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' מ':

דף כג.

השתא וודאי לא צריכנא כו', נ"ב ע' שו"ת שארית יוסף סי' ע"ג דאכסנאי שהוא במקום שאין שם יהודים ואינו רואה נרות חנוכה צריך להדליק אף שמדליקין עליו בביתו כי צריך שיעלה לו זכרון לנס ולפרסמו עכ"ל וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' נ':
שם אמר אביי מריש הוי מהדר מר, נ"ב דוגמתו ברכות ו' ב' א"ר זירא מריש כו' ע"ש בגליון, לקמן ק"ח ב' א"ר נחמן מריש הוי מלחנא כו' כיון דשמעי כו', יומא כ"ג א' אמר אביי מריש ה"א כו' כיון דשמענא כו', מגילה כ"ו ב' אמר רבא מריש ה"א האי פריסא כו' כיון דחזינא כו', סוטה מ' א' א"ר אבוה מריש הוי אמינא כו' כיון דחזינא כו', נדה כ' ב' א"ר יהודה מרישא הוי חזינא דמא כיון דאמרה לי כו', ב"ב ח' ב' אמר אביי מריש הוי עבד מר כו':
שם המדליק כו' צריך לברך, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' ג' שאלה הדליק נר ראשון ולא בירך אם יש לו לברך על השאר ואם כבתה הראשון מהו תשובה אפשר שכ"ז שעוסק בהידור מצוה יש לו לברך עכ"ל ועמ"ש בגליון סוכה ל"ז ב' בשם היריאים דנינוע לולב הוא משום הידור מצוה וא"כ מדכתבו תוס' וראשונים בכמה דוכתי דמברכינן אלולב גם אחר נטיל' לפי שיש לו עדיין לנענע יחשיב מש"ה עובר לעשייתן א"כ ה"נ שפיר מברכי' גם על הבאר דהוי הידור מצוה אולם בכבתה ראשונה פשיטא דצריך לכוון בשאר לגוף מצוה ולהדליק אחרת עבור ראשונה דוודאי לא שייך הידור למצוה כשאין שם גוף המצוה:
שם מברך שתים, נ"ב שעשה נסים ושהחיינו, בשאלתות פ' וישלח וז"ל וכד מטי יומא דאתרחיש להו ניסא לישראל כגון חנוכה ופורים מיחייב לברוכי ברוך אשר עשה נסים לאבותינו בזמן הזה כו' שנאמר ויאמר יתרו ברוך ד' וגו' עכ"ל ומקרא זה הובא בברכות נ"ד א' לעניין הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל דאומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה וס"ל לבעל השאלתות דה"ה לעניין זמן שנעשו בו נסים כו' נמי נפיק חיוב הברכה מהאי קרא והכי מסתבר דמאי שנא:

שם להדליק נר של חנוכה, נ"ב ע' רוקח סי' שס"ג דאחרי שהקדים דכל מצוה שנגמרת מיד מברכינן בעל ושיש לה משך ואינה נגמרת מיד מברכי' בלמ"ד כ' להדליק נר של חנוכה המהדרין מוסיפין כל שמונה הרי יש משך והוי כמצוה אחת עכ"ל ולכאורה כוונתו דכל ח' מצוה אחת וע"כ מברכי' בלמ"ד הואיל ויש משך למצוה כל ח' ואולם לפי"ז לא הי' לו להזכיר הך דהמהדרין מוסיפין דההדלקה כל ח' הרי היא מצוה עצמותית ולא משום הידור ואולי כוונתו עוד דהואיל והמהדרין מוסיפין נרות לכן צריך לברך להדליק דהברכה היא על נר אחד דעיקר מצוה ויש למצוה זו משך בהוספת נרות ההדור וע"כ מברכי' בלמ"ד ולפי"ז לב"ש דפוחת והולך יצטרך בלילה אחרונה לברך על הדלקת נר חנוכה דאין כאן משך עוד לא מן הזמן ולא מן הוספת נרות ואולי כיון דטופס ברכה כך היא כל ז' אין לחלקה בליל ח' וע"ע שם ברוקח בסי' הנ"ל להלן בדבריו דכ' ג"כ וכן ח' ימי חנוכה וח' ימי סוכה כמצוה אחת עכ"ל עש"ה וע"ע שם ברוקח דכ' דמצוה דצריך לעשות בעצמו ברכתה בלמ"ד ושאפשר ע"י אחר ברכתה בעל והקשה ע"ז מנר חנוכה שהרי נ"ח על ידי אחר ומברכי' בלמ"ד ע"ש ומשמע מדבריו דיוצאין בהדלקת נ"ח ע"י שליח ואולי כוונתו על השתתפות בפריטי וע"ע ברוקח שם סי' שס"ו דהא דמברכי' להדליק הוא משום ל' הפסוק להעלות נר תמיד:

שם והיכן צוונו, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' י"ח:

שם ספק דדבריהם לא בעי ברכה, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' רכ"א:

שם כי היכא דבהאי פיתחא לא אדליק כו', נ"ב ע' שו"ת הראנ"ח סי' ע':

שם ומנא תימרא דחיישי' לחשד, נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' צ"א ושו"ת שבות יעקב ח"ג סי' מ"ח עש"ה כל התשובה:

שם דחיישינן לחשד, נ"ב ע' תענית כ"ב א' לצפרא כרכינהו ושקלינהו כו' וצריך לחלק בין חשד עולם לחשד שעה דשם הי' דעתם להודיע לו אח"כ רק לפי שעה רצו לנסותו:

שם רש"י ד"ה מב' רוחות כ' אחד בצפון ואחד במזרח, נ"ב ע' בליקוטים שבסוף שו"ת ח"צ אות ג':

דף כג:

ומפני חשד כו', נ"ב ע' שו"ת מהראנ"ח סי' מ"ב וסי' ע' עש"ה דהביא בשם הרד"ך דדקדק מכאן דאיסור הבאת עצמו לידי חשד הוא מה"ת אולם ראיית המהראנ"ח שם ע"ז מהך דאלמנה כו' צ"ע דמשם ראי' רק דאסור להביא את חבירו לידי חשד ולא דמי לחשד

דעצמו כמובן שוב הגיע לידי שו"ת רד"ך ומצאתיו בו בית י"ז וע"ש וגוף הך דאסור להביא את חבירו לידי חשד הוזכר עוד ב"מ ע"ח ב' דאתו למיחשדי' עש"ה:

שם מפני הרמאין, נ"ב שלא יאמרו כבר נתננו שלא יניח את היפה ויתן את הרע, ל' הבה"ג ה' פאה ונ' דצ"ל ושלא יניח והוסיף טעם בזה דוודאי איננו פירוש על מפני הרמאין דהא הך דמפני הרמאין הוא פי' בל תכלה דברייתא ואם מניח היפה ונותן את הרע אין זה כליון וע' תוספתא פאה פרק א' דנאמר שם להדיא מפני הרמאין כיצד שלא יהו אומרין כבר נתננו ד"א שלא יניח מן היפה ויתן הרע וגוף הך דשלא יניח את היפה כו' הכוונה דאם נותן פאה בסוף שדהו מוכרח לתת מה שהוא בסוף אם טובה ואם רעה ומשא"כ אם יהי' הבחיר' בידו לתת ממה שירצה אז יניח את היפה כו':

שם נר ביתו עדיף, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' קפ"א דכ' דצ"ע אי אמרי' נר ביתו עדיף של כל לילה או דווקא ליל שבת:

שם א"ד נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' מ"ט הקשה דקידוש היום נמי הא מעיד שברא הקב"ה עולמו יש מאין ואין לך זכרון נס גדול מזה עש"ה כל התשובה וגוף קושי' הנ"ל לק"מ דאצלו ית' בעל היכולת כולם לא שייך עניין נס כלל ואך אחרי שנברא העולם והוקבע בו המנהג הטבעיי לכן כל מה שהקב"ה כביכול משנה הטבע הוא נס ומשא"כ הבריאה עצמה שלא הי' עדיין טבע כלל אין זה בגדר נס ומה שצריך להזכיר מעשה בראשית הוא לפי שיש אפיקורסים מכחישין ר"ל חידוש העולם אבל באמת אינו נס כלל וזהו ג"כ הטעם שנא' אנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא אשר בראתי שמים וארץ ע"ש במפרשים ולהנ"ל לק"מ דיציאת מצרים דהי' ע"י נסים אחרי שכבר הי' טבע בעולם הוא חידוש יותר מן הבריאה וכמוכרח מגמ' דכאן דזכירת נס שאחר הבריאה הוא דבר גדול יותר מזכירת הבריאה וז"פ:

שם הרגיל בנר כו', נ"ב ל' הסמ"ג עשין עשה ל' הרגיל בנר נאה הויין לו כו':

שם נפק מינייהו ר' שיזבי, נ"ב ע' פירש"י דחתנו כבנו וע' הקדמת המהר"ם פדוואה לשו"ת מהר"י מינ"ץ שהתנצל על שר הסמיך תשובותיו לתשובות מהר"י מינץ וכ' כאשר אתאי להתם יפוק לאפי ולא יקפיד עלי כי בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו ואנכי תלמידו וחשיב כבנו להיותי בעל בת בנו ובני בנים כבנים ובעל כאשתו עכ"ל ז"ל והי' לו ז"ל להביא רש"י דכאן דחתנו כבני ומ"ש ז"ל דבעל כאשתו כוונתו לגמ' סנהדרין כ"ח א' וע"ש וע"ע תוס' עירובין מ"א א' ד"ה מבני דראב"צ הי' חתנם של בני סנאה בן בנימין ואעפי"כ אמר על עצמו אני מבני סנאה כו' והוא ג"כ כרש"י דכאן דחתנו כבנו וע' תוס' ב"ב קמ"א א' ד"ה לדידי דאם החתן ת"ח ביותר הוא עדיף לאדם יותר מבן שאינו ת"ח

כל כך עש"ה ולעניין רב שנפטר ויש לו בת נשואה לאיש הראוי למלאות מקומו אם יש לחתן זכות ירושת רבנות ע' כזה שו"ת משפטים ישרים סי' ק"ז אם יש לבן בת זכות ירושה זאת עש"ה ומצאתי בשו"ת עבודת הגרשוני סי' מ"ט ד"ה אמנם נראה כו' שכ' ואם כן הוא שבאים השמעונים להתעסק ולהשתמש בתגא ולנהוג שררה בשביל נשותיהם נלע"ד שלא דברו נכונה כי אין לבנות לירש גדולת ושררת אביהן כי עיקר מוצא מקור דין זה שיוכל אדם להוריש גדולתו לבניו הוא מהא דאיתא בת"כ פ' צו והמעיין שם יראה באר היטיב שאין לבנות לירש גדולת אביהן עכ"ל ונ' כוונתו דבת"כ שם נאמר עיקר ירושת שררה בירושת כהונה גדולה ומדמינן לה שאר שררות עש"ה וכיון דבנות אהרן פסולות לעבודה ולא שייכי בירושת כהונה גדולה ממילא לא שייכי נמי בירושת שום שאר שררה:

שם תוד"ה הדר כו' כ' ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח, נ"ב ע' סוכה נ"ד ב' דותה לקדם כו' לידע שהוקבע ר"ח בזמנו וי"ל דזהו ג"כ טעם קדימת קריאת ר"ח משל חנוכה וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' מ':

דף כד.

מהו להזכיר כו' בביהמ"ז, נ"ב ע' רש"י ותוס' טעם החילוק שבין תפלה לביהמ"ז וע' שאלתות פ' וישלח וז"ל ואינו חייב להזכיר בביהמ"ז מ"ט תפלה משום דחובה היא לצלויי מיחייב אבל בסעודה דרשות היא לא חייבו רבנן עכ"ל ודוגמת חילוק זה ברכות מ"ט ב' ע"ש וע"ש בשאלת ת עוד וז"ל א"נ ברם צריך מהו לאדכורי של חנוכה בביהמ"ז בשבת ת"ש דאריב"ל יוה"כ שחל להיות בשבת המתפלל נעילה צריך להזכיר של שבת מ"ט יום הוא שנתחייב בארבע תפלות עכ"ל וכוונתו דביהמ"ז דשבת כיון דחייב לאכול פת שוב שפיר יש לו להזכיר אלא דהא אין חיוב האכילת פת משום חנוכה רק משום שבת וע"ז הראי' מנעילה דבאה ג"כ רק משום יוה"כ ועכ"ז מזכירין של שבת:

דף כד:

בארבע, נ"ב גי' הרי"ף בחמש:

שם ורבנן הוא דתקינו משום סכנה, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' ל"ד וסי' מ':

שם איכא בינייהו כו' ולא מסיימי, נ"ב כזה ב"ק נ"ט א', סנהדרין י"ג ב', לקמן כ"ו א', עירובין י"ג א':

דף כה.

ואין עשה דוחה כו', נ"ב בס' יריאים הקשה דלישתרי מטעם מתוך וכבר האריכו בזה וע' ס' חידושי גור ארי' כאן כ' וז"ל דלא דמי להא דאמרי' מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דהכא שעושה משום מצוה לא בטיל שלא לצורך אצל לצורך והוי כמו עושה הבערה לצורך מחר כיון דמכוון למחר וזה נמי כיון שהוא עושה משום מצוה לא נאמר בזה מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך עכ"ל ז"ל ונ' סברתו דהא דאמרי' מתוך כו' היינו משום דגם כשמכוון לצורך קצת מ"מ צורך אוכל נפש הוא יותר עיקריי ולכן כיון שהוא מותר לכן גם כל שאר צרכים בטילים אליו וניתרים אגבו כל שאר הצרכים וכן שלא לצורך כלל וודאי נמי בטל אצל לצורך אבל לצורך מחר הרי יש לו צורך בפ"ע וא"א שיובטל אל צורך היום כיון דהוא לצורך מחר ולכן אסור וכן צורך מצוה חשיבא טפי וא"א שיובטל אל צורך א"נ ולכן כיון שהמצוה עצמה אין מתרת דאין עדל"ת ועשה ה"ל לצורך של איסור וכל צורך מחר דאסור וצ"ל דאע"ג דהוצאת קטן למולו וס"ת לקרות בו נמי צורך מצוה נינהו מ"מ כיון דההוצאה רק הכשר מצוה לכן שפיר בטל ג"כ צורך שבה אל צורך א"נ ומשא"כ שריפת קדשים דהשריפה גוף מצוה חשובה טפי ואינו בטל אל צורך א"נ:

שם תוד"ה ולא מילה שב"ז כו' כ' ורבא לא קאי אשריפת קדשים כו', נ"ב ע' דמיון לזה במהרי"ק שורש קל"ז:

שם תוד"ה כך כ' פי' בקונטרס משום דלא ליתי בה לידי תקלה כו' עד מדאיקרי קודש, נ"ב דע דיש נפקותא בזה לעניין ברכה דלטעמא דתקלא אין טעון ברכה משא"כ אם השריפה מצוה עצמותית טעונה ברכה ככל המצוות עמ"ש ברכות מ"ב א' על הגליון ד"ה אף אנו נאמר בשם הראבי':

דף כה:

מתוך שריחו רע גזירה שמא יניחנה ויצא, נ"ב דוגמתו סוכה י"ב ב' בשווצרי לא מסככין כיון דסרי ריחייה, שביק להו ונפיק ונ' דאע"ג דכאן הוא רק גזירה מ"מ שם הוא שפיר פסול וודאי דכיון דסרי ריחייהו והדרך דשביק להו לא הוי כעין תדורו דאין דרך לדור בכמו זה והוי כמו שם ד' א' הא דירה סרוחה הוא כו':

שם הדלקת נר בשבת חובה, נ"ב בס' יריאים סי' ק' כ' דמדכתיב בשבת וכבדתו וגו' ציוו חכמים להדליק נר בשבת דשיערו חכמים היות הנר כבוד לשבת ועד דלא אתי ישעי' הילכתא גמירי לה ואתי ישעי' ואסמכי' אקרא עכ"ל בקצרה ולדבריו הוי נר שבת

חיוב מהלמ"מ אולם ק"ק על דבריו מלקמן קי"ג א' וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול ולא הזכירו כלל דהכוונה ג"כ אהדלקת נר ועכ"פ מהרכבת דבריו וגמ' דלקמן מתבאר דשינוי מלבושי שבת הוא חיוב מהלמ"מ ואולם בירושלמי פאה פ"ח ה"ז יליף לי' מורחצת ושמת שמלותיך ע"ש וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רצ"ה דהביא ראי' דקידוש על היין רק דרבנן מדאמרי' דנר ביתו עדיף מקידוש היום ואי איתא היכא אתי נר ביתו ודחי לעשה דיין קידוש היום ע"ש ומשמע דפשיטא לרשב"א דנר ביתו הוא רק דרבנן:

שם רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות, נ"ב כל' זה מועד קטן כ"ד א':

שם דאר"י א"ר כך הי' מנהגו כו', נ"ב בשאלתות פ' בראשית איתא אמרו עליו על שמאי הזקן שכל ימיו הי' אוכל לכבוד שבת כו' אבל הלל הזקן מדה אחרת הית' בו כו' ועוד כך הי' מנהגו של הלל הזקן במעלי שבתא אומר לו אדם להיכן אתה הולך אומר לו לעשות מצוה ואיזו הוא מצוה לבית המרחץ כדי לנקות את הגוף בשביל כבוד שבת דא"ר יהודה אמר שמואל כך הי' מנהגו כי' ככל האמור כאן:

שם ותזנח משלום נפשי כו' זו הדלקת נר בשבת נשיתי טובה כו' זו בית המרחץ, נ"ב דוגמתו הוזכרו ג"כ רק ב' אלו נר ומרחץ בירושלמי ברכות פ"ד ה"א ד"א שנער שהם מתים בתשנוק בלא נר ובלא מרחץ:

שם כל שיש לו בית הכסא סמוך לשלחנו, נ"ב מעין זה ב"מ ק"ז א' ברוך אתה בעיר שיהא בית הכסא סמוך לשלחנך:

שם רש"י ד"ה חובה כ' שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין יממא בפרק בתרא דיומא (ע"ה ב') עכ"ל, נ"ב וצ"ע דרש"י ביומא שם ד"ה כעין יממא כ' באור האבוקה עכ"ל וא"כ ניבעי נמי בליל שבת אבוקה ומדוע סגי בנר:

שם תוד"ה סדין כ' דבה"ג פוסק דחובת גברא הוא מדמברכי' להתעטף כו', נ"ב ע' רוקח סי' שס"א כ' דגם למ"ד חובת טלית מ"מ הוא חובה להתעטף ג"כ ומש"ה מברכי' להתעטף לכ"ע עש"ה:

דף כו.

תוד"ה אין מדליקין כו' כ' ואין נראה דלא הוי כ"ש דמהיכי תיתי כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' וז"ל ופירש"י כו' ר"ל דטבל טהור פשיטא שאסור דכיון שאין טבל טהור עומד לשריפה רק עומד לאכילה כשיהי' מתוקן לכן אם מדליק אותו עומדת הנאה זאת במקום אכילה שהוא עומד לזה וכשם שאין אכילה לטבל עד שיתרום ה"ה ההדלקה יש

לה להאסר אבל טבל טמא שעומד לשריפה וה"א כמו שמותר להדליקו אחר שיתרום מותר להדליקו כשהוא טבל דמאי שנא דכמו שמותר בהדלקה אחר שיתרום ה"נ קודם שיתרום כיון דאין השריפה של טבל טמא עומד במקום אכילה ולכך שפיר הוי כ"ש עכ"ל ז"ל וסברתו דדבר העומד לאכילה הנאתו חשובה אכילה טפי מדבר שאין עומד לאכילה וע' תוס' חולין קל"ו א ד"ה אי ויש ליישב וק"ל:

שם תוד"ה אין בו משום כו' ותי' דהתם איירי כו', נ"ב ע' דוגמתו יומא פ"א א' תוד"ה כל וגמ' ברכות ל"ז ב' בבא מלחם גדול וחולין ק"ז א' דקאתי משירי טהרה וע' אתוון דאוריתא כלל ט' ד"ה ודע דבדברי המל"מ הנ"ל יש לתמוה שהבאתי שם ג"כ איזה מקומות דומות לכאן וע"ש בקונטרס אחרון בהוספה לכלל הנ"ל מש"ש בשם שו"ת מהר"י מינץ סי' ט"ו וע' מעילה י"ז א' רש"י ד"ה א"ר יוסף:

דף כו:

הואיל ונאמרו כו' אף כל צמר ופשתים, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ש"א דמתבאר מדבריו דגם בל' בני אדם הוא כן דסתם בגדים הם צמר ופשתים עש"ה:

דף כז.

אמר אביי האי תנא דבי ר' ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר' ישמעאל, נ"ב כל' זה קידושין ל"ז ב':

דף כז:

מרבה אני כסות סומא שישנה בראי' אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראי' אצל אחרים, נ"ב ע' כסברא זאת בשו"ת ראבי' סי' קנ"א וז"ל תו אני מסתפק אם מקבלים בעלי דינים. עליהם לדונם בלילה אם מדמינן לה למקבל קרובים או פסולים או דילמא התם נהי דפסולים להאי כשירים לאינש אחרינא אבל לילה לא חזי לדין לשום אדם עכ"ל וע"ש בשו"ת הראבי' ע"ז דהשיב דלילה דמי שפיר לקרוב דבכל חדא איכא חדא לטיבותא וחדא לריעותא ע"ש והכוונה דקרוב פסול לזה לעולם ולאחרים לעולם כשר ולילה פסול לכל ופסולו פוסק בבוא היום ולפי"ז גם כאן לכאורה ג"כ לילה דומה לסומא והנה ראיתי לחכם אחד העיר דלסמ"ע חו"מ סי' ה' דיכולין לדון אפי' תחלת דין בלילה לאור הנר כיון שיכולין לראות אי יהי' מחויבין בציצית ג"כ בלילה לאור הנר כיון דגם ציצית בראי' תליא מילתא ונ' פשוט דכיון דליתי' בראי' אצל אחרים שאין להם אור הנר

פטור ואף דגם אחרים יכולין להדליק נר מ"מ כיון שמחוסר הדלקת הנר אזי בכל מי שידליק נאמר כן דליתי' בראי' אצל אחרים שלא הדליקו כיון דאין אור מאיליו בזמן ההוא ותדע דאל"כ מדוע חשבינן לציצית מ"ע שהזז"ג הא אין הזמן גורם רק האור דגם בלילה אם יש אור הרי חייבין וז"פ וראיתי בשו"ת הלכות קטנות סי' רנ"ח וז"ל שאלת ממני למה אני מתפלל ערבית עם טלית ותפילין תשובה סעד גדול יש לי ובתחלה אני טוען כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו מי התיר זה בק"ש של ערבית הלא תענה שאין מקבלין עדות בלילה אמר בסמ"ע שכיש נרות דלוקים מעידים כו' עכ"ל וצ"ע ששם העדות לפני המקום ית' ואם אין הלילה גורמת רק החשיכה הלא לפניו ית' בלא"ה כחשכה כאורה ונרות הללו למה ואולי כך כוונתו באמת דלסמ"ע דמהני נרות ממילא בק"ש שהעדות לפניו ית' שפיר הוי עדות גם בלא נרות וע' ס' תולעת יעקב בתפלת ליל שבת הביא דברי האבודרהם דצ"ל ויכלו שאחרי התפלה מעומד לפי שהוא עדות להקב"ה שברא שמים וארץ ועדות הוא מעומד כדכתי' ועמדו שני האנשים וכ' התולעת יעקב ע"ז וקשיא לי שהרי כבר אמרו ושמרו ואין לך עדות גדול מזה ולמעומד לא חיישי' שאין דנין ולא מקבלין עדות בלילה ואין לדקדק להעיד מעומד עכ"ל ושוב נזכרתי דבס' הפרדס לרש"י הלכות ציצית סי' ל"ו בסופו כ' דלהתעטף בציצית בלילה לפני הנר שפיר דמי ע"ש וצ"ע ולעניין דין בלילה לאור הנר ע"ע רי"ף סנהדרין פ' אחד דיני ממונות (דף ע"ר ע"א מדפי הרי"ף) דכ' דכיון דכלהו אינשי לא מטו למיחזי בלילה כדחזי סומא באחד מעינו ביום לכן מדגומרין דין בלילה דין הוא לסומא באחת מעיניו שידון ביום לכתחלה ע"ש ומשמע ג"כ דאין הלילה בעצם היא הפוסלת הדין דאל"כ לא **הי**' לדון ממנו לסומא דהעדר הראי' הוא שפוסלתו וע"כ דגם בלילה העדר הראי' היא שפוסלת וע"כ שפיר כיון דכלהו אינשי:

לא מטי למיחזי בלילה כדחזי סומא באחת מעיניו ביום לכן דין הוא כו' וא"כ בלילה נמי כשיש אור הנר ורואין שפיר כשר לדון ועמ"ש על דברי הסמ"ע בשו"ת שבות יעקב סי' קל"ט וע"ע מה שדן מהך דכאן דאמר מרבה אני כסות סומא הואיל וישנה בראי' אצל אחרים בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ל"ת דיש לסומא לברך זמן על הפירות אע"ג דעיקר ברכת זמן נתקן על הראי' מ"מ הא ישנו בראי' אצל אחרים ע"ש ואינו ראי' דכאן אמרי' זה רק מכח סתירת הכתובים דעכ"פ כסות סומא עדיפא מדלילה הואיל וישנו בראי' אצל אחרים אבל עכ"פ החיוב רק מקרא ומגזה"כ ומשא"כ בברכת זמן מנא לן דאהני מה שישנו בראי' אצל אחרים לחייב בברכה שנתקנה על הראי' למי שאין רואה וז"פ:

שם מנלן דפשתן איקרי עץ כו', נ"ב ע' ספרי עקב פיסקא מ"ג ד"א ונתתי עשב בשדך וגו' זה פשתן כו' ע"ש:

דף כח.

א"ר יוסף אי הכי היינו דמתרגמינן כו', נ"ב כל' זה לקמן ס"ד א' וע' ס' הצבא שבסוף שו"ת תמים דעים במדה חמישית דנ' דגרס גם במימרא דעמוד ב' כאן א"ר יוסף אי הכי היינו דתנינא שלש על שלש מצומצמות כו' ע"ש:

דף כח:

ואלא הא דתני ר' יוסף כו' למאי הילכתא, נ"ב ע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' ל"ט:
שם תחש שהי' בימי משה ברי' בפ"ע הי' ולא הכריעו בה חכמים אם מין חי' הוא אם מין בהמה הוא, נ"ב כל' זה חולין פ' א' על כוי ועניין ברי' בפ"ע ע"ע ביבמות פ"ג א' וק' א' ובכ"ד על טמטום ואנדרוגינוס וחולין כ"ב וכ"ג על תחלת הציהוב ופלגס ושיאור וע"ע כל' זה נדה כ"ב ב' כי לא נימוחו ברי' בפ"ע הוא:

דף כט.

מאי לאו בפרסייאתא כו' לא בארמיאתא כו', נ"ב ע' פירש"י ופי' הכתוב בגליון בשם הערוך וע' רי"ף במכלתין דף ס"ו ע"א מדפי הרי"ף ומ"ש ברש"י דתמרי פרסייאתא הם תמרים טובים ודארמייתא הם רעים יש לו ראי' מגמ' ב"ק נ"ט א' והלכתא כוותי' דר' פפא כו' בדקלא דארמאה והלכתא כוותי' דריש גלותא בדקלא פרסאה ע"ש דדקלא פרסאה יקר וחשוב הרבה יותר מדארמאה עש"ה:
שם הכא בפחות משלשה על שלשה עסקי' כו', נ"ב ע' אריכות ברי"ף כאן והתוספתא שהביא הרי"ף בעניין שלש על שלש לעולם אינה טמאה עד שיצניענה לבגד רש"א לדבר שמקבל טומאה טמאה לדבר שאין מקבל טומאה טהורה הובאה גם בר"ש כלים פכ"ז מי"א:
שם ומקולי מטלניות שנו כאן, נ"ב דוגמת ל' זה כתובות ק"י ב' מקולי כתובה שנו כאן ובנדה ס"ב ב' מקולי רביעיות שנו כאן:

דף כט:

במגוד, נ"ב ע' תוס' פסחים כ"ו ב' ד"ה מגוד:

שם מפני שהוא מתירא מפני עכו"ם מפני לסטים מפני רוח רעה, נ"ב מעין ל' זה תוספתא ע"ז פ"ק אפילו מתירא מפני עכו"ם מפני לסטים מפני רוח רעה:
שם כחס על הנר, נ"ב דוגמת ל' זה תוספתא דמאי פרק א' כחס על שדהו ובתוספתא עירובין פרק ח' אם כחם על חבל:

דף ל.

לעילא מר' תנחום, נ"ב כל' זה חולין נ"ד ב' עילא מינאי הוי קאי בר נפחא וע"ע לקמן פ"ח א' דרש ההוא גלילאה עלי' דר' חסדא ועמש"ש על הגליון ובכמה דוכתי אוקים ר' פלוני אמורא עלי' ודרש ובחולין נ"א א' מפטיר כנסיות אנא לעולא מרבי כו' ובמגילה כ' א' קטן הייתי וקריתי למעלה מר' טרפון וע"ע לעיל כ"ט ב' רש"י ד"ה לעילא מר' יצחק וע"ט לקמן ל"ח ב' היינו עומדים לעילא מר' חייא רבה וע"ע מנחות ק"ג ב' שאול שאילה למעלה מר' יהודה בר' אילעי:
שם וילכו לאהליהם שמצאו נשותיהן בטהרה, נ"ב כעין דרש' זה בפסחים ח' ב' והלכת לאהליך מלמד שתלך ותמצא אהליך ט בשלום:

דף ל:

קם מה"מ קמי' ולא יכיל לי' דלא הוה פסיק פומי' מגירסא, נ"ב כזה ב"מ פ"ו א' מכות י' א' וע' רש"י עירובין כ"ו א' ד"ה להושיב ישיבה דכ' של תלמידים לעסוק בתורה על פתחו שלא יהא רשות למה"מ ליכנס שם וע"ע ב"ק ס' ב' דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לביהכ"נ שמה"מ מפקיד שם כליו וה"מ היכא דלא קרו בי' דרדקי וע"ע מ"ק כ"ח א' ר' חסדא לא הוה יכיל לי' דלא הוה שתיק פומי' מגירסא וע"ע מד"א פרק ה' וכשנשתלח מלאך אל אליהו ואל אלישע לסלק את אליהו מן העולם בא ומצאן שהי' עסוקין בדברי תורה ולא הי' יכול לשלוט בהם:
שם הא בד"ת, נ"ב בשו"ת חיים שאל סי' כ"ט דנ' בעיניו דהיינו רק בע"פ אבל בכתב אין להשיב לו כי יקרא ולא שית לבו וסובר שהאמת אתו וחוזר וכותב והחכם אינו מרויח כלום כו' עכ"ל:
שם מעזי פנים ומעזות פנים, נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' וז"ל וי"ל כי חיבור העזי פנים יחד אף שאין בכל אחד מהם מדת העזות כ"כ מ"מ בהיותם רבים הוא קשה דכיון שיש כל אחד מסייע מעיז ומעיז כמ"ש ז"ל כיון דאיכא עד דמסייע בהדה מעיזה ומעיזה מה שא"א בהיות האדם יחידי להעיז כ"כ ולכן אמר מעזי פנים ואמר עוד ומעזות פניה הייני

מי שגבר בו מדת העזות כ"כ עד שהוא מעיז אפי' יחידי זה נקרא מעזות פנים עכ"ל ז"ל בקצת שינוי וע"ש עוד פירוש בזה:

שם עתידים אילנות שמוציאין פירות בכל יום, נ"ב ע' ספרא בחקותי פרק א' פיסקא ג' ד':

דף לא.

שהמרו זה את זה, נ"ב נ' דאיסור עשו ע' תוס' וע' שו"ת הרא"ש כלל י"א אות י' וע' בליקוטי דינים שבסוף ס' מהרי"ל דקפ"ח ע"ב דכ' אמנם מה שממירין בני אדם אהדדי שקורין וועטי"ן לא הוי אסמכתא דכל אחד אומר בוודאי שירויח כמו ההיא דהלל עכ"ל:

שם תרוטות, נ"ב פירש"י רכות וכן פי' בנדרים ס"ו ב' ואולם בבכורות מ"ד א' פי' עגולות:

שם בא לפני הלל גיירי', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' ומכאן יש ללמוד שהקראים אינם בכלל מינים. כי אם היו בכלל מינים אין סברא שהי' מקבל מין להתגייר עכ"ל ז"ל ע"ש ויש לחלק בין עכו"ם שלא נאמרה אליו התושבע"פ להקראים שהם ישראלים וקיבלו תושבע"פ ואח"כ כפרו בה שפיר י"ל דחשיבי מינים כיון שכפרו בתורה שקיבלו ואין ראי' כלל מכאן ממה שקיבל עכו"ם כופר בתושבע"פ להתגייר ועוד דבלא"ה הא ק' על הלל שקיבלו דהא אמרי' בבכורות ל' ב' דעכו"ם הבא להתגייר אפי' מקבל כל התורה חוץ מדבר אחד ואפי' דקדוק אחד מד"ס אין מקבלין אותו וע"כ צ"ל דזהו רק ביודע התורה ואינו רוצה לקבלה ומשא"כ כאן מה שאמר שאינו מאמין בתושבע"פ זה אינו נחשב שאינו מקבלה רק שעדיין לא ידע לה בהיותו עכו"ם וסמכי' דשכיחי ישראל וילמוד ותתוודע לו יאמין בה ג"כ ויקיימנה וזה נ' גם כוונת רש"י כאן וא"כ אלו הקראים שקיבלו כבר תושבע"פ וידעו אותה ככל ישראל ושוב יצאו מכללם וכפרו בה שפיר י"ל דחשיבי מינים ואין לו עניין כלל להך דכאן וע' אריכות בעניין הקראים אי חשיבי מינים וכל שאר ענייניהם בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ו:

שם שבא במקלו ובתרמילו, נ"ב כל' זה ב"ב קל"ג ב' בא עליו שמאי במקלו ותרמילו וע"ע ר"ה כ"א א' שתבוא אצלי במקלך ובמעותיך:

שם ברש"י ד"ה דעלך סני כו' כ' רעך וריע אביך אל תעזוב זה הקב"ה כו', נ"ב כזה מצינו שנקראו הצדיקים ריעים להקב"ה בכתוב ולי מה יקרו רעיך קל דקאי על הצדיקים שהם רעים כביכול לו ית' ע' תוס' ב"ב ז' ב' ד"ה אילימא לצדיקים וע' סנהדרין ל"ח ב' וע' אור החיים עה"ת ויקרא י"ט עה"כ לא תשנא את אחיך בלבבך מה שהביא מן התנא דבי אלי' וכל מש"ש והעתקתי דבריו בבית האוצר ערך אחוה כלל נ' וע"ע חגיגה ז' א' הוקר

רגליך מבית רעיך ע"ש ברש"י דכ' מבית רעיך זה הקב"ה שקרא ישראל רעים שנא' למען אחי ורעי:

דף לא:

שכן בל' יוני כו', נ"ב כזה לקמן ס"ג ב' וע"ש בגליון הגרע"א ז"ל:
שם כיון דכתי' על פי ד' יחנו כסותר ע"מ לבנות במקומו דמי, נ"ב בזה יש ליישב קושית השיטה מקובצת ברכות נ"ד א' דתנן הרואה מקום שנעשה בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה ובגמ' מנא ה"מ דא"ק ויאמר יתרו ברוך ד' אשר הציל וגו' ובשיטה מקובצת שם ואע"ג דיתרו לא ראה מקום הנס מ"מ כל שרואה הרבים הנצולים כרואה מקום הנס דמי עכ"ל ולהנ"ל י"ל דכיון דיצאו ממצרים עפ"י ד' וכן מן הים סוף נסעו עפ"י ד' וכל מסעיהם אז עפ"י ד' היו וע"כ כל המקומות כמקום אחד חשבינן להו וכדאמר כאן דה"ל מש"ה כסותר ע"מ לבנות באותו מקום אף דהסתיר' במקום אחד והבניין במקום אחר וע"כ שפיר ה"ל כאילו הי' במצרים ובים סוף מקומות הנס עצמן:
שם רביעית דם נתתי בכם וברש"י חיי אדם תלויין בה, נ"ב נזכר מזה לקמן קכ"ט א' דילמא שפי לי' אומנא ומוקים לי' ארביעתא ע"ש ברש"י ובחולין ע"ב א' איזהו נפש של אדם כו' הוי אומר זו רביעית דם ע"ש ברש"י ובסוטה ה' א' אדם שאין בו אלא רביעית אחת ע"ש ברש"י והך דסוטה כבר נרשם כאן בגליון מהרי"פ:

דף לב.

ואם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו, נ"ב כזה לקמן ק"מ א' דילמא מנכו לי מזכותא דעלמא דאתי:
שם ואפי' תשע מאות כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' צ"ה מש"ש לחכם אחד שדן מדברי הרא"ש ז"ל שכ' דרובא דאינשי פרין ורבין בח"ל ואחד מני אלף שלא זכה להבנות ממנה כו' ודן מזה דאיתתא דלא ילדה מילתא דלא שכיחא הוא וכ' לו התשב"ץ ז"ל וז"ל עוד שהוצאת מדבריו דברים שאינן מוכרחים וכי מפני שאמר דרובא דאינשי פרין כו' הוי איתתא דלא ילדה מילתא דלא שכיחא כו' ואם מפני צחות לשונו שאמר ואחד מני אלף כו' זה לשון אינו נאמר על צד הדקדוק ולישנא דקרא נקט ואפי' בלישנא דקרא אין להוציא ממנו דמלתא דלא שכיח הוא דהא חזינן כמה חולים עולים למטה ומתרפאין והוי מילתא דשכיחא ואעפ"י שהמקרא צווח ואומר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני

אלף עכ"ל ז"ל ונ' שהי' ז"ל מפרש המקרא דאחד מני אלף חולים הן שיהי' עליו מלאך מליץ ויפדה מרדת שחת ואילו הש"ס כאן מפרש לי' באופן אחר לגמרי ולהיפוך דהכתוב אומר דרפואת החולי קל ביותר דאפי' יש עליו תתקצ"ט מליצים לרעה ויש רק אחד מני אלף מליץ לטובה ניצול וצ"ע:

דף לב:

בעון נדרים בנים מתים כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' כי הדיבור היוצא מן האדם נחשב תולדות האדם ולכן נקרא ניב שפתים שניב הוא ל' פרי כמו תנובת שדי ולכן כאשר מחלל דיבורו שהוא תולדות לכן ג"כ התולדות שהם הבנים מתים ואולם בהך דבעון נדרים מתה אשה כו' כ' שם לפי"ז טעם אחר ולא כפירושו הראשון שם דכ' בשניהם טעם אחד ע"ש וי"ל גם לפירושו הנ"ל דבשניהם הטעם אחד דגם האשה חשובה תולדות האיש ע' סוטה י"ב א' כל הנושא אשה לש"ש מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה וע' מגילה י"ג א' אל תיקרי לבת אלא לבית כו' ע"ש והיינו שלא באו לשנות הכתוב רק דהאשה חשובה תולדות האיש וכאילו היא בתו:

שם מכדי ר' יהודה הנשיא היינו רבי כו', נ"ב ע' גליון הרי"פ וע' ירושלמי פאה פ"א ה"ה בסופה פלוגתא דרבי עם ר' יהודה הנשיא וצ"ע:

שם והשכר אבד, נ"ב בס' חידושי גור ארי' איתא והשכר אבי אולי כך הית' גירסתו והכוונה שהתבואה אבודה ואין מצוי' כי תבואה נקראת שבר וכך נ' קצת מדבריו ז"ל שם שהי' מפרש כן:

דף לג.

יפול שם, נ"ב פירש"י שורה שם וכזה ברש"י יבמות כ"ד ב' ד"ה עליך יפול:

שם מי מפיס, נ"ב כל' זה לקמן נ"ד א':

שם מנפוחי כפן, נ"ב ל' התרגום דברים ל"ב כ"ד על מזי רעב נפיחי כפן:

דף לג:

כ"מ שנותנין עיניהם מיד נשרף, נ"ב כזה ב"מ נ"ט ב' אך גדול הי' באותו היום שבכ"מ שנתן בו עיניו ר"א נשרף:

שם די לעולם אני ואתה, נ"ב מעין זה יומא ע"ז א' דין לטובים שבהם:

שם אוי לי שראיתיך בכך, נ"ב כל' זה תענית כ"א א':

שם הוה מפרק כו' עשרין וארבעה פירוקי, נ"ב כמספר זה בב"מ פ"ד א' בר לקישא כי הוי אמינא מילתא הוי מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא לי' עשרין וארבעה פירוקי ונ' דהוא נגד כ"ד תכשיטי כלה:

דף לד.

מנה"מ כו' א"ק וידעת כי שלום אהלך וגו'. נ"ב בשאלתות פ' תצוה הוסיף ביאור בזה וז"ל ואי לא מערבי כיון דלא שרי לטלטולי ליכא שלום בבייתי' ואי לא עשר כיון דלא שרי למיכל ליכא שלום בבייתי' עכ"ל והדלקת הנר לא הוצרך להזכיר דעיקרי משום שלום בית:

שם לא קשיא כאן בעירובי תחומין כאן בעירובי חצירות, נ"ב כל' זה בעירובין ל"א ב' וע' רש"י ותוס' כאן דחומר תחומין משום דאסמכינהו אקראי וע' שו"ת מהר"י מינץ סי' ד' וע' פתיחה כוללת לפמ"ג:

שם סתם קדירות רותחות הן, נ"ב ביצה כ"ז א':

שם תוד"ה שניהם כ' וקשה לרשב"א כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' וז"ל ויראה דביה"ש הוי כמו חזקה כיון שאין ביה"ש יום גמור בזריחות השמש ועכ"פ לאו יום גמור הוא נחשב ולפיכך נחשב זה כמו חזקה ולא אמרי' דספיקא לחומרא רק בשאר ספיקי דעלמא לא בספק ביה"ש דספק דביה"ש איננו שהוא דבר שאפשר לדעת אם הוא יום או לילה ואין אנו יודעים שזה דוחק גדול לומר שכל התנאים והאמוראים דפליגי בביה"ש לא היו יודעים דבר שאפשר לדעת וע"כ דביה"ש באמת א"א לעמוד עליו אם הוא יום או לילה כו' ונ' דלמרע"ה נמי הי' מספקא לי' בביה"ש אם הוא יום או לילה וע"כ אמרי' בי' סד"ר לקולא כו' תדע דלפי הנראה אף בעירובי חצירות אין מתירין ספק לכתחלה וכאן אמרי' דספק חשיכה מערבין אפי' לכתחלה אלא שאינו דומה ספק ביה"ש לשאר ספיקות עכ"ל נ' כוונתו דכיון דהוא דבר שלא ניתן לעמוד עליו כלל לכן זה מורה היות בו ב' העניינים באמת עניין היום ועניין הלילה ולכן לגבי דרבנן מקלינן בספיקו כיון שאין זה ספק של טעות לגמרי כשאר ספיקות דאם הוא כך אינו כך ואחד מב' הצדדים טעות בהכרח רק בביה"ש אם מקילין מפאת ספק יום הרי יש בו באמת עניין יום כיון שהוא זמן שלא ניתן בטבע לעמוד עליו שאיננו יום וכן להיפוך כאשר מקילין מפאת ספק לילה וכמובן וכן ממה שאין בזמן ההוא זריחות השמש כביום גמור וגם לא נסתלק השמש לגמרי כמו בלילה מוכח היות לו ב' העניינים שכבר הותחל בו עניין לילה ועדיין בו עניין יום כן נ' כוונתו ואולם עכ"ז מה שדימה אותו לחזקה וכ' דספק ביה"ש הוא כמו חזקה עדיין

צ"ע להבין ושוב ראיתי לו ז"ל בספר הנ"ל בעירובין ל' ב' ד"ה ולפרוש עליו ממקום אחר ועוד שם ל"ו א' ד"ה ומאי שנא ע"ש שכ' בארוכה דפלוגתא אי סוף היום קונה עירוב או תחלת היום קונה עירוב איננה פלוגתא בזמן דלמ"ד סוף היום כו' יוקנה העירוב יותר קודם מלמ"ד תחלת היום כו' דז"א דלשניהם קניית העירוב הוא בזמן אחד בביה"ש ורק דבביה"ש הא יש ב' ענייניים עניין יום ועניין לילה ובזה הוא דפליגי דלמר ביה"ש קונה עירוב מפאת עניין יום שבו דבזה הוא סוף יום העבר ולמר קנייתו הוא מפאת עניין לילה שבו דבזה הוא תחלת יום הבא ע"ש בארוכה והנה ל' הבריתא כאן בעמוד ב' מטילין אותו לחומר שני ימים ל' זה מתפרש ג"כ לא מתורת ספק רק דיש בו באמת עניין ב' הימים דיש בו באמת עניין היום ועניין הלילה ולכן מטילין אותו לחומר שניהם כפי היות בו ב' העניינים באמת ע' כזה כלים פ"ג מ"א מטילין אותו לחומרו בזיתים דאין הכוונה שם מטעם ספק רק דיש בו ב' העניינים באמת ואם ניקב בכונס משקה ופחות ממוציא זית יש בו עניין כלי מצד עשייתו לאוכלין ועניין אינו כלי מצד עשייתו למשקין עש"ה בר"ש וברא"ש וע"ש ברא"ש חידוש דמשמע מדבריו דאמרי' ב' הדברים יחד דאם הי' בתוך כלי כו' ושרץ בזה אוכלין שבחיצון טמאים דאינו חוצץ מפאת היותו אינו כלי ועכ"ז הוא עצמו טמא מצד היותו כלי עש"ה ולפי"ז יש קצ"ע בהא דאמרי' כאן ל"ה ב' דהעושה מלאכה בב' ביה"ש חייב חטאת ממ"נ ואמאי נימא נמי דגם על שניהם יחד יופטר מפאת שלא עשה המלאכה בשבת גמור וכי היכא דפטור בביה"ש הא' מפאת שאינו שבת גמור דיש בו ג"כ עניין יום ערב שבת כך הרי הי' ראוי שיהי' גם בב' ביה"ש ולא הי' לנו לומר ממ"נ כיון דיש באמת ב' העניינים וכי היכא דלא אמרי' שם ממ"נ וכרא"ש הנ"ל ודוק היטיב מאוד:

דף לד:

הכסיף, נ"ב כל' זה פסחים מ"ח ב' שהכסיפו פניו ונדה מ"ז א' משיכסיף ראש החוטם:

דף לה.

דאוי, נ"ב פירש"י מביט וכזה לקמן נ"ג ב' ומסגי כי דוו. פירש"י מביטין וכזה בתמיד כ"ו ב' דוי להכא ודוי להכא ע"ש:

שם תוד"ה וירד כו', נ"ב כתוב בגליון גי' רש"ל וק' לרשב"א דלפי"ז לא הי' לו להזכיר עליי' אלא כשירד ויטבול ותו לא עכ"ל ונ' דמכאן באמת ראי' גדולה לסברת הכ"מ פ"ו מאבות הטומאות הט"ז שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו בתוך המקוה עכ"ל

ולפי"ז בדקדוק נקט כאן ויעלה דהעליי' הוא מן הטהרה עצמה ואח"כ הוא דצריך להיות הערב שמש וא"כ אחר העלי' הוא דצריך להתחיל הביה"ש ודו"ק כי הוא ראי' מפורשת לסברת הכ"מ הנ"ל דכמו זר נחשבת לכאורה וע"ע בזה סתירת דיוקא דרישא אדסיפא בנדה מ"ב א' יולדת שירדה לטבול כו' ונעקר ממנה דם בירידה טמאה בעליי' טהורה דרישא בירידה טמאה דייקא הא בתוך המים טהורה וסיפא בעליי' טהורה דייקא להיפוך הא בתוך המים טמאה וכסברת הכ"מ ועמ"ש בגליון קידושין ה' ב' ובחידושי הארכתי עוד מכמה דוכתי:

דף לה:

שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' י"א:

שם א"כ נתתה דבריך לשיעורין,, נ"ב ע' גליון הרי"פ דציין המקומות שנאמר עוד כלשון זה ובכללים שלי נסתפקתי אי אמרי' כן רק בדרבנן או גם בדאוריתא אין התורה נותנת דברי' לשיעורין ומהך דחולין ט' א' ול"ב א' מוכח דגם בדאוריתא אמרי' כן דשהי' הוא דאוריתא והבאתי שם עוד גמ' מועד קטן ג' ב' א"כ נתנה תורה שיעור כל אחד ואחד בידו כו' ומוכח דגם התורה אין נותנת דברי' לשיעורין וגמ' מ"ק הנ"ל לא נסמנה כאן בגליון הרי"פ וכעת מצאתי מפורש עוד בחידושי הר"ן ר"ה ו' ב' ד"ה צדקות דכ' וליכא פלוגתא בין קיימי עניים ללא קיימי ובין היכא דקאי גבי מקדש וכהנים ללא קאי שהתורה לא נתנה דברים לשיעורין עכ"ל ועוד מצאתי בחידושי הרמב"ן לקמן קל"ה ב' ד"ה הא דארשב"ג כו' דכ' וז"ל ואי ק' היכי מתוקמא אליבי' קרא דופדויו יש לומר הכי קאמר התורה לא נתנה דברים לשיעורין ולפי שיש שצריכין לשהות עד ל' יום כגון וודאי בן ח' וספק בן ח' נתנה שיעור אחד לכל ל' יום עכ"ל וע"ע תוס' ב"מ מ"ט ב' ד"ה בכדי עש"ה וגוף הך דא"כ נתת דבריך לשיעורין ע' עוד שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' ל"ב מש"ש בשם תשובת הרמב"ם דכל מילי דתקנה שהתקינו חכז"ל מפני סיבה אפי' יארע שאין שם סיבה ההוא מ"מ הואיל ואיתקן איתקן דאל"כ נתת דבריך לשיעורים עש"ה בארוכה ועמ"ש בגליון חולין ק"ד א' עש"ה וע"ע רש"י נדה ד' ב' ד"ה ומשני חכמים השוו מדותיהם דכ' ג"כ שלא תתן דברים לשיעורין וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רס"ח שכ' גם לעניין תקנה שהית' בעיר שלא יוציאו קורות חוץ לחומה ואח"כ הוציאו אנשים קורות דקות כו' ע"ש שכ' ומ"מ כך נראים לי הדברים שעניינים כאלו אין מדקדקין בהם ואין יורדין בהן לשיעורין שאם אתה אומר כן נתת דבריך לשיעורין ובא ותן מדה לקורות ונאמר להם כזו תקנתם או כזו תקנתם ומ"מ אם דקות שבדקות הן אין קרויות קורות

אלא עצים בעלמא כו' עכ"ל ומ"ש דדקות שבדקות אין קרויות קורות אלא עצים בעלמא ע' מעין זה סוכה י"ד א' אין בהן ד' ואפי' פחות מג' הא קנים בעלמא נינהו פי' ולא שייך בהו גזירת תקרה דאין להם עניין לקירוי דהוא בקורות דהא קנים בעלמא נינהו ולכאורה הי' ראוי באמת בנידון הרשב"א שיהי' תלוי בהך דסוכה שם היינו דיותר מד' יוחשב קורה כיון דגזרינן בי' גזירת תקרה וכנ"ל ופחות מג' ודאי לא חשיב קורה ומג' עד ד' הוא פלוגתא דשם עש"ה ואולם בנידון הרשב"א הנ"ל תלוי בל' בני אדם כמש"ש הרשב"א להלן בתשובה ואין לדונו מהך דסוכה וע"ע ע"ז ע"ה א' רשבג"א מניחן מגת לגת כו' איכא ביניהו חורפי ואפלי ע"ש ברש"י וצע"ק דה"ז נתינת דברים לשיעורין לרשב"ג דאין שם זמן מוגבל רק. כפי מה שהוא יאחר או יקדים גתו בכך יהי' זמן הכשירו וצ"ע וע' שו"ת ח"צ סי' ס"א מש"ש על דברי הב"י בטוח"מ סי' קצ"ח שכ' שם סברא דא"כ נתת דבריך לשיעורין ע"ש:

שם הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק, נ"ב כל' זה לקמן נ"ט א' וע' תוספתא במכלתין פרק י"ד מטלטלין את השופר להשקות בו מים לתינוק:

דף לו.

חצוצרתא שופרא, נ"ב ע' סוטה מ"ג א' וחצוצרות התרועה אלו השופרות וע' תוס' מנחות כ"ח א' ד"ה חצוצרות:

דף לח.

רבה ור' יוסף דאמרי תרויהו להיתירא כו' ר' נחמן בר יצחק אמר לאיסורא, נ"ב כזה לקמן מ' ב':

דף לח:

לא שנו אלא שעודן בידו אבל הניחן ע"ג קרקע אסור ופירש"י דהוי כמטמין לכתחלה, נ"ב כזה עירובין ק"ב ב' לא שנו אלא שפירשה ע"ג כלי אבל פירשה ע"ג קרקע דברי הכל אסור וברש"י שם ע"ג קרקע כלכתחלה דמי:

שם איכא דאמרי כו', נ"ב ע' ראש"ש פ' במה טומנין סי' ב' בשם ר"ח דאע"ג דתרי לישני דכאן הם בדרבנן מ"מ משום חומרא דשבת חשיבה כשל תורה ואזלי' לחומרא עכ"ל וע' דוגמא בע"ז נ"ב א' ע"ש איבעי' דאת"ל דבטומאה דרבנן לא אמרי' חזרה לטומאה ישינה טומאה דעכו"ם מאי מי אמרי' משום חומרא דעכו"ם שויוהו רבנן כטומאה דאורייתא כו' הרי דמשום חומרא דעכו"ם נחשב הדרבנן כדאוריתא ויש לו דין הדאוריתא ומחלל

שבת כעובד עכו"ם וע"כ ג"כ יש להדרבנן דין דאוריתא דספיקו לחומרא ואולם לעניין ספק מצינו בטומאת עכו"ם גופה דספיקה להקל מטעם סד"ר ע' לקמן פ"ג ב' טומאת כו"ם דרבנן הוא וקולא וחומרא לקולא מקשינן לחומרא לא מקשי' וע' אתוון דאוריתא כלל י"ח ואולם בחידושי הרמב"ן לקמן שם כ' וז"ל הא דאמרי' טומאת ע"ז דרבנן ולקולא ולחומרא לקולא מקשינן לרבנן אליבא דר"א אבל לרבה אליבא דר"ע איפכא ס"ל דכיון דבעי' לארחוקי ע"ז לחומרא מקשינן כו' עכ"ל ויש עוד להאריך בזה ואכ"מ:

דף לט.

דחלפי אפתחא דגיהנם, נ"ב כל' זה ב"ב פ"ד א':

דף לט:

לא יחם אדם חמין לרגליו כו', נ"ב ודווקא לרגליו אבל לכל גופו אסור וטעמא דרחיצה אינו אלא תענוג ולא הוי דבר הצריך לכל נפש וק' דא"כ למה נקרא עינוי ביוה"כ הרי אינו אלא תענוג וי"ל דמניעת הרחיצה לגמרי נקרא עינוי אבל כל גופו לא נקרא עינוי, ס' חידושי גור ארי' וע' נדרים פ' ב':

דף מ.

לא התירו לרחוץ כו'. נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"ב בארוכה וע"ש חדר ב' חידוש דלא גזרו על רחיצת חמין לקטן רק בשבת דאיסור סקילה אבל לא ביוה"כ ע"ש:

שם ומשרבו עוברי עביר' התחילו לאסור כו' מאי עוברי עביר' כו' ומפרש שהיו רוחצין בחמין ואומרין מזיעין אנחנו, נ"ב דוגמתן שביעית פ"ד מ"א בראשונה היו אומרים מלקט כו' את הגס משרבו עוברי עביר' התקינו כו' ומפרש בירושלמי נחשדו להיות מלקטין בין גסין ובין דקין ואומרים בדקין לקטנו התקינו כו' וצ"ע לכאורה אמאי לא הביא ראי' משם דמאן דעבר אדרבנן שרי למיקריי' עבריינא דוודאי ליקוט עצים כו' משדהו בשביעית אפי' דקין אינו איסור דאוריתא וע' חידוש בשו"ת חות יאיר סי' מ"ב דעובר אדרבנן דשרי למיקריי' עבריינא היינו רק בעובר תמיד יעוי"ש ועמ"ש על הגליון נדה י"ג ב' וע' רש"י סנהדרין פ"א ב' ד"ה תמותת דמוכח דאין נקרא רשע רק מי שמוחזק בחטא ב"פ לרבי וג"פ לרשב"ג ע"ש וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' קס"ד שכ' ועוד מדהזכירו מהר"ם בלשון מגונה התועב הזה אלמא דמחזיקו רשע גמור הוא דאי ס"ל למהר"ם דכשר לעדות מדאוריתא א"כ הוי בעל תשובה מדאוריתא לא הי' לו להזכירו בלשון מגונה כולי

האי כו' עכ"ל וכן הוא בשו"ת מהר"י ברונא סי' כ"ט ע"ש ומשמע דאע"ג דעובר אדרבנן שרי למיקריי' עבריינא ורשע אבל מ"מ אין לקרותו תועב וע"ע שו"ת מהר"י ברונא סי' ל"ב ד"ה ומה שמדקדק מהרי"ו יצ"ו מדקרי לי' התועב כו' ע"ש וע"ע שו"ת מהר"י מינץ סי' ט"ו דהמתחייב שבועת היסת:

ולא רצה לישבע שרי למיקריי' עבריינא שהרי עבר תקנת חכמים שתיקנו שבועת היסת עכ"ל ולולי דבריו הי' אפשר לחלק לכאורה ולומר דרק בעובר בקו"ע כהך דכאן הוא דשרי למיקריי' עבריינא ואולם נזכרתי דגם בתוס' יבמות ס"ד א' ד"ה יוציא דכל היכא דאמור רבנן יוציא ויתן כתובה אם אינו מוציא שרי למיקריי' עבריינא וע"ע תוס' כתובות ב' א' ד"ה ותנשא וע' שו"ת חוט השני סי' י"ח ד"ה ואולם אם יאמר כו' וד"ה בתחלה אומר אני כו' עש"ה אריכות ונדבר שם ג"כ מעניין החילוק בין עובר בשוא"ת לעובר בקו"ע וע"ע שו"ת שבות יעקב סי' ק"ד וע' יבמות כ' א' ונדה י"ב א' דכל שאינו מקיים דברי חכמים נקרא רשע וע"ש פלוגתא דאביי ורבא בזה וע' רש"י סנהדרין ג' א' ד"ה ב"ד חצוף דכ' שעברו על תקנת חכמים ע"ש וחצוף אינו כ"כ כרשע וצע"ק מדוע לא קרינן להו רשעים רק חצוף לבד וע"ע נימוקי יוסף ב"מ צ"ה א' מדפי הרי"ף ד"ה אמר המחבר מהא דעם שאתך כו' עש"ה דמשמע דעובר אדרבנן אין בו עוד אזהרת לא תונו אאונאת דברים גם מה"ת עש"ה:

שם כמאן כי האי תנא, נ"ב ע' כריתות י"ד ב' שעבר משום כלת בנו שני' ול' דכאן כמאן כי' האי תנא דוגמתו ר"ה ט"ז א' כמאן מצלינן כו' כמאן כר' יוסי ועמש"ש בגליון וע"ע לקמן ס"ז א' אמר רבינא כמאן תלינן כו' כי האי תנא ועוד לקמן קכ"ה א' אמר רבינא כמאן מטלטלינן כו' כמאן כראב"י ובמועד קטן י"א א' אמר רבינא כמאן מדלינן האידנא כו' כמאן כר' יוסי ועמ"ש על הגליון ר"ה ט"ז א' וע' ר"ן פסחים קמ"ח ב' מדפי הרי"ף דכל כי האי לישנא כמאן כו' לית בי' פלוגתא ע"ש וע"ע סנהדרין כ"ב ב' כמאן שתי כהני כו':

דף מ:

שהיד סולדת, נ"ב פירש"י נמשכת לאחורי' כו' והיינו שחוזרת לאחורי' שכשפושט ידו ליגע בו היד חוזרת לאחורי' מיד בהתחלת הנגיעה שמרגיש החום וחוטף ידו חזרה וכזה בנזיר נ' ב' מפני שהיא סולדת לאחורי' ע"ש דהפי' ג"כ שחוזרת לאחורי' עש"ה ברש"י ותוס':

שם המבשל בחמי טבריא בשבת פטור, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' קפ"ט:

שם מאי חייב נמי דקאמר מ"מ. נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע לקמן פ"א ב' רש"י ד"ה חייב משום תולש וע"ע ביצה ל"ו ב' במשנה כל שחייבין עליו משום שבות וע"כ הכוונה אחיוב מ"מ כיון דהוא רק שבות וע"ש ברש"י וע"ע פיה"מ להרמב"ם במכלתין פ"א מ"א דכ' ומי שיוציא מאחד מהם לכרמלית כו' יתחייב וכוונתו אמכת מרדות וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' נ"ב וע' מרדכי פ' הזהב רמז ש"ו דכ' הילכך מלקין אותו שהרי עבר על לאו גמור וכוונתו למכת מרדות ע"ש בחידושי אנשי שם:

שם רש"י ד"ה דהא מעשה דרבי כו' כ' ור' יהושיע כו', נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' נ"ב:

דף מא.

כל המניח כו', נ"ב ע' חידושי אגודה שבסוף שו"ת מהרי"ו בפסחים פ' מקום שנהגו וז"ל תלמיד לא ירחץ עם רבו אכן עתה דמכסין הערוה לית לן בה ומותר לרחוץ יחד עכ"ל משמע שנהגו אז לכסות הערוה בבית המרחץ:

שם רש"י ד"ה שנחושתה כ' ולשון של המשנה נחשתו של תנור במס' כלים פ"ח מ"ג, נ"ב כזה עוד שם פ"ט מ"א:

דף מא:

לא שנו אלא להפשיר אבל לצרף אסור כו' אלא אי איתמר הכי איתמר כו' לא שנו אלא שיעור להפשיר אבל שיעור לצרף אסור, נ"ב כזה לקמן קמ"א ב' לא שנו אלא לצחצחו אבל לעבדו אסור כו' אלא אי איתמר הכי איתמר כו' ל"ש אלא שיעור לצחצחו אבל שיעור לעבדו אסור:

דף מב.

למימרא דשמואל כו', נ"ב ע' בבה"ג פכ"ד מה' שבת פי' אחר בכאן מפירש"י עש"ה בארוכה וצ"ע לפירושו דא"כ מאי פריך ואי ס"ד ס"ל כר"ש אפי' גחלת של עץ נמי הא כיון דבגחלת דעץ ליכא היזיק א"כ הא שפיר אמר שמואל דאין מכבין דלר"ש נמי הרי פטור אבל אסור וע' ס' יריאים סי' ק"ב במלאכת צד ומלאכת סותר מ"ש על דברי הבה"ג הנ"ל:

שם בשביל שלא יזוקו בה רבים, נ"ב לאו דווקא רבים אלא אפי' בשביל היזיקא דיחיד נמי שרי וכן נר שכבה אם עומד במקום שמזיק לבני הבית או לאחרים מותר לטלטלו מהאי טעמא, שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' ז' ע"ש דכ' כן אהך דקוץ בר"ה כו' אך הדבר נלמד מאיליו גם אהך דמכבין כו' דהא רבינא אמר הילכך כו' א"כ מה שהתיר שמואל בגחלת הוא שהתיר הוא בקוץ וז"פ מש"ש בחוט המשולש דכ"כ התשב"ץ ז"ל בתשובה

הנה הוא בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קל"ז ושם לא נזכר דאפי' בשביל היזיק יחיד שרי כ"ש ולפמ"ש הר"ן בסוגיין בדעת הבה"ג דס"ל דנזקא דרבים סכנת נפשות חשיבא א"כ רבים דקאמר הוא בדווקא ואולם בביצה כ"ח ב' משמע לכאורה דלאו דווקא רבים ע"ש דקאמר לי' גם לעניין שפוד שצלו בו בשר כו' וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' שכ"ו דמשמע דהיתיר דכאן הוא רק משום רבים עש"ה ודע דשמעתי בשם רב גדול וצדיק זלל"ה שאמר שע"כ בפ' שמע נאמר ובכל מאודך ולא כן בפ' והי' אם שמוע ואמר כי ובכל מאודך פירשוהו חכמים בכל ממונך וע"כ בפרשת והא"ש שנאמרה בל' רבים וממון של רבים כנפשות חשוב וע"כ הוא נכלל בו במאמר ובכל נפשכם כך שמעתי ונ' שיש לדברים אלו מקור בר"ן הנ"ל כאן דכ' דנזקא דרבים כסכנת נפשות חשיבא ואף דאיירי כאן בנזק הגוף שיכוה גופם בהגחלת מ"מ זה ערך אחד עם ממון ע' גמ' ע"ז כ"ז א' אלא ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה ריפוי נפשות דבר שיש בו סכנה הרי דדבר שאין בו סכנה ממון קרינן לי' ועמ"ש בגליון כתובות ל"ב א' ושוב ראיתי דדבר זה דממון רבים כנפשות חשוב יש לו מקור בס' החינוך מצוה רל"ו עש"ה:

שם לימא ר' שמעון בן מנסיא דאמר כב"ש הכי קאמר לא נחלקו כו', נ"ב ע' גליון הרי"פ וע"ע כזה תוס' חגיגה ו' א' ד"ה ור' ישמעאל:

דף מב:

צריכה מלחא בישולא כבשרא דתורא, נ"ב כעין זה נדרים מ"א ב' בעיין בישולא כעין בשרא דתורא ע"ש כזה ב' פעמים:

שם ואם נתנוהו מבעוד יום מותר, נ"ב ע' תוס' דכ' דהלשון דחוק כו' וע' כזה מנחות ע' א' הזורע כלאים בעציץ שא"נ אסור והוא ג"כ כהך דכאן דהל"ל אסור לזרוע וע"ע כזה ב"מ כ"ט ב' אם בשבילו פתחו אסור ע"ש דהכוונה, דכשהוא גוללו פותחו וקורא בו אבל בשביל עצמו לא יפתחנו והול"ל אם בשבילו אסור לפתחו ואמר אם פתחו אסור וע"ע יומא ס"ט א' בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור והול"ל ג"כ בגדי כהונה אסור לצאת בהן למדינה לא היוצא אסור וע"ע חולין ח' א' פעמים שהשוחט אסור ולא אמר פעמים שאסור לשחוט ע"ש ברא"ש ובס' בכור שור ובחידושי הארכתי וע' ס' חידושי גור אריי כאן כ' חידוש דאם נתנוהו מבעוד יום אפי' נטל אותו בשבת ועדיין אין שם שמן מותר להחזירו שם ולא חשוב מבטל כלי מהיכנו כיון שעוד מקודם שבת הי' שם ונוטלו ע"מ להחזירו וזהו דקתני ואם נתנהו מבעוד יום מותר וארישא קאי דקתני אין נותנין כו' וע"ז אמר דאם נתנוהו מבעוד יום מותר לתתו בשבת והיינו ע"י שיטלנו ויחזור ויתננו עכת"ד

וע"ע ב"ב כ"ב א' במשנה מי שהי' כותלו סמוך לכותל חבירו לא יסמוך לו כותל אחר אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות ובגמ' וקמא היכי סמך א"ר יהודה הכי קאמר הבא לסמוך לא יסמוך אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות הרי דתני שם ל' עבר מי שהי' כותלו סמוך כו' ומפרשי' הכוונה דהכי קאמר הבא לסמוך כו' כך כאן דתני ואם נתנוהו כו' ג"כ הכוונה דהבא לתת מבעוד יום מותר לו דבר זה וע"ש בב"ב דרבא מפרש שם דה"ק מי שהי' כותלו סמוך לכותל חבירו ברחוק ד' אמות ונפל לא יסמוך לו כותל אחר אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות ע"ש והוא דוגמת פי' הגור ארי' כאן דהכוונה ואם נתנוהו מבעוד יום ונסתלקה הנתינה הזאת (היינו שנטלוהו משם) מותר לתת שנית ודו"ק ואולם פירש"י כאן מותר להניחה שם לכאורה מחוור ביותר ע' מועד קטן י"ב א' ואם באו מאיליהן מותר ומה שייך לומר בבאין מאיליהן דמותר וע"כ הכוונה דמותר לו להניחם וא"צ לגרשם משם עש"ה וכך כאן הכוונה כן דמותר להניחו שם והוא דומה בדומה ממש:

דף מג:

אי ר' יהודה כי לא מתכוון מאי הוי, נ"ב ע' תוספתא במכלתין פרק י"ג אין לך שיהא חייב. אלא המתכוון לצוד עש"ה ומשמע דאפי' לר' יהודה קאמר דאי לר"ש פשיטא דמ"ש משאר מלאכות וי"ל דס"ל לתוספתא דאין דרך מלאכת צידה רק במחשבה ובמתכוון עש"ה בתוספתא ואל"ה לא מיקרי צידה ודכוותה לקמן ע"ג ב' תוד"ה וצריך
ואולם יותר נ' בתוספתא דאליבא דר"ש קאי והכוונה לומר דאין פ"ר מחייב בצידה כל שאין מתכוון ויתיישב בזה קושית תוס' ביצה ל"ו ב' ד"ה אלא אימא ואולם גם לפי"ז ע"כ צ"ל הטעם משום דאין דרך אותה מלאכה בכך דאל"כ מ"ש מפ"ר בשאר מלאכות וא"כ כיון דאין דרך כו' ה"ל כלאחר יד וגם לר' יהודה פטור ממילא:

דף מה:

הורה ר"ל בצידן מנורה הניטלת בידו אחת כו' ור' יוחנן אמר כו'. נ"ב ע' דוגמא לזה דר"ל מחלק בין ניטל ביד אחת לניטל בב' ידים ור' יוחנן לא מחלק בחגיגה כ"ו א' אר"ל והוא שניטלין בידו אחת ור' יוחנן אמר אפי' שאין ניטלין בידו אחת ע"ש וע"ע חילוק בין ניטל ביד אחת לניטל בב' ידים בר"ש כלים פרק ל' משנה ד' בשם התוספתא וע' לקמן קכ"א ב' סוף העמוד:
שם הואיל ואדם קובע לו מקום. נ"ב כל' זה לרבה עירובין פ"ט א':
שם תוד"ה הכא כ' ועוד אי מחיים שרי כו', נ"ב ע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' ס"ה:

דף מו.

ומשום כבודו דר' יוחנן כו', נ"ב ע' חולין ל"ט ב' לא אמרו בה איסור משום כבודן דרבנן לא היתיר משום כבודו דר"א וע"ש בבכור שור:

דף מו:

א"ר נחמן בר יצחק בריך רחמנא כו', נ"ב דוגמתו יבמות ק"ה ב':
שם יושב ומצפה, נ"ב כל' זה חולין ל"א א':
שם התם אי לא מיזדקק כו', נ"ב כן מבואר גם ביבמות פ"ח א' דשאלה חשובה בידו וע"כ דלא אמרי' בי' מי יימר דמזדקקו כו' דא"כ לא הי' לו ליחשב בידו כמבואר בקידושין ס"ב א' דגירות לא חשוב בידו מטעמא דמי יימר דמזדקקו לי' ב"ד ע"ש וע' ריטב"א נדרים פרק ב' (דף ח' ע"א מדפי הרי"ף) אהך דאם נשאל על הראשונה שני' חלה עליו שכ' דע"כ נזיר ששתה יין לוקה ולא חשיב ה"ס שמא ישאל דכיון דאין השאלה בידו דמי יימר דמזדקקו לי' ב"ד לא הוי ה"ס ע"ש וצ"ל דאע"ג דחשבי' לשאלה בידו בעלמא וכנ"ל מ"מ לגבי ה"ס מיהת אין עושה ה"ס דהא עדיפא מינה כתבו התוס' פ' השולח ועוד בכ"ד דכיון דמחוסר מעשה לבד לא הוי ה"ס דלא הוי ה"ס רק בפטור שאפשר לו שיבא מאיליו ע"ש וז"פ:
שם כל היכא דכי מכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מכוין שרי ר"ש לכתחלה, נ"ב כזה ברש"י עירובין פ"ח א' ד"ה שופכין לתוכו ע"ש שכ' דאפי' מתכוין לאו איסורא דאוריתא איכא הכא דהא לאו ברה"ר זריק להו איהו גופי' אלא מאיליהן יוצאין הילכך כי לא מכוין שרי לכתחלה עכ"ל וכזה בר"ן ביצה פ' המביא דף רי"ש ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה ואע"ג דחזיא לקתתא כו' ע"ש שכ' דסבירא להו דכל עשיית כלי שלא כדרכו לא מיתסר אלא מדרבנן ומש"ה כי לא מכוין כו' שרי אפי' לכתחלה עכ"ל:
שם תוד"ה מי יימר דמיזדקיק לה בעל כ' תימא מי דמי כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' פ"ה:

דף מז.

קרטין, נ"ב פירש"י שירי לבונה והוא ל' משנה מנחות ו' א' קורט של לבונה והוזכר עוד סנהדרין מ"ג א' משקין אותו קורט של לבונה:
שם וכ"ת חזו לעניים, נ"ב האחרונים האריכו בעניין זה אי אמרי' לעניין מוקצה מדחזי להאי חזי להאי וע' שו"ת מהרי"ל סי' קי"ב קי"ג ומש"ש ראי' מעירוב בתרומה לזר וכן הבא בשביל ישראל זה מותר בטלטול הואיל וחזי לישראל אחר יש לחלק דשם כמו שהוא שלו יכול להאכילו לכהן ולישראל אחר שיאכלו הם את שלו ע' ר"ן נדרים ל"ד

ב' סוף העמוד משא"כ לולב ביו"ט שני של גליות דמספקי' לי' בראשון אילו הוא ראשון באמת אינו ראוי לאחר כמות שהוא שלו כיון דגם שאול פסול ורק שראוי להקנותו לחבירו וא"כ י"ל דכיון דמחוסר הקנאה לא חשוב חזי ואין ראי' מתרומה ומבא בשביל ישראל זה כו' וע"ע חידושי רמב"ן כאן ד"ה קרטין:

שם אשכחינהו כו' דהוו קיימי אפיתחא כו' אמר להו כו', נ"ב כעין זה קידושין נ"ח א':

דף מח.

אין נותנין את המוכין כו' ביו"ט ואצ"ל בשבת נשרו מחזירין אותן בשבת ואצ"ל ביו"ט, נ"ב דוגמתו לקמן קמ"ו ב' אין חותכין שפופרת ביו"ט ואצ"ל בשבת נפלה מחזירין אותה בשבת ואצ"ל ביו"ט:

דף מח:

וזה אינו חיבור, נ"ב פי' דמגופת חבית אינו חיבור וכן הוא בכלים פ"ג מ"ו מגופת חבית אינו חיבור:

שם שלל, נ"ב ע' רש"י ביצה ז' א' ד"ה מן השלל וד"ה שלל ורש"י ב"ק ס"א א' ד"ה שוללין:

שם כל המחובר לו הרי הוא כמוהו, נ"ב ע' סוכה ל"ז א' כיון דחברי' כגופי' דמי ועמ"ש על הגליון לקמן פ"א א' אהך דכל המחובר לקרקע כו' וע' לקמן קכ"ה א' דסד"א כיון דחברי' בארעא כגופי' דארעא דמי ושם ב' כיון דהדקה שווי' דופן וע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ב אות י"א עש"ה וע"ע תוס' ע"ז כ"ד א' ד"ה ואבני דכ' לכך נ' דהאי מעשה דדמא בן נתינה לאו באבני שהם הוי אלא באבני החשן ואע"ג דאמר בגמרא ביקשו ממנו אבנים לאפוד י"ל כיון שחשן מחובר לאפוד קרי אפוד עכ"ל:

שם רש"י ד"ה חיבור בשעת מלאכה כ' ונתרבו ידות לכל תורת כלי כו' בפ' העור והרוטב כו', נ"ב ע' תוס' שם קי"ח ב' ד"ה מעיקרא וע"ע תוס' ב"ק כ"ה ב' ד"ה שמע מינה דהביאו ג"כ מגמ' דהעור והרוטב דילפי' שם מקרא ידות הכלים וכדברי רש"י כאן וצ"ע:

דף מט:

כנגד עבודת המשכן, נ"ב פי' דמדכתי' סתם לא תעשה כל מלאכה ולא נתפרש מהו הנקרא מלאכה לא מסרו הכתוב אלא לחכמים ולא נראה לחכמים שיהי' נקרא מלאכה רק אותם המלאכות שהיו במשכן, ס' יריאים סי' ק"ב ויש חידוש כי מלאכות שבת מסרן הכתוב לחכמים ובמלאכות יו"ט מצינו ג"כ כן ע' מרדכי ביצה פרק א' רמז תרמ"ג דהתורה התירה מלאכת אוכל נפש שמלישה ואיליך ומסרן הכתוב לחכמים

לידע מלאכה הדומה מלישה ואיליך עכ"ל ומלאכות חוה"מ ג"כ מסרן הכתוב לחכמים כמבואר בחגיגה י"ח א' הרי מלאכות שבת ויו"ט וחוה"מ כולם בם שיווי בעניין זה של מסירת הכתוב לחכמים וע' ריטב"א ר"ה י"ב ב' ד"ה תנן התם דכ' ועוד הי' נ' לומר כי הטעם שקבעו חכמים שבט ר"ה לאילן וקבעו תשרי לתבואה כו' וכל הדברים האלו הכתוב מסרם לחכמים כרוב דינין של תורה עכ"ל ובס' דברי חיים להרה"ק מהר"ח מצאנז ז"ל כ' דטעם הא דבעי' מלאכות שהיו במשכן מפאת דשביתת שבת הרי הוא זכר למה ששבת השי"ת בשבת ממלאכת בריאת עולמו והמשכן מבואר בראשונים דהוא עולם קטן ונכלל בו בדקות כל המציאות הנברא כולו וע"כ אותם המלאכות שהיו במשכן מובן ממילא שהי' עניינם בבריאת עולם הגדול ג"כ וע"כ מהם הוא שצריך שביתה עכ"ד ז"ל:

דף נ.

והוא שיחד לו קרן זוית, נ"ב דוגמתו ביצה מ' א' כגון שיחד לו קרן זוית וכל' זה עוד ב"מ ס"ג א', ע"ז ל"א א', ב"מ מ' א'

שם רש"י ד"ה הפתק כ' בין של חגבים כו', נ"ב כיוון למשנה ע"ז ל"ט ב' החגבים הבאין מן ההפתק מותרין:

דף נ:

וכי בחול מי התירו קסבר משום הפסד אוכלין נ"ב כעין זה לקמן קמ"ז ב' ר' נחמי' אומר אף בחול אסור מפני הפסד אוכלין:

דף נא.

מותר להטמין את הצונן, נ"ב ע' ר"ן וע' תוספתא פרק ד' וכשם שאין טומנין את החמין בתחלה בשבת כך אין טומנין לא את השלג ולא את הצונן ומשמע כפירש"י דשלג אין דרכו להטמינו לשיוחם רק מטמינין אותו בדברים קרים שיקפיא ויחזיק קרירותו:

שם כבר הורה זקן, נ"ב ע' מסורת הש"ס והיא עוד ביבמות ק"ה ב':

שם שאילו ר' יוסי קיים כו', נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ק"מ וסי' קמ"א וע"ע שם סי' קפ"ז וסי' רס"ח:

שם אדם חשוב שאני, נ"ב ע' מסורת הש"ס ונזכר עוד במשנה שביעית פ"ח מי"א ואם מתחשב הוא כו' ע"ש בר"ש:

דף נא:

חמרא לובא, נ"ב בכורות ה' ב', תמיד ל"ב א':
שם רש"י ד"ה כדי כ' משום דקא מוליד, נ"ב כזה ביצה כ"ג א' ול"ג ב' וע"ע עירובין ק"ד א' אולודי קלא אסור:

דף נב:

ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה, נ"ב ע' ר"ש כלים פ"ז מ"ב וע' תוס' לקמן נ"ח א' ד"ה אע"פ ותוס' סנהדרין מ"ח א' ד"ה נתנו:
שם דא ודא אחת היא, נ"ב כל' זה שבועות כ"ו א', ב"מ מ"א ב':
שם הרחילים, נ"ב ע' חולין קל"ז ב' וע"ש בס' בכור שור:

דף נג.

טרסקל, נ"ב גי' הר"ש כלים פ"כ מ"א קרסתל:
שם אזל ר' חייא בר יוסף כו' עד ולא כלום, נ"ב כזה בחולין מ"ה ב':
שם תוד"ה אילימא כ' דדרך משניות כן כו', נ"ב ע' אריכות בר"ש כלים פ"ב מ"ז:

דף נג:

משום שחיקת סממנין, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז, ח"ג סי' אלף ס"ה דהא דאסרי' רפואה משום שחיקת סממנין הוא שבות קיל טפי מאמיר' לעכו"ם ואפי' מאמיר' לעכו"ם בשבות דרבנן עש"ה:
שם ור' אושעיא מתיר, נ"ב גי' הרי"ף ור' יאשי' מיקל וכל' זה לקמן קמ"ו ב':
שם כמה גרוע אדם זה, נ"ב וא"ת אם כך גרוע אדם זה למה נעשה לו נס כזה הא לא קשיא שלפעמים אדם מוכן ביותר לדבר כמו זה ולכך נעשה לו נס כזה, ס' חידושי גור ארי':

דף נד.

השתא דאמר שמואל כו', נ"ב כזה מצינו לשמואל בדוכתי טובי דהחמיר למעשה יותר מעיקר ההלכה ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"א אות יו"ד והך דשיננא ואת לא תעביד עובדא יש גם בגיטין ע"ח ב' וע"ע עירובין י"ב א' והא א"ל שמואל לר' חנניא בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן כו' והך דסוכה ל"ד ב' אשוו וזבינו כו' ואי לא דרישנא כו' הוא ג"כ מזה המין דלמעשה החמיר יותר ע"ש בתוס' וכן הך דשם ל"ב ב' דלחומרא

לא דק הוא ג"כ כן וע' רמב"ן שעם הרי"ף נדרים י"ח א' מדפי הרי"ף דכ' דכזה הוא ג"כ הך דלקמן ס"ה ב' דאמר שמואל אין המים מטהרין בזוחלין כו' היינו דלמעשה החמיר יותר עש"ה ברמב"ן וכן הוא ברמב"ן בחידושיו במכלתין לקמן ס"ה ב' ד"ה שהא דאמר שמואל נהרא מכיפי' מבריך ע"ש שרמז להך דכאן:

דף נד:

כל מי שאפשר למחות כו', נ"ב ע' שו"ת מהרי"ו סי' קנ"ז וז"ל מ"ש מר אהא דאז"ל כל שיש בידו למחות כו' ושאלת איך אנו יוצאים ידי חובתנו שאין אנו מוחים כיון שרבו פריצי עמינו המלעיגין והמלעיבין בתורה ובלומדי' ואינם שומעין למוכיחים אם היינו מוחין בידם איכא למיחש לסכנה שהיו עומדים עלינו על גופינו ועל מאודינו והא דאמר מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' היינו היכא דליכא סכנה וכה"ג אמרי' פ' עשרה יוחסין (ע"א א') ישבו ובדקו עד שהגיעו לסכנה ופירשו ומה ששאלת אם אדם חייב להוציא ממון ע"ז נראה דאינו חייב כו' ע"ש בארוכה:

שם תוד"ה הוה כ' א"נ אפטרופוס הוי מעשר, נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' ל"ג ושאילת יעב"ץ סי' צ':

דף נה.

אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עון, נ"ב ע' תוס' וח"א למהרש"א וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תתכ"ד וע' ס' בית שמואל אחרון עה"ת פ' צו וע' שו"ת נחלת שבעה סי' פ"ג וע' מ"ש עליו בשו"ת שבות יעקב סי' ט"ז ובלא"ה דבריו צ"ע מתוס' ברכות מ"ו ב' ד"ה מר זוטרא בשם בה"ג דקיי"ל יש מיתה בלא חטא כו' ועמ"ש בברכות שם בגליון:

דף נה:

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר כו' אינו אלא טועה, נ"ב כל' זה ב"ב ט"ו ב' א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר מלכת שבא אשה היתי' אינו אלא טועה וע"ע סנהדרין י"ד א' אמר רבב"ח א"ר יוחנן כל האומר ר' מאיר לא סמכו ר' עקיבא אינו אלא טועה וע"ע סוטה מ' א' כל האומרן בגבולין אינו אלא טועה ובברכות מ"ז א' כל העונה אמן יותר מדאי אינו אלא טועה וע"ע כלאים פ"ו מ"א טועים כל האומרים כן:

שם שנא' ויהיו בני יעקב שנים עשר מלמד שכולן שקולים כאחת, נ"ב נ' דדריש לי' מתיבת ויהיו וכזה ב"ב ק"כ א' בנות צלפחד שקולות היו שנא' ותהיינה הוי' אחת לכולן וע"ע דוגמא זבחים כ"ט א' רש"י ד"ה יהי':

שם רש"י ד"ה והא כתיב מעבירים כו' כ' קשה בעיני כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' ל"ג ושו"ת לחמי תודה סי' כ"ט וע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' מ"א ולדבריו צריך להפך הגירסא והכתי' מעבירים אר"ה ברי' דר"י מעבירים כתי' ומ"ש שם בח"ס "ור"נ" הוא טעות וצ"ל "ור"ה": **שם** תוד"ה מעבירים כתי' כו' כ' ובכל ספרים שלנו כו', נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל שהאריך וע' שו"ת מהר"י מינץ סי' ח' ועמ"ש בגליון ברכות ס"א א' על התוד"ה אלא מעתה:

דף נו.

תוד"ה ליקוחין כ' אע"ג דאפי' חטא כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' תי' דליקוחין יש לך בה הכוונה שמשעה ראשונה שבא עלי' הי' לו ליקוחין בה והיינו ע"כ משום גט כריתות ואע"ג שלא קידשה אז מ"מ הי' לו ליקוחין בה משעה ראשונה עכ"ל ונ' כוונתו דליקוחין יש כו' הכוונה שהית' ראוי' לליקוחין גם בשעה ראשונה שבא עלי' שכבר הית' מגורשת ואולם זה דוחק קצת לומר דמפרש קרא דלקחת דהכוונה שהי' ראוי ללוקחה דלקחת משמע שלקחה ממש וע"ק דאמר לעיל כל האומר דוד חטא כו' וק' דאף דהית' מגורשת מ"מ כיון שלא בא עלי' לשם אישות א"כ לדעת הרמב"ם דביאת פנוי' אסורה מה"ת מלאו דלא תהי' קדישה א"כ הרי יש כאן עבירת לאו זה עכ"פ ונ' לומר דקידשה באמת בביאה שבא עלי' דבכתובות ט' א' אמר התם אונס הוי ואיב"ע כו' וא"כ להאיב"ע י"ל שלא הית' הביאה באונס רק נתרצית לו וקידשה בביאה וסובר כאן כאיב"ע הנ"ל ואף שלא היו שם עדים וקידושין בלא עדים הא לא מהני ואכתי הוי ביאת זנות י"ל דכיון דהא דלא מהני קידושין בלא עדים אף בשניהם מודים היינו רק משום דחב לאחריני וא"כ לפי המבואר **בקידושין** י' א' דסוף ביאה קונה דכל הבועל דעתו על גמר ביאה וצ"ל דאף דהעראה חשובה ביאה בכה"ת מ"מ לעניין לאו דל"ת קדישה אין איסור בהעראה אם דעתו: **לקדשה** בהגמר ביאה דכיון דדעתו לקדשה בהגמר גם ההעראה תו לא חשיבא קדישות והפקירות וא"כ י"ל דככה גם דוד קידשה בהגמר ביאה וככל מקדש בביאה דדעתו על גמר ביאה וא"כ כיון דהעראה היא ביאה בכה"ת וא"כ מיד בהעראה נעשית שרביטו של מלך שהרי נבעלה אליו ואסורה לכל העולם משום משתמש בשרביטו שי מלך וא"כ תו בהגמר לא הי' חב לאחריני ושפיר קידשה בהגמר בלא עדים ואיסור ל"ת קדישה לא הי' שם כיון דבהגמר הרי קידשה וההעראה אין בה משום ל"ת קדישה שהרי כל בועל כן דעתו על גמר ביאה ואינו עובר בהעראה משום ל"ת קדישה ואולם יל"ע אם נעשית שרביטו בהעראה להאסר לכל כיון דהיא ביאה גרידא ולא קנאה להיות אשתו ועוד יוקשה עדיין לפי"ז דאיך אמר לאורי' רד לביתך הרי כבר הית' אשתו והית' אסורה

לאורי' וי"ל שגירשה אחר הביאה ואחר מיתת אורי' נשאה שנית ואולם יותר נ' שבא עלי' בתורת פלגש דפלגש מותרת למלך ודאמר כאן ליקוחין יש לך בה היינו ליקוחין בתורת פלגש ופלגש כיון דאין בה קידושין ג"כ אין צריכה גירושין רק כשמשלחה מביתו די וע"כ אחר הביאה ששילחה מביתו שפיר הית' מותרת לאורי':

דף נו:

והכתי' ויעש שלמה הרע בעיני ד' אלא מפני שהי' לו למחות כו' ולא מיחה, נ"ב כזה סנהדרין ק"ג א' בצדקי' נמי כתי' ויעש הרע בעיני ד' שהי' בידו למחות ולא מיחה:
שם ירד גבריאל כו', נ"ב בירושלמי ע"ז פ"א ה"ב אי' ירד מיכאל כו' ע"ש:
שם שכל דין שדן מבן ח' עד י"ח כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' ק"מ ומש"ש דמשמעות רש"י כאן כעיטור שהביא שם לא ידעתי מה זה שכ' משמעות דדברי העיטור שהביא הם ממש דברי רש"י אות באות:

דף נז.

ולא בטבעת כו', נ"ב ע' רש"י ד"ה ואם יצתה אינה חייבת חטאת דכלהו תכשיטין נינהו כו' וכ"ה לקמן נ"ט ב' דטבעות הן תכשיטי נשים וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' כ"ד כ' דהוא בכלל מלבוש ולא הביא מהך דכאן דקרוי תכשיט ולא מלבוש:
שם תיכי חלילתא, נ"ב ע' ר"ש כלים פט"ז מ"ז ד"ה אימוס של עושה שיאגות דהוזכר שם בדבריו "תיפי חלילאתא" ונ' דכוונתו לגמ' דכאן ושכך הית' גירסתו כאן:
שם רש"י ד"ה במה אשה יוצאה כ' דהוי תכשיט. נ"ב במהרי"ל בליקוטי דינים שבסופו דקצ"א ע"א וז"ל הפרש בין תכשיט לנוי אמר (המהרי"ל) כל דבר הנצרך לגוף האדם וא"א לו זולתו על דרך קטא כתונת וסרבל הוא נקרא תכשיט אבל נוי הוא כל דבר שאפשר בלעדו ואין עשוי רק להתנאות בו וכן יש ליישב כל דבר שנאמר בו תכשיט ונוי עכ"ל:
שם תוד"ה במה כו' כ' וא"ת מהאי טעמא תהא אשה אסורה לצאת בטלית כו', נ"ב בס' יריאים סי' ק"ב כ' וז"ל דילמא מיתרמי לה טבילה כו' פי' פי' ותרפה אותם ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר בעודן מרופין שאינן דרך תכשיט אלא מהודקין אבל אין הפי' דילמא אתי לאתויינהו מופשטין דא"כ כל דבר דאינה יכולה לטבול בהן ליתסר להו אלא לאתויינהו מופשטין לא טעי אינשי אבל לאתויינהו מרופין טעו ומש"ה כל דבר שדרכה לטבול בו בהרפאה הוא דאסור עכ"ל וכן הוא ברוקח סי' ק' ע"ש:

דף נז:

ביזיוני, נ"ב ע' תיבת ביזיוני בסנהדרין כ' ב' אעולי ואפוקי בבזיוני:
שם פרוחי, נ"ב ע' תיבת פרוחי בנדה י"ז א' ושם יש לו פי' אחר:

דף נח.

כלי אבנים כלי גללים וכלי אדמה אין מקבלין טומאה לא מד"ת ולא מד"ס, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוזכר עוד לקמן צ"ו א' ושם הוקדמו כלי גללים לכלי אבנים וע"ע יומא ב' א' ושם ג"כ הוקדמו כלי גללים לכלי אבנים וע' תוספתא במכלתין פרק י"ד כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הרי הן ככל הכלים ומטלטלין אותן והוקדמו ג"כ כלי גללים לכלי אבנים וכן בידים פ"א מ"ב בכל הכלים נוטלין לידים אפי' בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה וכן בפרה פ"ה מ"ה בכל הכלים מקדשין אפי' בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה וכן בגיטין ס"ב א' דמנח לי' בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה וע' לעיל ט"ז ב' דשם הסדר כלי אבנים וכלי אדמה וכלי גללים:
שם תוד"ה אע"פ כ' אלא מיירי שעשה שום שינוי מעשה, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ד סי' אלף צ"ז:

דף נח:

כל דבר כו' אפי' דיבור, נ"ב כדרש זה לרשב"י יומא ה' ב' זה הדבר כו' אפי' דיבור מעכב ובב"מ ע"ה ב' רשב"י אומר כו' נשך כל דבר אשר ישך אפי' דיבור אסור וע"ע תיבת דבר דנדרש דיבור בר"ש תרומות פ"א מ"ו בשם הירושלמי ולא יראה בך ערות דבר ערות דיבור וע"ע שביעית פ"י מ"ח וע"ש בר"ש וע' שבועות מ"ט א' וזה דבר השמטה ואפי' דיבור משמטת וע' לקמן ק"נ א' רש"י ד"ה ערות דבר וע' תוספתא פאה פרק ד' לא אמר לאחרים תנו אבל מניח לו בדברים טובים מניין שנותנין לו שכר על כך שנאמר כי בגלל הדבר הזה וגו' דריש ג"כ דבר כמו דיבור:
שם הואיל שההדיוט יכול להחזירו, נ"ב כזה לקמן פ"ג ב', ע"ז מ"ט ב', כלים פכ"ו מ"א, תוס' ברכות נ' ב' ד"ה שחלקוה, רש"י סנהדרין ס"ח א' ד"ה מנעל שעל גבי אימוס דכ' הואיל ואינו מחוסר מלאכה הצריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו כו', תוס' חגיגה כ"ג א' ד"ה ונפסקה:

דף נט.

א"ר יוסי בר חנינא הואיל וראוי להקישו כו' ר' יוחנן אמר הואיל וראוי לגמע כו' ופליגי אי בעי' מעין מלאכה ראשונה, נ"ב ע' כזה פלוגתא לקמן קכ"ה א' בעושין מעין מלאכה ואין עושין מעין מלאכתן קמיפלגי כו' וע' ר"ש כלים פי"ד מ"ב בשם התוספתא וחכ"א כלי מתכת שנתרועעו אם משמשין מעין מלאכתן ראשונה טמאים ואם לאו טהורין ושם מ"ו בר"ש בשם התוספתא מראה שנשברה אם משמשת מעין מלאכתה ראשונה טמאה ואם לאו טהורה וכן שם מ"ח בר"ש בשם התוספתא מסננת של חרדל שנחלקה לארכה טהורה לרוחבה אם משמשת מעין מלאכתה ראשונה טמאה ואם לאו טהורה ושם פכ"ז מ"ה בר"ש מן התוספתא החלוק של לבד שבלה אם משמש מעין מלאכתו ראשונה טמא ואם לאו טהור וע"ש וע"ע שם פכ"ח מ"ח בר"ש מש"ש אלא קמ"ל דאע"ג דעדיין הטלית גדולה הרבה יותר משלשה על שלשה אפ"ה טהורה מן המדרס הואיל ולא חזיא למלאכתה ראשונה להתעטף:

דף נט:

מאן דרכה למיפק כו' אשה חשובה ואשה חשובה לא שלפא כו' הילכך אפי' בשאינן חשובות לא גזרי' דכיון דלאו דרכן ה"ל מילתא דלא שכיחא ולא גזרו בה רבנן ורבנן סברי נשים שאינן חשובות נמי דרכן בכך הילכך הוי מילתא דשכיחא וגזרו בה רבנן אבל בנשים חשובות אפי' רבנן מודו דלא גזרי' בהו כו' ואהכי סמכינן שלא למחות בנשים שלנו שיוצאות בטבעת שאין עלי' חותם ובבתי הנפש ובנזמי האוזן כי חשובות הן ורגילות בתכשיטין נאין וגנאי להן להתפאר בהן ולהראותן ובחשובות הא לדברי הכל שרי, ס' יריאים סי' ק"ב וע' תוס' לקמן ס"ד ד' סד"ה רבי ענני וע' רוקח סי' ק':

דף ס.

דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם אויבים, נ"ב כלשון זה בעירובין מ"ה א':

דף ס:

י"ט ושבת כי הדדי נינהו, נ"ב כזה תוס' ב"מ צ' א' ד"ה אבל וע' רש"י שבועות ט"ו ב' ד"ה אין בנין ביהמ"ק דוחה יו"ט ובמנחות ס"ה ב' רש"י ד"ה רגל ותחלת רגל ובביצה י"ז א' רש"י ד"ה דלמיקני שביתה בשבתא וע' יומא פ"א ב' ימים טובים מנין ת"ל שבתכם וע'

ר"ה ט"ז ב' דיליף חיוב קבלת פני הרב ברגל מקרא דלא חודש ולא שבת וע' תוס' ביצה י"ח א' ד"ה גזיר' יו"ט אטו שבת ועוד שם ב' ב' ברש"י ד"ה ואין יו"ט מכין לשבת וע"ע רש"י פסחים מ"ו ב' ד"ה היאך אופין מיו"ט לשבת וע' שו"ת הרד"ך בית כ"ב חדר ו' ד"ה והנה מהרמב"ם ז"ל יראה דדיני טלטול לאו בכלל איסור שבות הוא כו וע"ע לעיל כ"ג ב' תוד"ה גזיר' יו"ט אטו שבת וע' מהרי"ל ה' יו"ט דס"ט ע"א דאע"ג דיו"ט נמי מיקרי שבת מ"מ יום השבת לא מיקרי וע"ע ביצה ב' ב', ל"ה ב', ל"ז א', וע"ע תוס' לעיל נ"ג א' סד"ה מהו:

דף סא.

לא שנכפה אלא שלא יכפה, נ"ב כעין זה לקמן ס"ו ב' לא שהפילה אלא שמא תפיל וע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתק"ט שכ' ועוד שהרי מערבין בו דברים מרים ואין זה דרך הנאתו וכ"כ הרמב"ם דשלכד"ה מותר אפי' לחולה שאין בו סכנה ואע"ג דהתם איירי כשיש חולי ה"נ כו' כיון שהדבר ידוע שאם לא יאכל הטריא"ק יחלה ויבא לידי סכנה כחולה שאין בו סכנה דמי אפי' שבאותה שעה אין בו חולי וכיוצא בזה אמרי' לגבי קמיע עכ"ל וצ"ע הדמיון לקמיע דכאן אמרי' רק דבשביל שלא יכפה נמי אורחי' ללובשו וחשיב תכשיט לא משוי אבל לא שיהי' הדבר נחשב באמת כאילו הי' אף שעדיין איננו כגון באיסור שצריך להתיר איסור וצריך לזה מציאות עצמיי ולאו בדעתא דאדם תליא מילתא ועוד צ"ע בדבריו דלפי מה שדימה אותו לכאן א"כ ה"ל למיחשבי' חולה שיש בו סכנה אחרי שכ' דאם לא יאכל יחלה ויבא לידי סכנה ולולי דבריו ז"ל הי' נ' דהיכא דאם לא יאכל יחלה ויבא לידי סכנה מותר בפשיטות אפי' בכדרך הנאתו דההיא וודאי פ"נ היא וכמובן ורק היכא דיבא רק לחולי שאין בו סכנה דשם לאו משום פ"נ הוא כיון דליכא סכנה רק שריותא גרידא הוא דשרו רבנן שלכדה"נ לחולי א"כ י"ל דבעי' מציעות הדבר בפועל להתיר וכ"ז שאינו בפועל אינו מתיר ועמ"ש בגליון ביצה ח ב' משו"ת רד"ך עש"ה וע' תוספתא במכלתין פרק ה' ואצ"ל שנכפה אלא שלא יכפה ואצ"ל דבר שיש בו סכנה אלא אפי' דבר שאין בו סכנה עכ"ל התוספתא וא"כ לפי מה שדימהו הרדב"ז להך דכאן א"כ אפי' היכא דלולי אכילת הטריא"ק יבא רק לחולי שאין בו סכנה נמי כאילו הי' כבר חולי שאין בו סכנה דמי ושרי כיון דמתירו לחולה שאין בו סכנה מפאת היותו שלכה"נ ואולם ל' הגמ' כאן אחד חולה שיש בו סכנה כו' י"ל הכוונה באופן אחר ואין הגליון מספיק להאריך יותר וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רמ"ה יכול אדם לצאת בקמיע בשבת בין בצוארו בין בזרועו כו' כך שמעתי מפי הר' אהרן ז"ל ועוד אמר שכותבין כל

קמיע אפי' בשבת לחולה שיש בו סכנה או ליולדת היכא. דאינהו תבעי ליתובי דעתיהו אעפ"י שאין אנו יודעים אם הוא מומחה כו' אבל אם אינם תובעים אלא שאמר חכם אחד יש לי קמיע אחד שמועיל לאותו חולי אפשר שאין כותבין אותו בשבת מספק אא"כ יודע דאימחי קמיע או אימחי גברא שרוצה לכתוב אותו קמיע עכ"ל ויש לדון בדברים אלו הקבה ואכ"מ:

דף סא:

רש"י ד"ה הברכות כ' כגון תשעה של ר"ה שיש בהן מלכיות זכרונות ושופרות, נ"ב לקמן קט"ו ב' פירש"י כגון י"ח ושאר ברכות וכבר עמד ע"ז השואל בשו"ת חות יאיר סי' ט"ז:

דף סב.

במחופה עור, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' פ"ב:

שם תוד"ה והתניא כו' כ' ואפי' למ"ד כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' מ"ד מש"ש ואין זה דומה למאי דאמרי' בש"ס כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין כו' והי' לו להביא תוס' דכאן דנידון דידי' נמי הכי הוא דאפי' הי' עושה בשוק כמו שעושה בצינעא היינו שהי' ניכר שאין כוונתו ליהורא הרי ג"כ הי' מותר ודו"ק וכתוס' דכאן הוא עוד לקמן ס"ה א' תוד"ה אמר וחולין מ"א א' ד"ה ובשוק וע"ע שו"ת שבות יעקב שם ח"ב סי' ע"ט דכ' גם שם סברא כזאת לעניין מראית עין ולא הביא גם שם דיבורי תוס' הנ"ל:

דף סב:

אבל מידי דאית בי' תענוג ולית בי' שמחה כו', נ"ב מכאן דקדק בס' בכור שור שלהי תענית דשמחה ועונג תרי מילי נינהו וע"כ אף דכתי' וקראת לשבת עונג מ"מ אין חיוב שמחה בשבת עש"ה וכבר הארכתי במ"א בעניין חיוב שמחה בשבת וע"ע בזה ל' שו"ת הרא"ש כלל ה' אות ח' דמרהיטת לשונו שם משמע דיש

גם בשבת מצות שמחה עש"ה וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' חצ"ר עש"ה וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' קכ"א וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ל"א ע"ש תשובת הגאון ר' דוד אופנהיים ז"ל ע"ש תוך התשובה דכ' דרך פשיטות דאין חיוב שמחה בשבת ואי יש ביו"ט חיוב עונג לכאורה לבכור שור הנ"ל אין ביו"ט חיוב עונג וע' מנחות ס"ה א' עמד ותיקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים ומשמע דיש עניין עונג ביו"ט וכן דאין עניין שמחה בשבת מדלא אמר מתענגין ושמחין אם לא דבכלל עונג איתי' גם לשמחה ואולם אין לדקדק שם כ"כ כי הם דברי הצדוקי:

שם רש"י ד"ה ושאני הכא כ' ליכא למימר נעשה כלי טפל לריח שאין בו שום ממש, נ"ב כסברא זאת בתוס' ביצה ל"ט א' ד"ה ותיפוק לי':

שם רש"י ד"ה פתהן כ' כמו פתחיהן היינו דה' מתחלף בחי"ת ונדרש פתהן כמו פתחן וע' ריש כיצד מברכין דקיבצתי שם כזה הרבה וכבר קצרה שם היריעה מהכיל וע"ע לקמן ע"ז ב' הוצא חציצה והיינו ג"כ דמתפרש הוצא כמו תוצא והוא מל' חציצה וע"ע סנהדרין ל"ט ב' והזונות רחצו כו' למרק שתי חזיונות כו' והיינו דדריש הזונות כמו חזונות ושם ק"ג א' התוך כו' מקום שמחתכין בו כו' דריש התוך כמו חתוך וע"ע ב"ב צ"א א' מאי הזאת נעמי כו' חזיתם נעמי כו' והיינו ג"כ דדריש הזאת כמו חזאת ומפרש לי' מל' חזינן חזיתם נעמי דו"ק כי כן כוונת הדרש שם דאי הכוונה אל המקרא כמשמעו לא הי' לו לומר ל' חזיתם רק ראיתם נעמי כו' וכמובן וע"ע יומא נ"ד א' דדריש הדרה כמו חדרה וע"ע ר"ש כלים פ"ג מ"ה מ"ה דכ' וחידוק כמו הידוק וכזה בעירובין ק"א א' טובם כחדק שמהדקין את הרשעים לגיהנם כו' וע"ע כלים שם פט"ז מ"ד במשנה תיבת קיחותיו ובר"ש הגי' קיהותיו ושניהם אחד דה"א וחית מתחלפים:

דף סג.

אין מקרא יוצא מידי פשוטו, נ"ב ע' מה שהארכתי בבית האוצר וע"ע שו"ת ח"צ סי' כ"ו:

שם כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא לי' לכולי' הש"ס, נ"ב כעין זה מועד קטן כ"ה א' דאוקמתי' לתלמודאי כי הוינא בר תמני סרי שנין:

שם כל העושה מצוה כו' שנא' שומר מצוה לא ידע דבר רע, נ"ב ע' אחרונים שהאריכו בדין מים שלנו למצת מצוה אי חיישי' לגילוי ולתקופה וכן בקטלנית לעניין ייבום די"ל דשומר מצוה כו' וע' ס' בכור שור עירובין ל' א' דכ' אהך דמערבין בבצים חיות וכמה סיני אומר שתים ופירש"י שם דסיני היינו ר' יוסף וכ' דאף דבש"ס פסחים ק"י ב' אמר דשני בצים הלמ"מ דהוו סכנתא מ"מ חשיב סעודה הראוי' דר' יוסף לטעמי' דס"ל דאין מערבין אלא לדבר מצוה ולכן אין לחוש לזוגות ע"ש וצע"ק מהך דפסחים ק"ט ב' דפריך אד' כוסות דהיכי מתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי סכנה משום זוגות ע"ש וי"ל דשם נהי דאחרי דתיקנו רבנן הוא מצוה מ"מ לא ה"ל לרבנן להתחיל לתקוני ומשא"כ בעירוב בב' בצים עבור מצוה אחרת עצמותית אין חשש זוגות ודו"ק ובעניין קטלנית בייבום ע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר י"ג בארוכה וע' בשו"ת גור ארי' יהודה חאה"ע סי' י"ט ובשו"ת נוב"י חאה"ע סי' ז' ובשו"ת ח"צ סי' א' ולא ראו דברי השו"ת רד"ך הנ"ל שרוב דבריהם ופלפולם כבר בא שמה ומצאתי עוד בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשנ"ד דכ' דאף דאכילה בין

מנחה למעריב הוא סכנה מ"מ בסעודה שלישית דשבת אין חשש דשומר מצוה לא ידע דבר רע ע"ש וע"ע שו"ת מעיל צדקה סי' כ"ו שכ' דמ"ש הראשונים דבזמן שיש סכנת דרכים אין יכול לכוף את אשתו לעלות לא"י היינו רק לכוף את אשתו אבל בעצמו הרוצה לנסוע אין מוחין בידו כי לבו שלם ובטוח בד' דשומר מצוה לא ידע דבר רע וכו' עכ"ל ועפיד"ז יש ליישב ג"כ הך דברכות י' ב' וסיכנתי בעצמי כו' עמש"ש בגליון וי"ל דזהו הכוונה שם כדי היית כו' היינו דכיון דעברת על דברי ב"ה שהלכה כמותן ממילא כדי היית לחוב בעצמך דכיון דהלכה כב"ה א"כ לא הוי הנטי' מצוה כלל ולא שייך שומר מצוה כו' וממילא הי' אפשר שתבוא לידי סכנה ונזק וע"ש בברכות בגמ' ועמ"ש על הגליון חולין ט' ב' וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ל"ז מש"ש החכם שאליו התשובה דנס שלא אירע קרי לכ"ג ביוה"כ הי' מפאת שהתורה ציותה עליו פרישה מאשה ז' ימים ושומר מצוה לא ידע דבר רע ולכן לא גרמה לו הפרישה ראיית קרי ע"ש ומה שהשיב שם התשב"ץ דהפרישה מאשה הרי הוא רק דרבנן לא ידעתי מה הקושי' דגם במצות הדרבנן שייך זה כמובן וע"ע שו"ת ח"צ סי' י"א מש"ש ומה שאומרות מן האסטניסות מילי דכדי ניהנו ושומר מצוה לא ידע דבר רע כו' וע' ט"ז יו"ד סי' קט"ז סק"א מש"ש בדרישה מביא כו' וע' ס' עצי אלמוגים ה' נט"י סי' ק"ס ס"ק יו"ד:

שם אם ת"ח נוקם ונוטר כנחש הוא חגריהו כו', נ"ב מעין זה יומא כ"ב ב' כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח:

דף סג:

ואר"א בר' יוסי אני ראיתיו בעיר רומי כו', נ"ב כזה יומא נ"ז א':

דף סד.

מוסף שק כו' שכן כו' ותולה בצואר בתו, נ"ב דוגמתו בתוס' ב"מ מ"ה ב' ד"ה אין ולשונם שם דראוי לתלותו בצואר בתו כוונתם לגמ' שם נ"ב א' אלא יקבנה ויתלנה כו':

שם וכל מעשה עזים תתחטאו לרבות הקילקלי כו', נ"ב ולהלן קרי לי' דבר הבא מן העזים וכזה חולין כ"ה ב' וכל מעשה עזים תתחטאו להביא דבר הבא מן העזים הקרנים כו':

דף סד:

שזנו עיניהם, נ"ב עמ"ש על הגליון ברכות כ' א':

שם שן תותבת שן של זהב, נ"ב הוזכרו בנדרים ס"ו ב':

שם כדי שלא תתגנה על בעלה, נ"ב דוגמתו יבמות מ"ב א', יומא ע"ח ב', ב"ק פ"ב ב':

שם עד שבא ר"ע ולימד, נ"ב כל' זה מע"ש פ"ה מ"ח, קידושין נ"ז א', ב"מ ס"ב א', ר"ה י"ז ב', תוספתא פסחים פרק א', תוספתא מועד קטן פרק ב', וע' דוגמתו חגיגה ז' א' עד שבא ר' אושעיא ברבי ולימד:

שם א"כ אתה מגנה על בעלה כו', נ"ב לפי"ז אשה שאין לה בעל אסור לה להתקשט בימי נדותה ואולי כשהתירו לגמרי התירו שלא יהי' עג"נ וצער טובא לאותן היושבות גלמודות בהיותן בלתי מקושטות כנשים חברותיהן הנשואות לבעל ומצאתי בשו"ת מהר"ם בר ברוך סי' קצ"ט וז"ל תבא מארה לאשה שיש לה בעל ואינה מתקשטת ותבא מארה לאשה שאין לה בעל ומתקשטת עכ"ל ומוכח דאשה שאין לה בעל תמיד אסורה להתקשט ואפי' שלא בימי נדותה ומ"ש דאשה שיש לה בעל חייבת להתקשט מקורי מתענית כ"ג ב' וגם מכאן:

שם מראית העין, נ"ב הוזכר כלאים פ"ג מ"ה, שביעית פ"ג מ"א ע"ש בר"ש בשם הירושלמי, חולין מ"א א' במשנה ע"ש תוד"ה ובשוק, שם ב' במשנה ע"ש ברש"י ד"ה ור"ש, כלאים פ"ב מ"ז ע"ש בר"ש בשם הירושלמי, שם פ"ז סי' ה' בפי' הרא"ש, שם פ"ח מ"ה בפי' הר"ש, שם פ"ט מ"ב, שביעית פ"א מ"ח בר"ש, פ"ג מ"ד, פ"ה מ"ב בר"ש ע"ש שכ' ולא התירו הכתוב כו' ומוכח דאיסור מראית העין מה"ת קאמר וצ"ע, לעיל ס"א ב' וע' לעיל ס"ב א' תוד"ה והתני' ומ"ש על הגליון שם, לקמן קל"ז א' במשנה, עירובין ק' ב' רש"י ד"ה בימות החמה, פסחים נ"ג א' מפני שנראה כמקדיש בהמתו כו', ביצה כ"ד ב' רש"י ד"ה ופירי דכבישי בירקא, חולין צ"ב ב' רש"י ד"ה גוממו עם השופי, תוספתא שביעית פרק ב' כמה זימני, ר"ן מגילה פרק ד' דף ער"ב סוף עמוד א' ע"ש חשש מראית העין שלא יאמרו שאין ש"ץ לבני ביהכ"נ ע"ש והוא חידוש, סוטה מ"ג ב', תוס' יבמות כ"א א' ד"ה ומותר, ריטב"א שעל הרי"ף נדרים פי"א דל"ד ע"ב מדפי הרי"ף סוף העמוד, ב"מ צ' א', ח"א למהרש"א תענית י"א א' ד"ה מי מעיד בי ע"ש דיש ללמוד משם אסמכתא וטעם להך דכאן דכל שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור עש"ה וע' ציונים לתורה כלל יו"ד דכתבתי דאיסור מראית העין הוא משום חשד ע"ש ראיות לזה וע' פליתי סי' י"ג סק"ד כ' מסברא דתרי מילי נינהו מראית העין וחשד עש"ה וצ"ע:

דף סה.

אמר אביי רבי כו' כלהו סבירא להו כו', נ"ב כסגנון זה לאביי לקמן קכ"ח א', קידושין מ"ח ב', ב"ב ע"ח ב', וע"ע לעיל כ"ז ב' אמר אביי רשב"א וסומכוס אמרו דבר אחד וכזה לעיל כ"ו א' סוף העמוד וע"ע יבמות נ"א ב' א"ר יוחנן

ר"ג כו' כלהו סבירא להו כו' ובמנחות נ"ז ב' דא"ר יוחנן ריה"ג ואחד מתלמידי כו' אמרו דבר אחד וכזה לקמן צ"ד א' ובסנהדרין ד' א' א"ר:

יצחק בר יוסף א"ר יוחנן רבי כו' כלהו סבירא להו וע"ע סוטה ל' א' ר"מ כו' כלהו סבירא להו כו' והוא שם מימרא דרב וע"ע ב"ק נ"ט א' אמר אביי ריה"ג ור"י אמרו דבר אחד ועוד שם אמר אביי הני תנאי ורשב"י אמרו דבר אחד וע"ע ל' אמרו דבר אחד לקמן ע"ז א', עירובין פ"ו ב' וע"ע פסחים ל"ב ב' אמר אביי ראב"י כו' כלהו סבירא להו כו' ושם פ"ב ב' דא"ר יוחנן ריב"ב ור"נ אמרו דבר אחד וע"ע חגיגה ו' א' אמר אביי ב"ש ור"א כו' כלהו סבירא להו כו' וע"ע יומא ס"א ב' דא"ר פדת ב"ש ור"א אמרו דבר אחד וע"ע סנהדרין ס"ד א' אמר אביי ר"א כו' ור"ח כו' אמרו דבר אחד וע"ע סוכה ז' ב' אמר אביי רבי כו' כלהו סבירא להו וע"ע זבחים י"א א' א"ר יוחנן יוסף בן חוני ור"א אמרו דבר אחד וע"ע יבמות ל"ו ב' אמר רבא ר"מ ור"א אמרו דבר אחד וע"ע מנחות ס"ג ב' אמר רבה ר' ישמעאל ור"י בנו של ריב"ב אמרו דבר אחד וע"ע בכורות כ"ב א' דא"ר יוחנן ראב"י ור"ש אמרו דבר אחד וע"ע חולין נ"ח ב' א"ר יוחנן ר' יהודה ור"י אמרו דבר אחד ושם ע"ה א' דא"ר יוחנן ריה"ג וב"ש אמרו דבר אחד וע"ע ב"מ מ"ז ב' דא"ר יוחנן ר' דוסא ור' ישמעאל אמרו דבר אחד:

שם שבאניהם, נ"ב צ"ל שבאזניהם:

דף סה:

הקטע יוצא כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' ח':

שם רש"י ד"ה פסולות לכהונה כ' דאע"ג דכ"ג ביומי' לא הוי הואיל ודרך זנות חשיב לי' לאו אורח ארעא, נ"ב וי"ל עוד דהאיסור משום בל תשחית שהיא משחתת ומפחתת עצמה שנעשית אינה ראוי' לכ"ג ע' ב"ק צ"א ב' דלאו דבל תשחית יש גם באדם עצמו שלא להשחית עצמו ע"ש:

שם רש"י ד"ה וסבר שמא ירבו נוטפים כ' ואני קבלתי מרבינו הלוי משום דס' זיבות נינהו וזבה טעונה מים חיים, נ"ב כ"כ רש"י גם בסנהדרין פ"ז א' ד"ה הילכתא אחד עשר ע"ש שכ' שם כן בסתם וכן כ' עוד רש"י בסתם במועד קטן ה' א' ד"ה מרגילין ע"ש גי' הב"ח וכ"כ עוד בבכורות נ"ה ב' ד"ה מקוה ביומי ניסן וע' רש"י נדרים מ' ב' ד"ה ועביד להו וע' שאילת יעב"ץ סי' פ"ח ומצאתי עוד חידוש בס' הפרדס לרש"י סי' קכ"ד דכלים הניקחים מן העכו"ם צריכין טבילה במים חיים וצע"ג ממקרא מלא אך במי נדה יתחטא ונדה הרי אינה טעונה מים חיים אולי כוונתו למאן דיליף טבילת כלים מוטהר בע"ז

ע"ה ב' וע"ע ס' הפרדס לרש"י סי' הע"ר דהזכיר ג"כ טבילה במים חיים בטבילת כלה ע"ש וע"ע ירושלמי ברכות פ"ג ה"ד בסופה דאמר מחמירין בה לטבול במים חיים ועש"ה במראה הפנים:

שם תוד"ה שמא כו' כ' לימא קמא קמא בטיל, נ"ב ע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' שי"ט ע"ש בסוף התשובה ונ' סברתו דחיוב הברכה חל רק בשעת ראי' וה"ל לפני הראי' כהיתיר בהיתיר דלא שייך ביטול דפטור בפטור הוא כהיתיר בהיתיר וכשרואה הא כבר הוא רוב וליכא ביטול וע"ע בעניין ראשון ראשון בטל ברוקח סי' שע"ח ע"ש דברי חידוש:

דף סו:

שבעה אפי' לכשפים מעלי, נ"ב כעין זה לקמן ק"ט ב' ריבעא אפי' לכשפים מעלי:

שם נפל פותא בבירא, נ"ב ע' שו"ת חכם צבי סי' ט"ו ומ"ש דלא גרסי' פיתא ביו"ד נלענ"ד דאין צורך דאפי' גרסי' ביו"ד ופירושו פת מ"מ הי' זה רק מליצה רגילה שנפל הפת בבור וכהך דברכות נ"ו א' דשם ג"כ הגירסא פיתא אבל הכוונה כאן בו על רפואת הפואה ונקט עלי' מליצה הרגילה נפל פיתא בבירא וז"פ:

שם בן שיש גיעגועין על אביו, נ"ב גי' הב"ח שיש לו, כן ראוי להיות מסברא וכ"ה לקמן קמ"א ב' בתינוק שיש לו גיעגועין על אביו:

דף סז.

בלועא דחמרא חטרתי', נ"ב פירש"י בלחי החמור הלקיתיו עכ"ל והוא ל' מקרא שופטים ט"ו ט"ז בלחי החמור הכיתי אלף איש:

שם ר"ש היא דאמר כל ישראל כו', נ"ב ע' מסורת הש"ס וע' לעיל נ"ט ב' רש"י ד"ה אאבנט של מלכים וכדברי רש"י כן הוא בריב"ף שם עש"ה וע' רבינו יונה ברכות פרק א' משנה ב' מש"ש אהך דשכן דרך בני מלכים לעמוד בג' שעות עש"ה וע' שו"ת הר"י ברונא סי' רמ"א דהא דאמרי' בכמה דוכתי דאין דרך אשה לצאת לחוץ מקרא דכל כבודה בת מלך פנימה תלוי בפלוגתא דכל ישראל בני מלכים הן ולדידן דלא קיי"ל כר"ש יכולה אשה לצאת לחוץ ופסק משום זה להלכה דהשוכר משרתת אשה יכול לשלחה לחוץ לקנות עש"ה שהביא גמ' גיטין י"ב א' מהו דתימא כל כבודה כו' ע"ש וצע"ק מיבמות ע"ז א' דמשמע משם דהך דכל כבודה כו' הוא הלכה וע"ש ביבמות דאמר במערבא אמרי כו' ולר"י ברונא הנ"ל י"ל דפליגי בפלוגתא דר"ש ורבנן אי כל ישראל כו' דבבבל היו סבורים כר"ש ובמערבא ס"ל כרבנן דר"ש ולכן הוצרכו ללמדו מקרא אחרינא דויאמר הנה באהל

דכתי' בשרה דלא היתי' בת מלך ויש ללמוד ממנה לכל אשה וע"ע ב"מ ק"ח ב' דלאשה לית בי' משום דינא דבר מיצרא והטעם ג"כ משום כל כבודה כו' ע' שו"ת מהרי"ו סי' צ"ט וע"ע ב"מ ח' א' דחזיא לבני מלכים ולא אמר דחזיא לבני כל ישראל מטעמא דכל ישראל בני מלכים הן ואולי מילתא פסיקתא נקט דלית בר פלוגתא וגם אין שם מידי דדינא רק תלוי בהווה ובפועל ובפועל הרי אין דרך לקנות טלית מוזהבת רק לבני מלכים וע"ע תוס' לקמן קכ"ח ב' ד"ה בשר:

שם כל דבר שיש בו משום רפואה כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חות יאיר סי' רל"ד ומה שהעיר בגליון הגרע"א ז"ל כאן מתוס' ב"מ כ"ז ב' ד"ה כיס כבר קדמו בזה החו"י שם וע"ש בחו"י בסוף התשובה חידוש דבשוא"ת און חשש דרכי האמורי ע"ש:

שם כי היכי דלחזיוהו אינשי וליבעו עלי' רחמים. נ"ב כל' זה חולין ס' א':

שם כדתניא וטמא טמא יקרא צרין להודיע צערו לרבים כו' כמאן תלינן כו', נ"ב ע' סנהדרין ק"ד ב' לא עליכם כל עוברי דרך כו' מכאן לקובלנא מה"ת וברש"י כשיש לו צרה יודיענה לרבים כו':

דף סז:

ותרנגולת שקרתה גברית, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ל סי' קי"א:

שם קעבר משום בל תשחית, נ"ב לקמן קכ"ט א', ק"מ ב', חולין ז' ב', ב"ק צ"א ב', ע"ז י"א א' תוד"ה עוקרין ועמש"ש בגליון ב"ק קט"ו ב' תוד"ה אלא ועמ"ש על הגליון לעיל ס"ה ב' וע' ט"ז יו"ד סי' קי"ז סק"ד וע' רש"י לקמן ע"ה א' ד"ה שוחט משום מאי מיחייב שהי' מותר לחנוק האילים מאדמים לצורך העורות במשכן אף דאפשר בשחיטה וכבר הובא זה באחרונים ואולם ברש"י לקמן ק"ז ב' ד"ה מאלים כ' דהאלים נשחטו למלאכת המשכן בשביל עורותיהן ע"ש וע' פליתי סי' י"ח סק"ב כ' כמסתפק אי מותר לגרום פסול שחיטה לבהמה במקום שהטריפות נמכרות במקח שוה עם הכשירות ואי ליכא משום בל תשחית בהא עש"ה:

שם חמרא וחיי לפום רבנן, נ"ב בס' בית שמואל אחרון עה"ת פ' שמיני כ' ששמע לפרש עפ"י גמ' סנהדרין ע' א' לא נברא יין אלא לנחם אבלים ויש עוד תועלת ביין עפ"י גמ' יומא ע"ו ב' חמרא וריחני פקחין אלא דזהו תועלת רק לת"ח העוסק בתורה שיהי' שכלו פיקח וחריף לעיון התורה דאילו העוסק בדברים בטילים מה תועלת בפקחותו [וגם פקחות הוא רק בידיעת התורה ע' לקמן ק"כ א' ואם היו פקחין דידעי דכה"ג לאו שכר שבת הוא כו' הרי דידיעת דיני התורה הוא הנקרא פקחות, נראה לי] ונמצא שאין תועלת ביין רק

או לאבל או לת"ח וזהו חמרא וחיי היינו שלא יהי' מת ועכ"ז ישתו יין זהו רק לפום רבנן עכ"ד וע' תוספתא במכלתין פרק ח' דשם הנוסחא חמרא לחיי רבנן:

דף סח.

העושה מלאכות הרבה כו', נ"ב לקמן ע"ג ב':
שם מ"ט תנא כלל גדול, נ"ב ע' ב"מ קי"ב ב' גדולות מכלל דאיכא קטנות וע"ש תוד"ה מכלל וע"ע ב"ב צ"ג ב' מנהג גדול הי' בירושלים וסוכה נ"א א' ומתקנין שם תיקון גדול:

דף סט.

כיון ששגג בכרת כו', נ"ב ע' אריכות בסוגי' זו בס' קרבן חגיגה סי' ע"ד וסי' ע"ו:

דף סט:

רבא אמר מיתה במקום כרת עומדת, נ"ב כעין זה בסנהדרין י' א' רבא אמר מלקות במקום מיתה עומדת וע' ס' בכור שור יומא נ"ג א' דלאו דווקא מיתה דתרומה כ"א כל מיתה ביד"ש במקום כרת עומדת לרבא וע"ש שכ' דהיכא דשגג במיתה והזיד בלאו פטור ממיתה רק לרבא אליבא דר' יוחנן אבל לאביי ור"ל חייב מיתה עש"ה:
שם הי' מהלך בדרך כו', נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ל"ח:
שם מונה ששה ימים ומשמר יום אחד, נ"ב ע' ס' מגיד משרים לב"י תחלת פרשת משפטים דמתבאר מדבריו דאין זה מעניין ספק לבד רק אצל האינו יודע נעשה דבר עצמיי דשביעי ששובת בו הוא בעצם השבת שלו וכזה מה שע"ע יוצא בשנה השביעית הוא ג"כ עניין שמיטה אלא דהיא שמיטה שלו בפרטיותו כשמיטת הכלל בשביעית לשנות היובל עש"ה וכזה מבואר גם בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' ע"ו בארוכה דהך דכאן הוא דבר עצמיי עש"ה ואולם מש"ש תדע שאחר שהגיע ליישוב וידע שטעה ועשה מלאכה בשבת אינו חייב לא חטאת ולא אשם ולא וידוי כו' צ"ע דמה שייכות קרבן כאן הרי אין כאן שגגת עביר' וקרבן הרי אין בא רק על השוגג וע"ע ס' משנת חכמים למהר"ם חאגיז ז"ל אות תקמ"ג עש"ה:
שם ודילמא מאתמול שבת הוי, וכתי' והכינו חול מכין לשבת ואין שבת מכין לחול, נ"ב ל' הבה"ג פ"ו מה' שבת ונ' דאינו מפרש כפירש"י דק' באמת אפירש"י דהיתיר העשי' כו' משום פ"נ דא"כ מאי כללא כייל דבכל יום עושה לו כדי פרנסתו והל"ל דצריך להתענות כל שביכולתו ואח"כ יעשה כדי כו' וכן כסדר וגם ק' במ"ש רש"י דנמצא מחלל שלא לפ"נ דמה החילוק בין אם עושה יום שלפניו עבור יום הבא מעשותו ביומו והרי שניהם

ספיקי שבת בשוה ודו"ק ועוד נ' דיותר הי' ראוי שישמר יום אחד לגמרי ויעשה ביום שלפניו ב' פרנסות דהשתא אפשר דמיתרמי לי' עכ"פ יום שבת לשימור משא"כ בעשותו בכל יום כדי פרנסה הרי וודאי מחלל שבת ואי דבעשותו ביום שלפניו ב' פרנסות יש לחוש דילמא יום ההוא שבת ובו חילול כפול יש לנו לומר בזה מעין הואיל ואישתרי כיון דסוף סוף צריך לעשות בו פרנסה אחת עכ"פ ודו"ק ואין עניין לכאן דברי המכילתא פ' ויקהל דבנאנס לחלל מקצת שבת אסור לחלל שאריתו ע"ש ודו"ק וע' דוגמתו יבמות צ"ח ב' כל חד וחד כו' דילמא מתרמיא לי' כו' ע"ש וע"כ פי' הבה"ג דקושית הגמ' דאם יעשה בכל יום כדי פרנסה הרי לא יהי' כאן עבירת איסור הכנה כלל משא"כ אם ישמור יום אחד ויעשה מלפניו ב' פרנסות א"כ שמא הוא שבת ועובר בו באיסור הכנה לחול ואיסור הכנה הרי אין כאן הכרח כלל שמותר וע"כ שפיר אסור ודו"ק:

דף ע.

תוד"ה אם כ' דאטו בתרי קטלא קטלת לי', נ"ב ל' הגמ' סנהדרין נ"ד א' וצע"ק דכאן הא יש נפקותא שאם יעשה מלאכה אחת ועוד יעשה מלאכה שני' ויזיק בה ממון יופטר מתשלומין מטעם קלב"מ דנהי דא"א לקוטלו בתרי קטלא מ"מ הרי מתחייב מיתה אלא דא"א לעשותה בפועל וא"כ עכ"פ פוטר מממון כחייבי מיתות שוגגין דג"כ החיוב לבד פוטר אף שאינו מומת בפועל ומשא"כ בסנהדרין שם שפיר אמר בגמ' הכי דשם איירי במעשה אחת שמתחייב עלי' ב' מיתות וא"כ אין נפקותא זאת דבלא"ה גם מיתה האחת פוטרתו מממון וגם הא איירי שם בעכו"ם דיש מ"ד דלא אמרי' בי' קלב"מ ע' תוס' עירובין ס"ב א' ד"ה ב"נ:

דף ע:

דידע לי' שבת במאי, נ"ב ע' ברע"ב עה"ת פ' ויקהל בתחלתו ומש"ש ומשני דמשכחת לה בתינוק שנשבה כו' צע"ג:

שם תוד"ה נודע כ' ואפי' גרסי' רבא י"ל דלא איירי ביבמות אלא בדברים הנוהגים בזה"ז, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ל"ז (ד"ה עוד כתבת שזה אצלך א' מן המקומות כו') וחידוש שלא העיר התשב"ץ ז"ל כלל מתוס' דכאן וע' תוס' חגיגה ט' ב' ד"ה שני דכתבו הך דהלכה כרבי מחבירו אדבר שאינו נוהג בזה"ז עש"ה:

דף עא.

קצר וטחן חצי גרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן חצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות מהו שיצטרפו, נ"ב כעין זה בירושלמי שבועות פ"ב ה"א ר' יסי בעי אכל חצי זית בידיעת קודש והעלם טומאה וכחצי זית בידיעת טומאה והעלם קודש מהו שיצטרפו וע"ש במראה הפנים ד"ה אכל:

דף עב.

הכל מודין בשפחה חרופה והכל מודין בשפחה חרופה ומחלוקת בשפחה חרופה, נ"ב דוגמת ל' זה שבועות ל"ב א' הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה וסנהדרין פ"ו ב' הכל מודים בבן סורר ומורה והכל מודים בבן סורר ומורה ומחלוקת בבן סורר ומורה:

דף עב:

נתכוון להגביה את התלוש כו', נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ע"ז:
שם תוד"ה רבא כ' שנתנו להם מים בזכוכית צבועה כו', נ"ב נ' דאין איסור משום זה לשתות בזכוכית צבועה וע' ירושלמי דמאי פ"ד ה"ג אין מוליכין לבית האבל בכלי זכוכית צבועה כו' ויש לדחות דרק מוליך המשקה בכלי זה אבל אין השתי' ממנו רק שופך ממנו לכוס ושותה מן הכוס:

דף עג.

נתכוון לזרוק שתים וזרק ד' רבא אמר פטור, נ"ב ע' רש"י כריתות ב' א' ד"ה ועל לא הודע שלהן מש"ש בחיוב מגדף בשוגג דאיירי בכסבור לברך שם בן ב' אותיות ובירך שם בן ד' ע"ש וצע"ק מכאן:
שם אבות מלאכות, נ"ב עמ"ש על הגליון לעיל מ"ט ב':
שם מ' חסר אחת, נ"ב דוגמת מניין זה נזיר ה' א' ל' חסר אחת ושם י"ט ב' מאה חסר אחת, ב"ב קכ"ג א' שבעים חסר אחת, מכות כ"ב א' מ' חסר אחת, זבחים קי"ח ב' שלש מאות ושבעים חסר אחת:
שם והחורש, נ"ב ע' חידושי רמב"ן לקמן קנ"ג ב' ד"ה והלא מחמר עמד דהרי הבהמה היא החורשת וה"ל האדם רק כמו מחמר ומדוע חורש הוא אב ולא מחמר ע"ש שכ' אלא שמ"מ צריך טעם בדבר שהרי החורש בבהמות כו' עש"ה מש"ש בזה וי"ל אם יחרוש

כזה אדם באדם כגון בעבדו כנעני אם יתחייב האדון ג"כ ולא יוחשב שנים שעשאוהו אעפ"י שלא הי' יכול האדון לעשותו בעצמו וע' תוס' לקמן צ"ד א' ד"ה שהחי וע"ע הוריות ד' ב' בעי ר' יוסף אין חרישה בשבת מהו כו' ע"ש בתוד"ה בעי דהקשו דהא חרישה דבר שהצדוקין מודין בו וכוונתם דהא אין סברא וטעם שלא יוחשב מלאכה וא"כ וודאי דמודין בו ואולם לרמב"ן הנ"ל י"ל באמת דהוא דבר שאין הצדוקין מודין בו היינו דהצדוקין טועין לומר כסברת קושית הרמב"ן הנ"ל דכיון דהבהמה היא החורשת הוי האדם רק כמו מחמר ואינו מלאכה והנה לרמב"ן הנ"ל דחורש הוי הבהמה רק כמו כלי ביד האומן ולא דמי למחמר שהבהמה עושה בעצמה עש"ה יל"ע ג"כ לעניין שאילה בבעלים דכתי' אם בעליו עמו ומשמע דהבהמה עיקר במלאכה ורק שהבעלים עמה ע' תוס' ישינים יומא פ"ה ב' ד"ה תשובה בעיא יוה"כ וא"כ הי' ראוי שלא יהי' בכלל זה הנשאל לחבירו עם בהמתו לחרישה דו"ק מאוד ואילו בב"מ צ"ה ב' מבואר להדיא איפכא ע"ש דאמר עד שיהא פרה וחורש בה חמור ומחמר אחרי' וגם משטחיות ל' הגמ' הנ"ל משמע דחרישה הוא כמו מחמר ואולם אדרבה מדאמר בחרישה בה ובמחמר אחרי' משמע דהחרישה הבהמה רק ככלי והוא עושה בו ומשא"כ במחמר הבהמה עושה בעצמה רק שהוא מחמר אחרי' ודו"ק וע"ע ב"מ קט"ז א' רש"י ד"ה חייב שתים דכ' דפרות חורשות חשיבי כלי אוכל נפש ע"ש והוא ג"כ כרמב"ן הנ"ל דפרה החורשת הוא רק כלי ביד האדם מדנחשב לאדם לאב מלאכה בשבת וע"ש בב"מ בתוד"ה וצמד ע"ש דמשמע דלא ניחא להו בזה שתיחשב הפרה כלי עש"ה ולהנ"ל הנה יש הסברה גדולה לדבר דפרה חורשת שאני דהאדם הוא החורש והפרה רק כחורש בכלי ומש"ה הוא דמתחייב בשבת וכרמב"ן הנ"ל:

שם והקוצר והמעמר והדש והזורה והבורר והטוחן והמרקד, נ"ב כסדר זה הוזכר ג"כ במנחות פ"ה א' וע"ע ב"מ ק"ה א' ואניר ואזרע ואחצוד ואעמר ואדוש ואידרי כו' והוא כסדר חרישה זריעה קציר' עימור דישה זרי' והוא ג"כ כפי סדר בבל חרישה קודמת לזריעה:

דף עג:

תנא בא"י קאי, נ"ב ע' בגליון הרי"פ ועוד כזה לקמן קל"ז א' במשנה ע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ו בסוף הכלל עש"ה וע"ע דוגמא כתובות ס"ה ב' תנא במקום הרים קאי וב"מ כ"ב א' רש"י ד"ה ירדן כ' וכן שאר נהרות ותנא זה על יד הירדן הי' יושב עכ"ל ובגוף הך

דכאן ע' מנחות פ"ה א' דמשמע לכאורה דגם בא"י החרישה קודמת לזריעה וע"ע כי הך דתנא בא"י קאי בירושלמי ע"ז פ"א ה"ו מה ומותר לגדל ע"ש בפני משה:

שם והנוטע כו', נ"ב יש לספק דנוטע גן ופרדס לר' יוסי הגלילי יתחייב גם משום בונה ע' סנהדרין קי"א ב' דס"ל לריה"ג בקרא דלא תבנה עוד דכתי' בעיר הנדחת דכולל ג"כ דלא תעשה גנות ופרדסים [וע"ש קי"ג א' ברש"י ד"ה כלל בעשה וד"ה ומר סבר עוד לגמרי משמע] הרי דקרי קרא לנטיעת גן ופרדס בניין וא"כ ראוי שיתחייב בשבת משום בונה כגודלת ופוקסת דאמרי' דיש בהם משום בונה משום דקריי' קרא בניין דכתי' ויבן ד' אלקי"ם את הצלע וכדלקמן צ"ה א' וגם לר"ע דסנהדרין שם יל"ע דהא קממעט שם עשיית גנות כו' רק מתיבת עוד דמשמע לכמה שהית' אינה נבנית אבל נעשית גנות ופרדסים וא"כ מדאצטריך עוד למעט ולולי עוד הוי עשיית גן כו' בכלל גוף מאמר לא תבנה וא"כ הא גם לר"ע קריי' קרא בניין אלא דבניין זה נתמעט מלאו דתיבת עוד ועכ"פ כיון דבניין הוא א"כ ראוי להתחייב עליו בשבת משום בונה ויש לדון הרבה בזה ובאתי רק להעיר:

שם אין עימור אלא בגידולי קרקע, נ"ב כזה לקמן ע"ה א' אין דישה אלא לגדולי קרקע ול' הרי"ף כאן אין דרך עימור בכך אלא בגידולי קרקע וע"ע תיבות "אין דרך עימור בכך" בעניין אחר בסנהדרין פ"ה ב':

שם רש"י ד"ה גומא וטממה כ' והשוה הקרקע להיות נזרע עם השדה, נ"ב פי' דמה שמשוה הקרקע דבר זה מועיל לחרישה ונחשבת ההשואה חורש מש"ה וכזה ב"ב נ"ד א' האי מאן דאתקיל תיקלא אדעתא דארעא קני וברשב"ם דאתקיל תיקלא, מסיר המכשולות ומשוה פני הקרקע שתהא חלקה ולא תכשל המחרישה ותשבר, קני, דדמי לחורש עכ"ל:

שם תוד"ה זומר כ' והא דאמר כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' לתרץ וז"ל התם שאני כיון דלא מתכוון רק לעקל בית הבד הוי לעניין נטיעה דבר שא"מ ומותר ולא הוי זה פ"ר במילתא דלא נעשה מיד אבל כאן איירי שמתכוין לנטיעה כו' ולפי"ז נ' דמותר לרחוץ ידיו בגנה בשבת דהוי דבר שא"מ לנטיעה ולא שייך כה"ג פסיק רישא ומותר עכ"ל ודבריו חידוש גדול וכזה כ' עוד לקמן פ"א ב' ד"ה הי' מונח ע"ג קרקע עש"ה כי שם דבריו בארוכה יותר בזה:

שם תוד"ה מפרק כ' אבל בחולב מחייבי דבהמה חשיבא גידולי קרקע כו', נ"ב ע' תוספתא במכלתין פרק י"ג המפרק בהמה ועוף מן המצודה פטור עכ"ל התוספתא ומוכח דאיצטריך לי' משום דה"א לחייב משום מפרק ומוכח דשייך מפרק בבהמה דגם

שם דוחק לומר דאליבא דר' יהודה לבד הוא דאצטריך לי' אולם שם כיון דהפירוק הוא מן המצודה יל"ע אם יש לו דין בעלי חיים אע"ג דהדבר המפורק הוא בעל חי וגם גוף הדבר צ"ע דמה ה"א דיהי' כאן חיוב משום מפרק הרי אין המצודה גידולה ואין זה עקירת דבר מגידולו ונ' דכוונת התוספתא דה"א דדומי' דבונה וסותר מכבה ומבעיר כותב ומוחק קושר ומתיר ה"נ ביטול צידה הוי מלאכה כצידה קמ"ל:

דף עד.

אמר אביי שכן עני אוכל פתו בלא כתישה, נ"ב דוגמת זה לקמן ע"ו ב' אמר אביי שכן עני אוכל פתו בעיסה בלוסה:

שם בורר ואוכל בורר ומניח. נ"ב כל' זה תוספתא מעשרות פרק ב':

שם וכי מותר לאפות פחות מכשיעור, נ"ב ע' לקמן קי"ז א' תוד"ה דשקיל דכ' דליכא אפי' שבות דאינו מפשיט כשיעור חשיבות עור יחד כו' עכ"ל וצריך להבין החילוק ואכ"מ להאריך וע' רש"י כאן דכ' וכי מותר לאפות פחות מכשיעור כו' איסורא מיהא איכא דקיי"ל ח"ש אסור מה"ת כו' עכ"ל וע' תוספתא ביצה פרק ד' האורג חוט אחד כו' והכותב אות אחת כו' בשבת חייב חטאת ביו"ט לוקה ארבעים [היינו באחת על האריג ודכוותי' בכתיבה ור"א לטעמי' ע' לקמן ק"ה א'] וחכ"א בין בשבת בין ביו"ט אינו חייב אלא משום שבות:

שם בורר ואוכל לאלתר, נ"ב עמ"ש בגליון ע"ז ל"ז ב':

דף עד:

האי מאן דסלית סילתי כו', נ"ב ע' לקמן ק"נ ב' רש"י ד"ה ומסלתינן סילתי ובביצה י"ט ב' רש"י ד"ה סלותי מסלתינן:

שם האי מאן דשדא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל, נ"ב ע' תוס' ע"ז ל"ח א' ד"ה קמ"ל דכתבו וגבי שבת החמירו להחשיבו ע"ש וצ"ע ל' החמירו דמשמע דהוא רק דרבנן דחכמים החמירו להחשיבו לאותו בישול גרוע ואולי סברת התוס' שם באמת כן דהכוונה כאן רק מדרבנן וחייב משום מבשל דקאמר הכוונה אמכת מרדות דוגמת הך דלעיל מ' ב':

שם דאי מיתרמי לי' תרי חוטי כו', נ"ב ע' ר"ש כלים פכ"ז מי"ב:

שם השתא לפני מלך בו"ד אין עושין כן לפני ממ"ה הקב"ה עושין, נ"ב במסורת הש"ס וגליון הגרע"א ציינו פסחים ע"ה ב' ויומא מ"ז א' והוא עוד במנחות ס"ב א':

שם שכן צדי חלזון כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרפ"ה מניין היו להם חלזון במדבר הרי הוא בחלקו של זבולון בא"י:
שם רש"י ד"ה שטוף כ' טוו את העזים בגופן של עזים משמע, נ"ב דוגמת זה בפסחים צ"ה א' יעשו אותו במצות שבגופו הכתוב מדבר:

דף עה.

קורעין בה כו', נ"ב ע' ליקוטי שו"ת חתם סופר סי' ח':
שם אסור לספר הימנו, נ"ב כל' זה ברכות מ"ד ב' וע"ע ע"ז ל"ה ב' לא תישתעו בהדי' דאיבו דקאכיל לחמא דארמאי ויש גורסים שם מיני' דאיבו וכן נראה מהך דכאן ודברכות דאמר הימנו ולא אמר עמו ואולם הפי' כאן ובברכות הוא עמו ע' ברכות שם ברש"י וע"כ גם בע"ז שם אע"ג דגרסי' מיני' י"ל פירושו עמו וע"ש בר"ן וע' מש"ש בגליון וע"ע סנהדרין נ"ב ב' סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף ושם ג"כ תיבת הימנו פירושה עמו:
שם מגושתא רב ושמואל כו', נ"ב צע"ק מסוטה כ"ב א' עש"ה דמוכח ממאי דאמרי אינשי רטין מגושא כו' דמגוש הוא מכשף וע"ע לקמן קל"ט א' רש"י ד"ה בטלי אמגושי וד"ה סיגיך עש"ה וע"ע סנהדרין ל"ט א' ע"ש ברש"י ד"ה אמגושא ובב"ב נ"ח א' רשב"ם ד"ה אמגושא וע"ע רש"י סנהדרין צ"ח א' ד"ה אמגושי וביומא ל"ה א' ד"ה פרווה אמגושא:
שם מניין שמצוה כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית ט"ו שכ' לאחד מחכמי הדור וז"ל ומה שכתבת לי שכבודך מאמין שלא ראיתי הגמ' ואם ראיתי שכחתי יען עלותי בשמי מרומי אקלידס בזה אני משיב למעכ"ת הלואי שיזכני השם ללמוד מחכמת ראיית הירח עפ"י החשבון שעלי' נאמר כי היא חכמתכם ובינתכם כו' כמ"ש הרמב"ם ז"ל בה' קדוש החודש וגם כן היא בכלל והגית ואף דשמואל ירחינאה לא הוי עסיק בה אלא בבית הכסא [מדרש הובא בתוס' תענית ז' א' ד"ה אף] זהו בשאר הכוכבים אבל בראיית הירח שנמצא כמה לשונות מהתלמוד בנויים עליו פשיטא דהוי מחכמת תורתינו הקדושה עכ"ל וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' כ' דכ' דקידוש החודש להרמב"ם בנוי על חכמת האומות כמ"ש בעצמו ואין זו היא חכמה המיכוונת בגמ' כאן שהרי נאמר כי היא חכמתכם וגו' מכלל דעכו"ם לא ידעי לה וע"כ אין מצוה כלל בלימוד קידוש החודש להרמב"ם וע"ש עוד טעם דעיקר חכמת האומות בזה בנוי' על יסוד שהעולם הוא ככדור והוא נגד משמעות ש"ס חגיגה ע"ש שהביא מכמה ספרים בזה וכן ראיתי בס' עליית אליהו בשם הגר"א מוילנא ז"ל שהית' סברתו שאין העולם כדורי מדכתי' לאחוז בכנפות הארץ ומבואר בסיפרי אקרא דעל ארבע כנפות כסותך למעט קרן עגולה דאין לו כנפות

הרי דבעיגול לא שייך ל' כנפות ואולם בזכרוני מהרמב"ם במורה ח"א חושב ד"ז שהעולם כדורי כמו מושכלות ראשונות וכן משמע בגמ' ע"ז מ"א א' ע"ש בתוד"ה ככדור וכ"ה להדיא ברבה נשוא עה"כ מזרק אחד כסף ע"ש וכ"ה גם בזוהר וגם אין זו סברא לבד של חכמי האומות רק הוא מבואר במופת וכבר האריכו בזה בביאור ש"ס חגיגה הנ"ל:

שם תוד"ה טפי כ' וא"כ בחבורה דלא בעי מלאכת מחשבת כו', נ"ב ע' ס' חידושי גור ארי' כ' דהא דאמרי' הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב הכוונה דכיון דמקלקל חייב הא חזינן דנחשב המקלקל כאילו הוא מתקן וכל תיקון הוא הנאה וא"כ כיון דאחשבי' רחמנא לנהנה לכן גם מתעסק חייב דמתעסק הא חייב בנהנה וכדאמרי' דמתעסק בחלבים כו' חייב שכן נהנה וא"כ הרי אין ראי' מזה כלל שיתחייב גם במשאצל"ג עכת"ד עש"ה וע' קונטרס ע' פנים לתורה דנסתפקתי אם הא דמתעסק בחלבים כו' חייב שכן נהנה הוא רק בהנאת אכילה וביאה או גם בשארי הנאות והנה מדברי הגור ארי' הנ"ל מתבאר דה"ה בשארי הנאות ואולם גוף דבריו צ"ע דמתעסק בחלבים כו' דחייב שכן נהנה היינו מפני ששם ההנאה הוא האיסור ומשא"כ בשבת שאין ההנאה האיסור רק המלאכה ועמ"ש באתוון דאוריתא כלל כ"ד:

דף עה:

א"ר יהודה האי מאן כו' וה"מ דקפיד עלייהו, נ"ב אבל בסתמא לא קפיד עלייהו ומש"ה אמר נמי ר' יהודה בב"ק קי"ט ב' דעולין למניין תכלת ויצחק ברי קפיד עלייהו והיינו דבעצם הי' קפיד עלייהו שלא יהיו בבגד כי האי דקפיד עלייהו דכאן ולא שמחמת שנסתפק אם עולין למניין תכלת קפיד עלייהו ליטלן עבור זה:

שם מחק אות גדולה ויש במקומה לכתוב שתים חייב, נ"ב ע' רא"ש בפרקין סי' ט' מה שהביא מן הבריתא וע' חידושי גור ארי' כאן וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ד':

שם ר' יהודה מוסיף את השובט והמדקדק אמרו לו שובט ה"ה בכלל מיסך מדקדק ה"ה בכלל אורג, נ"ב דוגמתו יבמות קי"ז א' ר' יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל כלה הרי בכלל חמותה וע"ע נדרים פ"ט ב' זו דברי ר' יהודה אבל חכ"א ג' נערות כו' ע"ש בר"ן דגם שם ר' יהודה פורט לחשוב כל הפרטיים וחכמים חושבים רק הכלליים שנכללים בהם הפרטים ונ' דר' יהודה לטעמי' אזיל עפ"י סיפרי האזינו עה"כ יערוף כמטר לקחי וז"ל הי' ר' יהודה אומר לעולם הוי כונס דברי תורה כללים ומוציאם פרטים שנא' יערוף כמטר לקחי ואין יערוף אלא ל' כנעני משל אין אדם אומר לחבירו פרוט לי סלע זה אלא ערוף לי סלע זה כך הוי כונס דברי תורה

כללים ופורט ומוציאם כטיפים הללו של טל שהם קטנים עכ"ל ובזית רענן בילקוט שם פי' שבזכרונו יתפוש הכללים וכשיאמר יאמר כל פרט ופרט בפ"ע כטיפים הללו של טל שהם קטנים ע"ש וע"כ כך היתי' דרכו של ר' יהודה בדבריו לפרוט כל פרט ופרט בפ"ע וכדבריו בסיפרי הנ"ל וע' לקמן צ"ז ב' מ"ש עוד אהך דר' יהודה הנ"ל:

דף עו.

כי פליגי כו' ואיפכא איתמר כו', נ"ב כל' זה וג"כ בפלוגתא דר' יוחנן ור"ל בב"ב ס' ב' ובגליון הגרע"א ז"ל כאן כתוב "כעין זה נדה ל"ד ב' והוא ט"ס וצ"ל כ"ד א':

שם אכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה, נ"ב ע' רע"ב פאה פ"ג מ"ד ד"ה האמהות של בצלים וע"ש בתוי"ט וע' רש"י חולין קכ"ט א' ד"ה כפרים וע' ר"ן ע"ז פ' אין מעמידין דף שמ"ה ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה דג מליח עש"ה:

שם תוד"ה אידי כ' לאשמעי' משום אכילת טלה נתנו בו חכמים שיעור זה, נ"ב דוגמתו ר"ה כ"ז ב' וכמה שיעור תקיעה כו' כדי שיאחזנו בידו כו' ובחידושי הר"ן שם וז"ל פי' דהיינו טפח כדגרסי' בהמפלת חמשה שיעורן טפח שליא ושופר כו' וכ"ת לימא טפח בהדיא י"ל דטעמא אתי לאשמעי' דמש"ה הוי שיעורי' טפח כדי שיאחזנו בידו כו' עכ"ל ועמ"ש בגליון עירובין ט"ז ב':

שם תוד"ה תוספתא כ' למושב טפח, נ"ב ע' כלים פכ"ב מ"ו:

דף עו:

כדי גמיעה, נ"ב נזכר עוד שיעור כדי גמיעה יומא פ' א' וע"ע סוטה ד' א' כדי לגומעה:

שם שמן כדי לסוך אבר קטן, נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל וע"ע עדיות פרק ד' משנה ו' הסך בשמן כו' ובה"א כדי סיכת אבר קטן ע"ש במפרשים:

דף עז.

יבש בכזית, נ"ב מה ששיעור רביעית וכזית שוין נ' דכן הוא ג"כ ביצירת האדם ע' לעיל ל"א ב' רש"י ד"ה רביעית דם כ' דחיי אדם תלויין בה ופשוט דתחלת ברייתו ברביעית דם כיון דא"א שיהי' חיות בפחות מזה וע' תוספתא שבועות פ"ק דנבלת בהמה וחי' דמטמא בכזית משום דתחלת ברייתן בכזית ופשוט לפי"ז דמה שאדם מת מטמא בכזית היינו ג"כ משום דתחלת ברייתו כזית נמצא דבריית האדם הוא כזית בבשר ורביעית בדם:

שם איבעי' להו כדי גמיאה או כדי גמיעה, נ"ב דוגמתו עוד סוכה כ"ט א' איבעי' להו עד שיעור או עד שיאור וע"ע עירובין נ"ג א' רב ושמואל חד תני מעברין וחד תני מאברין

ובע"ז ב' א' רב ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עידיהן וע"ע חילוף ע' בא' בברכות ל"ב א' אל תיקרי אל ד' אלא על ד' שכן דבי ראב"י קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ובתוס' ע"ז ל"ד א' ד"ה שאין וי"מ אימרא כמו עמרא וע' זבחים ק"ז א' א"ר כהנא א"ק ואליהם תאמר על הסמוכין תאמר מתקיף לה רבא מי כתי' ועליהם ואליהם כתי' והיינו דר' כהנא מפרש ואליהם כמו ועליהם כהך דברכות וקמפרש לי' מל' על בסמוך וזהו על הסמוכין תאמר ורבא לא ניחא לי' בהחלפח ע' בא' ולכן פריך מי כתי' ועליהם ואליהם כתי' וע"ש ברש"י דפי' באופן אחר ולולי פירושו ז"ל נלענ"ד כמ"ש וע"ע פסחים ל"ו א' ת"ל לחם עוני מה שנאכל באנינות וברש"י דרוש בי' לחם אוני וע"ע יבמות כ"ב ב' ובן אין לו עיין עליו וע"ע ביצה ל"ב א' באלפסין עירניות ע"ש פירש"י אין עיר ובעדיות פ"ב מ"ה אי' לפסין אירוניות באל"ף ע"ש וע"ע בר"ש כלים פ"ג מ"ה דכ' ראוע כמו רעוע ושם פט"ו מ"ב בר"ש ארובות פי' בערוך ערובות כו' וע"ע שם פי"ז מ"ב בפי' הרא"ש דכ' בית הראי כמו בית הרעי וע"ע שם פכ"א מ"א בר"ש דכ' ובעירה הוא אירה דפ"ק דשבת כו' וע"ע ירושלמי סנהדרין פ"ו ה"ז והעובד העיר יעבדוהו כו' יאבידוהו כו':

שם תוד"ה הואיל כ' ותימא כו', נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' נ"ל דאף לב"ה אין דם נבילה מטמא רק מדרבנן לא מדאוריתא דאי מדאוריתא מניין לנו שיהי' דם נחשב כמו בשר עכ"ל וכבר קדמו ז"ל בזה הראב"ד בפירושו לעדיות פ"ה מ"א ע"ש שכ' טעם הגזיר' דרבנן דהואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית וכשיוקרש הרי יראה כבשר ולכן גזרו עליו משום כזית בשר נבילה ע"ש:

דף עו:

כל חללי עלמא, נ"ב ע' פירש"י ובחידושי הרמ"ה סנהדרין צ"ז א' אהא דאמר שם דאי הוו יהבי לי' כל חללי דעלמא לא הוי משני בדיבורי' כ' כל חללי דעלמא כל מרגליות ואבנים טובות שבעולם עכ"ל נ' דמפרש לי' מל' תיכי חלילתא לעיל נ"ז א':

שם סודרא סוד ד' ליריאיו. נ"ב דוגמתו רש"י נדה י"ב ב' ד"ה סודני דתלמידי חכמים קרוים סודני על שם סוד ד' ליריאיו:

שם שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו, נ"ב נ' טעם הפי' הזה דכיון דאבר קטן כולל ב' פנים דיש לפרש אבר קטן כמשמעו ויש לפרשו ג"כ אבר של קטן לכן מפרשי' לי' בתרוייהו אבר קטן של קטן וכאילו נאמר כן להדיא אבר קטן של קטן ותיבת קטן סתם נמי הואיל ולא נתפרש שיעור הקטנות לכן מפרשי' לי' אקטנות ביותר דהוא קטן בן יומו ויש כזה תיבת קטן סתם במשנה והכוונה אקטן משנולד במשניות כלים פכ"ז משנה ה'

חלוק של קטן רא"א כל שהוא כו' ובפיה"מ להרמב"ם וחלוק של קטן בגד הנער הקטן בעת שנולד הנער וכן בפי' הרא"ש חלוק של קטן שמלבישים לקטן כשנולד עכ"ל וע"ע כזה לקמן צ"ד א' תוד"ה אבל אדם חי נושא את עצמו דכ' תימא דבריש נוטל (קמ"א ב') משמע דפליגי נמי באדם דקאמר גבי תינוק רבא כר' נתן ס"ל כו' ושמא ההיא דבפ' נוטל איירי בתינוק בן יומו עכ"ל הרי דרבא אמר שם קמ"א ב' תינוק סתם ע"ש אמר רבא הוציא תינוק חי כו' וכתבו תוס' דאיירי בתינוק בן יומו ואולם י"ל דשם הכוונה דכיון דאמר סתם א"כ גם תינוק בן יומו בכלל ולכן משום תינוק בן יומו הוצרך לומר דרבא כר' נתן סבירא לי' ואולם אין זה דיוק דהא שפיר אמר רבא חייב משום כיס ולא הזכיר תינוק משום דכיס פסיקא לי' דלעולם חייב משא"כ בתינוק יש חילוק בין בן יומו ליותר ועל כרחך דמבינים כוונת רבא אתינוק בן יומו דווקא ודו"ק היטיב וכך הוא משמעות ל' התוס' דלקמן צ"ד א' הנ"ל וגוף הך דכאן דמשערינן באבר קטן של קטן בן יומו ע' דוגמא בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג וכמה שיעור נקב כו' ראש אצבעי קטנה ר' יעקב כו' עד כדי שלא תכנס ראש אצבע קטנה לתוכה של תינוק בן יומו:

דף עח.

בתלמיד שאמר לו רבו, נ"ב פירש"י כגון שוליא דנגרי וכזה בפסחים ק"ח א' עם הכל אדם מיסב ואפי' תלמיד אצל רבו כי תני' ההיא בשוליא דנגרי וע"ע גיטין נ"ח א' ובב"ק ל"ב ב' ובמכות ח' ב':

שם שופכין למאי חזו, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת ח"צ סי' קי"ח כ' דאמתני' לא קשיא דאיכא למימר דמוציאן שלא ילכלכו את ביתו ומשום ניקור ביתו והא דשיעורא ברביעית היינו משום דקים להו לרבנן דברביעית הוא דאית בהו טינוף הבית וקפדי בי' אינשי הא בפחות לא קפדי ומאן דקפיד בטלה דעתו ולכן השיעור ברביעית והא דתני סיפא דמתני' רש"א כולן ברביעית אאינך דמתני' הוא דקאי ר"ש אבל בשופכין לגמרי פטר ממילא דכיון דהוצאתן רק שלא ילכלכו ביתו ה"ל משאצל"ג ופטור לר"ש דומיא דכזית מן המת כו' דפטור לר"ש לקמן צ"ג ב' במשנה הואיל והוצאתו רק שלא יהי' טומאה בביתו והוי משאצל"ג וע"כ אמתני' לא קשיא למאי חזו דאה"נ דלא חזו למידי ומשום מאיסותיהו שלא ילכלכו ביתו הוא שמוציאן ואך אבריתא דתני ומודים חכמים לר' שמעון במוציא שופכין לרה"ר ששיעורן ברביעית אלמא דר' שמעון מחייב גם בשופכין גופיהו ברביעית וע"כ דצריך לגופם ברה"ר דאל"ה הא ה"ל משאצל"ג ופטור לר"ש וע"כ דצריך לגופם

ברה"ר ודחזו למידי וע"כ פריך שפיר שופכין למאי חזו עכ"ד ז"ל בקצת תוספת הסברה והם נכונים מאוד:

דף עח:

אידי ואידי חד שיעורא הוא, נ"ב כזה סוטה ד' א', תענית י' א', נזיר נ' ב', ברכות ב' ב', לעיל ע"ו א', נדה י"ד ב', פסחים נ"ג א', וע"ע פסחים מ"ח ב' ה"ק קבא מלוגנאה נמי אהאי שיעורא קאי, פסחים ק"ח ב', חגיגה י"ב א', ביצה י"ב א' תוד"ה כל שאומר, כתובות ס' א', רש"י נדה מ"ז א' ד"ה משתקיף עטרה, ב"ב ק' א', ח"א למהרש"א יומא כ"א א' ד"ה היוצא לדרך:

דף עט.

וכמה אמר אביי רבעא דרבעא דפומבדיתא, נ"ב כזה ב"מ ק"ה ב' וכמה אמר אביי אפי' רבעא דרבעא דפומבדיתא:

דף פ.

בקלמרין, נ"ב גי' הר"ש כלים פ"ב מ"ז בכאן "בקומרים" תחת "בקלמרין" ע"ש:
שם תוד"ה בהעלם, ור"י אומר דודאי גבי כתיבה אית לן למימר מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי, נ"ב ל' הגמ' זבחים ק"ה ב' וחולין ק"ג ב':

דף פ:

אנפרות, נ"ב פירש"י הפסד וי"ל דאנפרות כינוי להפסד משום דלוקח מאנפרות מפסיד לגמרי משא"כ לוקח מסקריקון נותן רביע ונשאר בידו כמבואר בגיטין נ"ח ב' וע"ע רש"י גיטין מ"ד א' ד"ה באנפרות דכ' ג"כ הפסד:
שם כדי לבשל בו ביצה קלה שבבצים טרופה ונתונה באילפס, נ"ב כזה כלים פ"ה מ"ב:
שם מאן תנא דחול מעלי לי' לסיד כו', נ"ב ע' פסיקתא רבתי פיסקא יהודה וישראל אות ה' והי' מספר בני ישראל כחול הים נמשלו כחול כו' והאומות כסיד והיו עמים משרפות סיד ואם אין אתה נותן חול בסיד אינו עומד כך אם אין ישראל אין האומות יכולים לעמוד כו':
שם רש"י ד"ה כחותם האיגרות כ' ושיעורא דרבנן זוטר, נ"ב כן מוכרח ממשנה אהלות פי"ז מ"ה וע"ש בר"ש:

דף פא.

חפי פותחת, נ"ב תיבת פותחת הוזכר במס' כלים והובא בתוס' כאן והוזכר עוד ביצה ל"א א' במשנה כל שנכנסין לו בפותחת ובב"ב ז' ב' הא דאית לי' פותחת כו' ושם צ"ט א' וזה עושה לו פותחת כו':

שם אעפ"י שחיברן בדלת וקבען במסמרים, נ"ב כל' זה לעיל נ"ח ב' וע"ע דוגמת ל' זה בתוספתא הובאה בר"ש כלים פ"ה מ"ז ואפי' חיבר בקרקע ואפי' קבע במסמר:

שם שכל המחובר לקרקע ה"ה כקרקע, נ"ב כלשון הזה שבועות מ"ב ב', גיטין ל"ט א', ב"מ ק' ב', ב"ב ס"ה ב' וס"ו ב', וע' לקמן קכ"ה א' דסד"א כיון דחברי' בארעא כגופא דארעא דמי וע"ע פיה"מ להרמב"ם כלים פי"א מ"ב שכ' ושורש זה אצלו אמרם כל המחובר לקרקע הוא כקרקע וע"ע רש"י סוכה ל"א א' ד"ה מחלוקת וע"ע ר"ש מע"ש פ"א מ"ה ותוס' לעיל י"א ב' ד"ה אלא וע' תוספתא במכלתין פרק י"ב והרי היא כקרקע לכל דבר וע' רשב"ם ב"ב ס"ו א' ד"ה ואינה מקבלת טומאה דכ' דהכוורת בטל לקרקע והדבש בטל אליו ונחשב הכל לקרקע ומזה נקח טעם להך דכריתות ד' ב' דדם כיסוי ה"א דבטלה אגב ארעא ונחשב עפר וע' ב"מ נ"ו ב' א"ד בטלינהו אגב ארעא ודיברתי כבר מזה באתוון דאוריתא וע' תוס' כאן בעמוד ב' ד"ה וחכמים והך דשאיבה מטהרת בהמשכה ג"כ הוא מטעם ביטול לקרקע כמ"ש הראשונים וע' רוקח סי' שע"ז כי אתא ר' דימי אמר כו' שאיבה שהמשיכוה כולה טהורה היינו בקרקע המשיכה בארץ להבלע נתבטלו אגב קרקע וכשנמשכו לגומא נעשות כאילו באות מלחלוחית הקרקע כו' עכ"ל וע"ע רשב"ם ב"ב פ"ז א' ד"ה לך ויפה לך ושם קמ"ח א' ד"ה איבעיא להו דקל לאחד דכ' אילן המחובר לקרקע כקרקע דמי וקורא אני עליו שייר קרקע כל שהוא:

שם טורטני יכניס, נ"ב מנחות פ"ז ב' וע"ע תיבת טורטני סוטה ל"ד א', ב"ב פ"ט א' וע"ע נדה י"ד א' הא דמטרטין כו' וע' כלים פכ"ט מ"א והטרטין ושם פירושו יין כובע ע"ש ואולי הי' מין כובע זה עשוי כצורת מאזנים ולכן ג"כ נקרא טרטין:

שם מלא היד, נ"ב כשיעור זה עירובין כ"ח ב':

שם מותר להכניס לביה"כ, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' צ"ו:

שם כמחלוקת באתרוג כך מחלוקת כאן, נ"ב דוגמתו זבחים פ"ח ב' כמחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים כו' ע"ש ולעיל ס"א א' כתפילין כך מנעלים ע"ש בס' בכור שור ד"ה היכי עביד:

דף פא:

אילימא משום דוושא, נ"ב ע' ס' בכור שור ב"ק פ"א א':
שם הואיל ואתא לידן לימא בי' מילתא, נ"ב כזה יבמות כ"ב א', ב"מ ט"ז ב', ב"ק פ"ט א', ביצה ט"ו א', שבועות מ"ח א':
שם ותנן נזיר חופף כו', נ"ב צ"ע מדוע לא פר מסתם משנה במכלתין לקמן ק"מ א' ע"ש ברש"י ד"ה אבל נוטל בכברה:
שם אמרה איהי מילתא כו' אמרו אינהו מילתא כו', נ"ב דוגמתו קידושין ל"ט ב':
שם רש"י ד"ה האי פרפיסא כ' ובתשובת הגאונים מצאתי כו', נ"ב עתה המנהג הזה הוא בכפרות בעיוה"כ ובשו"ת מהרי"ו סי' קצ"א בעיו"כ יעשה כפרות ויאמר חת"כ ר"ת חליפתי תמורתי כפרתי זהו שם החותך חיים לכל חי ויחשוב בלבו שהוא חייב מיתה כמו זה והיינו טעם הקרבנות וזורקו לארץ כעין סקילה שוחטו הרג תופסו בידו בצואר הבהמה היינו חנק שורפו היינו שריפה היינו דכתי' צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו וכתי' פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר כיון שיצא המשחית אינו משיב אא"כ צריך לחול על שום דבר והיינו טעמא דעגלה ערופה עכ"ל ומ"ש שורפו היינו שריפה אינו מובן דאין הכפרה נשרפת רק מתבשלת ולומר שהי' המנהג אז לשרוף מה ממנה ג"כ א"א דה"ל בל תשחית ונ' כוונתו דהבישול בחום האש הוא ג"כ רמז לשריפה ואולי מ"ש וזורקו לארץ כו' לא קאי עוד אכפרות רק אקרבנות והם נשרפים ממש על המזבח ובישול הכפרות יתכן ג"כ לרמוז נגד זה דהקטרת הקרבן על המזבח חשוב גם בישול וכירושלמי שבת פ"ב ה"ה כיון שהוא רוצה בעיכולם כמבשל הוא ומ"ש היינו דכתי' צדיק בגמ' ברכות ס"ב ב' ילפי' כזה מואתן אדם תחתיך וע"ע ב"מ שלהי הזהב דשם הובא פסוק צדיק מצרה נחלץ וגו' וע"ע במהרי"ו סי' קצ"ב דשם כ' וז"ל הכפרות משום דאם נגזרה מיתה על האדם כשיבטל הגזיר' צריך ליתן למה"מ כופרו הה"ד פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר וכתי' צדיק מצרה נחלץ וגו' והיינו איל של יצחק והיינו סוד הקרבנות ויאמר חליפתי תחתי כפרתי ר"ת חת"ך מלאך הממונה על החיים הה"ד החותך חיים לכל חי עכ"ל ומ"ש כאן תחתי ושם תמורתי הנה לכאורה ל' תחתי יותר מדוקדק שהרי הכוונה כאן כתצא זו ותכנס זו ותמורה אין מורה זה ע' תמורה ט' א' ועוד שם כ"ו ב' ומשא"כ תחת הוא ג"כ לישנא דאחולי דהוא תצא זו ותכנס זו עש"ה כ"ו ב' וכאן תיבת חליפתי הקודמת דעניינה תצא ותכנס כמבואר שם ט' א' תורה גם על תחתי דבתרי' דהכוונה כן וגוף עניין היות התרנגול כופר נפש האדם ע' עובדא פליאה כזה בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' נ"ד:

דף פב.

דלא מקנח לכו בחספא כו', נ"ב ע' בשו"ת חות יאיר סי' רל"ג קצת טעם לזה:
שם המקנח בדבר שהאור שולטת בו כו', נ"ב עתה אין נזהרים כי בתי כסאות אינן בשדה, חידושי אגודה שבסוף שו"ת מהרי"ו:
שם איבעי' להו שיעורא דר' מאיר נפיש או שיעורא דר' יוסי נפיש, נ"ב דוגמא לזה ב"ב כ"ז ב' איבעי' להו שיעורא דר' יהודה נפיש או דילמא שיעורא דרבנן נפיש:
שם רש"י ד"ה ואינו מקנח בצרור כ' לפי שהן קשין, נ"ב וגי' הב"ח ופרישין קשין וע' ס' חידושי גור אריי שהגירסא אשר היתה לפניו ופירושן קשים וכ' דהוא טעות וצ"ל ופירושם קשה וקאי על פי' רבותיו דמוקמי לה במחובר דעתה הוא דסיים רש"י לפי' זה וכ' עתה עליו דפירושם זה של רבותיו קשה ואינו נראה שאין דרך לקנח בעשבים מחוברים:

דף פג.

מיתיבי נכרי ונכרית כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת הר"י מגא"ש סי' י"ג ונדפסה בסוף הספר והשמטה ממנה בסוף המפתחות שבספר ההוא:

דף פג:

אפי' תימא ר"ע תנא זב וכל דדמי לי', נ"ב דוגמתו במנחות ע"ג ב' ואיב"ע ר"ע עולה וכל חברתה ע"ש:
שם כו"ם פחותה מכזית אין בה טומאה כל עיקר, נ"ב אפי' אסף הרבה ע"ז כאלו והשלים לכזית לאו כלום הוא כיון דמתחלה לא נחתא לה טומאה, ס' בכור שור בעמוד הקדום ד"ה מי אלימא ממתני':
שם כמה שנים נשנית משנה זו בביהמ"ד ולא נתגלה טעמה עד שבא כו' ופירשה, נ"ב מעין ל' זה בכריתות כ' א' א"ר יוחנן עד כאן לא נתגלתה טעמא של הלכה זו וע' בכורות נ"ז ב' העיד ר' ישמעאל כו' אמר רבי נתגלה טעמא של משנתינו וע"ע כריתות כ"ז א' א"ר יוחנן כמה שנים גדלנו בביהמ"ד ולא לימדנו הלכה זו:
שם אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עלי', נ"ב מעין זה סנהדרין קי"א א' לא תמצא תורה במי שמחי' עצמו עלי' וע"ע דוגמת הך דכאן בסוטה כ"א ב' אין ד"ת מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן וברש"י שפורש מכל עסקים ונעשה עלי' עני ואולי גם כאן הכוונה כן דעניות חשוב כמיתה:

דף פד:

מניין לערוגה כו', נ"ב ע' אריכות בכולה סוגי' דערוגה דכאן בשו"ת הר"י מגא"ש סי' כ"ו:

דף פה.

וקים להו לרבנן, נ"ב כל' זה ר"ה י"ג א', נזיר ל"ט ב', בכורות נ"ד ב', רש"י סנהדרין נ"ה ב' ד"ה בת שלש שנים ויום אחד, קים להו לרבנן דשוב אין בתולי' חוזרין ומאז היא ראוי' לביאה, יומא ע"ט א', שם פ' ב', עירובין פ"ו ב':

שם וחורי שמריחים את הארץ, נ"ב כזה ב"ב ע"ג ב' ואיתלוי בהדן האי טייעא דהוי שקיל עפרא ומורח לי' ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והא אורחא לדוכתא פלן כו' ועמ"ש בגליון שם ובירושלמי תענית פרק ב' הלכה א' הוו מריחין בעפרא וידעין מימור מימי שתא וע"ע בכורות ט' א' שקל מעפריהו שדי עלייהו אקשו כו' וברש"י העיזו כו' כשהריחו ריח ארצם כו' והיינו ג"כ שהריחו ריח העפר והכירו בריחו שהוא עפר ארצם:

דף פו.

רש"י ד"ה לג' ימים כ' אבל אם פלטו כו' טמאות כו', נ"ב וכזה בכ"ד וע' נדה מ"ג א' דאפי' קרי הנראה בחלום מטמא וקצ"ע הא אשר תצא ממנו שכבת זרע כתי' וזרע שאינו נקלט במעי אשה לא מיקרי זרע כדמשמע ברש"י סנהדרין ק"י ב' קטן מאימתי בא לעוה"ב כו' רבינא אמר משעה שנזרע דכתי' זרע יעבדנו וברש"י משעה שנזרע משעה שנקלט הזרע כו' הרי דכתי' זרע יעבדנו ועכ"ז בעי' נקלט ומשמע דמקמי הכי לא מיקרי זרע ויש להאריך בזה ואכ"מ:

שם רש"י ד"ה ומאן דמוקי לה כתנאי כ' ופלוגתא היא בהמפקיד כו', נ"ב ע"ע פלוגתא זו בקידושין ס"ג ב' וע"ש במסורת הש"ס:

דף פו:

חביל, נ"ב פי' חם וכזה ר"ה כ' א' חביל לן עלמא פי' חם לנו העולם ע"ש:

דף פז.

ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו כו', נ"ב ע' גליון הרי"פ הביא מאדר"נ פרק ב' דחשיב עוד אחד וע"ע ח"א למהרש"א מכות יו"ד א' ד"ה מזרחה שמש מש"ש ואיכא דאמרי דמשה מעצמו הבדילן ואמר לו הקב"ה והסכים על ידו הזרחת שמש

לרוצחים כו' וגוף הך דכאן דג"ד עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה על ידו דוגמתו מכות כ"ג ב' ג' דברים עשו ב"ד שלמטה והסכימו ב"ד שלמעלה על ידם כו' והי' אצל משה בעצמו מה שהי' לשאר בתי דינין היינו עשיית ג' דברים והסכימו עליהם מלמעלה כי משה שקול בעצמו ככלל ישראל כמבואר במדרש ילדה אשה אחת ששים רבוא בכרס אחד כו' וע"ע עניין הסכים הקב"ה בחולין ס' ב' או דילמא כיון דהסכים אידיהו כו' וע"ע סנהדרין מ"ו ב' נימא מדאיקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדקברי' הקב"ה למשה וברש"י אלמא דעתו הסכימה וע' אתוון דאוריתא כלל יו"ד מה שהבאתי שם מן התנחומא ומש"ש:

שם בתחלה פירש עונשה כו', נ"ב בח"א למהרש"א כ' דהי' זה לפי שנעשו גרים אז וגר הבא להתגייר מודיעין אותו עונשן של מצוות כמבואר ביבמות מ"ז א' ובס' בנין אריאל פ' יתרו תמה ע"ז דביבמות שם איתא הטעם דאי פריש ניפרוש דקשין גרים כספחת וזה לא שייך בישראל ותי' דהכוונה כאן ג"כ על הערב רב ע"ש והמעיין ביבמות שם יראה דאין הכרח שם כלל לומר דהך דמודיעין אותן עונשן כו' הוא מטעמא דאי פריש כו' עש"ה:

שם שמושכין לבו של אדם כאגדה, נ"ב בהגהות רי"פ ציין חגיגה י"ד א' ונזכר עוד יומא ע"ה א':

שם תוד"ה ומה ישראל כו' וא"ת כו' דאוריתא הוא דק"ו ניתן לידרש, נ"ב בס' חידושי גור ארי' תי' דלא ניתן ק"ו לדרוש רק כאשר נשלמה התורה בסוף מ' שנה וכל התורה לפנינו דלפעמים יש פירכא על הק"ו ממקום אחר או יוכיח ממקום אחר כמו שהם כל פירכות ויוכיח שבתורה ולפיכך אין לדרוש ק"ו רק כאשר כל התורה לפנינו ואז אם יהי' פירכא או יוכיח ממקום אחר יש להשיב אבל כאשר לא ניתנה כל התורה אין לדון ק"ו בדבר אחד שנצטוה ולפיכך נקרא זה שעשה מדעתו כו' עכ"ל ז"ל וסברתו בקצרה דקודם שנשלמה התורה אין לדון ק"ו דשמא יש פירכא על הק"ו ממצוות העתידות להאמר וצע"ק מגמ' זבחים ק"א א' דאי בקדשי דורות ק"ו ממעשר הקל כו' ואז הי' שנה שני' ועכ"ז דנו ק"ו וע"ע בגור ארי' עה"ת פ' ויקהל ד"ה לחלק יצאת וע"ע בס' חידושי גור ארי' כאן דכ' עוד תי' אקושית תוס' הנ"ל דנהי דק"ו ניתן לידרש מ"מ לא ניתן לידרש לתלמיד לפני רבו דיש לו לישאל לרבו ומרע"ה תלמיד לפני רבו הי' הוא השי"ת ולכך נקרא זה שעשה מדעתו עכ"ד ז"ל ויש להוסיף שהרי כתבו ז"ל בטעמא דאעמה"ד דהוא מחשש שמא יש פירכא על הק"ו וע"כ כיון דמסופקין בכל ק"ו שמא יש עליו פירכא ואינה נודעת ע"כ רק אנו שאין בידינו לשאול א"כ הרי א"א לנו רק לעיין כפי כח שכלינו ואם אין אנו מוצאין פירכא שפיר יש לנו לדון לפי הק"ו אף דיוכל להיות שיש עליו

פירכא ומשא"כ מרע"ה שהי' יכול לשאול להשי"ת שפיר הי' לו לשאול אם אין פירכא על הק"ו אחרי דכל ק"ו הוא מסופק בפירכא אף כשאינה נודעת וע"כ כיון שלא שאל נקרא זה שפיר שדן מדעתו:

דף פז:

אתחומין לא איפקוד, נ"ב ע' רוקח סי' קע"ח ומש"ש דהעננים היו נחשבים מחיצות יל"ע בו מכמה דוכתי וכמדומה שכבר הביאוהו האחרונים:

דף פח.

דרש ההוא גלילאה עלי' דר' חסדא, נ"ב כל' זה ב"ק נ"ב א', מכות כ"ג א', לעיל ל"א ב':
שם ברוך רחמנא דיהב אוריאן תליתאי כו', נ"ב אין הל' שוה בכוונה דתליתאי דאוריאן ודעם הכוונה שכלול משלשה וע"י תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי הכוונה שהוא משלישי וע' פרה פ"א מ"א מה הלשון שלשית כו' אם אומר אתה שלישית לאחרות במניין וכשאתה אומר שלשית בת שלש שנים כו' ע"ש הרי דיש חילוק בזה דכשרוצין לומר שלישי צ"ל שלישית וכשרוצין לומר שכלול משלשה היינו שיש לו שלשה שנים צ"ל שלשית וכאן ל' תליתאי מוסב על ב' הכוונות הנ"ל ואולם יותר מזה מצינו ל' משולש דאין הכוונה שיש בו ג' רק שיש בו שליש ע' ב"מ ס"ח א' במשנה ומגדלין אותן עד שיהו משולשין וברש"י לכשיעמדו על שליש גדילתן כו' ע"ש וע' ר"ה י"ג א' ועשת את התבואה לשלש השנים אל תיקרי לשלש אלא לשליש ומשמע דלשלש א"א לפרשו כמו שליש מדהוצרך לומר אל תיקרי וע"ע סנהדרין ע"ז ב' שלישית מכמה רביעית אין למעלה הימנה ע"ש דכוונת שלישית שיש בה שלשה ורביעית שיש בה ארבעה לא שהיא שלישית ורביעית לאחרות עש"ה וע"ע רש"י סנהדרין ס"ה ב' ד"ה עיגלא תילתא דכ' הפי' הב' דהכוונה שלישי וא"כ הל"ל תליתאי משא"כ תילתא הוא כתיבת שליש והוא ג"כ חידוש תיבת שליש שיהי' כוונתו שלישי וע"ע ערכין ט"ו ב' לשון תליתאי קטיל תליתאי דתליתאי הא' פירושו שלישי והב' פירושו שלשה עש"ה וע"ע רש"י סנהדרין ק"ב ד"ה ה"ג מכאן ואיליך היו יונקין מש"ש ושלשה היינו שלישי כו' עש"ה:
שם אעפ"כ הדר קבלוה בימי אחשורש, נ"ב בס' חידושי גור ארי' כ' נ' דה"פ כיון שקיבלו עליהם מקרא מגילה שהוסיפו מצוה מחמת עצמם א"כ לא נוכל לומר שהם אנוסים לקבלת מצוות שאם היו אנוסים לקבלת מצוות מתחלה למה הי' להם להוסיף מעצמם ודמי זה להא דתנן עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל מפני שבזה

שהוסיף לגדור מחיצה רביעית גילה דעתי' דניחא לי' וא"כ הכל ניחא לי' עכ"ל ז"ל ויש עוד דמיון מהך דקידושין נ"ב ב' אם היו הבעלים מלקטים ומוסיפים עליהם בין כך ובין כך תרומתו תרומה דכיון דעוד הוסיפו גלו דעתיהו דניחא להו בעיקר תרומתו שתרם וע"ע דמיון יותר קרוב בירושלמי שביעית פ"ו ה"א מכיון שקיבלו עליהן דברים שלא היו מחויבים עליהן אפי' דברים שהיו מחויבין העלה עליהן כאילו מאיליהן קיבלו עליהן:

שם עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ש"י ובכתבי אגדה שלי כתבתי פנים רבים בביאור הקדמת עשי' לשמיעה וכעת נ' עוד עפ"י גמ' מנחות פ"א ב' האומר הרי עלי תודה בלא לחם כו' כופין אותו ואומרים לו שמור ושמעת כו' מאי שמור ושמעת אמר אביי שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה ומשמע דשמיעה מורה על קיום הדבר בשלימות הגמור וזהו שמור לעיקר החיוב להביא תודה ושמעת שתקיימנו בשלימות גמור דהוא עם הלחם וזהו ושמעת הבא לחמה והנה בעניין קיום כל המצוות הנה לקיימם מיד בשלימות הגמור בלי שום פני' רק בלב זך לשמו ית' לבד זה וודאי א"א ורק צריך האדם לעשות עכ"פ כפי יכולתו ואז ע"י העשי' שעושה מה שנצטוה אז ברבות הימים יזכהו ד' בשכר העשי' גם ללב זך ושלם שתהא עשייתו בשלימות הגמור כראוי וזהו כל אשר דבר ד' נעשה מקודם ועי"כ ונשמע היינו נזכה ג"כ להיות העשי' בשלימות הגמור כראוי וכנכון דו"ק ונכון בס"ד:

שם תוד"ה מודעא כ' אור"ת דעפ"י הדיבור הי' כו', נ"ב ע' מהרי"ק שורש ס"ג ושורש קס"ו וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקל"ח:

דף פח:

שגגוזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' א' וח"ג סי' רמ"ה:

שם רש"י ד"ה מדדין כ' כאשה המדדה את בנה, נ"ב ל' המשנה לקמן קכ"ח ב':

דף פט.

אף מה"מ מסר לו דבר שנא' ויתן את הקטורת וגו', נ"ב בס' בית אלקי"ם להמבי"ט שער התפלה פט"ז כ' וז"ל ואפשר כי בזמן המקדש כשהי' הווה עניין המגפה שהי' כ"ג מקטיר קטורת לכפר על בנ"י לבד קטורת בקר וערב ולא היתה ביאה רקנית אלא לצורך עדת בנ"י עכ"ל והוא חידוש גדול:

שם א"ל הקב"ה למשה הואיל ומיעטתה עצמך תיקרא על שמך, נ"ב מעין זה סנהדרין י"ז א' אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמיכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם:

דף פט:

דל עשרין דלא ענשת עלייהו, נ"ב על ירושלמי סנהדרין פי"א ה"ה וע' מהרי"ו סי' קצ"א דזהו בכל עבירות לבד ממחלוקת דעל מחלוקת אפי' יונקי שדים נענשין ע"ש וע"ע בעניין זה בשו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' ה' וע"ש חידוש דגר שנתגייר אין מענשין אותו מן השמים עד כ' שנה אחר הגירות מטעמא דכקטן שנולד דמי וכן חכם חתן ונשיא עבדינן להו רווחא מן שמיא שלא להענישם עד כ' שנה מיום שנתמנו החכם והנשיא ונשא החתן עש"ה וע' חזקוני עה"ת בראשית פרשה כ"ג פסוק א' וע"ש בשאר מפרשי רש"י וע"ע חזקוני שם פרשה ל"ח פסוק ז' ובריב"א עה"ת שם פסוק י' וע"ע חזקוני פ' כי תשא עה"כ מבן עשרים שנה ומעלה וע"ע חזקוני פ' פנחס עה"כ והוא לא הי' בתוך העדה וע"ע ס' בנין אריאל עה"ת פ' וישב עה"כ וישב ראובן אל הבור וע"ע שו"ת חות יאיר סי' קס"ו וע"ע שם בסוף הספר בשו"ת הגאון מהר"ד אופנהיים וע' ס' הבהיר סי' נ"ח וע"ש בפי' אור הגנוז וע' שו"ת ח"צ סי' מ"ט וסי' נ' וע"ע פי' הראב"ד עדיות פרק ב' משנה ט' ולעניין פחות מבן כ' מדוע מביא חטאת הא אין חייב על זדונו כרת הארכתי בחידושי מאוד דחטאת אין בא לכפרת עונש הכרת רק על גוף החטא הוא שבא דגוף החטא שיש בו חומר עונש כרת לבן כ' צריך כפרת החטאת והחטאת על גוף החטא הוא שמכפר ושפיר מביאו גם פחות מבן כ' וע' חידושי רמב"ן לעיל ד' א' ד"ה וכי אומרים לאדם חטא מש"ש וא"נ שאני הדביק פת בתנור בשוגג דלאו איסור היא שאפשר לו להתכפר בחטאת כו' ע"ש דמבואר דאם מביא החטאת נחשב כאילו לא עשה איסור מעולם כלל והיינו כנ"ל דהחטאת מכפר על גוף החטא ומסלקו לגמרי כאילו לא עבר כלל ולא על עונש הכרת הוא שמכפר וע' קונטרס גבורות שמונים אות ס"ז ד"ה וע"ע תוס' זבחים מש"ש דמה שאינו מביא החטאת נחשב שעובר עתה גוף החטא במזיד מחדש ע"ש ומובן ביותר לרמב"ן הנ"ל דכשמתכפר בחטאת לאו איסור הוא א"כ אם אינו מתכפר עתה הוא שעושה האיסור בהמנע הבאתו החטאת:

דף צ.

מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כו' שמצניעין אותן לגונזן, נ"ב הוזכר מגילה כ"ו ב' חיוב גניזתן ע"ש מטפחות ספרים שבלו כו' וזו היא גניזתן כו' ס"ת שבלה גונזין אותו כו'

ובב"ב כ' ב' ס"ת חזו למקרא בבלו והא בעי גניזה כו' ע"ש וע' לקמן ריש כל כתבי קט"ו א' וקט"ז א' ולעיל ס"א ב':

דף צ:

אמר אביי הב"ע כגון שהצניעו ושכח למה הצניעו כו' קמ"ל כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, נ"ב דוגמא לזה הוריות ו' ב' אמר אביי הב"ע כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה ובשעה שעשה אמר הריני עושה על דעת הוראתו כו' וע"ע דוגמא נדרים כ"ג ב' הב"ע כגון שהתנה בר"ה ולא ידע במאי התנה והשתא קא נדר אי זכור בשעת הנדר ואמר על דעת הראשונה אני נודר כו':

דף צא.

כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, נ"ב זבחים ב' ב', מ"א ב', מנחות ט"ז א' וע' שו"ת מהרי"ט חלק א' סי' ל"ה:

שם וכגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין והאי משלימו לביצה, נ"ב ע' דוגמא פסחים מ"ו א' כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין ונגעו בהאי בצק בפסח דאיסורו חשוב מצטרף, כריתות כ"א א' כגון דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה וכזה ברש"י חולין פ"ב א' ד"ה ואמר ריש לקיש:

דף צא:

לא שנו אלא בקופה מלאה קישואין ודילועין אבל מליאה חרדל כו', נ"ב דוגמת זה [דנקטינן קופה מליאה קישואין ודילועין לסימן גדלות ולניגוד לקופה מליאה חרדל לסימן קטנות] בנזיר ח' א' רואין את הקופה כאילו מליאה חרדל כו' ואמאי ולחזיי' כאילו מליאה קישואין ודילועין כו':

דף צב.

וכיון דאיכא שנצין, נ"ב ל' משנה כלים פכ"ו מ"א וכיס של שנצות ובב"מ כ"ו א' וכיסא בתר שנצי':

שם וגמירי כו', נ"ב ע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' ע':

שם תוד"ה המוציא כ' ה"מ אוכלים כו', נ"ב ה"ה במוציא משקין בפיו ע' רוקח סי' צ"ה:

דף צב:

שכן ראוי להיות חוזר, נ"ב כזה נדה נ"ז ב' מפני שהוא חוזר:
שם א"ר אלעזר תברא כי' אמר רבא ומאי קושי', נ"ב ע' גליון הרי"פ ויש עוד דוגמת הך דכאן ביבמות ק"ח ב' אר"י אמר שמואל תברא כו' אמר רבא ומאי קושי' ע"ש ובכריתות כ"ד ב' אר"א תברא מי ששנה זו לא שנה זו אמר רבה אשם ודאי על אשם תלוי קרמית כו' אלא אי קשיא אשם ודאי על אשם ודאי קשיא כו' הא ודאי תברא כו' ר' אשי אמר כו' ואולי צריך לגרוס גם שם רבא תחת רבה ויהי' לגמרי דומה לכאן דמתחלה תי' ר"א תברא ואמר רבא דבלא"ה לא קשיא ואמר דקושי' אחרת יש כו' ותירצה ר' אשי וע"ע חולין ט"ז א' א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו וב"ק מ' ב' א"ר יוחנן תברא כו' ועוד שם מ"ח ב' א"ר אלעזר תברא כו' ובב"מ פ"ב ב' א"ר אלעזר תברא כו' ובפסחים ל"ז ב' אר"י אמר שמואל כמחלוקת כי' ותברא כו' וע"ש ברש"י וע"ע תוס' מנחות צ"ה ב' ד"ה אלא:
שם אני אמרתי דבר אחד והן אמרו דבר אחד, נ"ב כל' זה בתוספתא הובאה בר"ש כלים פכ"ט מ"ח:

דף צג.

שנים שעשאוה כו', נ"ב ע' תבואת שור סי' ג' ס"ק נ"ב וע' בכור שור חולין פ"ב א' על הגמ', שם כשהוא אומר לא תשחטו הרי כאן שנים וע' ב"ק נ"ג א' בשור שדחף את חבירו לבור אי כל אחד כולי' היזיקא עבד או פלגא היזיקא עבד וכבר העיר ע"ז התבואות שור שם וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' צ"ג:
שם וחד למעוטי יחיד כו', נ"ב צ"ע דאיך מימעיט יחיד כו' מבעשותה ואפי' יש טעם בזה מ"מ הי' לו להש"ס לפרש עניין הדרש כמו שפי' מיעוט דב' שעשאוהו איך מימעיט מבעשותה ואולי יחיד כו' היינו נמי ב' שעשאוהו דכיון דרק מכח ב"ד המורה עשה ולולי זה לא הי' עושה ולכן מתייחסת מעשהו גם לב"ד וה"ל שנים שעשאוהו ונמצא שהוא אותו המיעוט עצמו ולכן לא הוצרך הש"ס לפרש איך מימעיט יחיד כו' מבעשותה וע' פנ"י ברכות ל"א ב' ד"ה א"ל מימר שפיר קאמרת דכ' בקרא דוישחטו את הפר דאיש אחר זר הי' שוחט בהוראתו של שמואל שהורה דשחיטה בזר כשיר' וכ' שם בזה וז"ל ולפי"ז יש ליישב קצת לשון וישחטו בל' רבים אע"ג דאין שוחט אלא אחד וכ"ש בקדשים דכתי' תזבח שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד ולמאי דפרישית אתי שפיר דכיון שלא נשחט אלא עפ"י הוראתו שפיר שייך ל' רבים וישחטו עכ"ל הפנ"י ז"ל וכוונתו כנ"ל

דכיון דשחט השוחט רק עפ"י הוראתו של שמואל ולולי זה לא הי' שוחט לכן מתייחסת השחיטה גם לשמואל וה"ל כשחטוהו שנים שמואל וגוף השוחט ומש"ה קרי לי' קרא וישחטו וא"ל דמה מהני כאן לפטור יחיד כו' מפאת ב' שעשאוהו הא סבירא לן דגם ב' שעשאוהו חייבין בזה א"י וזה א"י דז"א דיחיד כו' גרע דזה א"י כו' מ"מ כל אחד מה שכחו עושה איננו עושה מכח השני ומשא"כ יחיד כו' כל מעשהו רק מכח הב"ד ודו"ק היטיב כי קצרה היריעה מהכיל לפרש עומק הכוונה וע"ע תוס' מנחות כ"א ב' ד"ה שהכהנים דמה שאמר ריב"ז מה שעשו ושרתו ידי היינו משום דנעשה על פי הוראתו קרי לי' מה שעשו ושרתו ידי ע"ש וע"ע לקמן קכ"ז א' דמפרש ועימר רבי ציוה ועימר וי"ל ג"כ דכיון דהי' זה הוראה ממנו דהכל לפי האורחין לכן קרי לי' ועימר ודו"ק:

שם מסייע אין בו ממש, נ"ב ע' מכות כ' ב' במסייע ודברי הכל ע"ש בריטב"א ועמש"ש על הגליון וע' תוס' נזיר מ"ג א' ד"ה כגון וע' יומא ס"ח ב' ואיזהו השורף זה המסייע בשעת שריפה וע' ברכות נ"א א' שמאל מהו שתסייע לימין וע"ע זבחים י"ט ב' וחבירו מסייעו ע"ש ברש"י ד"ה עמידה מן הצד וע' פרה פי"ב מ"י ותינוק שאין בו דעת כו' וע' רע"ב כלאים פ"ח מ"ג ד"ה והשלישית שהיא קשורה לרצועות וע' חידוש בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' ק"א דכ' דהמסייע בהיסט מת הוא טמא ואסור לכהן לסייע משום זה ע"ש וע"ע ס' פרי תואר יו"ד סי' ג' שכ' ודווקא שנפלה סכין מאילי' (פסולה השחיטה) שלא עשה אדם מעשה כל עיקר אבל אם עשה אפי' סיוע קצת בנפילתה כמו שתאמר שהתחיל להפילה ונפלה מעצמה אי נמי שנפלה מעצמה אלא שהוא סייע קצת הגם דגם זולת סיוע דידי' נופלת היתי' אעפ"כ קרינן בי' וזבחת עכ"ל וע"ע לקמן קכ"ח ב' אין מילדין את הבהמה ביו"ט אבל מסעדין ול' התוספתא במכלתין פרק י"ו כיצד מסייעין את הבהמה ביו"ט וע"ע לקמן קכ"ח ב' רש"י ד"ה מדדין עגלים וד"ה אשה מדדה וע"ע מועד קטן י"ב א' וע"ע פאה פ"ה מ"ו או שהוא מסייע את אחד מהן כו' וע' שו"ת הרא"ש כלל ס"ד אות א' עש"ה וע' ש"ע אה"ע סי' קס"ט סעי' ל' וע' תוס' ר"ה כ"ז ב' ד"ה ניקב וע' רמב"ם ה' כלאים פ"ט ה"א או שעוררם בקול מכין כו' ובשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' נ"ח העתיק שעזרם בקול ע"ש והיינו נמי מסייע וע"ע עירובין כ"ה א' אינו יכול לעמוד בפני עצמו כו' עש"ה וע"ע ע"ז ע"ב ב' וע"ע תמיד ל' ב' רש"י ד"ה מי שזכו באברים דכ' שמסייעין אותו וע"כ משום דמסייע אין בו ממש דאל"כ תיקשי למ"ד דאין שנים שוחטין זבח אחד וע"ע תוס' ע"ז מ"ד א' ד"ה נחל מש"ש שהוא גורם ומסייע להצמיח וע"ע תוס' שם ס' א' ד"ה ואי וד"ה הוה וע"ש בר"ן:

דף צג:

רואין כל שאילו ינטל כו' יכול לעמוד כו', נ"ב כעניין זה ב"ב י"ט ב' רואין כל שאילו ינטלו ויכולין כו' לעמוד בפני עצמן כו' וע"ע עירובין כ"ה א' טח בו טיט ויכול לעמוד בפני עצמו כו' וברש"י ויכול לעמוד הטיט בפני עצמו שעשוי בעובי שאפי' ניטל כותל הראשון יכול זה לעמוד וע"ע כלים פ"ה מ"י אם יכול להטיט לעמוד בפני עצמו כו' ושם פ"ו מ"ד בר"ש מן התוספתא ואם ינטל הכותל והזיז עומד בפני עצמו כו' ושם פ"י מ"ז נוטל הישן וסרידה נופלת כו' ע"ש בפי' הרא"ש וע"ע שם פ"ג מ"ד אעפ"י שהוא נוטל את הגללים והחרסים נופלים כו':

שם תוד"ה ששגג כ' דלא שב מידיעתו הוא, נ"ב י"ל דס"ל לר' ששת דאגוד כלי לאו שמי אגוד ע' לעיל צ"א ב' והאוכל שבכלי בסתמא בא כולו לחוץ קודם שנגמר הכלי לבוא לחוץ ועכ"פ משכחת לה כן וא"כ כיון דבשעה דכשהית' הוצאת האוכל עדיין לא הית' הוצאת הכלי א"כ בשעה שנתחייב על האוכל אכתי שפיר שב מידיעתו מיחשיב דאף שהוציא אח"כ גם את הכלי בזדון מ"מ אמרי' דהשתא הוא דנתקלקל ומעיקרא שב מידיעתו הוי וע' יו"ד סי' א' דשוחט שהמיר אמרי' השתא הוא דאיתרע וכשר מה ששחט לפני זה ע"ש ואולם בתוס' שבועות י"ז ב' ד"ה אי בת"ח כתבו דגם מזדון דפרישה חשבי' לי' אינו שב מידיעתו על הכניסה לולי טעמא דיצר אלבשי' ע"ש וצ"ע באמת דהא איכא חזקת כשרות וראוי לומר מכח החזקה דהשתא הוא דנתקלקל ומעיקרא שב מידיעתו הוי ועכ"פ בדעת רש"י כאן י"ל כן כנ"ל ויובן מאי דלא ניחא לי' לרש"י לגרוס כגירסת הרשב"ם ולפרש כפירושו דבשגג על הכלי והזיד על האוכל תו הא לא הוי שב מידיעתו גם לעניין הכלי כיון דהוצאת הכלי נגמרת בסתמא אחר הוצאת האוכל שבתוכו ורק בשגג על האוכל והזיד על הכלי הוא דבסתמא מקצת הכלי עדיין בפנים והאוכל כבר כולו בחוץ וס"ל דאגוד כלי לאו שמי' איגוד וכנ"ל:

דף צד.

רמות רוחא הוא דנקיט להו, נ"ב כל' זה לקמן ק"י ב':

שם תוד"ה אבל כ' ושמא ההוא דבפ' נוטל איירי בתינוק בן יומו, נ"ב ע' תוס' ב"מ ע"ט ב' ד"ה השתא דמשמע שם מדבריהם דאפי' בתינוק בן יומו שייכא סברא דחי נושא את עצמו דאל"כ הא הוי מניקה רבותא לתינוק בן יומו דלא שייך בי' חי נושא את עצמו ושוב יש בו כובד יותר ממעוברת מפאת היותם ב' גופים ודו"ק עש"ה ותבן:

דף צד:

ההוא שכבא כו', נ"ב ע' שו"ת הרד"ך בית כ"ב ד"ה וכן נראה התם מדברי הרמב"ם ז"ל כו':

שם ר' ששת אמר פטור השתא מיהת הא איתה לטומאה, נ"ב ע' מאירי יומא ל"ד ב' שכ' כל הקוצץ את הנגע כו' או שתולש סימני טומאה כו' עובר בלאו שנא' השמר בנגע הצרעת אפילו לא הועילו מעשיו להתגלגל בהן מטומאה לטהרה ומ"מ אינו לוקה בלאו זה עד שיועילו מעשיו עכ"ל ולפי"ז הא דר' ששת אמר פטור היינו רק ממלקות אבל בלאו איתי' ואולם גוף הדבר צ"ע דמנא לן הא ודוחק לומר דר"נ ור' ששת תרוייהו ס"ל כאביי דכ"מ כו' מהני ואי לא אהני מעשיו לא לקי ומש"ה בעו אהני מעשיו למלקות:

שם הנוטל צפרניו כו', נ"ב בס' יריאים סי' ק"ב כ' דהוא תולדה דקוצר ותולדה דגוזז לר"א מה"ת ולרבנן מדרבנן ע"ש ולפי"ז לר"א חייב ב' חטאות ולרבנן נמי יוחשב ב' שבותין דחמירי מחד שבות לכמה דברים ומהם דגם בבין השמשות אסורין כנודע דברי הרע"ב בעירובין:

שם תוד"ה אבל בכלי כ' היינו לר"ן כו', נ"ב האריכו בזה הראשונים אי בעי' בגזיזה שיהי' צריך לדבר הנגזז וכן בעניין אי שייכא מלאכת גזיזה בתולש שטר מבעל חי לאחר מיתתו וע' רש"י ביצה ל"ד א' ד"ה ואין גוזזין אותם במספרים עש"ה:

דף צה.

מגבן חייב משום בונה, נ"ב לפי"ז לכאורה המפרך גבינה בשבת או הממיסו ומתיכו באור או בחמה שישוב לח כמו שהי' תחלה יתחייב משום סותר ואולי רק פעולת הגיבון הוא פעולת בונה אבל אחרי שנעשית גבינה אין הגבינה עצמה תשובה בניין לשיתחייב הסותרה משום סותר בניין ודו"ק היטב מאוד ולפי"ז יש לפקפק ג"כ במ"ש תוס' לעיל נ"ז א' ד"ה לא בחוטי צמר והוא מבואר יותר בחידושי רמב"ן שם ע"ש שכ' אבל קלעה בהן שערה יוצאה אשה בהן לפי שאם נזדמנה לה טבילה של מצוה אינה מתרת שאסור להתיר כדאמרי' פ' הבונה [ט"ס וצ"ל המצניע] הגודלת חייבת משום בונה וכיון שכן הוא המתרת חייבת משום סותר עכ"ל ויש לדון ג"כ דנהי דפעולת הקליעה היא פעולת בניין מ"מ אחרי שנעשית הקליעה אין הקליעה חשובה בניין לשתהי' סתירתה סתירת בניין וכנ"ל כזה וע' לקמן קכ"ב ב' מאי קסבר אי קסבר יש בניין בכלים יש סתיר' בכלים כו' וק' ג"כ דמאי דיוקא דילמא רק עשיית הכלי הוא מעשה בניין אבל אין הכלי עצמו

בניין לשתהי' סתירתו סותר בניין וכהך דמגבן וע"ע רש"י לקמן קל"ח א' ד"ה דמאורתא נגידו ומצפרא חביטא עש"ה:

שם אמימר שרא זילחא במחוזא אמר טעמא מאי אמור רבנן דילמא אתי לאשוויי גומות הכא ליכא גומות, נ"ב דוגמא לזה עירובין ק"ד א' אמימר שרו למימלא בגילגלא במחוזא אמר מ"ט גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבא איכא:

שם ושאינו נקוב פטור, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ב' אות ד' אריכות דאין הטעם באינו נקוב מפאת שאין מחובר לקרקע רק מפאת דהוא מיטלטל ואין הדרך לזרוע בו עש"ה וחידוש שלא הביא לראי' גמ' דלקמן ק"ח א' התם לאו היינו רבית' וברש"י דאין דרך לזרוע שם עש"ה:

דף צה:

דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים שנא' כו', נ"ב כזה ירושלמי מעשרות פ"ה ה"א:

שם ניקב ככונס משקה כו', נ"ב מבואר דנקב הכונס משקה גדול ממוציא משקה וראיתי מקשים מזה אמאי דקיי"ל בה' מליחה דע"י הדחה נסתמים נקבי הפליטה והטעם בפשיטות דמי ההדחה נכנסים בנקבים וסותמים אותן ואמאי דילמא יש נקבים קטנים המוציאים משקה ואינם בכונס משקה וי"ל דדם דסמיך ע' לעיל ע"ז א' לכן נקב המוציא משקה שלו גדול ככונס משקה של מים וי"ל עוד בכמה גווני ואין להאריך:

שם ניקב כשורש קטן טהור מלהכשיר בו זרעים, נ"ב עוקצים פ"ב מ"י עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים כו' כמה הוא שיעורו של נקב כדי שיצא בו שורש קטן:

שם רש"י ד"ה אשר יזרע, כדרך שאדם מוציא לזריעה, נ"ב הכי דרשי' בחולין קי"ז ב':

דף צו.

א"ר אסי שונין, נ"ב פירש"י התנאים שונין בריתא וכן פי' בחגיגה כ"ה א' ד"ה שונין אבל בנדה מ"ט א' ד"ה שונין כ' הלל"מ וע"ע חולין קכ"א א' א"ר אסי שונין כו' ופי' שם רש"י ג"כ יש תנאים ששונים כו':

שם לפי שאין אומרים הבא גיסטרא לגיסטרא, נ"ב כזה כלים פ"ד מ"ב גיסטרא שנתרועעה ואינה מקבלת משקין אעפ"י שהיא מקבלת אוכלין טהורה שאין שירין לשירין:

דף צו:

משה היכן הוה יתיב במחנה לוי', נ"ב כל' זה סנהדרין מ"ב ב':

שם וממאי דבשבת קאי דילמא בחול קאי ומשום דשלימא לה עבידתא כו', נ"ב ק' דלא ה"ל להאריך ולומר דילמא בחול קאי רק להקשות בקצרה ממאי דמשום איסור מלאכה דילמא משום דשלימא עבידתא וע' יישוב נחמד ע"ז בס' בנין אריאל עה"ת פ' ויקהל:
שם ודילמא שלחופי הוו משלחפי, נ"ב כל' זה ב"ב צ"ט א' ע"ש דהוא שם אתקפתא דר' אשי וקצת ראי' מזה דסתמא דגמ' הוא ר' אשי ועמ"ש על הגליון חולין ב' ב' וזבחים פ"ט א':
שם פשיטא לי' דמעביר חייב, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קל"ב:

דף צז.

החושד בכשרים כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתק"כ דחשיב חושד בכשרים בין הפסולים לעדות ע"ש וצ"ע מכאן וע"ע שו"ת מהר"ם ב"ב סי' תת"מ דגם בב"ד שייך הך דחושד בכשרים כו' אם חושדים הבע"ד ומחייבים אותו לישבע ע"צ האיום במקום שאינו חייב עפ"י דין עש"ה:
שם נס בתוך נס, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוזכר עוד סוטה מ"ז א' וע"ע רש"י סנהדרין ע' ב' ד"ה בדבר שנתקלקלו בו נתקנו:

דף צז:

ר' יהודה מוסיף אף השובט והמדקדק, נ"ב בשו"ת ראשית בכורים ח"ב סי' ז' (דס"ז ע"א) הקשה מלעיל ע' א' דמ"ד הבערה לחלק יצאת ולא יליף לחילוק מלאכות מבחריש ובקציר תשבות היינו משום דה"ל חריש וקציר ב"כ הבכ"א ואין מלמדין ע"ש ברש"י ותוס' וא"כ ר' יהודה דס"ל בסנהדרין ס"ו ב' דב"כ הבכ"א מלמדין ע"כ לדידי' הבערה ללאו יצאת לא לחלק וא"כ איך אמר ר' יהודה מוסיף אף השובט כו' וקאי על הל"ט מלאפות שמנו חכמים (ע' לעיל ע"ה ב') הא מבואר בתוס' חגיגה ד' א' ד"ה זכורך בשם הירושלמי לית ב"נ דאמר אף אלא דהוא מודה על קדמייתא וכאן הרי הוא חולק על הבערה ע"ש ובאמת לתוס' לעיל ע' א' ד"ה ועל י"ל דבחריש וקציר גם לר' יהודה אתי לדרשות דמ"ק ד' וע' ר"ה ט' א' ושפיר ס"ל דהבערה לחלק יצאת ואי נימא דס"ל דללאו יצאת ג"כ אין קושי' מהך דאף השובט כו' ע' קידושין כ"ה א' מאי אף אקמייתא וכהנה רבות והארכתי בזה בחידושי ואדרבה י"ל דמשום דס"ל דהבערה ללאו יצאת וכהוכחת הראשית בכורים הנ"ל וא"כ גם מכבה הוא רק לאו כיון דחיובו רק בע"מ להבעיר וא"א שיהי' חמור ממבעיר עמ"ש על הגליון לעיל ו' ב' וא"כ בצרו לי' ב' מלאכות וע"כ כדי

להשלים מניין ל"ט מלאכות דנפקא להו מקראי כאן ולעיל מ"ט ב' ובירושלמי פ' כלל גדול לכן הוסיף שובט ומדקדק:

דף צח:

בנס הי' עומד, נ"ב דוגמת זה לקמן ק"ד א' ויומא כ"א א' ומגילה י' ב' וירושלמי סוכה פ"ה ה"ב ובב"ב צ"ט א' בגמ' וברשב"ם שם ד"ה כאן בזמן:

דף צט:

דאית לי' מורשא, נ"ב לקמן ק' ב' והא מורשא אית לה ובמנחות צ"ד ב' מורשא עביד להו:
שם לאחרים עושה מחיצה לעצמו לכ"ש, נ"ב כעין זה במעילה י"ט ב' אם אחרים מביא לקדושתן הוא עצמו לכ"ש ובנדה ל"ה א' לאחרים גורם טומאה לעצמו לכ"ש:
שם התם לא מבטל לי' הכא מבטל לי', נ"ב כעין חילוק זה חולין ט"ז ב', קכ"ה ב', יומא נ"ח א', לקמן ק' א' רש"י ד"ה לר' יוחנן, קמ"א ב', עירובין ק"ד א', סוכה כ"ח א', לעיל צ"ג ב' תוד"ה ויכול, ב"ב י"ט ב' וע' תוס' שם כ' א' ד"ה היא גופה תיחוץ, שם ק' ב' תוד"ה ורומן בסה"ד, ר"ש כלים פכ"ו מ"ד בשם הירושלמי מה בין אילן סרק לאילן מאכל אילן סרק אדם מבטלו על גבי גפנו ואילן מאכל אינו מבטלו ע"ש:

דף ק.

מים לא מבטלי מחיצתא, נ"ב לעניין מי רגלים וצואה אי מבטלי מחיצתא ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' צ"ו:

דף ק:

כיון דסופו לנוח כו' כמאן דנח דמי, נ"ב סברא זאת הוזכרה בזבחים כ"ה ב' וע"ש במסורת הש"ס:

דף קא.

כחו בכרמלית לא גזרו, נ"ב אין ללמוד מכאן להתיר כח שאר כרמלית דמצינו שהקילו בכרמלית דים משאר כרמליות וכמחיצה תלוי' שאין מתרת אלא במים מטעמא דקל הוא שהקילו חכמים במים, ס' יריאים סי' ק"ב והנה מהא דאמר כאן כחו בכרמלית לא גזרו משמע דכחו במלאכה דאוריתא נמי לא אסור מה"ת דאל"כ לא הי' להם להתיר כח בכרמלית ונהי דלפי דברי היריאים הנ"ל אין ראי' מ"מ יש להביא ראי' מדברי הפרי תואר

העתקתים לעיל צ"ג א' דסיוע אדם בשחיטה הוי שחיטה כשיר' ע"ש והרי בשחיטה בעי', כח גברא וע"כ דסיוע חשיב כח וא"כ מדאמרי' שם דסיוע בשבת במלאכה מותר מה"ת ע"ש דאמר מסייע אין בו ממש ע"כ דכח אין בו איסור במלאכת שבת ורק עשי' הוא דאסור וע"ע תוספתא במכלתין פרק י' הי' מהלך ע"ג הארץ וניתזו צרורות מתחת רגליו ונפלו ע"ג עשבים ותלש פטור ומבואר ג"כ כנ"ל דכח הוא היתיר מה"ת דהא צרורות כח נינהו כמבואר בב"ק י"ז ב' ולפי"ז יש ליישב הקושי' העתיקה דמדוע שוחט בשבת שחיטתו כשיר' נימא כ"מ דא"ר כו' ולהנ"ל ניחא דטעמא דכ"מ כי' דמשום דהמעשה אסורה ה"ל כאילו לא עשה ורק כנעשה מאיליו נחשב ורבא לטעמי' דאמר כן במנחות מ' ב' דכיון דקאי בבל תוסיף לא הוי מעשה ע"ש וע"כ בשוחט בשבת כיון דרק המעשה אסורה לא הכח א"כ א"א לאיסור רק לבטל המעשה דנחשב שלא עשה אבל א"א לו לבטל הכח לומר שגם כח שלו לא הי' דהרי הכח אין איסור כלל וא"כ הכח אין לו מפני מה להתבטל וא"כ נהי דאמרי' מפאת הכ"מ דא"ר כו' דהוי כאילו לא עשה מ"מ הכח שלו שפיר נשאר וא"כ כיון דלעניין שחיטה בכח לחודי' סגי לכן שפיר שחיטתו כשיר' ודו"ק היטיב מאוד והנה מ"ש דכחו מותר מה"ת בשבת ראיתי שוב בשו"ת מהרי"ל סי' קצ"ג שנשאל אם מועיל ניפוח ישראל בפה בבישולי עכו"ם והשיב דאין כאן ספק דבפ' כיצד הרגל מסקינן דכחו כגופו דמי וה"נ צרורות הילכתא גמירי לה ולעניין שבת חייב וניפוח הפה חשיב כחו דמייתי התם מתרנגול שתקע בכלי זכוכית כו' עכ"ל הנה מ"ש דלעניין שבת חייב נ' ראייתו ג"כ מדחשבינן בב"ק י"ח ב' שם תרנגול שתקע בכלי זכוכית ושברו בקולו צרורות דהיינו כחו כמבואר שם י"ז ב' דצרורות היינו כחו וכנ"ל הרי דניפוח הפה חשיב כח ואילו בכריתות כ' א' מחייבינן אמכבה ומבעיר בשבת בניפוח הפה בגחלים ע"ש הרי דמחויבין על כח בשבת וע"ע לעיל ע"ה ב' דמנפח בכלי זכוכית חייב ואולם בתוספתא הנ"ל שהבאתי הרי מבואר להדיא איפכא דפטורין על צרורות בשבת ויל"ע עוד בעניין כחו בשבת אי אסור מה"ת ברש"י עירובין פ"ח א' ד"ה שופכין לתוכו וד"ה לא ישפוך על פי הביב עש"ה וע"ע לעיל ע"ג ב' האי מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי חייב שתים כו' ע"ש בתוד"ה ואחת ובר"ן שם דהפירוק הוא דכשנופלין התמרים בקרקע מתפרקין מקליפתם וא"כ לכאורה הפירוק הוא רק כחו ע' מכות ח' א' מאן דשדא פיסא כו' עש"ה ותבן וע"ע בשו"ת שבסוף ס' תורת חטאת להמנחת יעקב סי' י"ג עש"ה וע' תוס' לעיל צ"ט ב' ד"ה או דילמא עש"ה וע"ע ירושלמי פ' במה מדליקין ה"ה הבעיר וכיבה בנפיחה אחת חייב שתים א"ר אבדימי כו' הדא אמרה נפח בכלים ושיברן משלם

נזק שלם ומבואר דאין חיוב על כח בשבת וע"כ דייק דנפיחה חשוב גוף ולא כת וחייבין נ"ש ויל"ע עוד בכ"ד ואכ"מ להאריך:

דף קב.

והא זה הכלל דקתני אזריקה קתני, נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ע"ד דזורק ב' אמות בשוגג וב' במזיד חייב וצ"ע מגמ' דכאן וע"ש עוד חידוש דאפי' את"ל דחייב בכה"ג מ"מ זורק ד' אמות בשוגג והלכה עוד ב' אמות במזיד ונחה אע"ג דנחה מתוך זדון חייב כיון דהלך שיעור זריקה בשוגג ומשא"כ במעביר כה"ג פטור עש"ה וגם זה צ"ע דמאי מהני ההליכה בשוגג הא בעי עקירה והנחה זולת לר"ע דקלוטה כמי שהונחה יש מקום לדבריו ובאומר כ"מ שתרצה תנוח ודו"ק:

דף קב:

ומלאכתו מתקיימת, נ"ב יל"ע היכא דמתקיים מצד עצמו רק שהוא לא עשאו לקיום ואין רוצה בקיומו אי פטור על עשייתו בשבת ע' ר"ש כלים פי"א מ"ג דלעניין טומאה לא חשיב כלי כל כה"ג שלא עשאו לקיום רק לפי שעה ולשברו אח"כ ואין מקבל טומאה עש"ה וע' לקמן קכ"ג א' מדלעניין טומאה לאו מנא הוא לעניין שבת נמי לאו מנא הוא כו' ועמש"ש בגליין וע"ע דוגמת הך דכלים פי"א שם פט"ז מ"ה בר"ש ד"ה סוגניות וד"ה חותל דכלי שמלאכתו ותשמישו מלאכת ותשמיש עראי לא חשיב כלי לעניין טומאה ע"ש וכזה עוד שם בר"ש מ"ח ד"ה העשוי לחפוי וע"ע שם פי"ז מט"ו בר"ש מן התוספתא העושה כלים מדבר שהוא של מעמיד (פי' מתקיים) טמא מדבר שאינו של מעמיד טהור וע"ע שם בר"ש מי"ז ול' הר"ש פי"א מ"ג הנ"ל דמפאת אין רוצה בקיומו לא הוי כלי מ' כזה ל' תוספתא המובא בר"ש שם פי"ט מ"א דמפאת רוצה בקיומו הוי חיבור ע"ש ובמלאכת קושר הוזכר גם בשבת קשר של קיימא וכזה הוזכר ג"כ לעניין טומאה ע' כלים פכ"ו מ"ד כלי חמתות צרורות טהורות כו' רמ"א צרור שעה טהורות צרור עולם טמאות ובר"ש שם ונ' לפרש דצרור שעה היינו דאינו עשוי לקיימא וצרור עולם קשר של קיימא וע' לקמן ק"ג ב' אינו חייב עד שיעשה מלאכה שכיוצא בה מתקיימת כו' ולקמן ק"ד ב' כתב במשקין כו'] ובכל דבר שאינו מתקיים פטור ולעיל ע"ד ב' והתופר שתי תפירות והא לא קיימא כו' [ויל"ע לעיל ע"ד ב' דמירפא רפי והדר קמיט כו' מ"ד כיון דהדר ואקושי אימא לא כו' ואמאי חייב באמת אחרי שהוא בישול שאינו מתקיים שחוזר ומתקשה ויש ליישב ופשוט] וע' רי"ף ביצה פרק ב' דקצ"ב ע"ב מדפי הרי"ף התם ליכא כיבוי כו'

ובר"ן שם שאין כאן כיבוי שסופו מבעיר והיינו דהוא כיבוי שאינו מתקיים ולא חשיב כיבוי [וע' לעיל מ"ד א' רש"י ד"ה מן הנר הכבה דכיון דכבה והולך לא מיחייב תו משום מכבה והיינו דכיון דהאש אינו מתקיים וכבה והולך לא חשיב אש ואין בכיבויו משום כיבוי אולם מלאכת מבעיר כולה רק באין מתקיים דכל אש כלה בכלות הדבר להשרף וצ"ל דכבה דייקא דכיון דעומד בכיבוי המכבהו הוי רק קירוב כיבוי ולא מיחייב עלי' וגם בזה יש לדון הרבה וע' תוס' ביצה כ"ב א' ד"ה והמסתפק ואכ"מ] וע' ביצה ל"ב ב' דבניין עראי אין בו משום בונה מה"ת וברש"י בניין עראי שאינו מתקיים:

שם רב אמר משום בונה, נ"ב פי' מרא זאת מחוסרת בניין בחסרון שופתא הילכך לא הוי העלאת שופתא מכה בפטיש דלא חשיב מכה בפטיש אלא בדבר שאינו מחוסר בניין דהכאת פטיש הוא לאחר גמר בניין וזהו שאמר רב משום בונה לא לומר שיש חיוב בונה בדבר דהא אין בניין וסתיר' בכלים אלא הכוונה רק להסירו מתורת מכה בפטיש שהוא לאחר בניין שלעולם בחסרון בניין לא תהי' מלאכת מכה בפטיש והכוונה בקוצר משום בונה אין כאן אלא תורת בונה ומחמתו אין כאן חיוב דאין בניין בכלים וכל הסוגיא נוח לפרש אחר פירוש זה, ס' יריאים סי' ק"ב ואין מדוקדק כל כך לכאורה עם התחלת ל' הגמ' משום מאי מיחייב:

שם אחוי לי' בידי' כו', נ"ב ע' יומא י"ט ב' ומחוי לי' רב בידי' קבוטל ונימא לי' מימר ק"ש הוי קרי כו' וצ"ע מדוע לא פריך גם כאן כן דנימא לי' מימר וע"ע דוגמא להך דכאן דאחוי לי' בידי' ציור מכה בפטיש בב"ב קנ"ב ב' ואחוי לי' בידי' כו' במייפה את כחו ע"ש ברשב"ם שהראה לו רמז וציור כעין ייפוי כח:

דף קג.

בשלמא לרב מיחזי כמאן דחר כו', נ"ב תיבת מיחזי הוא חידוש קצת דהוראתו כאילו הי' רק דרבנן משום מראית העין ואילו כאן קאי על דינא דאוריתא והכוונה דחשיב בעצם בונה וע' בהוספות שבסוף ס' ציונים לתורה דהבאתי עוד כמה מקומות בזה וע"ע סנהדרין ל"ד א' משום דמיחזי כנוגע בעדותו ע"ש דקאי ג"כ אדינא דאוריתא ואעפ"כ אמר ל' דמיחזי וע"ע שם פ"ב ב' משום דמיחזי כמברך את השם ושם ג"כ קאי אדינא דאוריתא דמתחייב מיתה בידי"ש ע"ז ומש"ה מותר להורגו ולקרובי' לקטלי' עש"ה וע"ע ר"ש כלים פ"א משנה ט' מש"ש אלא היינו טעמא כדאשכחנא התם גבי מקלל בקוסם משום דמיחזי כמברך השם והכא נמי מיחזי כלצורך עבודה עש"ה:

שם דחק קפיזא בקבא, נ"ב ע' מסורת הש"ס ומעין ל' זה עוד [בעניין אחר] במנחות כ"ד א' כגון קפיזא בקבא ומ"ש רש"י כאן דקפיזא הוא ג' לוגין צע"ק דבמנחות ע"ח א' ד"ה קפיזי כ' דהוא חצי קב וע"ע רשב"ם ב"ב צ' ב' ד"ה תלתא קפיזי:
שם דקעביד בארעא דחברי', נ"ב ע' מהרי"ק שורש קל"ז דאפי' לר' יהודה יש לפוטרו בקרקע שאינה שלו ע"ש וע' שו"ת הריב"ש סי' שצ"ד ותוס' גיטין מ"ד ב' ד"ה שנתקווצה:

דף קג:

נאמר בשני ונסכיהם, נ"ב ע' שו"ת שתי הלחם סי' כ"ט:

דף קד.

שכחום וחזרו ויסדום, נ"ב כזה סוכה מ"ד א' וע' סדר ר' עמרם גאון בתחלתו כ' דמאה ברכות בכל יום דהע"ה תיקנן ונראה הדבר שנשתכחו ועמדו תנאים ואמוראים ויסדום עכ"ל:
שם כגון נבוב בובן, נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' כ"ח:

דף קד:

המסרט על בשרו כו', נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' ל"א:

דף קה.

נטתה, נ"ב בשאלתות פ' וזאת הברכה הנסחא "טתה" והוא ג"כ מל' נטי' ומדוקדק יותר דהתחלת התיבה אות טי"ת:
שם ר"ג מחייב כו', נ"ב ע' תוספתא במכלתין פרק י"ב מודה ר"א לחכמים שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת אות אחת בשבת ואות אחת ביו"ט אות אחת בשבת ואות אחת ביוה"כ שהוא פטור שאין ב' ימים מצטרפין למלאכה אחת עכ"ל התוספתא ואולי צ"ל מודה ר"ג והכוונה דאע"ג דמחייב ר"ג בשחרית ובין הערבים מ"מ מודה לפטור בב' שבתות ויש לקיים גם הגירסא ר"א וה"ק דאע"ג דמחייב ר"א באחת על האריג מפאת דההשלמה חשובה מלאכה מ"מ לא אמרי' דבהשלים כתיבה באות השני בשבת אחרת יחשב הוא עצמו כולי' מלאכת כתיבה ורק צריך לצירוף כתיבת אות הא' וב' ימים אין מצטרפין וע"כ פטור גם לר"א אבל הראשון נ' יותר עיקר וי"ל בזה בירושלמי פ' כלל גדול ה"א עש"ה וגם י"ל קצת מהך דר"ה ו' ב' תוד"ה שנה דב' חצאי רגל דאשתקד ודהשתא מצטרפין להחשב רגל אחד לבל תאחר וע"ש ה' ב' בחידושי הר"ן

ד"ה כגון דכ' ג"כ ומיהו לרבנן גם בהקדישו בתוך חג המצות בחציו לכשיגיע חג המצות אחר בחציו עובר עליו דחצאין מצטרפין עכ"ל הרי דמצינו צירוף גם בב' ימים טובים ויש לחלק בכמה גווני וק"ל ומצאתי בשו"ת הר"י מגא"ש סי' מ"ה כ' אהך דלעיל ק"ד ד' כתב אות אחת בטבריא כו' דאיכא למישמע מינה דטבריא וצפורי בתוך תחום שבת קיימי מאי אמרת דילמא כדכתבינהו בשתי שבתות ובהעלם אחד עסקי' איכפל תנא לאשמעי' כי האי ועוד כיון דסתמא קאמר לית לן לאפוקה לשמעתתא מפשטא ולאוקמה במילתא רחיקתא עכ"ל וצע"ג שלא הזכיר כלל דא"א לאוקמי בשתי שבתות דא"כ ה"ל דלא כתוספתא הנ"ל דאין ב' שבתות מצטרפין ודוחק לומר דפליג ר' אמי אתוספתא ולא פריך לי' הש"ס כלל מינה ומשטחיות לשונו ז"ל משמע דס"ל ז"ל באמת דגם ב' שבתות מצטרפין וזה צע"ג מתוספתא הנ"ל:

דף קה:

הא למה זה דומה לס"ת שנשרפה כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' יו"ד ובמחכת"ה אין דבריו נראים כלל לענ"ד דמעולם לא עלה על הדעת שיהי' מותר להרוג עצמו עבור שלא יבזוהו עכו"ם אפי' בזיון היותר גדול והתעללות שנזכר בשאול הכוונה על התעללות בהעברה על דת דהוא ביהרג ואל יעבור ומשא"כ בס"ת דלא שייך בי' העברה מניין לנו שיהי' מותר לשרפו עבור הצלתו מבזיון עכו"ם ואך זה י"ל דשריפת הספר נמי הא לאו איסור רציחה הוא רק דהוא בזיון נמרץ חלילה וא"כ י"ל מסברא דבזיון ע"י עכו"ם שינהגו בו מנהג בזיון הוא בזיון יותר גדול משריפה וא"כ ממילא מותר ומצוה לשרפו כדי להצילו מבזיון היותר גדול וכה"ג כ' בס' החינוך בטעם מצות שריפת קדשים טמאים דהוא בשביל כבודם כי מציאותם בטומאה הוא בזיון להם ע"ש וא"כ ה"נ מציאות הספר ביד עכו"ם בבזיון גרע יותר והוי מצוה לשרפו מש"ה אולם גם זה אין ברור דלאו כל אפי שוין בזה ואין לדמות בזה מילתא למילתא וגם לא דרשי' טעמא דקרא להלכה ואולי יש לדמות זה ג"כ לפלוגתא דר"א ור' יהושיע פסחים ט"ו א' בחבית שנשברה כו' אי תרד ותטמא ולא יטמאנה ביד או יטמאנה ביד הואיל ובלא"ה לטומאה אזלא וה"נ לר"א אין לשרוף בידים ולר"י יש לשרוף בידים אף דהשריפה בזיון כיון דאל"כ יהי' בזיון יותר גדול בלא"ה ע"י עכו"ם ואולם זה ג"כ שייך רק בספרי תלמוד וכדומה אבל ס"ת שיש בשריפתו לאו דלא תעשון כן לד' אלקיכ"ם ג"כ אין לדרוש טעמא דקרא דטעם לא תעשון משום בזיון ואכתי אין ראי' להתיר עבירת הלאו בידים וצ"ע וע"ע מ"ש בגליון מגילה כ"ז א':

שם המקרע בגדיו בחמתו כו' יהא בעיניך כעובד ע"ז, נ"ב ברמב"ם פ"ב מה' דיעות כ' דכועס לבד הוי כעע"ז וע' שו"ת יד אלעזר סי' ל"ב כ' דמקורו מן הזוהר פ' תצוה עה"כ חדלו לכם מן האדם וגו':

שם מוניני, נ"ב פירש"י ציר של דגים קטנים ובכתובות ס' ב' ד"ה מוניני כ' דגים קטנים וצע"ק וע"ע לקמן ק"י ב' ברש"י ד"ה מוניני דקמצי וע"ע סנהדרין מ"ט א' ד"ה מוניני דכ' ג"כ דגים קטנים:

דף קו.

אינה משנה ואת"ל משנה, נ"ב כל' זה בכורות נ"ו א':

שם מתני' ר' יהודה בריתא ר"ש, נ"ב ע' בה"ג ה' שבת פכ"ד דמוכח דס"ל דר"ש מחייב מקלקל בכלהו מלאכות ולאו דווקא בחובל ומבעיר ור' יהודה פוטר בכולן ואפי' בחובל ומבעיר דר' יהודה לטעמי' דדשא"מ אסור והיינו משום דבעי מתקן ע"כ התיקון והניחותא דידי' במה שהדבר נתקן עומד במקום כוונתו ור"ש דסבר דדשא"מ מותר ובעי מתכוון בפועל ע"כ הכוונה הוא העיקר ואפי' מתכוון בדבר שהוא קלקול ג"כ אסור כנלענ"ד כוונתו שם עש"ה:

דף קז.

והחובל בהן חייב, נ"ב ע' רש"י דפי' בלישנא אחרינא דהחיוב משום צובע וע' חידושי רמב"ן כאן דהביא ירושלמי פ' כלל גדול מה צביעה הית' במשכן שהיו משרבטין בבהמה ועורות אלים מאדמים הדא אמרה העושה חבורה ונצרר הדם חייב משום צובע כו' וע"ש בקרבן עדה בירושלמי דהקשה דמדוע לא אמר שהיו צובעין תכלת עש"ה ונ' פשוט דהירושלמי ס"ל כפירש"י כאן דהחיוב משום צביעת העור [וכדאמר הדא אמרה כו'] וע"כ עדיף לי' למצוא כן צביעה בעור ממש גם במשכן וה"נ ס"ל כרב דחיוב שוחט משום צובע והיינו ג"כ משום צביעת העור וגם י"ל דס"ל כרש"י כאן וכרב הנ"ל וע"כ ביקש למצוא צביעה במשכן בבעלי חיים דאל"כ הי' סברא לירושלמי לומר דלא לינהוג צובע בבעלי חיים הואיל ולא הי' במשכן בבעלי חיים דוגמת הוצאה דכתבו תוס' כן לעיל צ"ד א' ד"ה שהחי דפטור הוצאת בעל חי היינו לפי שלא הית' הוצאת בבעלי חיים במשכן עש"ה [ונזכרתי עוד מלאכת צביעה בעלי חיים בחגיגה ח' א' משום סקרתא ע"ש תוד"ה משום דהכוונה שם למלאכת צובע דאוריתא עש"ה] ימ"ש הק"ע שם דהביאו עמהם תכלת ממצרים צ"ע דפ' ציצית שנאמרה במדבר הית' לקיים מצות ציצית מיד וא"כ הא

כתוב בה חיוב תכלת ובעי צביעה לשמה כמבואר במנחות מ"ב ב' וכן תכלת דבגדי כהונה משמע בתוס' שם ד"ה משום שנאמר דבעי צביעה לשמה וע' ירושלמי יומא פ"ג ה"ו וא"כ איך הי' כשר לזה תכלת הנצבע במצרים הא לא היתי' הצביעה לשמה שהרי לא ידעו במצרים שתנתן להם מצות ציצית ובגדי כהונה ושיוצרכו תכלת וי"ל לפי דרכו של הק"ע שעוד יעקב הכין להם תכלת ואותו הביאו עמם דכעין זה מבואר במדרש שהביאו עמם עצי שטים למשכן עוד ממה שיעקב הכין להם ע"ש ויעקב הא קיים כל התורה עד שלא ניתנה וא"כ הא ידע כל התורה וצבע מיד לשמה לשם תכלת דציצית ובגדי כהונה (וכן י"ל גם במצרים דמרע"ה ואהרן וזקנים ידעו תורה שתנתן להם והיו צובעין לשמה) ואולם גם זה צ"ע אי חשוב לשמה כיון דעכ"פ אז עדיין לא ניתנה תורה והוי המחשבה שצובעין שאם תנתן תורה ויהי' נאמר בה מצות תכלת דציצית כו' כאומר כתוב גט לאשה פלונית לכשאכנסנה אגרשנה דאינו גט משום דלא חשיב כתיבה לשמה כמבואר ברמב"ם ודו"ק ואולי רק שם לפי שבידה שלא לינשא לו ומשא"כ כאן דכפה הר כגיגית ואפי' לא היו רוצים היו מוכרחים לקבל התורה חשיב שפיר לשמה המחשבה על אחרי שתנתן תורה כו' וי"ל דזהו באמת הטעם דכפה הר כגיגית אף שמאיליהם אמרו נעשה ונשמע ע' תוס' לעיל פ"ח א' ד"ה כפה והיינו דאילו לא כפה אז אף שרצו לקבל התורה מ"מ כיון דאילו לא הי' רוצין לא היו מקבלין והי' תלוי בדעתם תו התכלת הנצבע מתחלה לא חשיב צביעה לשמה וא"כ הרי היו חסרים תכלת לבגדי כהונה וציצית דבמדבר לא הי' להם חלזון לצבוע כמ"ש הק"ע שם עש"ה וע"כ הוצרך שיהי' כפיית הר כגיגית שלא יהי' הדבר תלוי בדעתם ומצדו ית' הא ליכא שינוי רצון והוי דבר וודאי מאז שתנתן להם תורה והוי שפיר צביעה לשמה וע"כ הי' כפיית ההר כו' כדי שיהי' להם תכלת לציצית ובגדי כהונה ודו"ק היטיב:

דף קז:

ואמר אביי ה"ק אין עור חלוק מבשר אלא למה שלא מנו חכמים א"ל רבא הא למה שמנו חכמים קאמר, נ"ב כעין זה כתובות י"ב א' אמר אביי כו' ותני כל שנהג א"ל רבא והא כל שלא נהג קתני וע"ע נדה ל"ח ב' א"ל רבא והא בלא ולד קתני וע"ע סנהדרין י' ב' אמר אביי תני קידוש כו' אמר רבא והא עיבור קתני וע"ע שם מ"א ב' אמר רבא והא עדותן קיימת קתני וע"ע נדרים כ"ג ב' אמר אביי תני ובלבד שלא יהא זכור כו' רבא אמר לעולם כדאמרי' מעיקרא כו' וע"ע סוטה י"א א' אמר אביי אימא ולעניין הטובה אינו כן א"ל רבא הא וכן לעניין הטובה קתני וע"ע ברכות כ' ב' אמר אביי מדרבנן א"ל רבא והא

ד"ת קאמר וע"ע לקמן קל"ד ב' אמר רבא והא מרחיצין קתני וע"ע פסחים מ"ה ב' א"ל אביי והא וכן לעניין הטומאה קתני ושם מ"ו א' מתקיף לה רבא כו' והא חוצץ קתני וע"ע עירובין ג' ב' והא למעלה קתני:

שם אמר רבא בר המדורי אסברא לי, נ"ב כעין זה קידושין ט' ב', נדרים ה' ב', לקמן קכ"ה א', יבמות פ"ג ב', וע"ע עירובין נ"ו ב' אמר רבא בר אדא משוחאה אסברה לי:

דף קח.

מאונא, נ"ב גי' הרי"ף מאודנא:

שם היינו רביתי', נ"ב כל' זה יבמות ע"ח ב' חולין ס"ז א':

שם מניין לדם שהוא אדום כו', נ"ב ע' יומא נ"ו ב' האי חיור וע' שו"ת חות יאיר סי' ל':

שם רש"י ד"ה מאי אם יבא אליהו ויאמר כ' היתיר ואיסור אין תלוי בו דלא בשמים הוא, נ"ב צ"ע מגמ' סנהדרין מ"ח א' ור"מ מספקא לי' אי תפיס כו' הילכך לא יגע בהן עד שיבא אליהו ושם הוא ספיקא דדינא ואפ"ה תלי לי' באליהו ואולי התם שאני דלא אמר עד שיבא אלי' ויאמר רק עד שיבא אלי' והוא רק כאומר עד שיבוא משיח ויחיו המתים דיהיו אז משה ואליהו וכל חכמי תורה הגדולים ויבררו כל הספיקות מדעתם ואין הכוונה על בירור ע"י נבואה ורוה"ק ומשא"כ כאן דאמר אם יבא אלי' ויאמר משמע דהוא עצמו יאמר בנבואה או ברוה"ק וע"ז שפיר ק' דלא בשמים היא ואולם בל' תיקו רגילין לומר דהוא נוט' תשבי יתרץ קושיות ואיבעיות וע' משנה סוף עדיות דלא הוזכר שם ביאת אליהו כלל לעניין הודעת ספיקי דדיני רק לשאר דברים ע"ש וגוף מ"ש רש"י דמידי דאיסור והיתיר לא תלוי באליהו דלא בשמים הוא ע"ע כזה עירובין מ"ה א' רש"י ד"ה והרי שמואל כו' דמידי דאיסור והיתיר לא משייל באורים ותומים ע"ש מיהו אדרבה שם משמע מדאמר הרי שמואל כו' דראשונה יש לשאול בשמואל אבל אילו לא הי' שם ב"ד לשאול שפיר יש לשאול לאורים ותומים וע"ע רש"י שם ס"ג א' ד"ה דכתי' ולפני אלעזר הכהן כו' עש"ה וצ"ע:

שם תוד"ה איזה כ' וי"ל כיון דמתו שרי כו' אלא ממין כו', נ"ב עמ"ש בבית האוצר ערך אדם כלל ח' אות ב' ד"ה והנה מה שהקשה הג"א ז"ל כו' עש"ה כל הדיבור וע"ע תוס' נדה נ"ו א' ד"ה שכבת זרע דכ' ג"כ דכוונת בראוי להזריע אמין הראוי להזריע ולא כ' שם שום טעם מה מזקיקנו לומר כן ולא ניבעי ממש ראוי להזריע עש"ה:

דף קח:

יאמרו מלאכה מרובה אסורה מלאכה מועטת מותרת, נ"ב דוגמתו מועד קטן י"א א' יאמרו קלא רבה אסיר קלא זוטר שרו:

שם וביצה מותרת, נ"ב אע"ג דמליח הרי היא כרותח דצלי לא מיתסרא משום מבשל דלא הוי תולדת האור ולהכי שרינן בחמה בפ' כירה ולא אסרינן אלא תולדת האור ותולדת חמה אטו תולדת האור, ס' יריאים סי' ק"ב וע' שו"ת נוב"י תניינא חאו"ח סי' כ"ג וחידוש שלא הביא דברי היראים:

שם יד לאוזן תיקצץ כו' יד מחרשת, נ"ב ע' ס' נתיבות עולם למהר"ל מפראג ז"ל נתיב הצניעות פרק ב' שהביא גמ' פ"ק דכתובות מה טעם אצבעותיו של אדם משופות כיתידות שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו תני דבי ר' ישמעאל מפני מה אוזן כולה קשה והאלי' רכה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אלי' לתוכו וכ' ע"ז וז"ל ביאור דבר זה אם הי' בריאת האדם כאשר ישמע דבר שאינו הגון הוא מקבל אותו דבר הי' נברא האדם חסר שהרי אזנו של אדם (פתוחה נבראת וא"א שלא ישמע האדם דבר שאינו הגון כו' ולפיכך אמר כו' שבריאת האדם אינו חסר כלל אבל נברא בשלימות הגמור שלכך נברא אצבעות שלו משופעות כיתידות לאטום אזנו כשישמע דבר שאינו הגון וכן אלי' של אדם נברא רכה שאם ישמע דבר שאינו הגון שישים האלי' בתוכו כו' ואל יקשה לך למה לי שני דברים כי אין זה קשיא שאין ראוי שישים אצבעו לתוך האוזן כי יד לאוזן מחרשת ולפיכך יש להשים האלי' בתוכו ואח"כ ישים עליו האצבע עכ"ל ומשמע מדבריו דלאו דווקא בבוקר קודם רחיצת הידים רק אפי' לאחר רחיצה ותמיד הוא כן דיד לאוזן מחרשת והוא חידוש גדול ואולי כוונתו דלכך נבראת האלי' דשמא ישמע דבר שאינו הגון מיד בקומו קודם רחיצת ידיו דא"א להשים אז היד לתוך האוזן אזי ישים האלי' בתוכה ויניח עליו האצבע ועכ"פ למדנו מדבריו ג"כ חידוש דגם קודם רחיצה מותר ליגע ביד באלי' שבאוזן ואף דאמרו כאן סתם יד לאוזן תיקצץ צ"ל דאלי' אינה בכלל אוזן וצ"ע לפי"ז בנשבע שלא יגע באזנו אם מותר ליגע באלי' דבמקום שלא ידענו בבירור דבל' בני אדם גם האלי' בכלל אוזן יש לדמות ל' בני אדם לל' תורה כמבואר בתוס' יבמות ע"א א' ופסחים ב' א' ואולם כאן הוא רק ל' חכמים ויש עוד לדון בזה ובאתי רק להעיר:

דף קט.

פוליפוס, נ"ב פירש"י ריח החוטם והפה וע' כתובות ע"ז א':

שם איבעיא להו חלא מאי א"ר הלל לר' אשי כי הוינא בי ר' כהנא אמרי חלא לא, נ"ב כלשון זה ב"ב צ"ח א' והוא שם לעניין אחר לגמרי ע"ש:

דף קי.

דקמיט מרפי לי' ודרפי קמיט לי', נ"ב מזה נקח טעם לפרה אדומה שמטהרת טמאים ומטמאה טהורים אחרי שגם בטבע מצינו כזה כאן פעולות הפכיות, כן אמרתי כבר ומצאתיו אח"כ בחזקוני חקת וע' שו"ת חות יאיר סי' רל"ד דתמה באמת אהך דכאן דאיך יתכן שיפעול גשם טבעיי דבר והפוכו וכן תמה אהך דלעיל ק"ט ב' ברזינא לזיבורא רביעאה לעקרבא דהם ג"כ פעולות הפכיות וכמבואר פרק ב' דע"ז חמימא לעקרבא וקרירי לזיבורא וחילופא סכנתא ואיך יתכן שדבר אחד בעצמו מלא כוס אחד יקרר החמימות ואם ישתה עוד כוס ממנו יחמם הקרירות ע"ש מש"ש בזה וע"ע מעין זה ב"ב י"ט א' הכא ה"ט דלא קתני חול משום דמחמימי חיים ומקרירי קריר ע"ש ג"כ דחול יש בו ב' איכיות הפכיות הנ"ל קרירות וחמימות ובדבר חם פועל חימום ומחממו ביותר ובדבר קר פועל קרירות ומקררו יותר:

דף קיא.

אלא באשה, נ"ב תוספתא יבמות פ"ח האיש אין רשאי לשתות עיקרין שלא יוליד והאשה רשאה לשתות עיקרין שלא תלד ועוד שם ר' יהודה אומר המסרס את הזכרים חייב ואת הנקיבות פטור וע' ס' יריאים סי' שפ"א ושם הביא תורת כהנים מניין שאף הנקיבות בסירוס כו' וכ' דבאיסור הקרבה מיירי ואם נפרש שנתרבו לאיסור סירוס למ"ד נשים נצטוו על פ"ו מיירי עכ"ל ועש"ה כל הסי':

שם כאן לאחר טיבול, נ"ב ע' ירושלמי תרומות פ"ו ה"א מודין חכמים לרבי במגמע חומץ של תרומה אחר טיבלו שהוא משלם קרן וחומש כו' וצ"ל דלרבותא נקט אחר טיבלו וכ"ש לפני טיבלו ודו"ק:

דף קיב.

א"ל השתא פטור אבל אסור קשיא לי חייב חטאת קאמרת לי, נ"ב כל' זה ביצה ל"ג ב':

שם א"ל מאי נעביד לה, נ"ב ע' תוס' חגיגה כ"ג א' ד"ה ונפסקה ע"ש דמוכח דמפרשים דהספק כאן הי' אי מותר לטלטל הרצועה ואילו כאן מוכח דהספק הי' על המנעל אם מותר לטלטלו דאחרי שנפסקה רצועתו לאו כלי הוא וגוף קושית התוס' שם דכיון דלעניין טומאה נחשב כלי גם לעניין שבת יש לו להחשב כלי כן מוכח לקמן קכ"ג א'

ועוד יותר מזה דיותר בקל נחשב כלי לעניין שבת מלעניין טומאה עש"ה וע"ש בתוד"ה מדלעניין:

דף קיב:

שנית לנו סנדל כו', נ"ב ע' כזה משנה כלים פי"ח מ"ו ע"ש בר"ש דכ' דהוי מצי כאן לאתויי הך דהתם והדבר צ"ע דמדוע לא הביא מזה באמת רק מהך דסנדל דהיא משנה מאוחרת בפכ"ו דכלים:

שם פנים חדשות באו לכאן, נ"ב כל' זה ב"ק צ"ו ב':

דף קיג.

כובד העליון וכובד התחתון, נ"ב הוזכר כלים פכ"א מ"א:

שם וחלבי שבת קריבין ביוה"כ אבל לא של יוה"כ בשבת, נ"ב מעניין זה לקמן קי"ז ב' ומצילין מיו"כ לשבת אבל לא משבת ליוה"כ ע"ש בתוס':

שם וכבדתו שלא יהא מלבושך כו', נ"ב עמ"ש על הגליון לעיל כ"ה ב':

שם וכי הא דר' יוחנן קרי למאני' מכבדותי., נ"ב בשאלתות פ' בראשית איתא דר' יוחנן קרי למאני' דהוי לביש בשבתא מכבדותי:

שם ממצוא חפציך כו' ודבר דבר כו', נ"ב בס' יריאים סי' ק"ב במלאכת מכבה נסתפק לומר דאיסור ממצוא חפציך ודבר דבר הילכתא גמירי לה ואתא ישעי' ואסמכי' אקרא ע"ש וצ"ע מכמה דוכתי:

שם ודבר דבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, נ"ב ע' רוקח ה' יוה"כ סי' רי"ו דכ' שם תוך דבריו וז"ל ובכל המועדים יש בהם פ' חוץ משבת לפי שכתוב ודבר דבר דיבור הפה אסור עכ"ל ומבואר דביו"ט ליתי' לאיסורא ז ודבר דבר וע' ביצה ל"ז א' ברש"י ותוס' ד"ה משום מקח וממכר מבואר להיפוך וכ"ה בזכרוני מכל הראשונים דגם ביו"ט אסור לדבר מחפצי חול ואולי אין כוונת הרוקח אדיבור בחפצי חול רק אדברים יתירים בעלמא דג"כ אסירי בשבת כהך דירושלמי דרשב"י כד חזי לאימי' דקא מישתעיא טובא בשבתא אמר לה שתיקי דשבתא הוא ואולם גם בזה יוקשה דאיך אסור בשבת ומותר ביו"ט התנן אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ואולי המשנה רק אמלאכה קאי ולא אדיבור וי"ל עוד דהיתיר דיבורים יתירים ביו"ט היינו אם הוא נהנה מדברו דיבורים יתירים ולכן מותר ביו"ט כמו מלאכה דמותרת ביו"ט בשביל הנאה מטעם מתוך שהותרה לצורך אוכל נפש כו' וא"כ היתיר זה נכלל שפיר ג"כ במשנה הנ"ל דאמר אלא

אוכל נפש בלבד ודו"ק ואולם בשו"ת תה"ד סי' ס"א מבואר דבכה"ג דנהנה בכך גם בשבת שרי משום עונג שבת ע"ש:

דף קיג:

דבור אסור כו', נ"ב גי' הב"ח דבר דיבור אסור הרהור מותר ולפי"ז הך דלעיל ודבר דבר שלא יהא כו' צריך למחוק תיבת דבר וכ"ה בבה"ג ה' שבת פט"ו ודבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול דבר דיבור אסור הרהור מותר וצע"ק דמוכח לפי"ז דדיבור בעצמותו כולל גם הרהור דאל"כ תיבת דבר ל"ל הא מודבר נפקא ודו"ק וע"כ דדיבור כולל גם הרהור ורק מיתורא דתיבת דבר דרשי' דאתי לאפוקי הרהור וצע"ק מסוגי' דלקמן ק"נ א' דמוכח דגוף תיבת דבר גם ממעט הרהור ע"ש ושוב מצאתי בשו"ת מהרי"ל סי' ר"א דכ' דהרהור דת"ת כדיבור דמי לעניין שאסור לאבל ללמוד בהרהור וכן אסור להרהר בביה"כ ובבית המרחץ כו' דאע"ג דבעלמא הרהור לאו כדיבור דמי מ"מ ת"ת שאני דעיקר עניינו ההרהור וההבנה בלב מה שלומד וכ' ע"ז ובשבת פרק הי' שואל מחלק בין הרהור בשבת להרהור בת"ת דביה"כ דבשבת כתי' דיבור כו' ובשבת נמי היא גופה תימא כיון דטעמא משום טורח ותענוג הוא מה לי דיבור מה לי הרהור (פי' דכשמהרהר בעסקיו נמי הוא טורח ומבטל עונג שבת) אלא נראה לי דוודאי מקרא יתירא התם אפקי' כדדרשי' מודבר דבר דאי מודבר לחוד הי' הרהור בכלל אע"ג דכתב ודבר וגם בעלמא הרהור לאו כדיבור דמי היינו משום כיון דטעמא דמילתא משום טורח ותענוג אין לחלק והאי דקרא אפקי' היינו משום דלא הקפידה תורה אלא על הדיבור דמפורסם ואוושא מילתא ואין זה כבוד שבת מידי דהוי אדברים שבצינעא דשרי בשבת ולא אסרינן אלא שבפרהסיא משום כבוד שבת עכ"ל ז"ל ולמדנו חידוש מדבריו דאיסור הדיבור בשבת בעסקיו הוא משום כבוד שבת וכבוד הוא רק לפני חבירו וע"כ ההרהור דאין חבירו יודע בו שפיר שרי וצ"ע לפי"ז אם יהי' מותר לדבר בעסקיו בינו לבין עצמו בשבת כדרך קצת אנשים שטבעם להוציא מחשבותם לדיבור גם בינם לבין עצמם ומדברים אל עצמם ואולי שייך לדמותו לכל שאסרוהו משום מראית העין דאפי' בחדרי חדרים אסור וה"מ בדבר שיש מציאות שיראה משא"כ ההרהור דא"א שידענו חבירו שפיר שרי:

שם בלבי', נ"ב גי' הריף ללבי':

שם עתידה מלכות בית דוד כו' עד כי הבאתני עד הלום. נ"ב כזה זבחים ק"ב א' אין הלום אלא מלכות שנא' מי אנכי וגו' כי הבאתני עד הלום:

דף קיד.

שבני עירו מצווין כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רנ"ג:
שם למאי נ"מ כו', נ"ב ע' אריכות בכאן בשו"ת שבסוף ס' תורת חטאת [לבעל המנחת יעקב ז"ל] סי' א' עש"ה כל התשובה:
שם א"ר זירא כי הוינא בבבל הוי אמרי כו' כי סליקנא להתם אשכחיתי' כו', נ"ב דוגמתו קידושין ס' ב':

דף קיד:

בנקיבת ירק, נ"ב פירש"י לנתק העלין מן הקלחין והביא מהך דלעיל ע"ג ב' האי מאן דקניב סילקא וע"ע כלים פט"ז מ"ב ויקנב ובר"ש לאחר שנגמר השפה נשתיירו קסמין קטנים ופוסקן וקוטמן שמה קניבה עכ"ל הרי דפסיקת קסמין היוצאין מן הסל קרוי קניבה וכך דוגמתו תלישת עלין מקלחין קרוי' כן וע' בחידושי אגודה שבסוף שו"ת מהרי"ו דכ' כאן וז"ל מזה נהגו לשחוק באגוזים ביוה"כ עכ"ל ובשו"ת מהרי"ו סי' קצ"ב דהוא בדיני יוה"כ כ' וז"ל אין סברא שהגדולים ישחקו באגוזים עכ"ל:
שם אלא לאו אקניבת ירק, נ"ב ע' רש"י דכ' דשבתון דיוה"כ לאו אמלאכה קאי רק אעינוי ולכן אינו אוסר את השבותין וע' תוד"ה אלא וע' רוקח ה' סוכה סי' רי"ט דכ' שם וז"ל כל מקום שמתחיל הפסוק בתיבת אחת ומסיים באותה תיבה יש לרבות יותר כמו שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב ועד ערב תשבתו שבתכם הרי מתחיל בשבת שבתון ומסיים תשבתו שבתכם לומר מוסיפין מחול על הקודש בין מלפניו בין לאחריו ולרבות ימים טובים שכמו כן מוסיפין מחול על הקודש כדאיתא בפ' בתרא דיומא כל דבר שנקרא שביתה יש משום גזיר' ויש משום מוקצה ויש משום שבות עכ"ל ונ' בעליל דחסר תיבה אחת וכצ"ל ולרבות כל דבר שנקרא שביתה יש משום גזיר' כו' ומ"ש ויש משום שבות נ' כוונתו אדברים האסורים משום טירחא ועובדין דחול דאילו שבות סתמא הא היינו דברים האסורין משום גזיר' דכלהו שבותין נינהו וכן מוקצה:

דף קטו.

אתא איגרתא ממערבא, נ"ב מעין זה שבועות מ"ח ב' מייתינא איגרתא ממערבא וע"ש במסורת הש"ס:

דף קטו:

כותבי ברכות כשורפי תורה, נ"ב שהרי לא יצילם בשבת רש"י ודוגמתו תמורה י"ד ב' כותבי הלכות כשורף התורה וברש"י שאין מצילין אותן בשבת מפני הדליקה:
שם ס"ת שאין בו ללקט פ"ה אותיות, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' קס"ז:
שם כי תני' ההיא להשלים, נ"ב דוגמתו סנהדרין ע' ב', מנחות ל"ב ע"א וע"ע לעיל ק"ד ב' להשלים שאני, עירובין נ"ה ב' לא צריכא להשלים:
שם רש"י ד"ה פ"ה אותיות כ' להיות עומד בקדושתו, נ"ב ע' נוב"י חאו"ח סי' ט':

דף קטז.

רבי אומר לא מן השם הוא זה, נ"ב כל' זה יומא מ"ב ב' וע"ע ל' מן השם הוא זה בתענית י"ד ב' ובתמורה ד' ב' ובתוספתא דנגעים פרק ח' וע"ע מכות י"ט ב' אמרו לו אינו השם ובכריתות י"ג ב' אמרו לו אינו מן השם:
שם הגליונין של ס"ת כו', נ"ב ע' מ"ק כ"ו א' אחד על הגויל כו' וע' נדרים י"ד ב' דעתי' אגויל, וע' יריאים סי' ט' ושאר ראשונים:
שם ס"ת שבלה אם יש בו ללקט פ"ה אותיות כגון פרשת ויהי בנסוע הארון מצילין, נ"ב כעין זה ידים פ"ג מ"ה לעניין טומאת ידים:
שם וספרי מינים, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' ט"ו ומש"ש ועוד יש לחלק דדוקא ספרי תנ"ך דכתי' וכתבתם ובעי' כתיבה לשמה כו' כזה בפנ"י גיטין מ"ה הבאתיו בקונטרס גבורות שמונים אות כ"ב:
שם לבי נצרפו, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' א' ד"ה השגה י"א וי"ב:

דף קטז:

וכ"ש בשטרי הדיוטות, נ"ב ל' הבה"ג פט"ז מה' שבת ואין קורין בשטרי הדיוטות בשבת ואף כתבי אחריני ואע"ג דמסרגלן עכ"ל וצריך ביאור:
שם ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין כו'. נ"ב עמ"ש בגליון מנחות מ"ח א':
שם מאי עביד לי', נ"ב ע' לעיל נ' ב':
שם רש"י ד"ה לא נטלטל עור אגב בשר כ' דבשר דומי' דספר, נ"ב יש כאן דמיון ס"ת לקדשים וע' כתובות ק"ו א' דמבקרי מומין ומגיהי ספרים שניהם נוטלים שכרם מתרומת הלשכה וע' עירובין ק"ג א' דמדמי ס"ת למקדש ע"ש דקרי לי' שבות דמקדש במדינה וע"ע שו"ת מהר"ם בר ברוך הנדפס מחדש סי' ע"ח דבכור תם שנשבה לעכו"ם א"צ לפדותו

ביותר מכדי דמיו והביא ראי' מהך דגיטין מ"ה א' דאין פודין שבויין ותפילין ומזוזות יותר מכדי דמיהן מפני תיקון העולם ע"ש ולכאורה הי' אפשר לחלק מפאת דקדשים קדישי טפי וכמובן ואולם להנ"ל דס"ת דומה לקדשים א"כ יש ללמוד מס"ת דמבואר ג"כ שם בגיטין דאין לוקחין אותו ביותר מכדי דמיו ע"ש וע' שו"ת ח"צ הנוספות בסוף הספר לעניין מכירת בכור בע"מ לעכו"ם ע"ש שכ' תוך דבריו וז"ל מ"מ אילו היינו רואים בידו קדשים אפי' בעלי מומין למצוה נחשב לקנותם מהם כדי שלא יבואו לידי בזיון כי היכא דאשכחן בהדיא בספרים תפילין ומזוזות שכתבו ז"ל שמצוה לקנותם כי היכא דלא ליזלזלו בהו כו' עכ"ל ולפי כל הנ"ל דס"ת נדמה לקדשי הגוף תמימים א"כ אין ראי' אקדשים בע"מ ומה גם אחרי שנפדו דומי' דבכור בע"מ דאיירי בי' דא"צ פדיון וכמובן:

דף קיז:

מתוך שאדם בהול על ממונו, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכל' זה עוד פסחים י"א א' וע"ע לעיל מ"ג ב' מתוך שאדם בהול על מתו כו' וע"ע לקמן קנ"ג א' קים להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו אי לא שרית לי' אתי לאתויי כו' וע"ע סנהדרין ע"ב א':

שם עושה לו פרנסה במקומו בשביל שלא ימות, נ"ב כל' זה לקמן קכ"ח ב':

שם והי' וגו' לאלתר, נ"ב ע' סיפרי ראה עה"כ והי' כי יביאך אין והי' אלא מיד:

שם ורבנן סברי בהדי דאורתא, נ"ב והלכה כרבנן ולא למיכל ואיחבוני אלא מקיים ג' סעודות ואע"ג דלא סליק תכא פריס מפה ומברך ושארי המוציא ואכיל כביצה ומברך, ל' הבה"ג פט"ז מה' שבת ומוכח מדבריו דסעודת שבת מצותה כביצה ואולי זהו שאמרו בפ"ק דמגילה והשתי' כדת כדת של תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתי' כו' והכוונה אליל שבת דיש בו חיוב אכילה ושתי' היינו הסעודה וקידוש והוי הסעודה בכביצה ואילו הקידוש די ברביעית דכשנקרש עומד על כזית כמבואר ריש המוציא יין וכזית הוא פחות מכביצה וגם אי מצות סעודת שבת רק בכזית ג"כ נכון הפי' הנ"ל דשתיית הקידוש יוצאין ברוב כוס ואילו ברוב כזית אין יוצאין ידי סעודה וגוף דברי הבה"ג מ"ש ולא למיכל ולאיחבוני כו' נ' כוונתו דחילוק הג' סעודות א"צ שיהי' בהטמנת השלחן וסילוקו ולהביאו בכל סעודה מחדש כמו שהי' דרכם אז בסילוק שלחן לאחר סעודה רק גם כשהשלחן עומד במקומו לא חשיבי כסעודה אחת דמה שמברך המוציא לפני כל אכילה ובהמ"ז לאחרי' זהו חילוק הסעודה להחשב סעודה בפ"ע וע' ס' הפרדס לרש"י סי' צ"ח דהזכיר ג"כ כביצה לעניין סעודת שבת ע"ש:

דף קיח.

שאין קבע לשתי', נ"ב פסחים ח' א':
שם כל המענג את השבת, נ"ב ל' הרי"ף כל מי שמענג עצמו בשבת והנני להעתיק ל' היריאים סי' צ"ט מ"ש במצות עונג שבת וז"ל מצות עונג שבת הילכתא גמירי לה ואתא ישעי' ואסמכי' אקרא דכתי' וקראת לשבת עונג כו' ומנלן דעונג איקרי אכילה דכתי' אז תתענג על ד' וגו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך [נ' כוונתו דמדקרא קרא להההאכלה אז תתענג ה"ה לגבי האדם אכילתו קרוי' עונג וי"ל עוד דאכילה קרוי' עונג אחרי היות שכרה והאכלתיך והוי השכר מדה כנגד מדה דו"ק] ובשם שאכילה קרוי' עונג כך כל הנאות הגוף קרוין עונג דכתי' אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג עכ"ל בקצרה וזה טעם רש"י לעיל ל"ד א' ד"ה עשרתם דכל שהו הוי עונג והטעם דאע"ג דפחות מכזית לא חשיב אכילה הנאה מיהת חשוב דזה טעם הירושלמי תרומות דמודה ר"ל באיסורי הנאה והנאה נמי הרי קרוי' עונג:

דף קיח:

כל המענג את השבת, נ"ב ל' השאלתות פ' בראשית כל המתענג בשבת:
שם במה מענגו, נ"ב ל' השאלתות שם במה מענגה וע' תוס' כתובות ה' א' ד"ה שמא:
שם אפי' דבר מועט כו' מאי היא א"ר פפא כסא דהרסנא, נ"ב כזה ב"ב ס' ב' ובשאלתות פ' בראשית שם איתא אפי' דבר מועט כו' ה"ז עונג ור' פפא אמר כסא דהרסנא וע"ש בב"ב בח"א למהרש"א דכ' וכן בעניין הסעודה אמר דמשייר בה דבר מועט דהיינו כסא דהרסנא אין זה דבר מועט דר' פפא גופי' משמע פ' הדר דמחשיב לי' דיש לו ריח טוב אלא דגבי זכר לחרבן מחשיב לי' דבר מועט כו' ע"ש ובמחכת"ה אישתמיטתי' דגם כאן חשיב לי' ר' פפא דבר מועט ואולם לגי' השאלתות הנ"ל אין ראי' מכאן דחשיב לי' דבר מועט די"ל דר' פפא מילתא דנפשי' קאמר דצריך לענג השבת בכסא דהרסנא ולא קאי אדרב דאמר אפי' דבר מועט כו' ומ"ש המהרש"א דר' פפא גופי' מחשיב לי' בפ' הדר כוונתו על הגמ' שס ס"ה א' ר' פפא לא מצלי בביתא דאית בי' הרסנא ואין ראי' משם רק דיש לו ריח חזק אבל לא אריח משובח והיותו דבר חשוב:
שם כדור אנוש, נ"ב בשאלתות שם איתא כאנוש וכן הובאה גמ' דכאן גם בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ו ע"ש דהר"ש והרדב"ז ובר פלוגתי' כולם גירסתם כאנוש וע"ש פי' הרדב"ז דה"ק דלא מיבעי' עע"ז כתולדותיו של אנוש דאיכא למימר דמנהג אבותיהם בידיהם רק אפי' עובד כאנוש דהי' הראשון שעבד ע"ז וחטאו חמור טפי אפ"ה מוחלין לו והטעם

כי השבת שקול כעכו"ם ע' עירובין ס"ט ב' ולכן יש בכח שמירת שבת לכפר על עכו"ם ואיפכא לא אמרי' שהנשמר מחטאי ע"ז יכפר לו על חילול שבת דשמיר' מע"ז הוא בלאוין ואין בכח זה לכפר כמו השבת שהוא קיום עשה עכת"ד ז"ל עש"ה:

שם אלמלי משמרין כו' ב' שבתות כו' מיד נגאלין, נ"ב ע' רמז נכון ע"ז בס' בנין אריאל פ' בחקותי:

שם ואמאי קרי לי' ורדימם שפניו דומין לורד, נ"ב כזה בנדה י"ט ב' אמי ורדינאה פירש"י נאה כורד:

שם מימי לא אמרתי דבר כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ל"ח:

שם ולא נחית ואתא, נ"ב קצ"ע דמה חילוק לעניין ציצית בין אם הולך בלא ציצית או עומד במקום אחד וע' חידוש כזה בשו"ת הרא"ש כלל ב' אות ט' מש"ש ומי שאינו רגיל ליליך ד' אמות בלא ציצית כו':

שם דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתי' עבידנא יומא טבא כו', נ"ב כזה במדרש חזית דעושין סעודה לגמרה של תורה וע' ב"ב קכ"א ב' יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה וברשב"ם שם ואותו יום שפסקו היו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת:

שם רש"י ד"ה ממכניסי שבת בטבריא כ' מפני שהיא עמוקה, נ"ב ע' שו"ת ראבי' סי' קנ"א תמה ע"ז דלא מצינו דטבריא עמוקה יותר משאר עיירות ופי' שם כפי' הרבינו יונה ברכות הובא בגליון הגרע"א ז"ל כאן ובגוף הדבר לפירש"י מה שבטבריא הוקדם היום להתקדש מבציפורי ובמוצ"ש להיפוך ע' מה שדן מזה בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' ע"ו לעניין חילוק היום בין הדרים בארצות המזרח לדרים בארצות המערב ע"ש וע"ע ס' משנת חכמים למהר"ם חאגיס ז"ל אות תקמ"ד עש"ה וע' שו"ת משפטים ישרים סי' ע"ז עש"ה ומש"ה עוד בגליון הגרע"א ז"ל כאן משו"ת הר"י מגאש דטבריא וציפורי הם בתחום אחד צ"ע מירושלמי סנהדרין פרק ג' הלכה ב' דמשמע דיש ביניהם י"ד או י"ח מילין ומש"ש מתחלה ז' ואח"כ ט' הוא טעות וצ"ל ב"פ ז' או ב"פ ט'] וע"ע ירושלמי תענית פ"ד ה"ה כרם גדול הי' לאדריינס כו' י"ח מיל על י"ח מיל כמן טבריא לציפורי:

שם תוס' ד"ה אילו כ' לא ידע ר"י כו', נ"ב ע' שו"ת באר שבע סי' ז' ושו"ת חוט השני סי' י"ז:

דף קיט.

תיתי לי דכי אתי כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קס"ט:

שם מיעטף וקאי, נ"ב ל' הסמ"ג עשין ל' חכמים הראשונים הם עצמן היו מתקנין שבת שלהם ואח"כ היו מתעטפין כחתנים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלכה עכ"ל:
שם קרעי' אשכח בי' מרגניתא, נ"ב כזה ב"ב קל"ג ב' וכן הך דזבני' בתליסר עליתא דדינרי דוגמתו שם שמוה בתליסרי עליאתא דדינרי ובשאלתות פ' בראשית איתא להך דכאן בזה"ל זבנה בתליסר אלפי עיליתא דדינרי ותלא סודרא חזיי' ההוא עכו"ם לסידרי' ואזל וחנק נפשי' עכ"ל:
שם תבלין אחד יש לנו ושבת שמו. נ"ב בשאלתות שם איתא לחם משנה שהי' משונה בטעם ובמראה וכן אתה מוצא כל תבשילין שמתבשלין בשבת טעמן טעם אחר עכ"ל:
שם זה יוה"כ כו' אמרה תורה כבדהו בכסות נקי', נ"ב ע' מאירי יומא פ"ז מ"א על מ"ש במשנה ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו וז"ל וה"ה לכל שאר בגדים אלא שדיבר בהווה שמנהג זקינים ואנשים של צורה להיות בגדיהם לבנים ביוה"כ עכ"ל וע' תענית כ"ו ב' דנשים יוצאות ביוה"כ בכלי לבן וכן בט"ו באב וע' תוס' מגילה ל"א א' ד"ה במנחה ובפסקי תוס' שם סי' קי"ב:

דף קיט:

במטותא מינייכו, נ"ב כל' זה ברכות ל"ה ב' ועמש"ש בגליון ובשאלתות פ' בראשית איתא במטותא בעינא מינייכו לא תחללוני':
שם שני מלאכי השרת המלווין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים, נ"ב כלשון זה תענית י"א א':
שם פת חמה במוצאי שבת מלוגמא, נ"ב נזכר מזה דפת חמה טובה מן הצוננת בב"מ נ"ו א' דתורם מן הצוננת על החמה הוי תורם מן הרעה על היפה וכן בחולין ו' ב' בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קרירא ע"ש ברש"י:
שם בכל כחו, נ"ב ע' תוד"ה כל העונה כו' ולכאורה מהא דאמרי' בב"ב ק"י א' ושבואל כו' ששב לקל בכל לבו ואילו בירושלמי סנהדרין פי"א ה"ה אי' שבואל ששב לקל בכל כחו ואין סברא דפליגי אהדדי ונ' יותר דכוונת הירושלמי כמו הבבלי ובכל כחו הכוונה בכל לבו וא"כ גם כאן היא בכל כחו ראוי לפרשו בכל לבו היינו בכל כוונתו וכפירש"י ותוס' ואולם בירושלמי ברכות פ"ט ה"ב אי' ג"כ הך דשבואל ושם איתפרשו תרווייהו ע"ש דאמר שבואל ששב אל קל בכל לבו ובכל כחו וא"כ משמע לכאורה להיפוך דבכל כחו הכוונה כחו ממש דאי בכל כוונתו א"כ היינו בכל לבו ובאתי רק להעיר:

שם קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, נ"ב גי' הרי"ף ברכות פ' מי שמתו דט"ו ע"ב וע' כלבו סי' ז' פי' כל העונה איש"ר בכל כח"ו שכן בתיבות "יהא שמי' רבא מברך לעלם לעלמי עלמיא" יש כ"ח אותיות והם ז' תיבות וכ"ח אותיות וכזה פסוק ראשון של בראשית ופסוק שלפני י' הדברות וע"ז סמך בדרש כל העונה איש"ר כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית וכמו ששמע י' דברות מפי הדיבור לקיים מה שנאמר כ"ח מעשיו הגיד לעמו עכ"ד ע"ש:

דף קכ.

הכא בירא שמים עסקינן, נ"ב כזה ב"ב פ"ח א':
שם דלא ניחא לי' דליתהני מאחרים, נ"ב דוגמא לזה ב"ק קי"ד א' מיהו אם אמר אי אפשי בממון שאינו שלי וע"ש ברש"י ד"ה אם בא להחזיר דכ' שחסיד הוא וקשה קצת מכאן דמוכח דלא מיקרי חסיד בהכי רק ירא שמים עש"ה בב"ק דאיירי בזכי' ביאוש ודומה לכאן דמהפקירא קזכו:
שם ואפיליות, נ"ב הוזכר בכלים פכ"ט מ"א והפליון של ראש ע"ש בר"ש:

דף קכ:

נר שע"ג הטבלא כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשל"ט:
שם לייט עלה אבייי, נ"ב בס' יריאים סי' ק"ב במלאכת מבעיר כ' מ"ז ויש לחוש לקללת חכם עכ"ל ונ' דלאו לישנא בעלמא הוא רק כוונתו באמת לחשש קללת חכם לפי ש"ס מכות דקללת חכם אפי' בחנם היא באה ע"כ גם אם לפי דרכי ההלכה אין ראוי להיות הלכה כדבריו מ"מ כיון דלייט עלה יש ליזהר בדבריו מפאת הקללה עש"ה ביריאים במש"ש אח"ז דמוכח כוונתו כנ"ל וזה דבר מחודש נוגע לכולי' הש"ס לכל מקום דמצינו ל' לייט עלה וצ"ע מכתובות נ"ו א' ואע"ג דלט ר' נחמן כו' אפ"ה הלכה כראב"ע והלכה למעשה כראב"ע ע"ש וע"ע שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תת"מ עש"ה:
שם יורד וטובל כדרכו כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תקצ"ו דכ' דאע"ג דהוא פסיק רישי' דא"א לטבול שלא ימחוק השם או מקצתו אפ"ה התירו משום טבילה בזמנה מצוה וטעמא משום דאין מחיקת שם אסורה אלא דרך השחתה אבל שלא בדרך השחתה לא וזה הטובל אין מתכוון להשחית כו' עכ"ל וצ"ע להתאים זה עם הגמ' דכאן:
שם גרמא שרי כו', נ"ב ע' מנחות נ"ו ב' מניין שלא יגרום כו' וע"ע רמב"ם ה' כלאים פ"ט ה"ט היושב בעגלה לוקה כו' שישיבתו גורמת לבהמה שתמשוך העגלה וע' ב"ק קי"ט

א' וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא וכן י"ל מדין גרמא בניזקין דאסור ופלוגתא דדינא דגרמי ודגורם לממון אי כממון דמי וע' רש"י גיטין כ"ב א' ד"ה כדקתני טעמא דגורם למציאות דבר זוכה בו עש"ה וע' רש"י ב"מ קי"ז א' ד"ה איני והא"ר אשי דר' יוסי דס"ל על הניזק להרחיק את עצמו היינו דמתיר שם גרם הנזק לכתחלה עש"ה ועוד י"ל מכמה דוכתי וכן י"ל מלאו דלפני עור וגו' דמוכח לכאורה דאין גרם איסור מה"ת דאל"כ תיפוק לי' משום גרם האיסור וע' גיטין מ"ד א' דמוכר עבדו לעכו"ם הוא רק איסורא דרבנן ע"ש ואע"ג דגורם לו לחלל שבתות וימים טובים ולבטל שאר מצוות וזו דבר מתמיה באמת דמסברא הי' נראה דהיא עביר' חמורה מה"ת וע' רש"י חולין פ"ג ב' ד"ה רבי אומר דכ' קרי בי' לא תשחיטו לא תיגרם לה לישחט כו' מוכח דלולי דקרינן לא תשחיטו אזי מפאת לא תשחטו אין גרם שחיטה איסור וע"ע סנהדרין ס"ג ב' ולא יגרום לאחרים כו' וע"ע ברכות ה' ב' רש"י ד"ה טורף נפשו דהגורם שתיטרף תפלתו נקרא הוא עצמו טורף נפשו היינו טורף תפלתו דנפש היינו תפלה ע"ש וע"ש ט' א' תוד"ה ראב"ע דלגרם הותרה קרי לי' קרא הותרה לראב"ע וע' תוס' פסחים נ"ט ב' ד"ה בארבעה עשר וע' רש"י קידושין מ"ג א' ד"ה דינא רבה דמוכח דגרם ש"ד אין לקרותו הריגה וע' שו"ת מהרי"ל סי' ל"ב בעניין גרם כיבוי וע"ש דגרם ביטול כלי מהיכנו לכ"ע שרי וע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ב אות ח' ד"ה הדרך החי' דגרם גרף של רעי שרי ע"ש וע' רש' ביצה ל"ו ב' ד"ה וכי עושין גרף של רעי לכתחלה עש"ה וע"ע גיטין פ"ג א' אלא גורם כו' ע"ש וע' רש"י ביצה י"ג א' ד"ה קנסא דכ' על שהקדים וגרם להערים כו' וע"ע תוס' ביצה י"ח ב' ד"ה ושוין דאסור לגרום ביו"ט תיקון כלי ע"י טבילה עש"ה וע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' מ"ה וע"ע שם ח"ג סי' כ"ג:

דף קכא.

טבילה בזמנה מצוה, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ד סי' אלף ק"ב ועוד שם ח"ה סי' אלף ת"כ וע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' נ"ה וע' ס' יריאים סי' שי"ב שכ' דאפי' למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה ומותר לאחר מ"מ ההקדמה לכ"ע מצוה שלא להקדים עש"ה וצ"ל הכוונה דאע"ג דאין הטבילה מועלת כלל בהקדמה לפני זמנה מ"מ מצוה היא שלא לטבול בהקדמה לשם טהרת טבילה ואף שאינה מועלת והוא חידוש עש"ה וע"ע מאירי שלהי יומא ומש"ש דחייבי טבילות דאין טובלין ביוה"כ דווקא שלא לצורך כגון שאין שם טהרות אבל כל שהוא לצורך כגון בזמן טהרות וכדי להעריב שמשו אחרי' טבילת מצוה היא ומותרת עכ"ל וצע"ק דהא אית בי' משום ממנוא חפציך כיון דטובל רק עבור החול שיוכל

לאכול טהרות בחול ובכהן דאכילת תרומה מצוה הוי חפצי שמים כשטובל לשיוכל לאכול תרומה בחול ומשא"כ בישראל ולומר דעצם הטהרה שיהי' טהור הוא מצוה א"כ הרי גם עתה כן ואי דכולנו בלא"ה טמאי מתים זה איננו דברי המאירי וצ"ל כוונתו דגם בישראל אכילת טהרות מצוה שלא לטמא גופו באוכלין טמאין וע' יומא פ' ב' וע' תוס' חולין ל"ד ב' ד"ה והשלישי כתבו דאינו איסור עש"ה] ואע"ג דכ"ז שהוא טמא אין בו משום איסור טומאת גופו דשבע לי' טומאה מ"מ כיון דחזינן דאסרו לטמא גופו באוכלין טמאין לכן כל כמה דיכול להקדים לטהר עצמו שלא לאכול אוכלין טמאין ה"ל סרך מצוה ולא חשוב חפצי עצמו:

שם ואל תכבה, נ"ב אע"ג דכיבוי הוא משאצל"ג וה"ל שבות דשבות מ"מ לא רצו להתיר שאם אתה מתיר לו שום דבר מפני הפסד ממון יבא לעשות בידים לפי שאדם בהול על ממונו א"נ חששו שמא יתכוין העכו"ם לעשות פחמין והוי מלאכה הצריכה לגופה, שו"ת רדב"ז ח"ג סי' אלף הא:

שם בקטן העושה כו', נ"ב פי' יודע שלאביו נוח לו בעשותו כן והוי האיסור משום דאזהר קרא בשבת אשביתת בנו בהדיא ואין האזהרה רק על קטן שישי לו דעת לידע שלאביו נוח כו' אבל אם הוא כל כך קטן שאין לו דעת זה עוד לא אזהר קרא על שביתת קטן כזה, ס' יריאים סי' ק"א:

שם עכו"ם לדעתא דנפשי' עביד, נ"ב גיטין כ"ג א':

דף קכא:

אריב"ל כל המזיקין נהרגין בשבת, נ"ב ט' יומת ס"ו ב' שאלו את ר"א מהו להציל כבשה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הכבשה כו' ובמאירי שם פי' וז"ל כל פסידא שבממון אין מחללין עלי' את השבת כו' כגון להציל כבשה מפי ארי בהריגת הארי אבל סל שיש בה סכ"נ מחללין כו' וזהו ששאלו לר"א מהו להציל כבשה מפי ארי ר"ל בשבת ובהריגת הארי והשיבם לא שאלתוני אלא על הרועה כלומר שזו ששאלתם אינה כדאי לשאול שהאיסור פשוט ומבורר אלא שמא על הרועה שאלתם כו' עכ"ל וק' דמדוע א כדאי לשאול הא לריב"ל כאן שרי באמת ואפי' ס"ל לר"א דמשאצל"ג חייבין עלי' מ"מ כיון דאיכא תנאי דפטרי במשאצל"ג ולדידהו הרי מותר להרוג הארי וכריב"ל כאן וע' תוס' כאן א"כ עכ"פ הרי שפיר הוי להו לאסתפוקי ושפיר שאלו ובהצלת כבשה יש עוד טעם להתיר מלבד ההפסד ממון משום צער בע"ח וכדאשכחן לעיל נ"ג א' וב' היתיר שבותין משום צער דבהמה וכן לעיל קי"ז ב' ולקמן קכ"ח ב' דצער בע"ח דאוריתא דוחה

מבטל כלי מהיכנו דרבנן אולם יל"ע אם יש בזה משום צער בע"ח כיון דתמות הכבשה ורק עד המיתה הוא שתצטער וגם הרי בהמיתו הארי בשביל הכבשה הרי יהי' צער להארי וא"כ בלא"ה הרי יהי' צער בע"ח בהכרח ואי דהארי הוא מזיק א"כ הרי אין ההיתיר רק מפאת היותו מזיק לחוד לא משום צער בע"ח ואולי אצער הארי אין לחוש כיון דהוא רודף כי היכי דבבני אדם מצילין את הנרדף בנפשו של רודף ואף דארי אין לו פשיעה דזה טבעו מ"מ בבני אדם נמי הא מצילין אפי' בנפשו של קטן הרודף ואפי' בקטן בן יומו כמבואר בסנהדרין ע"ב ב' שאני התם דמן שמיא כו' משמע דאילו הי' איהו רודף היו מצילין ואף דלקטן כזה אין לייחס לו פשיעה כלל ויל"ע בכ"ז:

שם אמר להו צורבא מרבנן הוא שבקוהו, נ"ב כל' זה מגילה כ"ח א' וע"ע דוגמא בנזיר נ"ח א' שיבקוהו דין מן חבריא הוא:

דף קכב.

כאותן של בית אביך, נ"ב כל' זה חגיגה כ"ה א':

שם דילמא אתי לאפושי כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' י"ב:

שם אבל מכירו אסור, נ"ב ל' התוספתא במכלתין פרק י"ד אבל עכו"ם שמכירו ה"ז אסור מפני שמרגילו ועושה עמו לשבת אחרת:

שם רש"י ד"ה של בית אביך כ' אדם קובע להם מקום, נ"ב ל' הגמ' לעיל מ"ה ב':

דף קכב:

וגזיר' שמא יתקע, נ"ב כזה לקמן קל"ח ב', עירובין ק"ב ב':

דף קכג.

מדלעניין טומאה לאו מנא כו', נ"ב ע' תוספתא במכלתין פרק י"ד כיפה בין חקוק בין שאינו חקוק מטלטלין אותו בשבת ולא אמרו חקוק אלא לעניין טומאה וע' ר"ש כלים פי"א מ"ד עש"ה:

דף קכג:

המסר הגדול, נ"ב הוזכר כלים פכ"א מ"ג:

שם סכינא דאשכבתא, נ"ב הוזכר ב"מ קט"ז א' וע"ש בחידושי הר"ן (והובא בנ"י) דיש גורסים דאשכפתא ופירושו סכין של רצענין ע"ש ואולם כאן ע"כ הגי' דאשכבתא דאסכין של רצענין הרי כבר נאמר חרבא דאושכפי וכפירש"י וע"כ מכאן ראי' גם לשם דהגי'

הנכונה דאשכבתא דאי הכוונה אסכין של רצענין ה"ל לקרותו ג"כ חרבא דאושכפי כמו כאן:

שם בימי נחמי' בן חכליא נשנית משנה זו, נ"ב דוגמתו ב"ק צ"ד ב' וב"מ ל"ג א' א"ר יוחנן בימי רבי נשנית משנה זו והוריות י"ג ב' א"ר יוחנן בימי רשב"ג נשנית משנה זו ובכורות ל' ב' א"ר יוחנן בימי בנו של ר' חנינא בן אנטיגנוס נשנית משנה זו:

דף קכד.

תוך הפתח כלפנים דמי, נ"ב כל' זה זבחים י"ד א' וע' נדרים נ"ו ב' ופסחים פ"ה ב' וע"ע ב"ב קמ"ו א' דילמא כל פתח בית חמיו כבית חמיו דמי ומיהו שם בחביבותא ודעת האדם תליא מילתא ואין לו עניין למידי דדינא אי תוך הפתח חשוב בעצם כלפנים:

שם רש"י ד"ה משום איעפושי כ' דלא סמכינן אניסא, נ"ב ל' זה בפסחים ס"ד ב' וע"ש:

דף קכד:

וטלטול גופי' לאו משום הוצאה הוא, נ"ב דאי מוקצה מחמת מיאוס מתוך שמאוס יוציאנו מביתו לחוץ ואי דבר שאין תורת כלי עליו מתוך שאין בו צורך שבת שוכח שבת ומוציאו וכן מוקצה מחמת איסור מתוך שאין בו צורך שבת שוכח שבת ומוציאו, ס' יריאים סי' ק"ב:

שם לכ"ע שרי לדידך אסור, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכל' זה עוד בביצה ט"ז ב':

שם ואם זרקה לאשפה אסור, נ"ב פירש"י דהזריקה לאשפה מבטלתו מתורת כלי ודוגמתו לעיל כ"ט א' זרקו באשפה דברי הכל טהור ובכלים פכ"ז מי"ב שלש על שלש שהשליכה באשפות טהורה:

דף קכה.

אמר אביי במטלניות שאין בהן ג' על ג' דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים, נ"ב במסורת הש"ס ציין סוכה ט"ז א' וכזה עוד נדה ס' ב' אמר אביי מטהר הי' ר' נחמי' במטלניות שאין בהם ג' על ג' דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים וע"ע זבחים צ"ד א' אמר אביי מטלית פחותה מג' איכא ביניהו:

דף קכה:

נעשה בסיס לדבר האסור, נ"ב כלשון זה בפסחים פ"ג א':

שם גזיר' שמא יקטום, נ"ב כזה גיטין כ"ב א', לקמן קמ"ו ב', עירובין ל"ד ב':

דף קכו.

ולימא מר בין תלוי ובין שאינו תלוי והוא שקשור, נ"ב לפי"ז הפלוגתא דלר"א בעי' קשור ותלוי ולרבנן קשור אעפ"י שאין תלוי ויש לו דוגמא בגיטין ע"ח א' כגון שהי' קלתה תלוי' בה כו' ור"ל אמר קשורה אעפ"י שאינה תלוי' וסברת הפלוגתות ג"כ אחת דו"ק ותשכח:

דף קכו:

מפנין תרומה כו', נ"ב ע' תוספתא במכלתין פרק ט"ו מטלטלין את החדש בשבת ומטלטלין מע"ש בירושלים אבל לא בגבולין:

דף קכז.

הכל לפי האורחין, נ"ב ל' המשנה לקמן קל"ט ב':
שם פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה מקום דחוק לתלמידים, נ"ב כל' זה ע"ז ל"ה ב' ע"ש גי' הרי"ף מקום תחת פת:
שם יותר מהשכמת כו', נ"ב אי עדיף רק מללמוד אבל לא מללמד וכדמחלקי' ספ"ק דב"ק בין למיגמר ובין לאגמורי דלאגמורי עדיף ממיגמר ע"ש ע' ס' בכור שור ברכות ס"ד א':
שם גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ל"א דהביא הך דכאן וחשב שם עוד כמה מצוות דהם כקבלת פני שכינה ראיית פנים בעזרה ברגל וקבלת פני רבו ברגל וקידוש לבנה ומצות ציצית ע"ש:
שם הכנסת אורחין, נ"ב בליקוטי דינים שבסוף המהרי"ל דקצ"א ע"א דכל היכא דנזכר הכנסת אורחים ר"ל דווקא הכנסת עשירים ומכובדים כשנתאכסנו אצלו שיקבלם בסבר פנים יפות לנהוג בהם כבוד ולהכין להם תפנוקים כו' אבל הכנסת עניים בכלל צדקה היא עכ"ל:

דף קכז:

ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום, נ"ב בשאלתות פ' שמות מייתי לזה בזה"ל ומעשה ברבי עקיבא בן יוסף שהי' מושכר אצל ר' אליעזר בן הורקנוס ועשה עמו שלש שנים כו' וע"ש עוד כמה שינוים ובם דברים הצריכים עיון א' מש"ש שמא שדות וכרמים נזדמנו לו בזול וביקש ליקח מהם דאיך הי' רשאי לומר אין לי עבור הרצון ליקח דבשלמא לנוסחא שלפנינו ולקחת בהן ניחא אבל נוסחת השאלתות וביקש ליקח צ"ע ב' מש"ש שמא רוב פירותיו אינן מעושרין ג"כ צ"ע דאכתי הרי הי'

לו מיעוט מעושרין ואיך אמר אין לי ג' מש"ש שכל מי שיאחר נדרו כו' אין לו מובן כלל ע"ש:

שם שלש שנים, נ"ב ע' הגהות מרדכי ב"מ רמז ת"ס ושו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ע"ב:

שם משוי ג' חמורים כו' עד מגדים, נ"ב תענית כ"א א':

שם העבודה כך הי', נ"ב אע"ג דשכיר אמר שהקדיש נכסיו לשמים והוא אמר שהדיר נכסיו מ"מ שפיר אמר כך הי' דהכוונה על העניין שמחמת איסור הנכסים אמר אין לי, שו"ת הרשב"א ח"ד סי' ר"ב ולכאורה הי' נ' דגם ההדרה מן הנכסים מיקרי הקדש לשמים ומה גם למאי דקיי"ל יש מעילה בקונמות וי"ל בזה בנדרים ל"ה א' ובעירובין ל' א' ועוד בכ"ד אי קונם מיקרי הקדש סתם:

שם פעם אחת כו' עד שכל גדולי רומי מצויין אצלה, נ"ב כעין זה ר"ה י"ט א':

שם תוד"ה דאי בעי מפקר כו', כ' ה"מ למימר כו', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ בקונטרס עשרה הלחם שבסופו אות ה' ומש"ש ועוד בהפקר אפי' הפקירו בפועל אין אחר רשאי לזכות בו כו' במחכת"ה אישתמיטתי' גמ' נדרים פ"ד ב':

דף קכח.

קורניתא קורניתא שמה והא ההוא דאמר להו מאן במי קורניתא ואישתכח חשי אלא כו', נ"ב דוגמת זה בכורות מ"ה ב' לבקן סומקא איני והא ההוא דאמר להו מאן בעי לוקיאני ואישתכח חיורא אלא כו' וע"ע שם מ"ד א' לא הוו ידעי רבנן כו':

דף קכח:

מים מגולין מפני שהן ראוין לחתול, נ"ב כ"ה גם בע"ז ל' ב' וע"ש ברש"י דכ' דשונרא אכיל לי' לחיויא כדאמרי' בערבי פסחים קי"ב ב' עכ"ל וכ"ה גם לעיל ק"י א':

שם צער בעלי חיים, נ"ב לקמן קנ"ד ב', ב"מ ל"א א' ול"ב א' וב' ול"ג א', חולין ז' ב', ע"ז י"ג א' וע"ש בתוס' ושם י"א א' תוד"ה עוקרין וע"ע לעיל נ"ג א' וב' היתירים משום צער דבהמה ע"ש ברי"ף וע"ע ברכות ל"ג ב' על קן צפור יגיעו רחמיך ע"ש בגמ' וע"ע מנחות ע"ו ב' דוהשקית את העדה ואת בעירם הוא משום התורה חסה על ממונן של ישראל ולא אמר משום צער בע"ח וע"ע ב"ב כ' א' כיון דאיכא צער בע"ח לא עביד וע"ע לעיל קי"ז ב' וע"כ לא קא"ר יהושיע התם משום דאיכא צער בע"ח וע' ב"ב ע"ג ב' עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין וברשב"ם שבחטאתם מתעכב משיח ויש להם צער בעלי חיים לאותן אווזים כו' וע' שאילת יעב"ץ סי' ק"י ושו"ת עבודת הגרשוני סי' י"ג עש"ה בכל התשובה:

שם טמאה לא מרחקא ולדה ואי מרחקא ולדה לא מקרבה, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' ב':
שם רש"י ד"ה אין סחיטה בשער כ' שהוא קשה ואין בולע, נ"ב ע' רש"י ע"ז ע"ה א' ד"ה דמזיא:
שם רש"י ד"ה קבר כ' בית הרחם, נ"ב מה שנקרא הרחם קבר מעין זה הוא בברכות ט"ו ב' דרחם איתקש לשאול ע"ש:

דף קכט.

בביתא דשב לביניא וארחא, נ"ב כזה כתובות ע"ז ב':

דף קכט:

כיון דדשו בי' רבים שומר פתאים ד', נ"ב כזה יבמות ע"ב א' וע"ע שם י"ב ב' ונדה ל"א א':
שם הלכה כר' יוסי, נ"ב בשאלתות פ' שמות אחרי שהביא פלוגתא דר' יוסי ורבנן כ' וז"ל הלכתא כמאן הלכה כרבנן דהא יחיד ורבים הלכה כרבים דכתי' אחרי רבים. להטות א"ד הלכה כר' יוסי דמיסתבר טעמי' בהא דזימנין דמינתח והוי ספק נפשות וס"נ להקל ת"ש דאר"נ כו' הלכה כר' יוסי עכ"ל ולכאורה מהו הה"א דהלכה כרבנן מפאת יחיד ורבים כו' הא כיון דלר' יוסי ספק סכנה הוא הרי אין הולכין בפ"נ אחר הרוב אולם ס' פלוגתא דומה לספק דיעות הרופאים דקיי"ל דרופא אחד אומר צריך ושנים אומרים א"צ דאין מחללין את השבת ע' יומא פ"ג א' ועי"ל דספק פלוגתא דמדמינן לי' לסנהדרין לא שייך בי' אין הולכין בפ"נ אחה"ר דהא בסנהדרין גזה"כ הוא דאזלי' ב"ר לחייב אף בד"נ ולא משגחינן אפ"נ ולפי"ז הא דמחלוקת הרופאים נמי דאזלי' בי' ב"ר ולא משגחינן אפ"נ י"ל ג"כ דהוא משום דמחלוקת דיעות הרופאים למחלוקת דיעות דסנהדרין מדמינן לי' דיש שם גזה"כ דניזיל ב"ר אף נגד פ"נ:
שם רש"י ד"ה דקיימא לי' מאדים בזווי כ' שעה ראשונה של ד' בשבת שימש שבתאי, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות כ"א בסופו:

דף קל.

כגון מילה דכתי' שש אנכי על אמרתך וברש"י אמיר' יחידה כו', נ"ב כזה בשבועות י"ג א' ואת מצותו הפר זה המיפר ברית בשר וברש"י שהיא מצוה יחידית וע' ל' ס' הפרדס לרש"י ה' יוה"כ סי' קפ"ה ומילה קיבלו בשמחה כמו תורה שנא' שש אנכי על אמרתך עכ"ל ויש בזה השתוות מילה לתורה וכן בביהמ"ז חייבו להזכיר ברית ותורה וצריך

שיקדים כו' ברכות מ"ח ב' וכן מבואר בספרים דמילה שקולה כתורה הכוללת תרי"ג מצוות שכן ברי"ת הוא תרי"ב ומילה עצמה הרי תרי"ג:
שם דליכא כתובה דלא רמי בי' תיגרא, נ"ב עתה שמתענה החתן ביום חופתו זה מבטל התיגרא, ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' צ"ג:

דף קל:

כשם כו' כך אין מביאין אותו לא דרך גגות ולא דרך קרפיפות ולא דרך חצירות ואיזהו קרפף כל שסמוך לעיר דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר כל שנכנסין לו בפותחת ואפי' בתוך תחום שבת, נ"ב ל' הבה"ג בה' מילה והך דאיזהו קרפף כו' הוא מש"ס ביצה ל"א א' ואיתאמר שם לעניין מוקצה ואין לו עניין לכאן לכאורה עש"ה:
שם חדא דר"א שמותי, נ"ב ע' רש"י פסחים ט"ו א' ד"ה ממחלקותן דמוכח מדבריו קצת דרק במילי דטהרות הוא דאין הלכה כר"א:

דף קלא:

שכן צורך גבוה, נ"ב כזה יבמות ה' ב' ובמנחות ס"ד א' אבל הכא דאיכא צורך גבוה וניתנה שבת לדחות כו' ומבואר בכ"ז דמצוה לא חשיבא צורך גבוה ורק קרבן הוא דחשיב צורך גבוה ויל"ע בזה במנחות ה' ב' וע' ע"ז מ"ז א' לעניין מצוה מאי מי מאיס כלפי גבוה כו' ומבואר דקרי למצוה גבוה ואולי זה רק בלולב דאיירי בי' התם דבא לרצות ועניינו כקרבן כמבואר בריטב"א ריש לולב הגזול ובגליונותי שם ע"ש וע"ע ב"ק צ"ד א' ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא לגבוה משום דאימאיס ועד כאן לא קאמר ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לעניין ברכה משום דה"ל מהב"ע כו' ומשמע ג"כ דמצוה לה חשיבא גבוה דאל"כ בחד טעמא דע"כ לא קאמרי אלא לגבוה תיסגי לי' אתרוייהו אב"ש וראב"י וכמובן:

דף קלב.

א"ק ביום ביום אפי' בשבת, נ"ב בשאלתות פ' אחרי אי' וז"ל ואי מתיליד בשבתא שרי למימהלי' בשבתא דכתי' וביום דאי הוי כתי' ביום ה"א בשבת לא השתא דכתי' וביום ואפי' בשבת עכ"ל ולפי"ז הנך דילפי לי' כאן מהלכה או מדרשא אחרינא י"ל הטעם דלא דרשי וו"י:

דף קלב:

ומאי או אינו דקאמר, נ"ב כזה יבמות ז' א' וע' ר"ש חלה פ"ב מ"א:

שם מילה דוחה את הצרעת, נ"ב נגעים פ"ז מ"ה הית' בראש הערלה ימול וע"ש בפיה"מ להרמב"ם דדבריו צ"ע מסוגי' דכאן:

דף קלג.

דליכא אחר, נ"ב כל' זה שבועות מ"ו ב':
שם ופורעין, נ"ב בשאלתות פ' אחרי ומנ"ל דפריעת מילה דחיא שבת שנא' בעת ההוא אמר ד' אל יהושיע (עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בנ"י שנית) מקיש סוף מילה לתחילת מילה מה תחלת מילה דחיא שבת אף סוף מילה דחיא שבת עכ"ל והיקיש כזה ביבמות ע"א ב':

דף קלג:

התנאה לפניו כו', נ"ב בחידושי אנשי שם שבגליון הרי"ף ברכות פ' שלשה שאכלו ד"מ ע"ב בשם הראב"ד דהידור מצוה דאוריתא מקרא דואנוהו וספיקו לחומרא ככל סד"א ע"ש:
שם ע"כ כו' דלא ניתנה שבת לידחות אבל הכא דניתנה שבת לידחות כו', נ"ב כחילוק זה בין ניתנה שבת כו' לקמן קל"ז א', מנחות ס"ד א', שם ע"ב ב' שאני התם שהרי דחתה שחיטה את השבת:.
שם ואם לא הילקט ענוש כרת, נ"ב ל' התוספתא במכלתין פרק י"ו מהלקטין למילה ר' יהודה אומר אם לא הלקיט חייב מיתה וצ"ע דהל"ל חייב כרת ואין לומר דאיירי בהתראה וקיבל עליו ההתראה וחייב מיתת ב"ד, קאמר דהא הש"ס קמפרש לי' כאן בדאמר מספיקנא וא"כ הרי לא הי' שם קבלת התראה וי"ל דאיירי בחבר וס"ל לר' יהודה דחבר א"צ התראה ור' יוסי ברי' דסבר הכי בעלמא בשיטתי' דאבוה הוא דקאי וע' סנהדרין ח' ב' דלחד איקומתא ס"ל לרבנן דר"מ כר' יוסי בר יהודה הנ"ל ונודע דסתם בר פלוגתא דר"מ הוא ר' יהודה וה"ז כדברינו הנ"ל ועי"ל דאיירי בע"ה ובהתראה ובלא קבלת התראה ויהי' ראי' מכאן לרש"י סנהדרין ע"ב ב' ד"ה ההיא ר' יוסי בר יהודה דכ' דר' יוסי בר יהודה לא בעי קבלת התראה אפי' בע"ה ור' יהודה נמי בהאי שיטה הוא דקאי וכנ"ל ויובן בזה ג"כ הא דר' יהודה דייקא הוא דאמר דחייב מיתה ומשמע דרבנן פליגי עלי' ולהנ"ל מובן דרק ר' יהודה לטעמי' הוא דחייב מיתה משא"כ לרבנן וע' תוס' סנהדרין מ"א א' ד"ה באשה דס"ל בתי' הב' שם דגם לר' יוסי בר יהודה בעי קבלת התראה בע"ה ע"ש ולפי הנ"ל יוקשה ע"ז מהך דכאן ואולם עדיין ק' לר' פפא דאמר כאן דקאי

אגדול ובגדול אכתי יוקשה דמה זה דנקט בתוספתא חייב מיתה הרי בגדול ליכא מיתה רק כרת לחוד:

דף קלד.

לקרעתי' בשערתא כו' אבל בכלי מתכות לא משום דזריף, נ"ב ע' יבמות ע"ו א' ודוקא שערתא אבל פרזלא מיזרף זריף ולא אמר כל כלי מתכות וע"ע חולין ע"ז א' וע' תוס' סנהדרין ע"ו ב' ד"ה שברזל נ' קצת דהי' גירסתם גם כאן ברזל ולא כלי מתכות:

שם והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי, נ"ב דוגמתו ב"מ פ"ד ב' ואסיקו להו אלעזר על שמי':

שם רש"י ד"ה דלא מעוי כ' אין רוחו נכנס ויוצא יפה, נ"ב ע' רש"י יבמות ע"א ב' ד"ה מעוי וע"ע רש"י סוטה י"ב א' ד"ה ומעוי התם:

דף קלד:

מרחיצין את הקטן כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"ב חדר ב' וע' מ"ש לעיל מ' א' על הגליון בשמו:

שם נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה, נ"ב מעין זה חולין מ"א ב' עושה מקום חוץ לגומא ושוחט והדם שותת ויורד לגומא דלא חשיב בהכי שוחט לתוך הגומא וה"נ לא חשיב בהכי נותן ע"ג מכה וע"ע ירושלמי שביעית פ"ב ה"ג בש"א משקה על הנוף ויורד על העיקר כו' עש"ה:

שם תוד"ה ואין מונעין כו' כ' דאי כל חד באפי נפשי' מאי קמ"ל בשמן מתני' היא כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ת"ד סי' ר"ל:

דף קלה.

בן שמונה הרי הוא כאבן כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רמ"ב וע"ש חידוש מה שהביא מן הסיפרי הנוגע במת לכל נפש אדם להביא בן ח' ונסתפק לומר דבבן ח' חי קמיירי דחשוב כמת לעניין טומאה ומטמא בחייו טומאת מת עש"ה:

שם אהדרי' אתליסר מהולאי כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' מ"ב:

שם תיתי לי דעברי אדרב, נ"ב כזה ביצה ל"ו ב' תיתי לי דעברי אדמר:

שם כל שאמו טמאה לידה נימול לשמנה וכל שאין אמו טמאה לידה אין נימול לח' שנא' אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה וגו' וביום השמיני ימול וגו', נ"ב כזה מקשינן נמי איפכא בנדה כ"ד ב' דמי שראוי לברית שמונה אמו טמאה לידה ומי שאין ראוי

לברית ח' אין אמו טמאה לידה ע"ש וע' ס' חושב מחשבות לר' עמנואל חי ריקי ז"ל דורש טעמא דקרא דכשאין אמו טמאה לידה אין נימול לשמונה אלא מיד דטעם המתנת מילה לשמונה כדי שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים מפני הטומאה כדאיתא במדרש ולכן היכא דאין אמו טמאה לידה שפיר נימול מיד עכ"ד ז"ל ומ"ש בשם המדרש הוא ג"כ בגמ' נדה ל"א ב':

דף קלה:

שנימול לאחד, נ"ב בשאלתות פ' לך איתא שנימול לאחר שמונה וכן בכל הני דנאמר כאן לאחד נאמר שם לאחר שמנה ואין לו ביאור כלל ונ' ברור דכותב הראשון לא כתב יפה קוצה של ד' והי' נראה כאות רי"ש נמצא דתחת לאחד היתי' נראית המלה לאחר ובא הכותב השני והוקשה לו מהו לאחר והוסיף ביאור של בורות לאחר שמונה והכניס ביאורו בפנים:

דף קלו.

ועביד להו עיגלא תילתא, נ"ב כזה חולין קל"ג א' וע"ע סנהדרין ס"ה ב' ומיברו להו עיגלא תילתא וגיטין נ"ו א' שדר בידי' עגלא תילתא ולעיל י"א א' עבדי לי' עיגלא תילתא ועוד לעיל קי"ט ב' ר' אבוה הוי עבדין לי' כו' עיגלא תילתא וע"ע עירובין ס"ג א' בעי כו' למיעבד להו עיגלא תילתא ובפסחים ס"ח ב' עיבדו לי עגלא תילתא ובמגילה ז' א' שדר לי' כו' אטמא דעיגלא תילתא:

דף קלו:

א"ר שיזבי א"ר חסדא לא לכל א"ר יהודה אנדרוגינוס זכר הוא, נ"ב כזה ביבמות פ"ג ב' א"ר שיזבי א"ר חסדא לא לכל א"ר אליעזר אנדרוגינוס זכר מעליא הוא:

דף קלז.

קטן נימול לח' לט' לי' לי"א לי"ב לא פחות ולא יותר, נ"ב דוגמת מניין זה יומא כ"ו ב' תמיד קרב בט' בי' בי"א בי"ב לא פחות ולא יותר וע' חידוש ברוקח ה' לולב סי' ר"כ דכ' וז"ל אבל מילה שזמנה קבוע ביום השמיני ימול לא הוי מ"ע שהז"ג שהרי אם לא נימול בזמנו כל הימים שיבואו תשלומין דיום שמיני נינהו ודמי בפ"א דחגיגה חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני דכולם תשלומי דראשון הם עכ"ל וי"ל לפי"ז בנולד בין השמשות דלא חזי בזמנו למול מספק א"כ איך נימול אח"כ הא כיון דלא חזי בזמנו ראוי

שלא יהי' לו תשלומין עוד כמו בחיגר כו' הנ"ל למ"ד תשלומין דראשון ואינו ראוי מספק נמי הא מיקרי אינו ראוי כמבואר בב"ב פ"א ב' וכן יל"ע מקטן חולה בזמנו ובזה י"ל דכיון דאביו או ב"ד שעליהם המצוה ראוין למולו רק הקטן אין ראוי להיות נימול לא חשיב אין ראוי דה"ל רק כאילו אין כאן החפץ של מצוה ולא דמי לחיגר ביום ראשון כו' דכיון דהוא עצמו המצווה ואין ראוי לכך לכן אף שהוא מפאת היותו חיגר מ"מ חשיב שפיר אינו ראוי ודו"ק והנה לרוקח הנ"ל אילו לא היתי' מילה בזמנה דוחה שבת אזי קטן שהי' חל ח' שלו בשבת ג"כ לא הי' אפשר למולו עוד לעולם ואף דכתבו התוס' חגיגה ב' א' ד"ה איזהו דחגיגה אף דאין דוחה שבת מ"מ חשיב ראוי ויש לו תשלומין כיון דאיסורא דיומא הוא דקגרים ע"ש ה"מ לעניין הקרבה הואיל ויש הקרבה בשבת בקרבנות ציבור מיהת ומשא"כ אילו לא הי' שום קרבן דוחה שבת הי' נחשב באמת השבת בעצם אינו ראוי להקרבה כמו לילה כמבואר בכריתות ז' ב' במשנה וא"כ ה"נ במילה אילו לא הי' שום מילה דוחה שבת נמצא שלא הי' מציאות מילה בשבת כלל שפיר הי' נחשב לגמרי אינו ראוי ולא הי' לו תשלומין לעולם ומובן בזה גמ' יבמות ה' ב' ממילה ופסח שכן כרת ואינו מובן דמילה דדוחה שבת הרי הוא רק מילה בזמנה וזה הרי אין בו כרת דרק עשה גרידא הוא ולומר הכוונה דעכ"פ הואיל ויש כרת במילה אם נתבטלה המצוה לגמרי בעברו כל ימיו ולא מל ולכן יש גם לעשה דמילה בזמנה מעלה מיהת מפאת זה ז"א דזה ראוי להקרא רק צד כרת והל"ל מה למילה ופסח שכן צד כרת כדאמר ל' כזה בזבחים י' ב' וי"ב ב' ואולם לרוקח הנ"ל ניחא בפשיטות דמה שמילה דוחה שבת באמת גוף מצות מילה היא שדוחה אותה לא מצות המילה בזמנה לבד שהרי אילו לא הי' דוחה לא הי' אפשר למוהלו עוד לעולם כיון דלא חזי בראשון וא"כ היתי' מתבטלת המילה לגמרי והמילה לגמרי הרי ענשה כרת ושפיר פרכי' מה למילה שכן כרת ודו"ק כי נכון מאוד בעזה"י:

שם ב' ימים של ר"ה, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רפ"ד:

דף קלז:

מאי ביניהו איכא ביניהו נראה ואינו נראה, נ"ב דוגמת זה בחולין פ"ח א' מאי ביניהו איכא ביניהו דצריך ואינו צריך ע"ש ותבן וכעת ראיתי שכבר העיר בדמיון זה בשו"ת ח"צ סי' ס"א עש"ה מה שדן בזה מכאן ומש"ש בזה:

שם להכניסו. נ"ב פי' דמצוות האב רק להכניסו ליד המוהל כדי למוהלו, ס' הפרדס לרש"י סי' מ"א:

שם אשר קידש ידיד מבטן נ"ב זה אברהם דכתי' מה לידידי בביתי ואשר קידש מבטן שכן כל הצדיקים נועדים ומקודשים קודם לידתן כדכתי' בטרם תצא מרחם הקדשתיך ואמרי' נמי בפרק בתרא דיומא לחשו לה ואילחישא נפק מינה ר' יוחנן קרי עלי' בטרם תצא מרחם הקדשתיך, ס' יראים סי' י"ט:

דף קלח.

אלא אמר אביי לוקה מכת מרדות מדרבנן שלא יעשה כו', נ"ב ל' הבה"ג פכ"ג מה' שבת:
שם מי איכא מידי כו', נ"ב הכוונה דדבר שלפי דעת אחד מותר א"א שיטעה חבירו כל כך לומר שחייב כרת וכן להיפוך וע' כזה בשו"ת מהר"י ברונא סי' מ"ב מש"ש ולעניין ב' מוהלים בשבת אחד למול ואחד לעשות פריעה נ"ל דאין נכון כו' מיהו כרת אינו חייב כדאמרי' פר"א דמילה כו' מיהו נהי דחיובא ליכא איסורא מיהא איכא דאי שרי לכתחלה לא הוי טעי ר' כהנא לומר דחייב כרת כו' עכ"ל ע"ש וזהו שכתבו התוס' כאן ד"ה מי לא ידע רבי מאי קמשני דסוף סוף הא יש כאן ריחוק הדיעות מכרת להיתיר לכתחלה וא"א שיהי' דעת טעות בכמו זה:
שם משום מה מתרינן בי' כו', נ"ב כזה מ"ק ב' ב':
שם כוותי' דידי מסתברא כו' ואידך אמר כוותי' דידי מסתברא, נ"ב כזה מנחות נ' ב', מועד קטן ב' ב':
שם הי' כרוך עלי' חוט או משיחה מותר לנטותה לכתחלה, נ"ב הי' כרוך עלי' חוט או משיחה אין זו קרוי' טלית אלא אהל מאין יכול להתעטף בה יצתה מתורת טלית ונעשית ככילה ומותר לנטותה לכתחלה, ל' הבה"ג פכ"ד מה' שבת:
שם בעא מיני' ר' כהנא מרב כילה מהו א"ל אף מטה אסורה מטה מהו א"ל אף כילה מותרת כילה ומטה מהו א"ל כילה אסורה ומטה מותרת ולא קשיא כו', נ"ב כסיגנון זה בחולין נ"ב ב' בעא מיני' ר' כהנא מרב יש דרוסה לחתול כו' א"ל אף לחולדה יש דרוסה, יש דרוסה לחולדה כו', א"ל אף לחתול אין דרוסה, לחתול ולחולדה יש להן דרוסה או אין להן דרוסה א"ל לחתול יש דרוסה ולחולדה אין דרוסה ולא קשיא כו' [אגב שוטפא ציינתי זה כי הובא בתוס' כאן ד"ה בעאן:

דף קלח:

שפועי אהלים כאהלים דמו, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכזה עוד ל' המשנה אהלות פ"ז מ"ב כל שיפועי אהלין כאהלין

שם כירה שנשמטה אחת מירכותי' כו', נ"ב ע' בגליון בש הערוך וע' כלים פי"ח מ"ג השידה התיבה והמגדל שניטלו אחת מרגליהן כו' טהורין ושם פכ"ב מ"ב השלחן שניטלה אחת מרגליו טהור:

שם עתידה תורה שתשתכח כו' עתידה אשה שתטול ככר של תרומה כו', נ"ב הנה כשבא לומר שיהי' שכחת התורה חלילה הזכירוהו בשכחת דיני טומאות וטהרות ולהיפוך בימי יחזקי' שבאו בסנהדרין צ"ד ב' לומר שהיו הכל בקיאין בתורה הזכירוהו ג"כ רק בידיעת דיני טומאות כו' ע"ש דאמר בדקו מדן כו' ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאין בהלכות טומאה וטהרה כו' וע' הקדמת פיה"מ להרמב"ם לטהרות ועמ"ש בגליון סוטה מ"ט א':

שם דבר ד' זו הלכה, נ"ב כעין זה כריתות י"ג ב' אשר דבר ד' זו הלכה וע"ע סנהדרין פ"ז א' דבר זו הלכה:

שם דבר ד' זו נבואה, נ"ב ע' פירש"י וע' אותיות דר"ע באות ד' וז"ל אין דבר אלא ל' נבואה שנא' וישם דבר בפי בלעם עכ"ל:

שם ח"ו שתשתכח תורה מישראל, נ"ב ע' ב"ב כ"א א' ברם זכור אותו האיש לטוב כו' שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל ויש ליישב ופשוט וע"ע סוכה כ' א' שבתחלה כשנשתכחה תורה מישראל כו' וע"ע כתובות ק"ג ב' בהדי דידי מינצית דאם ח"ו נשתכחה תורה מישראל מהדרנא לי' מפילפולי וע"ע תוספתא ברכות פ"ו בראשונה כשהית' תורה משתכחת מישראל היו זקנים מבלעין אותה וע"ע תמורה י"ד ב' מוטב תיעקר תורה ואל תשתכח תורה מישראל:

דף קלט.

לפי שאינן בני תורה, נ"ב כזה יבמות מ"ו א', עירובין מ' א' וע"ע חולין ט"ו א' וכי דריש בפירקא דריש כר' יהודה משום עמי הארץ וע"ע נדה ס"ו א' התקין רבי בשדות ופירש"י מקום שאינן בני תורה וע' חידושי הר"ן ב"מ צ"א א' ד"ה בכלאים עד שיכניס כמכחול בשפופרת דכ' והכי קיי"ל מיהו היכא דלאו בני תורה נינהו כו' אסור וע' רי"ף פסחים ריש פ' מקום שנהגו דכ' ולאו דווקא כותאי אלא ה"ה כל מקום שאינן בני תורה וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ס"א וע' תוס' ב"ק צ"ט ב' ד"ה מנעך וש"ך יו"ד סי' כ' סק"א וע' רש"י עירובין ק' ב' ד"ה בקעה מצא וע' שו"ת הריב"ש סי' קכ"ה בסוף התשובה וע"ע שם סי' קכ"ו עש"ה וע' ש"ע אהע"ז סי' קמ"ב סעי' י"ד ברמ"א:

שם אתי למיסרך, עירובין מ' ב', בכורות ל"ה א':

שם וליתן לי' לגדול עכו"ם, נ"ב אע"ג דאין שליחות לקטן משא"כ ע"י גדול הא יש מ"ד דיש שליחות לעכו"ם להחמיר צ"ל דאי יש שליחות לעכו"ם להחמיר אז אפי' בעכו"ם קטן יש שליחות דחילוק דקטן וגדול גבי ישראל נאמר אבל בב"נ אין חילוק, ליקוטי שו"ת חתם סופר סי' ח' ויש לדון בדבריו ואכ"מ להאריך:
שם עובדא הוי בבי כנישתא דמעון כו' ואתו לקמי' דר' יוחנן, נ"ב כזה יבמות ס"ד ב', חולין צ"ז א', ב"ק צ"ט ב' והוזכר עוד בי כנישתא דמעון בזבחים קי"ח ב':

דף קלט:

ציצית לגבי טלית חשיבי כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ב' אות ט':
שם הערמה קאמרת כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתצ"ד ד"ה ולעניין הישראל שיצא בבטל ע"ש דברי חידוש ומהם מ"ש גם כי אני חושש אי איכא השתא צורבא מרבנן שיהי' מותר לו ההערמה עכ"ל וע"ע שם סי' תתקע"ג וע"ש מ"ש וכי היכי דהערמה במילתא דרבנן קיל טפי מאיסורא דרבנן ה"נ הערמה במילתא דאוריתא קיל טפי מאיסורא דאוריתא עש"ה והאחרונים האריכו בעניין הערמה בדאוריתא וע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' ס"ב ואולם לא ראיתי מי שהביא דברי הרדב"ז הנ"ל וע"ע אריכות ברדב"ז שם סי' תתקע"ח וע"ע שם סי' אלף מ' בארוכה מענייני הערמה וע"ש דכ' דהערמה מותרת בנדר מההיא דנותן לאחר לשם מתנה ואם אין עמו אחר מניח על הסלע כו' ואילו בריבית הערמה אסורה כמבואר בקידושין ו' ב' ואסור לעשות כן מפני הערמת ריבית וכ' שם וטעמא רבה איכא המודר הנאה הוא איסור הבא מעצמו הילכך אין לנו לעשות הרחקות וסייגים אבל ריבית אסרה תורה עכ"ל וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קל"ח דכ' גם בנדר דאסור בו הערמה בדאוריתא וכן בדרבנן למי שאינו צורבא מרבנן כבכל האיסורים ולא נחית לחלק כלל ביניהם ע"ש וע"ע שו"ת מהרי"ל סי' ע"ב עש"ה וע"ע שם סי' ק"א עש"ה וע' ר"ן סוף פ' כל כתבי בשם הראב"ד וע' חידושי הר"ן ב"מ ל' ב' ד"ה שקל וע"ע לקמן קמ"ח ב' רבא בר עולא מערים אערומי וע' בנימוקי מהרמ"מ שבסוף המהרי"ו דס"ג ע"א ד"ה דין הנותן ממונו לא יתן חוץ לעיר מתנה גמורה כו' וע' פסקי ריקאנטי סי' שפ"ב דאין מערימין לבטל דינא דבר מיצרא ע"ש וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' ע"ב ושו"ת מהרי"ט סי' כ"א וסי' כ"ג וע' לעיל ס"ה ב' האשה מהו שתערים כו' יע' אריכות ברוקח ה' יו"ט סי' חצ"ר ומש"ש ובפ' התקבל מערימים על מעשר שני בעציץ נקוב (צ"ל שאינו נקוב] דרבנן עכ"ל ונ' כוונתו דכיון דעציץ שא"נ דרבנן לכן התירו להערים וצ"ע דלא מוקים לי' בגיטין שם בעציץ שא"נ משום הא רק משום דקטן לית לי' זכי' בדאוריתא עש"ה וע'

ביצה י"ג א' רש"י ד"ה קנסא וע"ע תמורה כ"ד ב' עולה אין שלמים לא כו' ע"ש דאסור להערים (מדקרי לי' מערימין] להוריד קודש מקדושתו וע' ביצה י"א ב' מערים ומלח כו' ושם י"ח א' נדה מערמת כו' ושם י"ז ב' הערמה קאמרת כו' ובב"מ צ' ב' הערמה איתעביד בהו כו' וע"ע מ"ק י"ט א' ר' יהודה אומר מערים כו' וע"ע לעיל צ"ה א' הרוצה לרבץ כו' וע"ש בחידושי הרמב"ן ד"ה הכא ליכא גומות דכ' למה יהיו מתירין הערמה זו וע"ע לעיל קכ"ט א' וכלהו איערומי אסירי בר כו' וע' ירושלמי סוף עירובין תמן הוא אמר אסור להערים וע"ע מרדכי מועד קטן רמז תתנ"ד עש"ה וע"ע רי"ף ביצה פרק א' על המשנה אין נותנין את העור לפני הדורסן דהביא ירושלמי ומערים ומלח הכא ומלח הכא עד דמלח לי' לכולי' וע' ירושלמי יבמות פ"ד הי"ב ומהו להערים כו' וע"ע דוגמת הך דכאן דשרינן הערמה לצורבא מרבנן ולא לאחר בנדרים ס"ב ב' שרי לצורבא מרבנן למימר עבדא דנורא אנא לא יהיבנא אכרגא ושם הוא הערמה דלבו לשמים על שם הכתוב כי ד' אלקי"ך אש אוכלה והתירו הערמה זאת לצורבא מרבנן ולא לאיש אחר שמא יתפקר לזלזל יותר עש"ה בפי' הרא"ש הוא ממש כהך דכאן וע"ע חידושי הרמב"ן לעיל נ"א א' ד"ה כיצד הוא עושה מש"ש אבל לא להוסיף אלא ע"י הערמה כו':

שם בין הגתות שנו, נ"ב כזה לקמן ק"נ ב', ע"ז ל"א ב', ב"מ ס' א':

דף קמ.

אמר אביי ש"מ האי ניניא מעליא לתחלי, נ"ב דוגמתו לעיל קל"ד ב' אמר אביי ש"מ הני כתיתין מסו:

שם אנומלין יין ודבש ופלפלין, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קי"ד וקצת ראי' דאין הכוונה הסתמית לחלקים שוין היינו שליש יין שליש דבש ושליש פלפלין מדלעיל ק"י א' דאמר תילתא שערי ותילתא קורטמי ותילתא מילחא דאי איתא הי' די שיאמר שערי קורטמי ומילחא ועוד לעיל נ' ב' תילתא אסא ותילתא אהלא ותילתא סיגלי ואי איתא הי' די שיאמר אסא אהלא וסיגלי ודו"ק ובלישנא דקרא ע' קידושין י"ז א' דאע"ג דשדינן ריקם דהוא ה' סלעים אכל חדא וחדא מ"מ לא בעי' חלקים שוין משולשין רק אפי' בציר מהאי וטפי אהאי לית לן בה ע"ש וע"ע מכות ט' ב' ושלשת שיהו משולשין ע"ש דדריש ושלשת על שיווי החלוקה וע"ש בתוס' ד"ה משולשות דכתבו דכן הוא ג"כ הכוונה בהך דמגילה י"ט א' עש"ה וע"ע תוס' גיטין נ' ב' ד"ה תנו דהאומר תנו שש מאות לפלוני ופלוני ופלוני הכוונה לכל אחד מאתים ע"ש ובחלוקת שנים ג"כ מצינו כזה דהאומר לפלוני ולפלוני הכוונה לכל אחד מחצה כמבואר בב"ב קמ"ג א' ע"ש כולה סוגיא וע"ע ב"ב ס"ג א'

דיחלוק פלוני בנכסי הכוונה פלגא ואם אמר חלק הוא ספק אם כ"ש או מחצה וע"ע שבת ל"ד ב' ג' חלקי מיל דכוונה ראשונה הפשוטה בחלק הוא מחצה עש"ה וע"ע פסחים ה' א' אך חלק ע"ש בגור ארי' למהר"ל מפראג ז"ל דכיון דאין מפורש בכמה יחלק ממילא הוא מחצה עש"ה וע"ע עירובין כ"ט א' וכמזון שתי סעודות לעירוב סבר ר' יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי כו' ע"ש וע"ע תוס' מנחות ל"ח א' ד"ה התכלת וז"ל וא"ת ומנ"ל דבעי' ב' חוטין לבן וב' תכלת דילמא אגדילים קפיד קרא אפי' ג' מהאי וחד מהאי וי"ל כיון דתרי מיני בעי רחמנא סברא הוא שיהיו שוין עכ"ל וע"ע קידושין ז' ב' בתך ופרתך בפרוטה מי אמרי' בתך בחצי פרוטה ופרתך בחצי פרוטה כו' ע"ש וע"ע ספק כזה בדבר של עשי' לא בדיבור בשבועות מ"ג ב' אבל תרתי קתאתי לא וברש"י לא אמרי' חדא קביל בחמש מאה וחדא בחמש מאה כו' דהא לא פריש חדא בפלגא וחדא בפלגא כו' ור' נחמן אמר אפי' תרתי קתאתי וברש"י ואע"ג דלא פריש מסתמא חדא בפלגא וחדא בפלגא קבלינהו כו' וע"ע יומא פ"ו א' דאמר על ג' דברים כאחד כולן תולין והכוונה ג"כ על חלקים שוים דכל אחד תולה שליש כמו שציינתי שם בגליון בשם התוספתא וע' שו"ת חתם סופר חאה"ע סי' ד' לעניין מאה רבנים מג' ארצות דהצריכו הראשונים כו' אם הכוונה בדיוק מכל ארץ שליש עש"ה וע"ע מנחות צ"ח א' דאילו נאמר שתים עשרה חלות ושתים מערכות הייתי אומר אפי' אחת של ארבע ואחת של שמונה ולא הייתי מצריך שיווי החצאין שש בזה ושש בזה וע"ע מנחות ס"ג ב' דס"ל לר"ש דכיון דכתי' קרבן וכתי' חלות ורקיקין מש"ה מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין ועכ"ז אין הקפידא שם במחצה דווקא רק יכול להביא ט' חלות ורקיק אחד וכיוצא כמבואר במנחות ק"ה א' ועמ"ש בגליון כתובות כ"א א' וע"ע שו"ת עבודת הגרשוני סי' ס"א:

שם א"כ מה בין לי ולך, נ"ב אפשר דשקלי' ר' יוחנן למיטרפסי' שכך השיב הוא לאיסי בחולין קל"ז ב' ולולי פירש"י י"ל שהם דברי ענוה והגדיל מעלת תלמידו וכך א"ל בתשובתו שכך קיבל ולולי ששימש רבותיו מאוד וע"כ רבתה קבלתו מה בין לי ולך כי מצד ההשגה ועיון וחכמה אין חילוק, שו"ת חות יאיר סי' קנ"ב וע"ש:

דף קמ:

דילמא חזי בי' מידי ואתי למיגניא, נ"ב פירש"י קרי וכזה ב"מ כ"ג ב' ע"ש תוד"ה בפוריא בתירוצם הב' וע"ע כזה יומא י"ח ב' אכסנאי לא יאכל ביצים ולא יישן בטליתו של בעה"ב ע"ש ברש"י:

דף קמא.

דדייקה ואכלה, נ"ב כל' זה לקמן קנ"ה א' דדיקא באוכלא ע"ש בפירש"י דיש לו שם מובן אחר:

שם אם הי' מותר מע"ש מתיר את כולו ושומטו, נ"ב לפי גירסא זו הל"ל אם הי' מקצתו מותר מע"ש מתיר את כולו ושומטו ולכן נ' יותר גי' הרי"ף אם הי' מותר מע"ש מתיר את כליו ושומטן:

שם רבא אמר כיון דמשני אפי' טובא נמי, נ"ב כעין זה ביצה י"ג ב':

שם לא ליתיב אינישׁ אפומא דלחייא, דילמא שדי רוקא לכרמלית א"נ מיגנדר לי' חפץ ואתי לאתויי, נ"ב ל' הבה"ג פכ"ג מה' שבת:

שם טיט שע"ג בגדו, אי נמי זרעוני קטנית שיש לו ע"ג בגדו מכסכסו בפנים כו', נ"ב ל' השאלתות פ' אמור:

דף קמא:

אימוס, נ"ב ע' מסורת הש"ס ובגליון דצ"ל אימוס והוזכר עוד בכלים פט"ז מ"ז והאמום של גודלי מצנפות כו' ואמוס של עושה סותות:

שם אף מעלין כו', נ"ב ה"מ בנתערב בשבת אבל אם נתערבה התרומה בחולין בע"ש דהי' אפשר להעלות מאתמול אסור להעלות בשבת גם לר' יהודה, שו"ת מהר"י ברונא סי' מ"ו:

שם חייב משום כיס, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' כ"ג:

דף קמב.

ואם הי' מלובש בהן פטור, נ"ב ע' חידושי רמב"ן לעיל ס"ב א' ד"ה והא דאמרי' תרצת אשה איש מא"ל ע"ש כל הדיבור:

דף קמב:

ולא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד, נ"ב הטעם דטלטול המת לא הוי אלא חומרא בעלמא דמשום הוצאה דמה"ט אסרו טלטול כדאמרי' לעיל קכ"ד ב' ליכא דלא שייך למיגזר בי' כולי האי [אולי כוונתו משום דהוצאתו גופה משאצל"ג הוא] וכ"ש דמילתא דלא שכיחא שימות המת בשבת הואיל ואיכא ו' ימי השבוע וכן כל הנהו טעמים בטלטול דכ' הרמב"ם בס"פ כ"ה מה' שבת לא שייכי בי' כו' והילכך כיון דחומרא בעלמא

הוא התירו ככר כו' משום כבודו או כבוד החיים שלא יתבזו ממנו כו' וזהו שאמרו אלא למת בלבד ולא אמרו אלא היכא דאיכא כבוד אדם בלבד ולתלות הטעם בכבוד כו' דבמת דווקא הוא דהתירו משום דטלטולו חומרא בעלמא הוא דהוי, שו"ת רד"ך בית כ"ב ד"ה אבל נראה להתיר מהאי טעמא אשר אפרש כו' וע"ש שכ' דחומרא דטלטול מת לאו בכלל שבות היא דשבות לא הוי רק דבר הדומה למלאכה דאוריתא או דבר שיש לגזור עליו שלא יבואו לידי מלאכה דאוריתא כו' או בדבר שיש לו סמך מן המקרא כגון תחומין כו' וע"ע שו"ת הרא"ש כלל כ"ב אות ח' מש"ש במין הרביעי ובדרך הה' עש"ה:

דף קמג.

בש"א מעבירין כו', נ"ב בתוספתא פי"ז תני איסכא והוא כר' נחמן דאמר אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה כו' וע"ע תוספתא פרק ט"ו ר' נחמי' אומר אפי' טלית אפי' תרוד אין ניטלין אלא לצורך רשבג"א בש"א אין ניטלין אלא לצורך ובה"א לצורך ושלא לצורך: **שם** רש"י ד"ה זריק להו בלישני' כ' אל עבר השלחן, נ"ב במהרי"ו דנ"ז ע"א דפוס קאפוסט כ' מכאן נראה דשרי לזרוק בשבת בעבר לשלחן ודלא כהללו שאומרים דאסור משום דזורקין המלאך עכ"ל וצ"ע הבנת דבריו וקצת רמז יש מאכל אותיות מלאך:

דף קמד:

מוחל היוצא מעיקול בית הבד טמא לפני שא"א לו בלא ציחצוחי שמן, נ"ב דוגמת זה יבמות ק"ה א' יבמה שרקקה דם תחלוץ לפי שא"א לדם בלא ציחצוח רוק ובב"ק כ"ה א' שכבת זרע של זב כו' ר' יהושיע אומר אף מטמא במשא לפי שא"א בלא ציחצוחי זיבה ובנדה נ"ה ב' לפי שא"א למי האף בלא צחצוחי הרוק והך דהכא רש"א כו' מוחל היוצא מעיקול בית הבד טמא לפי שא"א לו בלא ציחצוחי שמן הוא ג"כ במכשירין פ"ו מ"ה והמוחל כשמן שאין המוחל יוצא מידי שמן דברי ר"ש ע"ש בר"ש:
שם חולב אדם כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חוט השני סי' ל"א.
שם אלמא קסבר משקה הבא לאוכל אוכל הוא, נ"ב ע' דוגמא יומא פ' ב' כל אכשורי אוכלא אוכלא הוא ע"ש וע"ע שם ע"ו א' ודילמא דאכלי' ע"י אניגרון כו' ובירושלמי שם פ' יום הכפורים ה"ג תיפתר באילין אורזנייא כו' כל הטפל לאכילה כאכילה וע' מג"א סי' קנ"ח ס"ק יו"ד עש"ה וע"ע שם סי' ר"י סק"א עש"ה וע' נזיר ס"ד א' שרץ על גבי מי חטאת כו' ע"ש ברש"י ותוס' דהוא איבעי' שם במים המעורבין באפר אי חשיבי אוכל או משקה עש"ה דהוא איבעי' דלא איפשיטא וע"כ לא מסתפקא לן אלא במעורבין

הא בנבלעין פשיטא דחשיב אוכל וזה טעם לדברי התה"ד המובאים בב"י יו"ד סי' ר"א לעניין ניקוי מקוה משאובין דאם נבלעין בעפר ואח"כ חוזרין ומבצבצין ויוצאין כשירין והיינו דכיון דנבלעו הויין להו כאוכל היינו כקרשו והויין להו איפוא כשאובין שהקרישו וחזרו ונימוחו דכשרים כמבואר בתוספתא והובא בש"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ל"א וע"ע רש"י כריתות ד' ב' ד"ה אלא דדם שנבלע בעפר אין בטל מתורת דם לעניין דגם אחר שנתגלה לא יתחייב עליו משום דם ואין ראי' משום אזמן שהוא בלוע דכ"ז שהוא בלוע י"ל דבטל באמת:

שם רש"י ד"ה אבל לא לתוך הקערה כ' לא מוכחא מילתא ואיכא איסור, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרפ"ו:

דף קמה:

אמר הקב"ה לא דיין כו' אלא שמטריחין אותי כו', נ"ב מעין זה סנהדרין ח' א', ע"ז נ"ד ב':

שם רש"י ד"ה לעדות אשה כ' דאקילו בה רבנן משום עיגונא וכל המקדש כו', האחרונים האריכו בדברי רש"י אלו ומצאתי להרשב"א בתשובה ח"ג סי' קי"ב דכ' ג"כ כזה ע"ש שכ' ובעדות אשה בלבד אמרו בשבא בזו אחר זו דכל שהתירוה לינשא לא תצא מהיתיר' הראשון דבאשה בלבד הקילו משום עיגון ומשום דכל שמקדש אדעתא דרבנן מקדש עכ"ל ע"ש:

דף קמו.

גרים מאי כו' מזלייהו הוה דכתי' כו' ואת אשר איננו פה וגו', נ"ב כזה שבועות ל"ט א' אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני דורות הבאים וגרים העתידים להתגייר מניין ת"ל ואת אשר איננו וע' ריב"א עה"ת פ' משפטים ד"ה כי תקנה עבד דכ' פירש"י עבד שהוא עברי כו' או אינו אלא בעבד כנעני כו' וקשיא היכי ס"ד שעבד כנעני יהא נרצע הא אמרי' אזן ששמעה בסיני כי לי בני ישראל עבדים כו' והעבד כנעני לא שמע עכ"ל ואין הקושי' מובנת דהא עבד כנעני כגר ומזלייהו הוה ושפיר שמע:

דף קמז.

הוה קמחסם, נ"ב כל' זה חולין נ' א' וב"מ כ"ג ב'.

דף קמז:

כיון דרבים נינהו מדכרי אהדדי, נ"ב כזה עירובין ג' א' וע"ע מזה שם נ"ט א' וע"ע שם י"ח א' רש"י ד"ה בור הרבים דכ' אי פסקי מיא מדכרי אהדדי כו' וע' מה שדן מהך דכאן בשו"ת עבודת הגרשוני סי' ב' עש"ה:

דף קמח:

מוטב שיהיו שוגגין כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' מ"ז וע' תוס' לעיל ס"ד א' סוף ד"ה רבי ענני וע' שו"ת הרא"ש כלל ב' אות א' וכלל ו' אות ג':

שם ולא אמרי' להו ולא מידי, נ"ב ה"מ בדבר שאין מפורש בתורה כמ"ש הראשונים וע' שו"ת חות יאיר סי' קס"ד מש"ש במלאכת צידה בשבת חשוב לעניין זה אינו מפורש ע"ש ואינו מוכרח דלא דמי לתוספת יוה"כ דאינו מפורש כלל ומשא"כ איסור המלאכה הרי נתפרש בתורה וההלמ"מ פירשה רק מהו הנקרא מלאכה:

שם הקדש עילוי, נ"ב ל' משנה ערכין כ"ט א' ותמורה ל"ב א' ועמ"ש על הגליון בכורות ט"ו ב':

שם ומטילין חלשים על הקדשים ביו"ט כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' כ"ד ומש"ש וא"כ גם משאר הפייסות אין ראי' אבל בלא"ה יש להביא ראי' משאר כל הפייסות שהיו עושין בשבת כו' לא ידעתי מה ראי' יש יותר מפייסות דשבת למפייסות דיוה"כ ואך מהגרלת השעירים הוא דאין ראי' דהוא גופי' עבודת יום ומצותו בכך כשחיטה והקטרה וז"פ:

דף קמט.

דאדהכי והכי מדכר, נ"ב דוגמתו בעירובין צ"ח א' באיסקופה ארוכה וכו' וע"ע קצת דוגמא ב"ב ק"ס ב' דאדהכי והכי מייתבא דעתיהו וע"ע לעיל י"ח ב' רש"י ד"ה וטוחה דכ' דכולי האי לא טרח ומידקר וע"ע כזה תוס' ביצה ג' א' ד"ה גזיר דכ' דלקמן מיירי בדבק דבעי מרא וחצינא כו' דלא שייך שמא יעלה ויתלוש דאדכורי מידכר הואיל ואין יכול בקל לתולשו וע' ס' בכור שור פסחים נ"ג א' ד"ה אר"י תודוס וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תר"צ דהקורא בספר בשבת כדי שיכיר מקום הצריך הגהה ויגיהו למחר ליתי בי' חשש דילמא אתי לכתוב בשבת דבשלמא להטות הנר דבר קל הוא אבל להביא הקולמוס והדיו לא חיישינן דאתי לאידכורי עכ"ל וע"ע תוס' ע"ז ה' ב' ד"ה וכדברי דכ' דעיקר פירכי' מבן

עוף דווקא דבהמה איכא טירחא יתיר' להפילה ומידכר וע"ע ירושלמי פסחים פ' מקום שנהגו הלכה ד' שנייא היא שע"י שהוא דבר קל שמא ישכח ויאכל ע"ש בק"ע:
שם מפני שאדם עשוי להשיר בה כו', נ"ב מפני שאדם עשוי להסיר בה נימין המדולדלין ועובר משום קוצר וגוזז גם שניהם, ס' יריאים סי' ק"ב ולפי"ז יזל דראיית מראה הוי ב' שבותין כיון דהיא סייג לב' מלאכות וחמירא משבות אחד לכמה דברים ומהם דיותסר גם ביה"ש לרע"ב עירובין עמ"ש כזה לעיל צ"ד ב' בגליון:
שם תחת הצורה ותחת הדיוקנאות נ"ב כל הצורות נקראות דיוקן בשביל צורת האדם שנקראת כן על שם שהיא שני' לקונה כדכתי' כי בצלם אלקי"ם עשה את האדם, נימוקי יוסף ב"ק פ' הגוזל עצים (דמ"א ע"ב מדפי הרי"ף) אהך דאין משלחין מעות בדיוקני ע"ש ואולם מכאן משמע דצורה ודיוקן תרי מילי נינהו וע' תוס' כאן ד"ה ודיוקני וע' גליון הרי"פ ציין לעיין בתוס' ע"ז נ' א' ד"ה ה"ג עש"ה וע' ב"מ קט"ו א' לשכר דיוקנאות עש"ה דמשמע קצת דמותר לצור דיוקנאות בביתו לנוי ולהסתכל בהם דאילו הי' אסור להסתכל בהם אינם נוי וגם הי' ראוי שלא לצור כלל דבהיותם בביתו קשה שלא יסתכל וע' תוס' יומא נ"ד א' ד"ה כרובים דצורתא שהאריכו בזה אי מותר לצור צורות בביתו לנוי עש"ה וחידוש שלא העירו כלל מגמ' ב"מ הנ"ל וע"ע ס' אליהו רבא להגר"א ז"ל כלים פכ"ד מי"ג עש"ה:

דף קמט:

כל שחבירו נענש כו', נ"ב ע' ב"ב כ"ב א תוד"ה אנא ענישתי' וע' שו"ת הלכות קטנות סי' ק"ס ושו"ת צמח צדק סי' ו':
שם אלא מהכא גם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע, נ"ב פי' דיש ג' כתות צדיקים בינונים רשעים ע' ברכות ס"א ב' ור"ה ט"ז ב' ועוד בכ"ד והנה הצדיק נקרא טוב וכמ"ש אמרו צדיק כי טוב והבינוני ג"כ נקרא טוב ע' ב"ב ס"ט ב' חזינן אי דיקלא טבא הוא וברשב"ם כלומר מן הבינונים וא"כ כשאומרים לא טוב לא נשאר רק רשע דהיינו רע:

דף קנ.

חבר עכו"ם, נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' נ"ב:
שם אמיר' לעכו"ם שבות, נ"ב בס' יריאים סי' קי"ג כ' דאמיר' לעכו"ם לעשות מלאכה דאוריתא אם היא מלאכת ישראל אסור מה"ת מקרא דכל מלאכה לא יעשה בהם אפי' ע"י עכו"ם וכדרשת המכילתא ודאמרי' בכל הש"ס דאמיר' לעכו"ם שבות היינו רק כשאינה

מלאכת ישראל כגון שאומר לו עשה האש שלך לצורכי ואין מחלוקת כלל בין המכילתא לגמ' דידן עש"ה:

שם הרהור מותר, נ"ב בשאילת יעב"ץ סי' קס"ב כ' אע"ג דהרהור בעסקיו מותר היינו במחשבה גרידא אבל לא מתוך הכתוב ודו"ק ועוד בעסקיו דווקא מה שצריך להם ולא להוסיף עליהם עכ"ל ולא ידעתי מנא לי':

דף קנ:

ונמנע אותו חסיד ולא גדרה, נ"ב הטעם דמה שהותר ההרהור הוא רק עבור שאין אדם שליט ברוחו מלהרהר וע"כ זה שהי' חסיד ומושל ביצרו ביותר והי' בכחו לעצור עצמו גם מלהרהר ע"כ שוב ההרהור חטא לגבי' וע"כ קנס את עצמו מלגודרה לעולם, כן שמעתי שנמצא בספר אחד מהגדולים ונשכח ממני שמו וע' דוגמתו סנהדרין מ"ו ב' ולא היו מתאבלין אבל אוננין שאין אנינות אלא בלב פי' ועל הלב אין יכולין לשלוט ביצרם מלהתאונן ע"ש בחידושי רמ"ה שפי' כן וע' רש"י ב"מ ע"ה ב' ד"ה עובר משום לפ"ע שכ' שעולה על רוחו של לוה לכפור וכוונתו ג"כ לענ"ד דלשמא יכפור אין לחוש דיש חזקת כשרות ע"ז משא"כ לשלא יעלה על רוחו לכפור בזה ליכא חזקת כשרות דאין אדם בינוני שליט בהרהור וכנ"ל והרי ההרהור ג"כ חטא מדעולה באה עליו וא"כ ה"ל מכשול ואית בי' משום לפ"ע וע' קידושין ל"ט ב' מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה וי"ל הטעם ג"כ כנ"ל לפי שקשה לעצור עצמו ממחשבה וזהו ששיבח ר"ז א"ע במגילה כ"ח א' ולא הרהרתי במבואות המטונפות וע' ברכות כ"ד ב' ת"ח אסור כו' וע' קידושין ל"ג א' וזבחים ק"ב ב' וע"ע בס' החיים לאחי המהר"ל מפראג ז"ל בס' פרנסה וכלכלה שם פ"ו שכ' וז"ל ולפי שסגולת מזל שבתאי השולט ביום השבת לבטל כל מחשבות האדם כמו שארז"ל האי מאן דבשבתאי מחשבתי' בטילין (לקמן קנ"ו א') לכך הרהור מותר בשבת דלאו מידי קעביד הואיל ומזל דיומא קגרים שיתבטלו כו' עכ"ל בקצרה עש"ה ולפי"ז חסיד גדול שבקדושתו הוא למעלה מן המזל ואין המזל פועל בו שוב גם ההרהור בשבת איסור לגבי' וע"כ י"ל דאותו חסיד דכאן הי' במדריגה זאת וע"כ שפיר החשיב גם ההרהור לאיסור ועמ"ש לעיל קי"ג ב' בגליון בשם שו"ת מהרי"ל:

שם שאם יש בורגנין הולך, נ"ב ע' מה שדן ודימה לזה בשו"ת מהר"י ברונא סי' ע"ד עש"ה וע"ע שם סי' קע"ח עש"ה כל התשובה וע"ש חידוש הנמצא מדבריו דמלבד סברא דשאם יש שם בורגנין הולך יש עוד היתיר מטעמא דהואיל ומצי אזיל גם היום בקפיצה ע"י שם למעלה מעשרה וכמ"ד אין תחומין למעלה מעשרה עש"ה:

דף קנא.

ואימא כל שאני זכאי כו' וברש"י שוי כללא למילתא ואימא כל כו', נ"ב דוגמתו סיפרי נשיא פיסקא ל"ח שאלו כו' את רשב"י כו' נזיר ומצורע מהו שיגלח תגלחת אחת ותעלה לו לנזירותו ולצרעתו אמר להם וכי אפשר כו' אמרו לו א"כ לא עולה לו בטהור עולה לו בטמא אמר להם וכי היאך אפשר כו' אמרו לו תקן הדבר לא עולה בימי גמרו (לא) עולה בימי ספרו לא עולה בטהור לא עולה בטמא ובהגהות וביאורים לחכם הספרדי ז"ל שם כ' ופי' תקן הדבר כלומר כללא דמילתא לפי דבריך לא עולה בימי גמרו כו' עכ"ל וא"כ כוונת תקן הדבר שאמרו לו שוי כללא למילתא ואימא דרך כלל לא עולה בימי גמרו כו' והוא כהך דכאן:

שם ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח, נ"ב כלשון זה ביצה כ"ט ב':

שם לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת, נ"ב כן הוזכרו בכמה דוכתי יחד מת וכלה ע' ב"מ ע"ה ב' במשנה שכר את החמר כו' להביא פרייפלין וחלילים לכלה או למת ובכתובות י"ז א' מעבירין את המת מלפני כלה כי' ועוד שם מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה וכן בכלים פכ"ג מ"ד הוזכרו ג"כ מת וכלה זאח"ז ע"ש דתנן המטה והכר והכסת של מת הרי אלו טמאין מדרס כסא של כלה כו' ובסוכה מ"ט ב' והצנע לכת עם אלקי"ך זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה וברש"י דכתי' בהו לכת טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה ואולי זה טעם הגמ' ברכות ל"א א' א"ל רבנן לר' המנונא זוטי בהלולי דמר ברי' דרבינא לישרי לן מר א"ל ווי לן דמיתנן כו' והכוונה דגם שמחת נישואין צריכה להיות בגבול דבמקום גילה כו' ולכן כשראה אותם שמחים יותר מדאי ואמרי לי' לישרי כו' אמר להם יש לכם להיות נזכרים ג"כ מלכת זה דחופה שאתם שמחים בו בלכת הסמוך לו לכת דבית האבל וזהו ווי לן דמיתנן והוא ע"ד גמ' מנחות מ"ג ב' וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה כו':

שם שמא חוץ לחומה לנו, נ"ב פסחים י"ג א':

שם עושין כל צרכי המת סכין ומדיחין כו' ובלבד כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת הרד"ך בית כ"ב:

דף קנא:

קרקע בקרקע מחלפא, נ"ב ע' שו"ת הרד"ך שם בית כ"ב חדר א':

שם אין מעצמין, נ"ב ע' גליון הרי"פ וע' רש"י ע"ז י"ט ב' ד"ה ועצומים:

שם ה"ז שופך דמים, נ"ב בס' יריאים סי' רמ"ח משמע דהוא שופך דמים ממש ואילו עשאו בעדים והתראה חייב מיתה ע"ש אבל בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרצ"ה כ' דהוא רק חשש מיעוט דמיעוט גוססין חיים ע"ש וצ"ע מגמ' סנהדרין ע"ח א' ועש"ה ברדב"ז בכל התשובה וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' י"ג:

שם ומוראכם וחתכם יהי', נ"ב ע' פירש"י ד"ה וחתכם וי"ל עוד דתיבת יהי' דריש דהוא ל' חיות ע"ד גמ' יומא מ"ט ב' מהיות משה מחיותי' דשה ומנחות נ"ג א' מצה תהי' החיי' וע"ע ערכין כ"ד א' אם מך הוא מערכך החייהו מערכך דתיבת הוא הוא ג"כ ל' הוי' וע"כ נדרש ג"כ על חיות וע' זבחים כ"ה ב' יהי' טהור הוייתן ע"י טהרה תהא ובס' יריאים סי' קצ"ב הגי' יהי' טהור חיותן ע"י טהרה תהא דדריש יהי' כמו יחי' ע"ש ביריאים:

שם האי צורבא מרבנן לא מיעני כו' אם איתא דמיעני אהדורי אפיתחא לא מיהדר, נ"ב ע' ב"ב כ"ב א' וה"מ לאהדורי אבל לאיקבועי לא ואי צורבא מרבנן הוא אפי' לאיקבועי וברש"י ואי צורבא מרבנן הוא דטריד בגירסא ולאו אורחי' לאהדורי כו':

דף קנב.

דוק בככי ותשכח בניגרי, נ"ב כעין זה לעיל נ"א ב' ניגרי דחמרי שערי:

שם והכל רצין אחרי', נ"ב כל' זה יומא ע"ה א':

דף קנב:

א"ל התם בתוך י"ב חודש הוי, נ"ב עדיין הדבר מתמיה איך הי' כח ביד בעלת אוב טמאה להוריד

נשמה קדושה כזאת ממקום קדשה מעלה ועמ"ש בזה הסברה יקרה ונכונה מאוד בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' אלף ס"ז:

דף קנג.

א"ל אביי לרבה כגון מר דסני לי' כלהו פומבדיתאי כו', נ"ב ע' רש"י דכ' משום דמוכח להו במילי דשמיא וע' כתובות ק"ה ב' ג"כ מימרא דאביי האי צורבא מרבנן דמרחמין לי' בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא וראה זה בנסיון ברבה דהי' מעלי וודאי ועכ"ז שנאוהו בני עירו על שהי' מוכח להו במילי דשמיא וא"כ מאן דרחמו לי' ע"כ משום דלא מוכח כו' ומ"ש רש"י דבני פומבדיתאי רמאין הן כדאמרי' בשחיטת חולין כו' ע"ע כתובות פ"ב א' מסתפינא דעבדת לי כדעביד פומבדיתאה רמאה:

שם אמר רבא דוקא כו' פשיטא כו' מ"ד הה"ד כו' והאי דקתני אורחא דמילתא קתני קמ"ל, נ"ב כזה ב"ב קמ"ו א' וע"ע כזה גיטין כ"ט א' ומש"ש בגליון:

דף קנג:

לחרש יהיב לי' כו' א"ד לקטן כו', נ"ב ע' תוס' יומא מ"ג א' ד"ה מאי ולקחו ואינו עניין לכאן דשם ובזה וודאי קטן עדיף מחרש מפאת דקטן אתי לכלל דעת דלא שייך שם סברת הא' דלמא כו' דכאן עש"ה ולעניין דעת בני אדם מה חשוב אצלו יותר קטן או חרש ע' יבמות ק"י ב':

שם עוד אחרת הית' ולא רצו חכמים לגלותה, נ"ב כלשון זה בקידושין ע"א א' וע"ע ל' עוד אחרת הית' בזבחים קט"ז ב':

שם מוליכו פחות פחות מד"א, נ"ב ע' מגן אברהם סי' רס"ו סק"ט ומש"ש בשם רש"י ע"א דף ע' דבעומד לפוש סגי הנה מצאתי בס' הפרדס לרש"י סי' ק' שכ' וצריך לישב על פחות פחות מד"א אבל עמידה אסור ואם עושה כן מחלל שבת עכ"ל וצ"ל דדברי ס' הפרדס הנ"ל אינם מרש"י או שחזר בו רש"י בס' הפרדס מדבריו בפירושו או להיפוך ועכ"פ להלכה ק' להקל כדברי המג"א אחרי שרבינו ירוחם וס' הפרדס לרש"י אוסרין עמידה לפוש והחמיר בדבר בס' הפרדס דכ' דהעושה כן מחלל שבת:

דף קנד:

מ"ד להפסד מועט נמי חששו, נ"ב ע' גליון הרי"ף וצריך לציין עוד גיטין נ"ג א' וע"ע תוס' מנחות ס"ח א' ד"ה קוצרים:

שם בצדי צדדין קמיפלגי, נ"ב כעין פלוגתא זו אי צדי צדדין חשובין כצדדין בזבחים נ"ה ב' עש"ה ותבן וע"ע מנחות י' א' ובדין צדדין עצמן [אי דינן כגוף הדבר דזהו הפלוגתא דכאן אי גזרו רבנן אצדדין] ע"ע ברכות ס"א ב' איכא ביניהו צדדין ובזבחים ומנחות שם וע"ע מנחות צ"ג ב' ידו על הצדדין מהו וסוטה ל"ח ב' צדדין מהו וע"ע סוכה ל"ב א' אי צדדין כלפניו או כלאחריו וע"ע ברכות כ"ב ב':

דף קנה:

דאתא למיסרך, נ"ב כזה ב"מ ע"א א' דכי שדיא לי' אומצא מסריך בתראה:

דף קנו.

כור ואפי' כוריים, נ"ב דמיון ל' זה עירובין פ"ח ב':

שם בשבתא ימות, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ל סי' ר"ג וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' י"ג בסוף התשובה:
שם רש"י ד"ה אומנא כ' מקיז דם, נ"ב ע' רש"י ב"מ ק"ט א' ד"ה אומנא דפי' שם מוהל תינוקות ופירושו שם צ"ע מכאן דהזכיר תרווייהו אומנא ומוהלא וע"ע סנהדרין י"ז ב' דהוזכרו שם ג"כ תרוייהו רופא ואומן היינו ורופא למול תינוקות ואומן המקיז דם ע"ש ברש"י ועוד כזה ב"ב כ"א א' אחד מבני חצר שביקש לעשות רופא אומן וברש"י רופא, מוהל. אומן, מקיז דם:

דף קנו:

כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא. נ"ב ע' מקור לזה מן המקרא בליקוטי שו"ת חתם סופר סי' ב' ד"ה והנה עיקר כיסוי הראש:
שם תוד"ה כלדאי כ' בכולה סוגיא משמע דהיינו חוזים בכוכבים, נ"ב כן פירש"י ג"כ ביבמות כ"א ב' ד"ה אמרו לי כלדאי:
בפסקי תוס' פסקא ק"ל כ' עיר שיש בה חזירים פטורה מן המזוזה, נ"ב זה חידוש ולא ידעתי מקורו ומצאתי ג"כ בס' שושן סודות דכ"ח ע"ב שכ' וטעם פטור המזוזה בעיר שיש בה חזירים כו' ע"ש שנתן טעם לדבק ע"ד הסוד ואת מקור הדין לא הביא ושוב מצאתי בסמ"ג עשין עשה כ"ג וז"ל יש אומר שיש בירושלמי עיר שיש בה חזירים פטורין מן המזוזה ואומר ריב"א נשתקע הדבר ולא נאמר כי בדק בכולן ולא מצאו כו' ע"ש בארוכה:
ברי"ף דנ"ג ע"א מדפי הרי"ף כ' ומסתברא נן ה"מ היכא דפליג בהדיא כו', נ"ב כזה ממש ברי"ף פסחים דקמ"ח ע"א מדפי הרי"ף ושם לא הביא שום דיעה חולקת ע"ז: